

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ภาษาไทย 2

เอกสารประกอบการสอน

วิชา 208102

ฉลวย	มงคล
บุญรวม	ทิพพศรี
ยมโดย	เพ็ญพงศา
ศรีจรง	บุญเจือ

ภาควิชาภาษาไทย

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2541

ISBN 974-573-773-9

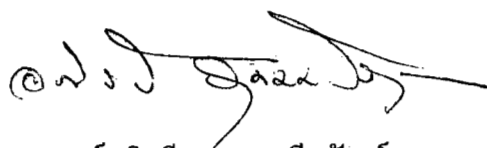
คำนำ

ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บัณฑิตได้รับความรู้ และมีโอกาสศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ มาสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านตำราหรือเอกสารประกอบการสอน ด้วยเหตุนี้ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จึงได้จัดทำเอกสารฉบับนี้เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการสอนวิชา 208102 ภาษาไทย 2 อันจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ อาจารย์ฉลวย มงคล รองศาสตราจารย์บุญร่วม ทิพพศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ยมโดย เพ็งพงศา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีจรงค์ บุญเจือ ที่อุทิศเวลา ช่วยกันเขียนเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้ขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีจรงค์ บุญเจือ ซึ่งนอกจากจะเป็นผู้เขียนแล้วยังได้ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้อีกหน้าที่หนึ่งด้วย

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์เพ็ญแข วัจนสุนทร และ อาจารย์สุนทรี คุณจักร์ ที่เป็นกรรมการของภาควิชา ช่วยอ่านเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้

ท้ายสุดนี้ ขอขอบคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้สนับสนุนด้านทุนแก่ภาควิชาภาษาไทย ในการจัดทำเอกสารประกอบการสอนฉบับนี้

อาจารย์อภิรดี อุดมมณีสุวัฒน์
หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย

4 ธันวาคม 2541

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ค
ข้อมูลรายวิชาและแผนการสอน	จ
บทที่ 1 การฟัง	1
หลักและการฝึกทักษะการฟัง	2
การฟังเพื่อจรรโลงใจ	12
การฟังอย่างมีวิจารณญาณ	19
บทที่ 2 การพูด	45
หลักและการฝึกทักษะการพูด	46
การอภิปราย	47
บทที่ 3 การอ่าน	73
หลักและการฝึกทักษะการอ่าน	74
การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	77
การอ่านเชิงวรรณศิลป์	86
บทที่ 4 การเขียน	101
หลักและการฝึกทักษะการเขียน	102
การเขียนประเภทต่าง ๆ	104
การเขียนย่อความ	104
การเขียนเรียงความ	113
การเขียนบทความ	129
การเขียนจดหมาย	146

ข้อมูลรายวิชาและแผนการสอน

รหัสและชื่อวิชา	: (ภาษาไทย)	208102	ภาษาไทย 2
	(ภาษาอังกฤษ)	208102	Thai II

จำนวนหน่วยกิต/ชั่วโมง 2(2-0-4)

บูรพวิชา (prerequisite) 208101

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้ใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายรายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภาษา
2. เพื่อให้รู้หลักการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. เพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียนให้มีประสิทธิภาพ
4. เพื่อให้สามารถนำทักษะทางภาษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการศึกษาค้นคว้า
5. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของภาษาไทยและความเป็นไทย

แผนการสอน

สัปดาห์ที่	เนื้อหา
1-2	บทที่ 1 การฟัง 1.1 หลักและการฝึกทักษะการฟัง 1.2 การฟังเพื่อจรรโลงใจ 1.3 การฟังอย่างมีวิจารณญาณ
3-5	บทที่ 2 การพูด 2.1 หลักและการฝึกทักษะการพูด 2.2 การอภิปราย 2.2.1 ความหมายและความสำคัญ 2.2.2 องค์ประกอบ 2.2.3 คุณสมบัติของผู้อภิปรายและ ผู้ดำเนินการอภิปราย 2.2.4 หน้าที่ของผู้ดำเนินการอภิปราย 2.2.5 วิธีดำเนินการอภิปราย 2.2.6 ประเภทและรูปแบบของการอภิปราย 2.2.7 ฝีกอภิปราย
6-7	บทที่ 3 การอ่าน 3.1 หลักและการฝึกทักษะการอ่าน 3.2 การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 3.2.1 การอ่านข่าว 3.2.2 การอ่านสารคดี 3.2.3 การอ่านบันเทิงคดี
8	สอบกลางภาค

ลำดับที่	เนื้อหา
9-10	3.3 การอ่านเชิงวรรณศิลป์ 3.3.1 รสคำ 3.3.2 รสความ
11-16	บทที่ 4 การเขียน 5.1 หลักและการฝึกทักษะการเขียน 5.2 การเขียนประเภทต่าง ๆ 4.2.1 การเขียนย่อความ 4.2.2 การเขียนเรียงความ 4.2.3 การเขียนบทความ 4.2.4 การเขียนจดหมาย

วัสดุและอุปกรณ์การสอน

1. แผ่นใส
2. แถบบันทึกเสียง
3. วีดิทัศน์
4. ตำรา
5. เอกสารประกอบคำบรรยาย
6. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์

การประเมินผล

1. หนังสืออ่านนอกเวลา	10%	
2. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	40%	
3. สอบกลางภาค	20%	(80 ข้อ)
4. สอบปลายภาค	30%	(90 ข้อ)
รวม	100%	

บทที่ 1

การฟัง

ความมุ่งหมายของบทเรียน

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักและแนวทางในการฝึกการฟัง
2. เพื่อให้พัฒนาทักษะการฟังในระดับที่สูงขึ้น
3. เพื่อให้สามารถนำทักษะในการฟังไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น
4. เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในสาขาวิชาอื่น ๆ ต่อไป
5. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย สุนทรียรสทางภาษา และความเป็นไทย

เนื้อหาบทเรียน

1. หลักและการฝึกทักษะการฟัง
2. การฟังเพื่อจรรโลงใจ
3. การฟังอย่างมีวิจารณญาณ

วิธีสอนและกิจกรรม

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. วิเคราะห์
4. ฝึกปฏิบัติ

สื่อการสอน

1. แผ่นใส
2. แถบบันทึกเสียง

การวัดผลและประเมินผล

1. การซักถาม
2. ตรวจสอบรายงานเรื่องที่ไต่ฟัง
3. ตรวจสอบและสังเกตพฤติกรรมกรรมการฟัง
4. สังเกตจากการวิจารณ์เรื่องที่ฟัง

1. หลักและการฝึกทักษะการฟัง

1.1 หลักการฟัง

การฟังมิใช่เพียงการได้ยินแต่เพียงอย่างเดียว แต่การฟังประกอบด้วยความตั้งใจ ความคิด และสติปัญญา ผู้ที่ "ฟังเป็น" จะต้องมีความสนใจในการฟังเพื่อรับรู้ ใช้ความคิดเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่ไต่ฟัง และใช้สติปัญญา วิเคราะห์จนตัดสินใจได้ว่าข้อความที่ไต่ฟังน่าเชื่อถือได้เพียงใด รวมทั้งสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากการฟังนั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์

การฟังเป็นทักษะที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน อีพิคตีส นักปราชญ์ชาวกรีกกล่าวไว้ว่า "ธรรมชาติให้ลิ้นเราสั้นเดียว แต่หูสองหู นั่นคือเราต้องฟังคนอื่นยิ่งกว่าตนเองถึงสองเท่า" และจากการวิจัยก็สนับสนุนคำกล่าวข้างต้นเช่นเดียวกันคือ ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กในระดับประถมศึกษาใช้เวลาเพื่อการฟังมากกว่าร้อยละ 50 เด็กในระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาสำหรับการฟังร้อยละ 48 และสำหรับผู้ใหญ่ใช้เวลาสำหรับการฟังร้อยละ 45 (ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ และคณะ. 2538 : 18) ด้วยเหตุนี้การฟังจึงเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญยิ่ง

เป็นที่เข้าใจกันแล้วว่า การฟังนั้นเป็นทักษะคู่กับการพูด การพูดเป็นเรื่องของพฤติกรรมกรรมการส่งสาร ส่วนการฟังเป็นปฏิริยาตอบสนองช่วยให้เกิดการพูดที่สมบูรณ์

การรู้จักฟัง ทำให้เกิดความเจริญทางปัญญา การรับรู้เสียงธรรมชาติ นั้น เป็นเรื่องธรรมดาสามัญซึ่งมีอยู่ในหมู่คนและสัตว์ทั่วไป แต่การรู้จักฟังผู้อื่นพูด โดยสามารถพิจารณาแยกแยะกลั่นกรองคำพูด เข้าใจในเจตนาของผู้พูดหรือสามารถ

ปล่อยความคิดและอารมณ์ไปตามผู้พูดได้นั้น จัดว่าเป็นการฟังขั้นสูง ลักษณะการฟังเช่นนี้จะมีอยู่ในหมู่ชนที่มีความเจริญด้วยอารยธรรมเท่านั้น

การรู้จักฟังเป็นเรื่องของผลประโยชน์และรสนิยม บางคนจะฟังเฉพาะเรื่องที่ทำให้ความรู้ทางวิชาการเพื่อผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เพื่อผลในการทำงานที่กำลังทำอยู่ หรือฟังเพื่อการศึกษา แต่บางคนฟังเพื่อผ่อนคลายอารมณ์หรือเพื่อความบันเทิง ดังนั้น จึงต้องเลือกฟังเรื่องที่ถูกต้องตามรสนิยมของตน

หลักการฟังมีองค์ประกอบดังนี้

- 1.1.1 ประสิทธิภาพในการฟัง
- 1.1.2 องค์ประกอบของการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.1.3 มารยาททางสังคมที่ผู้ฟังพึงปฏิบัติ
- 1.1.4 ศิลปะการฟัง

1.1.1 ประสิทธิภาพในการฟัง

ผู้ฟังที่ฟังเป็น คือ ผู้ที่ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ คาร์ล โรเจอร์สกล่าวไว้ว่า "การสื่อสารของมนุษย์ไม่ได้ผลเต็มที่เนื่องจากความล้มเหลวที่จะฟังอย่างมีประสิทธิภาพ ฟังอย่างมีทักษะและฟังด้วยความเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่ง" การฟังอย่างมีประสิทธิภาพย่อมเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญา นำมาซึ่งความรู้ ความเฉลียวฉลาด และทำให้เกิดความเพิลิตเพลิน น.พ.เมืองทอง เขมมณี กล่าวถึงการฟังไว้ว่า

ฟังอะไรให้ชัดถนัดหู	ฟังให้รู้ฟังให้เป็นเพื่อนความหมาย
ฟังให้ถูกฟังก่อนตอบโดยแยบคาย	ฟังด้วยกายใจถึงกันนั้นฟังดี
ฟังอะไรใคร่ครวญด้วยจิตว่าง	ฟังทุกอย่างฟังทุกคนจนถ้วนถี่
ฟังแล้วท้วงติงเพื่อแก้ข้อจ้อ	ฟังเช่นนี้ล้วนเลอเลิศเกิดปัญญา

(ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. 2538 : 19)

1.1.2 องค์ประกอบของการฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

การฟังอย่างมีประสิทธิภาพเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญา แม้ในหลักของหัวใจนักปราชญ์ก็ยังยกย่องการฟัง คือ "สุต" ไว้เป็นอันดับแรกจากหลักสี่ประการ คือ สุ-จิ-ปุ-ลิ การฟังอย่างมีประสิทธิภาพมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1.1.2.1 จุดมุ่งหมายในการฟัง การฟังทุกครั้งต้องมี จุดมุ่งหมาย ผู้ฟังที่ตีความเข้าใจจุดมุ่งหมายในการฟังแต่ละครั้ง จุดมุ่งหมายในการฟังจำแนกได้ดังนี้

(1) ฟังเพื่อให้ได้ความรู้ เป็นการฟังที่ใช้มากที่สุดในชีวิตประจำวัน เช่น ฟังการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา ฟังคำบรรยายหรืออธิบายในการสอนของครูอาจารย์ ฟังข่าว เป็นต้น การฟังเพื่อให้ได้ความรู้เป็นการฝึกทักษะทางภาษาในด้านการจับใจความสำคัญของเรื่องที่ได้ฟัง และในด้านการจับใจความโดยละเอียด ดังนั้น จึงควรจดบันทึกย่อเพื่อช่วยในการจดจำยิ่งขึ้นหรือมีการตั้งคำถามเพื่อให้ได้รายละเอียดเพิ่มเติม

(2) ฟังเพื่อคิด เป็นการฟังที่ต้องใช้สติปัญญาและใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง เช่น ฟังบทความ ฟังการอภิปราย ฟังการวิจารณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ฟังการโฆษณาหาเสียง โฆษณาสินค้า เป็นต้น การฟังเพื่อคิดควรมีหลักในการพิจารณา ดังนี้

ก. พิจารณาเรื่องที่ฟังว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็นของผู้พูด

ข. พิจารณาการใช้เหตุผลหรือใช้หลักฐานอ้างอิง เพื่อสนับสนุนความคิดว่าเหมาะสม น่าเชื่อถือหรือไม่เพียงใด

ค. ประเมินคุณค่าของเรื่องที่ได้ฟังว่า ผิด-ถูก หรือน่าเชื่อถือเพียงใด

(3) ฟังเพื่อความเพลิดเพลิน เป็นการฟังที่ทำให้เกิดความสนุกสนาน มีอารมณ์คล้อยตามไปกับเรื่องที่ฟัง เช่น การฟังเพลง ฟังนวนิยาย ฟังละคร ฟังบทร้อยกรอง ฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้ฟังสนใจ เป็นต้น

1.1.2.2 ลักษณะนิสัยของผู้ฟัง นิสัยในการฟังมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่มีนิสัยที่ไม่ดีในการฟังจะไม่มีประสิทธิภาพในการฟัง

ลักษณะการฟังที่ดี

(1) ฟังอย่างตั้งใจจริง มีสมาธิจดจ่ออยู่เฉพาะเรื่องที่ฟัง ไม่ฟังอย่างเสียไม่ได้ ต้องรู้จักสังเกตและใช้สติปัญญาพิจารณาเรื่องที่ฟัง แต่ไม่ใช่คาดหมายว่าผู้พูดจะพูดเรื่องอะไรต่อไป ต้องไม่คิดล่วงหน้าไว้ก่อน เพราะการกระทำเช่นนั้นจะทำให้เสียสมาธิในการฟัง หรืออาจเข้าใจความหมายของผู้พูดผิดไป อีกประการหนึ่งการเดาว่าผู้พูดจะพูดอะไรต่อไปนั้น จะทำให้การฟังเรื่องไม่ต่อเนื่อง เพราะแม้แต่เอาใจจดจ่อว่าการคาดเดาของตนเองจะถูกต้องหรือไม่ ทำให้การฟังไม่ประสบผลสำเร็จ

(2) ฟังแล้วจับประเด็นให้ตรงจุดประสงค์ที่ต้องการ

คือ

ก. ถ้าเป็นการฟังเพื่อจับใจความ ควรสรุปความคิดรวบยอดของเรื่องที่ฟังให้ได้

ข. เพื่อให้ได้รายละเอียด ควรใช้ความคิดพิจารณาเรื่องที่ฟังนั้นว่า มีสาระประโยชน์ด้านใด เพียงใด

ค. ถ้าฟังเพื่อต้องการคล้อยตามหรือสนับสนุน หรือเพื่อหาเหตุผลมาโต้แย้ง ควรวางตัวเป็นกลาง ไม่มีอคติต่อตัวผู้พูด ไม่ต้องสนใจว่าผู้พูดเป็นใคร ให้สังเกตผู้พูดว่าใช้เหตุผลหรือพูดอย่างไรอย่างใช้อารมณ์ พิจารณาการใช้เหตุผลหรือหลักฐานอ้างอิง ใช้วิจยญาณและใช้เหตุผลไตร่ตรอง และต้องมีใจกว้างพอที่จะวิเคราะห์และรับฟังการวิจารณ์ของผู้พูด

ง. ถ้าเป็นการฟังเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ควรฟังโดยมีความรู้สึกว่ายากฟัง ไม่มีสิ่งกั่วงวลใด ๆ ที่จะทำให้การฟังไม่ติดต่อกันไปโดยตลอด และมีความรู้พื้นฐานในเรื่องที่ฟังพอสมควร

(3) ขณะที่ฟัง ต้องให้ความสนใจผู้พูด พูดยุ้ยกัน หรือซุบซิบ หรือส่งเสียงเอะอะ แสดงกิริยาไม่สนใจ หรือไม่ให้เกิดยติผู้พูด ไม่จ้องจับผิดผู้พูด แม้ว่าผู้พูดจะมีลักษณะไม่ถึงจุดความสนใจ ก็ไม่ควรถือเอาท่าทางของผู้พูดมาเป็นอารมณ์ จะทำให้การฟังเสียไป

(4) หากมีตอนใดที่ไม่เข้าใจ ควรหาโอกาสที่เหมาะสมเพื่อซักถาม แต่ไม่ควรพูดสอดแทรกในช่วงจังหวะที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่ หรือเว้นระยะหายใจหรือหยุดดื่ม น้ำ โอกาสที่จะถามได้นั้นมักเป็นช่วงที่ผู้พูดพูดจบ หรือบางช่วงที่ผู้พูดให้ออกาสหรือเป็นช่วงเวลาซักถาม

(5) หลังการฟัง ควรมีเวลาคิดทบทวน หรือบันทึกสาระประโยชน์ที่ได้รับจากการฟังในครั้งนั้น ๆ และรู้จักนำความรู้หรือข้อคิดที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

1.1.2.3 สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน ที่จะทำให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพในการฟัง สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการฟัง ได้แก่

(1) ในขณะที่รับฟังมีเสียงรบกวนจากภายนอก

(2). สภาพภายในห้องแออัด อากาศถ่ายเทไม่สะดวก เสียงพูดคุย เสียงลากเก้าอี้ เคาะโต๊ะ ฉีกกระดาษ ห้องหนาวเกินไป ร้อนเกินไป เหม็นกลิ่นตัวตัวเอง

(3) เสียงพูดดังหรือเบาเกินไป

1.1.3 มารยาททางสังคมที่ผู้ฟังพึงปฏิบัติ

1.1.3.1 ให้เกียรติผู้พูดด้วยการลุกขึ้นเพื่อแสดงการต้อนรับ รอให้ผู้พูดนั่งลงก่อน แล้วจึงนั่งตาม หรือถ้าผู้พูดยืนพูด ผู้ฟังก็ค่อยๆนั่งลงเอง หรือนั่งลงเมื่อผู้พูดเชิญให้นั่ง

1.1.3.2 ให้เกียรติผู้พูดด้วยการปรบมือเมื่อมีการแนะนำผู้พูด หรือเพื่อแสดงความขอบคุณเมื่อการพูดจบลง

1.1.3.3 ระหว่างที่การพูดกำลังดำเนินอยู่ ควรรักษาความสงบและความเรียบร้อย คือไม่ทำเสียงรบกวน เคาะโต๊ะ ฉีกกระดาษ ไม่ส่งเสียงไห้ฮา ควรนั่งประจำที่ ไม่ย้ายที่นั่งหรือเดินไปมาตามใจชอบ หากมีความจำเป็น ต้องลุกจากที่นั่ง ควรแสดงความเคารพผู้พูดด้วยการยืนขึ้นโค้งคำนับก่อน แล้วจึงเดินออกไป หากจะเดินเข้าไปในที่ประชุมระหว่างการพูดกำลังดำเนินอยู่ ก็ควรแสดงความเคารพก่อนเช่นกัน

1.1.3.4 สำรวมกิริยาและเก็บความรู้สึก ไม่แสดงปฏิกิริยารุนแรง หากได้ฟังเรื่องที่ไม่สบอารมณ์ตนเอง

1.1.3.5 หากมีข้อสงสัย ควรจดหรือจำไว้ รอจนกว่าผู้พูด พูดจบ หรือเมื่อผู้พูดเปิดโอกาสให้ถาม โดยปฏิบัติดังนี้

(1) ยกมือขึ้นเพื่อขออนุญาตก่อนแล้วจึงถาม

(2) ควรถามด้วยถ้อยคำสำนวนน้ำเสียงที่

สุภาพสำรวมกิริยาวาจา

(3) ควรตั้งคำถามสั้น ๆ ตรงไปตรงมา และ

ถามที่ละประเด็น

(4) ไม่ควรถามนอกเรื่อง หรือเสริมการพูด

เรื่องที่ผู้พูดพูดเพื่อแสดงภูมิรัฐของผู้ฟังเอง แล้วลืมหามคำถาม เพราะผู้พูดจะไม่ได้ตอบ นอกจากขอบคุณ

(5) ถามเพราะอยากรู้จริงๆ ไม่ใช่ถามเพื่อลองภูมิ

(6) ควรถามด้วยเสียงดังพอที่จะให้ผู้ฟังอื่น ๆ

ที่นั่งฟังอยู่ด้วยกันได้ยิน หรือถ้ามีไมโครโฟนจัดไว้ควรพูดที่ไมโครโฟน

(7) ถ้าไม่เห็นด้วยกับเรื่องของผู้พูดพูด ต้องการ

คัดค้านก็ควรค้านอย่างสุภาพ

1.1.3.6 มีความอดทนต่อความไม่สะดวกสบายทั้งทางกายและทางใจทั้งปวง ซึ่งอาจจะเกิดจากตัวผู้ฟังเอง เช่น ชอบอากาศเย็น แต่สถานที่ฟังค่อนข้างร้อน นั่งนานไม่ได้ ง่วงนอน เข้าห้องน้ำบ่อย ฯลฯ หรือจากตัวผู้พูด เช่น ผู้พูดพูดไม่ชัดเจน พูดเสียงดังหรือค่อยเกินไป ใช้เวลาพูดนานเกินไป พูดเร็วเกินไป จนฟังไม่ทัน พูดซ้ำหรือยืดเกินไปจนน่าเบื่อ บุคลิกไม่น่ามอง ฯลฯ หรือจากสิ่งแวดล้อม เช่น แก้วแข็ง กลิ่นตัว ห้องแคบรู้สึกอึดอัด มีเสียงรบกวน เช่น ลากเก้าอี้ เคาะโต๊ะ เสียงคุยกัน ฯลฯ ผู้พูดออกท่าทางมากเกินไป พูดเสียงไม่น่าสนใจ ใช้เสียงระดับเดียวกันตลอด ผู้พูดใช้เวลานานเกินไป จนผู้ฟังง่วงนอน

1.1.4 ศิลปะการฟัง

การฟัง นอกจากจะเป็นทักษะที่ต้องฝึกให้รู้จัก "ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ" แล้วยังเป็นศิลปะอย่างหนึ่งคือ ผู้ฟังที่มีศิลปะการฟังย่อมประสบความสำเร็จในการทำงานไปแล้วครึ่งหนึ่ง พล.ต.หลวงวิจิตรวาทการ ได้กล่าวถึงศิลปะการฟังไว้ในเรื่อง "กุศโลบาย" ว่า "ศิลปะการฟัง หมายถึง

1.1.4.1 ความสามารถที่จะชักจูงผู้พูดให้หันเหไปหาเรื่องที่เขาถนัดที่สุด แล้วแสดงให้เห็นว่าตนฟังคำพูดของเขาด้วยความตั้งใจ อยากรู้อยากฟังจริงๆ

1.1.4.2 รู้จักแทรกคำถามในโอกาสที่เหมาะสม

1.1.4.3 รู้จักช่วยให้ผู้พูดที่กำลังจะหมดเรื่องพูดให้กลับมีเรื่องพูดขึ้นมาใหม่เพื่อให้เขาพูดได้ต่อไป แล้วก็ฟังด้วยความตั้งใจหรือแสดงให้เห็นว่าตั้งใจนั้นแหละคือศิลปะการฟัง'

ศิลปะการฟัง จึงหมายถึงการรู้จักเป็นผู้ฟังที่ดี รู้จักมารยาททางสังคมในการฟังและปฏิบัติตนให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการฟังในแต่ละครั้ง เราจะสามารถเป็นผู้มีศิลปะในการฟังได้ หากได้ฝึกทักษะการฟัง รู้จักการฟังเป็น ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การฝึกทักษะการฟัง

การฟังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความสนใจและการยอมรับนับถือผู้อื่น การฝึกทักษะการฟังจึงเป็นความจำเป็นและเป็นสิ่งที่ควรฝึกก่อนทักษะอื่นๆ เพราะถ้าฝึกทักษะการฟังดีแล้ว ทักษะอื่น ๆ คือ การพูด การอ่าน และการเขียนย่อมดีไปด้วย

ก่อนอื่นผู้ฟังควรเริ่มฝึกด้วยการสำรวจข้อบกพร่องเกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการฟังก่อน และพยายามแก้ไขจุดบกพร่องนั้น ๆ พร้อมทั้งพยายามฝึกฝนตนเองให้มีลักษณะของผู้ฟังที่ดีด้วย

ข้อบกพร่องเกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการฟัง มีดังนี้

1. เหมาะเอาว่าเรื่องที่พูดนั้นไม่น่าสนใจ

ในการฟังบางครั้งผู้ฟังอาจจะไม่ได้รับความสะดวกสบายในการฟัง เช่น ผู้พูดจะต้องใช้เครื่องขยายเสียงดังมากเพื่อให้ได้ยินกันอย่างทั่วถึง จนทำให้ผู้ฟังลำบากใจในการฟังอย่างคิดตรึกตรอง ซึ่งต่างจากความสะดวกสบายที่ผู้ฟังพบอยู่เสมอในการฟังต่าง ๆ เช่น จากวิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ทำให้ผู้ฟังมีอุปาทานว่า เรื่องที่ฟังแล้วไม่จ่ายไม่สะดวกสบาย เป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ โดยเฉพาะถ้าเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยสมาธิและความตั้งใจเป็นพิเศษด้วยแล้ว ผู้ฟังบางคนอาจจะเหมาะเอาว่าเรื่องที่พูดนั้นไม่น่าสนใจก็ได้

2. วิพากษ์วิจารณ์วิธีพูดของผู้พูด

การวิพากษ์วิจารณ์วิธีพูดเป็นสิ่งดีถ้ากระทำในการฟังการฝึกพูด แต่ในโอกาสทั่ว ๆ ไป จะทำให้ผู้ฟังเอาใจใส่ในเนื้อหาสาระที่ผู้พูดพูดน้อยเกินไป เพราะมัวแต่ไปรำคาญท่าทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นเพียงเปลือกนอกเท่านั้น

3. ยอมให้จุดใดจุดหนึ่งในการพูดเร้าใจตนมากเกินไป

บางครั้งผู้ฟังอาจจะตื่นตื่นพอใจกับการพูดบางจุดบางประเด็น และไม่สนใจติดตามตอนอื่นที่ต่อเนื่องกันไป กว่าจะกลับมาตั้งใจฟังได้อีก เนื้อความก็ห่างจากตอนที่ติดใจไปมากแล้ว ทำให้ฟังได้ใจความไม่ตลอด นอกจากนั้น การตื่นตื่นมากเกินไปยังทำให้ไม่สามารถแยกได้ว่าอะไรสำคัญหรือไม่ ทำให้ประเมินคุณค่าของสิ่งที่ฟังได้ไม่ครบถ้วน

4. ฟังแต่เฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น

การพูดบางครั้งผู้พูดอาจจะมุ่งเสนอข้อเท็จจริงและทัศนคติต่าง ๆ แต่ก็มีหลายครั้งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการและเกิดอารมณ์สะท้อนใจคล้อยตามที่ผู้พูดต้องการ ผู้ฟังควรร่วมปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของผู้พูด มิใช่จะมุ่งฟังเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น

5. พยายามจดทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้พูดพูด

การฟังและจดประเด็นสำคัญเป็นบันทึกย่อไว้เป็นสิ่งที่ดี แต่ผู้ฟังไม่ควรพยายามจดทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้พูดพูด เพราะจะทำให้มัวแต่พะวงในการจดแทนที่จะใช้สมาธิในการฟัง

6. เสแสร้งทำเป็นว่าเข้าใจและตั้งใจฟังอย่างเต็มที่

บางครั้งผู้ฟังอาจจะติดตามข้อความที่ผู้พูดพูดไม่ทัน หรือผู้ฟังไม่สามารถควบคุมจิตใจให้อยู่ที่ผู้พูดได้ แต่ด้วยความมีมารยาทจึงแสร้งทำเป็นว่าเข้าใจและตั้งใจฟังอย่างเต็มที่ การกระทำเช่นนี้ เกิดผลเสียมากคือ ผู้ฟังเองก็มิได้รับประโยชน์จากการฟัง และผู้พูดก็หลงเข้าใจผิดว่า ตนพูดดี เลยมิได้สนใจปรับปรุงการพูดของตนให้ดีขึ้น

7. ขณะฟังต้องทนผืนต่อสื่อกับสิ่งรบกวนจากภายนอก

บางครั้งผู้ฟังบางคนจะสนใจกับสิ่งรบกวนจากภายนอก ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในรูปต่าง ๆ ในที่นั้นทำให้ขาดสมาธิในการฟังไป

8. คอยหลีกเลี่ยงไม่ยอมฟังคำอธิบายอันยุ่งยากซับซ้อน

ข้อนี้เกี่ยวข้องกับข้อแรก คือผู้ฟังบางคนอาจจะคิดว่าเรื่องที่ยุ่งยากและยืดเยื้อเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ หรือไม่มีทางที่จะเข้าใจได้ จึงหลีกเลี่ยงไม่ยอมฟังคำอธิบายต่อ ทำให้ไม่สามารถเข้าใจสิ่งเหล่านั้นได้

9. ปลอ่ยให้คำพูดที่สะท้อนอารมณ์เกาะกินใจตนจนเกินไป

ข้อนี้มักเกิดขึ้นกับผู้ฟังที่มีทัศนคติที่ไม่ใคร่ดีนักกับผู้พูด และไม่พอใจในคำบางคำหรือวลีบางตอนและคิดขุ่นเคืองอยู่ ทำให้ไม่สามารถรับรู้ความคิดหรือใจความทั้งหมดได้

10. คิดเร็วเกินไปในขณะที่ฟัง

ผู้ฟังบางคนคิดเร็วเกินไป ทำให้คล้ายกับการพูดเองในใจ ถ้าคิดเข้าเรื่องและผู้พูดพูดก็ตีไป ถ้าคิดไปในทางอื่นกว่าจะตั้งใจให้เข้ามาในเรื่องที่ฟังได้ ก็อาจจะได้เรื่องราวที่ไม่ติดต่อกันแล้ว

เมื่อได้สำรวจข้อบกพร่องดังกล่าวแล้ว ผู้ฝึกควรพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำเหล่านี้หรือพยายามให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

นอกจากข้อบกพร่องในการฟังจะเกิดจากลักษณะนิสัยในการฟังแล้ว ยังเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการคือ

1. เกิดจากตัวผู้ฟัง ผู้ฟังอาจมีข้อบกพร่องได้ดังนี้

1.1 อวัยวะในการรับฟังบกพร่อง

1.2 ไม่มีสมาธิ ขาดความตั้งใจที่จะฟัง

1.3 ขาดการฝึกฝนทักษะทางภาษา เช่น เขียนซ้ำทำ

ให้จดข้อความบางตอนไม่ทัน ไม่สามารถจับใจความได้ ฟังแล้วไม่คิดตาม ไม่คิดเปรียบเทียบความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

1.4 ไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง

- 1.5 ง่วงนอน หรือมีเรื่องกังวลใจทำให้ฟังได้ไม่ตลอด
- 1.6 ไม่มีมารยาทในการฟัง
2. เกิดจากตัวผู้พูด ผู้พูดมีความสำคัญไม่น้อยในอันที่จะถึงจุดความสนใจจากผู้ฟัง ผู้พูดอาจมีข้อบกพร่องได้ดังนี้
  - 2.1 บุคลิกไม่ดี
  - 2.2 พูดไม่ชัด ใช้ภาษาพูดไม่เป็น
  - 2.3 พูดเสียงดังหรือค่อยเกินไป เร็วหรือช้าเกินไป
  - 2.4 เรื่องที่พูด พูดคลุมเครือ วกวน
3. เกิดจากเรื่องที่ฟัง
  - 3.1 เรื่องที่ผู้พูดพูดไม่น่าสนใจ อาจเป็นเรื่องที่ไกลตัวผู้ฟัง หรือเป็นเรื่องที่ยากเกินไป หรือเป็นเรื่องที่ไม่อยู่ในความสนใจ
  - 3.2 เนื้อหาไม่ละเอียดเพียงพอ หรือละเอียดมากเกินไป
4. เกิดจากสภาพแวดล้อม
  - 4.1 มีเสียงรบกวนจากภายนอก
  - 4.2 มีเสียงรบกวนจากผู้ฟังด้วยกันเอง
  - 4.3 สภาพห้องแออัด อากาศถ่ายเทไม่ดี
  - 4.4 สภาพภายในห้องไม่เจริญตา

การแก้ไขข้อบกพร่องในการฟัง มีดังนี้คือ

1. หลีกเลี้ยงสาเหตุ เช่น เลือกเรื่องสำหรับผู้ฟังให้เหมาะสม ใช้ห้องที่มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนผู้ฟัง กำจัดสิ่งรบกวนให้มีน้อยที่สุด เป็นต้น
2. ปรับปรุงคุณภาพผู้ฟัง โดยการฝึกทักษะการฟังให้เป็นผู้รู้จักการฟังเป็น ฟังอย่างมีประสิทธิภาพ หรือหากบกพร่องในด้านทักษะทางภาษาอื่นๆ ก็ควรแก้ไข ข้อบกพร่องในการฟัง เช่น
  - ก. ฟังแล้วจับใจความไม่ได้ ต้องแก้ไขด้วยการหัดฟังให้มากขึ้นและอาจต้องใช้อุปกรณ์ช่วยฟัง เช่น เทปบันทึกเสียง
  - ข. ถ้าไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง ก็ควรอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังเพิ่มเติมหรือไต่ถามผู้รู้
3. ประเมินผลสม่ำเสมอ การฟังทุกครั้งควรมีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการฟังให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ขณะที่ฟังควรฝึกการฟังตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ฝึกการฟังเพื่อให้เข้าใจเรื่องราวและสามารถตามเรื่องได้ทัน
2. จับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้
3. วิเคราะห์จุดมุ่งหมายหรือเจตนาของผู้พูดรวมทั้งความสัมพันธ์ของเรื่องราวในสารนั้น
4. ฝึกวินิจฉัยสาร คือตีความสาร โดยพิจารณาจากถ้อยคำและน้ำเสียงของผู้พูด
5. ฝึกประเมินค่าของสารนั้นว่ามีข้อดี ข้อบกพร่อง มีจุดเด่น หรือมีคุณค่าอย่างไร

การตรวจสอบตนเองจากตารางวัดประสิทธิภาพในการฟังต่อไปนี้จะช่วยในการฝึกฝนทักษะการฟัง

เกณฑ์วัดประสิทธิภาพในการฟัง

นิสัยที่ไม่ดีในการฟัง	เป็นเสมอ	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคย
1. เวลาฟังอะไรมักคิดเสมอว่าเรื่องที่ผู้พูดนำมาพูดไม่น่าสนใจ				
2. วิเคราะห์วิธีพูดของผู้พูด				
3. เลือกฟังเฉพาะเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงเท่านั้น				
4. สนใจฟังเฉพาะบางประเด็น				
5. จดทุกคำพูดที่ผู้พูดพูด				
6. แสร้งตั้งใจฟัง แต่จับใจความไม่ได้				
7. อดทนฟังทั้งที่มีสิ่งรบกวนรอบตัวและภายนอก				
8. ไม่รับฟังเรื่องที่ยากหรือหนักสมอง				
9. จับผิดคำพูดของผู้พูด				
10. สร้างจินตนาการเกินเรื่องของผู้พูด				

เกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

เป็นเสมอ	2 คะแนน
บางครั้ง	4 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	6 คะแนน
ไม่เคย	8 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนแล้ว คะแนนสูงสุดคือ 80 คะแนนต่ำสุดเป็น 20 คะแนน ระดับประสิทธิภาพการฟังมีดังนี้

- 20 - 58 คะแนน หมายความว่า ต้องฝึกทักษะการฟังให้มาก
- 59 - 68 คะแนน หมายความว่า ฟังได้ดีพอใช้
- 69 - 80 คะแนน หมายความว่า เป็นนักฟังที่ดีแล้ว

2. การฟังเพื่อจรรโลงใจ

สารประเภทจรรโลงใจ เป็นสารที่ผู้ฟังฟังแล้วเกิดความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด สนุกสนานเพลิดเพลิน มีความสุขใจ เกิดจินตนาการ มองเห็นภาพพจน์และมีความซาบซึ้ง มีคติข้อคิด ก่อให้เกิดสติปัญญา นำไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา มีกำลังใจต่อสู้ชีวิตและฝ่าฟันอุปสรรค ความจรรโลงใจอาจได้รับจากเพลง คำประพันธ์ บทกวีนิพนธ์ คำปราศรัย โอวาท สุนทรพจน์ บทละคร นวนิยาย นิทาน พระธรรมเทศนา การฟังเพื่อจรรโลงใจควรฟังด้วยความตั้งใจและสบายใจ ทำความเข้าใจกับเนื้อหา และใช้จินตนาการ จึงจะช่วยพัฒนาตนเองทั้งในด้านอารมณ์และด้านคุณธรรม

กระบวนการฟังเพื่อจรรโลงใจ มีดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ คือ การแยกแยะเนื้อความที่ฟังออกเป็นส่วน ๆ เพื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วน

2.2 การวินิจฉัย คือ การพิจารณาเนื้อหาสาระด้วยความเอาใจใส่ให้ได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของผู้วินิจฉัย

ขั้นตอนของการวิเคราะห์สาร มีดังนี้

2.2.1 พิจารณารูปแบบของสารที่ได้ฟังว่าเป็นงานประพันธ์ประเภทใด เช่น ถ้าเป็นร้อยแก้ว เป็นคำปราศรัย โอวาท สุนทรพจน์ บทละคร นวนิยาย นิทาน พระธรรมเทศนา หรืออื่น ๆ ร้อยกรองอาจจะเป็นบทเพลง คำประพันธ์ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต

2.2.2 พิจารณาว่าจรรยาโลงใจค่านใด เช่น ความสนุกสนาน ความสงบเยือกเย็น ความซาบซึ้ง คติที่ได้รับ แนวทางการแก้ปัญหา

2.2.3 พิจารณาน้ำเสียง ท่วงทำนองอันเป็นความงามทางภาษามี 3 ลักษณะ ดังนี้

2.2.3.1 เสียงวรรณยุกต์ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงสูง - ต่ำ ทำให้เกิดความไพเราะ

2.2.3.2 เสียงสัมผัส คำที่มีเสียงสัมผัสกันทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร ทำให้เกิดความงาม ความไพเราะในภาษา

2.2.3.3 เสียงหนักเบา เสียงหนักเบาและการรู้จักทอดจังหวะในการพูด จะทำให้เกิดความงามในภาษา ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง

2.2.4 พิจารณาถ้อยคำที่ใช้ การใช้ถ้อยคำที่ดีนั้นจะบอกถึงความรู้ สึกนึกคิดที่ตรงกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง สามารถสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับภาพในใจของผู้พูดมากที่สุด อันจะทำให้ผู้ฟังได้รับสาระประโยชน์และความสะท้อนอารมณ์จากสารที่ได้ฟัง ทั้งนี้ผู้พูดและผู้ฟังจะต้องมีประสบการณ์และจินตนาการที่ใกล้เคียงกัน จึงจะชื่นชมและจรรยาโลงใจในสิ่งที่ได้ฟังได้

2.2.5 พิจารณาความหมาย การเข้าใจความหมายของคำหรือข้อความจากสารที่ได้รับฟังจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในความงามของภาษา ช่วยทำให้การฟังนั้นจรรยาโลงใจยิ่งขึ้น

2.2.5.1 ความหมายในบริบท ถ้อยคำที่อยู่ตามลำพังย่อมมีความหมายไม่ชัดเจนเท่ากับถ้อยคำที่มีบริบทแวดล้อม เช่น น้ำอบหอมชื่นใจดี

2.2.5.2 ความหมายในสาร การตีความหมายในสารที่จรรยาโลงใจได้ จะทำให้การฟังสารนั้นมีรสชาติขึ้น

2.2.5.3 ความหมายในกวีโวหาร ความหมายที่ซ่อนอยู่ในกวีโวหารต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ฟังขบคิดและตีความ เช่น "รู้จักเพียงพอดีที่จะรับ ความเกิดดับธรรมคาอุทาหรณ์"

การเรียงเรียงถ้อยคำของผู้ส่งสารประเภทจรรยาโลงใจ

1. สารจรรยาโลงใจประเภทร้อยแก้ว

1.1 โดยทั่วไปมักเรียงคำขยายไว้ข้างหลังคำหลัก แต่มียกเว้นบางคำที่เลียนแบบการเรียงคำจากภาษาต่างประเทศคือคำขยายอยู่หน้าคำหลัก เช่น ภาษามาลี สันสกฤต

1.2 การเรียงลำดับคำสลับที่ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป เช่น ฟังไม่ทัน ไม่ทันฟัง ฟังทันไม่ เป็นต้น

1.3 การเว้นวรรคตอนผิด จะทำให้ความหมายเปลี่ยนและไม่สื่อความหมาย

1.4 การเรียงคำให้ไต่ถูกลงของเสียงและความหมาย เช่น ยิงว่ายิงยุ ทั้งเขาทั้งเขอ

2. สารจรรโลงใจประเภทร้อยกรอง

2.1 ใช้ถ้อยคำทำให้เกิดความรู้สึกและนึกเห็นภาพได้ตามจินตนาการของกวี

2.2 ใช้ถ้อยคำที่มีเสียงและจังหวะของเสียงดนตรี

2.3 เสนอสารที่ให้ความคิดอันลึกซึ้ง

2.4 ใช้ถ้อยคำบรรยายหรือพรรณนาที่ทำให้เกิดความสะเทือนอารมณ์ ศิลปะของการประพันธ์ การฟังสารจรรโลงใจพิจารณาได้ดังนี้

1. การสรรคำใช้ หมายถึง การเลือกเฟ้นคำที่เหมาะสมที่ใช้ในการประพันธ์ มีข้อควรคำนึงถึง ดังนี้

1.1 เลือกคำที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและฐานะของบุคคลในเรื่องที่ฟัง

1.2 เลือกคำโดยฟังเสียงของคำ ตัวอย่างคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ฝัดซอ้ออ้อเหยียดเบียดคอดคอด ลมลอคไล่เลียวเรียวไผ่ ออกแอตแอตคอดคอดคอดไกว แพบไปไล่น้ำลำคดลอง

ตัวอย่างการเส่นคำ เช่น นางนวลจับนางนวลนอน เหมือนผีแบบนวลสมรจินตะหรา

2. กวีโวหารและสำนวนโวหาร

กวีโวหาร ใช้กับร้อยกรอง

สำนวนโวหาร ใช้กับร้อยแก้ว

การใช้กวีโวหารหรือสำนวนโวหารของผู้ส่งสารทำให้เกิดภาพพจน์ และความสะเทือนอารมณ์ มีกลวิธีสร้างภาพพจน์หลายวิธีดังนี้

2.1 อุปมา การเปรียบเทียบความเหมือนกันของของสองสิ่ง โดยเปรียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง

สิ้นแผ่นดินสิ้นรสสุคนธา วาสนาเราก้สิ้นเหมือนกลิ่นสุคนธ์

(นิราศภูเขาทอง : สุนทรภู่)

อันมิตรภาพก็เปรียบเหมือนต้นไม้ ถ้าแม่ได้ปลูกลงในพื้นที่ดี
อุดมด้วยปุ๋ย และเจ้าของหมั่นพรวนดินรดน้ำ ก็ย่อมเจริญวัยใหญ่กล้า ทรายกระทั่ง
ผลดอกออกผลงามไพบูลย์โดยรวดเร็ว สมดังความมุ่งมาดปรารถนา

(จดหมายของสีม่วง : พ.เนตรรังสี)

2.2 อุปลักษณ์ การเปรียบเทียบโดยนำลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่ง
หนึ่งมากล่าวถึงให้เห็นหรือเข้าใจถึงลักษณะหรือคุณสมบัติของของอีกสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง

เยอหิ่งเยอฮักเยื้อง

ยกตน

กึ่งกำไต้ทองกล

เยียงนั้น

หยิ่งนักจักไต้ผล

พลันไค่น หักแฮ

แจกเสพย์ยาพิษสั้น

สุดสิ้นเสยชนม์

(พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5)

ด้วยพระเชษฐาของพระองค์นั้น น้ำพระทัยเป็นเหล็กเพชร
กล้าแข็งนัก

(ราชาธิราช)

2.3 อติพจน์ ไวยาหารเกินจริง

ตัวอย่าง

ขอเดชะพระพุทฑคุณช่วย

แม้นมอดม้วยกลับชาติวาสนา

อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา

อยู่คู่ฟ้าดินไต้คังใจปอง

(นิราศภูเขาทอง : สุนทรภู่)

นางอัปสรทุกคนซ่อนยิ้มไว้ในโบหน้า ซึ่งมีไชยิ้มอันเต็มไปด้วยกิเลส
ตัณหาของมนุษย์ แต่เป็นรอยยิ้มอันเกิดจากความสุขของสวรรค์ ยิ้มที่สะอาดและ
แจ่มใสเหมือนกับเมฆยามอรุณ

(ถกเขมร : ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช)

2.4 บุคคลิษฐาน การใช้ไวยาหารสมมติสิ่งที่ไม่มีชีวิตให้เป็นบุคคล มี
กริยาอาการและความรู้สึกนึกคิดอย่างคน

ตัวอย่าง

น้ำเซาะหินรินรินหลากไหล ไม่หลับเลยชั่วฟ้าดินหาย
 สรรพสัตว์พอพินก๊วอตวาย สลายซากเป็นกากผงธุลี
 (ลำนำฎุกระตั้ง : อังคาร กัลยาณพงศ์)
 ธรรมชาติรอบข้างต่างสลดหมดความคะนองทุกสิ่งทุกอย่าง
 (กามนิตภาคสวรรค์ : เสฐียรโกเศศและนาคะประทีป)

2.5 อุทาหรณ์ เปรียบเทียบโดยนำเรื่องราว หรือเหตุการณ์อื่นมา
 กล่าวเพื่อให้เข้าใจความรู้สึกแท้จริงยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

ถึงมานั้นสามตุ้มสามพริ้ม	ผีมือพิมเจ้าทำพีจำได้
ยื่นพิศมาน้องติดต้องใจ	ฉลาดนักปักไว้เป็นควี
จรดลันคั่นอรัญเวศ	ถึงกรุงจันทประเทศบุรีศรี
สังหารผลาญหมู่สุกณี	เลื้อยอินทรีโชนสอดลงตาดิน
ปักเป็นลงเล่นในคงคา	กับโฉมจันทร์สุตาอันเด็ดฉิน
ลอยเส้นเกศาในวาริน	หอมกลิ่นผมกลบผอบทอง
ปักเป็นเฒ่าทศประสาทใจกล้า	มาลวงพานางพรากไปจากห้อง
ถวายเป็นเมืองอื่นให้ชื่นครอง	กระทบเรื่องวันทองยิ่งเคืองใจ

(ขุนช้างขุนแผน)

"อะไร! นี่แม่สร้อยเกษณีหรือนี้ อะไร! ไม่ใช่ดอกกระมังนา"
 เสียงคุณหญิงส้มจีนทำนองแข่งกัณฑ์มัทรี "นี่แม่เป็นอะไรไป แม่ถึงไต่กลายเป็น
 อย่างนี้ แม่คุณยังกะถูกยักษ์สาปเป็นนางพิกุลทอง"

(สร้อยคอที่หาย)

2.6 บันไดคำ ไวยาหารเพิ่มน้ำหนักข้อความให้เข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ
 จนถึงลำดับสูงสุด

ตัวอย่าง

นายบ้านเป็นใหญ่เหี้ย	เรือนตน
นายช่องเป็นใหญ่คน	ลูกบ้าน
ท้าวพระยาเป็นใหญ่ชน	ในเขต แคว้นนา
นักปราชญ์ใหญ่แปดตำนาน	ทั่วตัวทิตา

(โลกนิติคำโคลง)

ใครว่ามีแต่มีดอกก็พอฟังได้ ใครว่ามีกาเหือกในโลกนี้ก็พอฟัง
ได้ ใครว่ารินตัวใหญ่ก็พอเชื่อถือ แต่ใครบอกว่าผู้หญิงมีสัจจะมั่นคงขออย่าได้เชื่อ
เป็นอันขาด

(ถอดความโลกนิติคำโคลง)

2.7 ปฏิบัติ ใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ เพื่อเร้าความรู้สึกนึกคิด
บางประการ

ตัวอย่าง

ใครบ้างไม่ปรารถนาปัญญาวิเศษ แต่ใครบ้างรู้เหตุที่จะได้
พระโลกเชษฐแสดงเหตุปัญญาไว้ เป็นสามนัยแต่ต้นไปจนปลาย
(ปัญญา : หทัยวิบุล)

"ฉันปลูกมันเองนี่นา ฉันก็ต้องรักและลำเอียงว่ามันวิเศษกว่าของ
คนอื่น สิ่งนี้เป็นนิสัยของสัตว์โลกที่ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์มิใช่หรือ"

(ตีวไทย เอนทรานซ์)

2.8 สัมพจน์ การกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งให้มีความหมายแทน
ส่วนรวมทั้งหมด

ตัวอย่าง

จะพลิกพลั้วชีวหาเป็นอาวูช ประหารบุตรเจ้าลังกาให้อาสัญ
(พระอภัยมณี : สุนทรภู่)

2.9 ปฏิภาคพจน์ ข้อความที่มีความหมายขัดกันไม่ว่าผู้ใช้จะตั้งใจ
หรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้แต่เป็น
ไปแล้ว

ตัวอย่าง

"น้ำเสียงซึ่งกระซิบสาดปราศจากเสียง
จักรวาลร่วนวายไร้สำเนียง"

(เพียงความเคลื่อนไหว : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

หัวใจเป็นอะไรไปหนอ กระวนกระวาย เคียดร้อนจนเหงื่อไทรม
 เตียวเย็นจนมองเห็นเนื้อตัวซีด งุ่นง่านหงุดหงิด หวาดหวั่นและวิตกสารพัด บัดกล
 ก็ตาลกำเริบกล้า ปิตี๋มซ่อนอยู่ในหน้า ผันทั้งลืมตา กลีบกุหลาบโรยบนหนทาง
 หอมหวานชวนเดิน อบอุ่นกรุ่นกลิ่น ละมุนละไม ยั่วเย้าอารมณ์กำเริบแล้วก็รา รา
 แล้วก็กำเริบสลับกัน ภาพหลอนหรือภาพจริง โรคเส้นประสาทหรือความคิด ความรู้
 สឹกรับผิดชอบชั่วดีหรือความอาย ขลาดหรือหาญมีตม่นหรือสว่างไสว

(ขอบน้ำใจโจร)

การฟังสารจรโรงจะได้รับความงามทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้กล่อมเกลาคจิตใจ
 ผู้ฟังให้ประณีตและผ่องใส ความงามในสารนั้นเป็นความงามที่เกิดจากการใช้ภาษาที่
 ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีการตกแต่งภาษาดี ฟังแล้วมองเห็นภาพได้ชัดเจน
 เรียกว่า อลังการ มีความงามของคำเรียกว่า โสภา คำที่ใช้มีเสียงไพเราะ และมี
 ความหมายสมบูรณ์

แบบฝึกหัด ให้ผู้เรียนฟังเรื่องจากเทปบันทึกเสียงในหัวข้อต่อไปนี้ แล้ว
 วิจารณ์

1. เพลง
2. โอวาท
3. ปาฐกถา
4. สุนทรพจน์
5. บทกวีนิพนธ์
6. คำปราศรัย
7. บทละคร
8. นวนิยาย
9. เรื่องสั้น
10. นิทาน
11. พระธรรมเทศนา
12. ปรีศนาคำทนาย

3. การฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ

3.1 ความหมายของคำว่า “วิจารณ์ญาณ”

วิจารณ์ญาณ เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า วิจารณ์ กับ ญาณ ตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายของคำทั้งสอง ดังนี้

วิจารณ์, วิจารณ์ ก. ให้คำตัดสินสิ่งที่เป็นศิลปกรรม หรือวรรณกรรม โดยผู้มีความรู้ ควรเชื่อถือได้ว่ามีความงาม ความไพเราะดีอย่างไร หรือมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง, ตีชม, มักใช้เติมคำว่า วิพากษ์วิจารณ์

ญาณ น. ปรีชาหยั่งรู้ หรือกำหนดรู้ที่เกิดจากอำนาจสมาธิ ความสามารถหยั่งรู้เป็นพิเศษ

ดังนั้น ความหมายของคำว่า วิจารณ์ญาณ ก็คือ ปัญญาที่สามารถรู้หรือให้เหตุผลที่ถูกต้อง การฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณต้องเริ่มต้นด้วยการฟังอย่างตั้งใจ จากนั้นก็พยายามทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่ได้ฟัง แล้วจึงคิดใคร่ครวญตามไปด้วย โดยใช้ความรู้ ความคิด เหตุผล และประสบการณ์ของตนเองประกอบ แต่บางทีก็ต้องอาศัยเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเรื่องที่ฟังนั้นเป็นเรื่องสลับซับซ้อน และผู้ฟังเองก็มีพื้นความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอ

การฟังอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นการฟังอย่างวิเคราะห์ เพื่อให้การฟังครั้งนั้น ๆ มีประสิทธิผลมากที่สุด การฟังประเภทนี้ผู้ฟังต้องให้ความสนใจ รู้จักพิจารณาว่าสิ่งที่ฟังนั้นเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นความคิดเห็นของผู้พูด ถ้าเป็นความคิดเห็นก็ให้รู้จักพิจารณาว่าเป็นความคิดเห็นที่ชอบด้วยเหตุผลหรือไม่ เป็นที่เชื่อถือได้หรือไม่ ผู้พูดมีเจตนาอย่างไร นอกจากนี้ต้องพยายามตีความให้ได้ว่าผู้พูดแฝงสารใดไว้หรือไม่ รวมทั้งประเมินค่าเรื่องที่ฟังได้ว่าดีหรือไม่ดี สมเหตุสมผลหรือไม่ เพื่อนำสิ่งที่ดีจากการฟังไปใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2 จุดมุ่งหมายในการฟัง

การฟังที่ดีนั้น ผู้ฟังจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายในการฟังไว้ในใจ เสียก่อนจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์จากการฟังตามที่ต้องการ การฟังของบุคคลโดยทั่วไปนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายใหญ่ 3 ประการดังนี้

1. ฟังเพื่อให้เกิดความรู้ การฟังสารชนิดนี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนิสิต นักศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เช่น การฟังคำบรรยายและการสอนของครูอาจารย์ การฟัง ในลักษณะนี้ ผู้ฟังต้องรู้จักจับใจความสำคัญของสารให้ได้ด้วยการวิเคราะห์สาร สำคัญและสารที่แฝงอยู่ สามารถที่จะตัดส่วนที่ไม่สำคัญหรือส่วนที่เป็นผลความออก แล้วบันทึกส่วนที่ต้องการไว้ได้อย่างถูกต้อง

2. ฟังเพื่อให้เกิดความรอบรู้ การฟังชนิดนี้เป็นการฟังที่ช่วย สร้างเสริมเพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เช่น ฟังข่าว ปาฐกถา สนทนา ใต้วาที ยอวาที เหตุการณ์บ้านเมือง ความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงของโลก การฟังลักษณะนี้ ผู้ฟังต้องสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่อง โดยอาศัย หลักการพินิจสาร และรู้จักวิธีการประเมินค่าของสาร

อนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการฟังเพื่อให้เกิดความรู้หรือเพื่อให้เกิดความรอบรู้ ไต ๆ ก็ตาม ฟังจำว่าการฟังทั้งสองอย่างนี้ ผู้ฟังจะต้องรู้จักฟังอย่างมีวิจารณญาณ คือฟังแล้วสามารถที่จะวิเคราะห์หาเจตนาของผู้พูด วิเคราะห์หาสาระสำคัญและสาร แฝง รู้จักพินิจสารอย่างไตร่ตรองใคร่ครวญด้วยเหตุและผล รู้จักตีความโดยแยก ให้ได้ว่า ส่วนใดเป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็น หรือส่วนใดเป็นเพียง ความรู้สึกของผู้พูดเท่านั้น สุดท้ายต้องประเมินค่าของสารที่ได้ฟังนั้นว่ามีคุณค่ามาก น้อยหรือไม่ เพียงใด

3. ฟังเพื่อความเพลิดเพลินและซาบซึ้ง การฟังชนิดนี้เป็นการฟัง อย่างนิยมชมชอบ ผู้ฟังจะได้รับทั้งความสนุกสนานและเพลิดเพลิน การฟังอย่างนี้ ถือว่าเป็นการฟังเพื่อตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ ทั้งยังช่วยผ่อนคลายความ ตึงเครียด พัฒนาจินตนาการและความคิดเชิงสร้างสรรค์

3.3 หลักการใช้วิจารณญาณในการฟัง

3.3.1 พิจารณาเรื่องที่ฟังเพื่อให้เข้าใจความหมายของคำหรือ ข้อความ คำหรือข้อความที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องต่าง ๆ นั้น ไม่ได้มีความหมายตาม ตัวอักษรเสมอไป ความหมายที่แท้จริงของคำหรือข้อความนั้น ๆ อาจแฝงอยู่ในรูป ของสัญลักษณ์ หรือเป็นคำเปรียบ หรือเป็นคำภาษาถิ่น หากเป็นข้อความก็ควร พิจารณาว่า มีความหมายครอบคลุมไปถึงสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยบริบทในประโยค เป็นส่วนประกอบสำคัญในการพิจารณา

ตัวอย่าง

จวงจื่อ ปรัชญาเมธีจีนผู้รักสันโดษ ไม่มักใหญ่ใฝ่สูงในทางการเมือง อาศัยอยู่ตามลำพังห่างไกลจากเมืองหลวง อยู่มาวันหนึ่ง กษัตริย์รัฐฉ้อปรารถนาจะ แต่งตั้งให้จวงจื่อเป็นนายกรัฐมนตรี จึงส่งราชทูตไปเชิญจวงจื่อ

ในครั้งนั้นจวงจื่อกล่าวกับราชทูตว่า "ข้าพเจ้าได้ยินมาว่า ที่นครฉ้อ มีเต่าศักดิ์สิทธิ์อยู่ตัวหนึ่ง ตายมาแล้วถึงสามพันปี พระเจ้าอยู่หัวทรงถือว่า เป็น ของขลังศักดิ์สิทธิ์ จึงเก็บมันไว้ในภาชนะห่อด้วยผ้าอย่างดี ตั้งไว้บูชาในทวารลัย ข้าพเจ้าขอถามท่านหน่อยเถิด ถ้าเป็นท่าน ท่านจักยินดีเป็นเต่าตายซากเหลือแต่ กระดองให้คนเขาสักการะบูชา หรือว่าเป็นเต่าเป็น ๆ ที่เที่ยวคลานหากินตามบึงตาม ทุ่งดี"

ราชทูตตอบว่า "ข้าพเจ้ายินดีจะเป็นเต่าธรรมดาที่หาผักบุงกิน ตามทุ่งนาดีกว่า"

จวงจื่อจึงกล่าวต่อไปว่า "ถ้าเช่นนั้น ก็เชิญท่านกลับไปกราบทูลพระเจ้า อยู่หัวเถิดว่า ตัวข้าพเจ้าจวงจื่อก็ปรารถนาจะขอเป็นเต่าเป็น ๆ ที่หากินตามบึง ตามทุ่งมากกว่าจะไปเป็นเต่าตายซากเหลือแต่กระดองให้เขาสักการะบูชา"

(เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2525 : 25 - 26)

เมื่อฟังเรื่องดังกล่าวแล้ว ผู้ฟังย่อมเข้าใจความหมายของคำว่า "เต่า เป็น ๆ" ว่า หมายถึง ความมีชีวิต ไม่ใช่เต่าจริง ๆ ที่มีชีวิต และข้อความที่ว่า "เต่าตายซากเหลือแต่กระดองให้เขาสักการะบูชา" ก็หมายถึง การมีชีวิตที่ไร้ อิศรภาพ

3.3.2 พิจารณาเรื่องที่ฟังเพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น และเจตนาของผู้พูด การฟังแต่ละครั้ง โดยเฉพาะการฟังโฆษณาสินค้า การฟังข่าว ที่ไม่ทราบแหล่งที่มา การฟังการอภิปรายและการฟังโฆษณาหาเสียงนั้น เนื้อเรื่องที่ ฟังอาจมีทั้งความรู้ ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของผู้พูด นอกจากนี้การพูดแต่ละ ครั้งผู้พูดย่อมมีเจตนาที่แตกต่างกันออกไป บางครั้งผู้พูดอาจแสดงให้เห็นเจตนาเด่น ชัด แต่บางครั้งอาจแอบแฝงเป็นนัย ผู้ฟังจะต้องพิจารณาว่า ส่วนใดคือข้อเท็จจริง ส่วนใดคือข้อคิดเห็น และเจตนาของผู้พูดเป็นอย่างไร ทั้งนี้ต้องใช้สำนวนภาษา ถ้อยคำ และน้ำเสียงของผู้พูดประกอบการพิจารณาด้วย

ตัวอย่าง

เมื่อใดเราพบว่าชีวิตนี้เป็นของชั่วคราว และเปราะบาง เมื่อนั้นแหละ ชีวิตจะเป็นสิ่งที่หวานชื่น จี.เค. เซสเตอร์ตัน นักเขียนใหญ่ท่านหนึ่งเคยกล่าวเอาไว้ว่า "เราจะรักสิ่งที่เรากำลังจะสูญเสีย"

หลายปีมาแล้ว ดิฉันเคยได้ที่นั่งติดกับชายชราผู้หนึ่งบนรถไฟ เขาจ้องมองออกไปนอกหน้าต่างอย่างเงิบ ๆ สายตาของเขาจับอยู่ที่ใบไม้ใบหญ้า หมู่มง บ้านเรือนริมทางรถไฟ และหมู่เด็ก ๆ ที่ชวนกันมาตุรรถไฟผ่าน

"ทิวทัศน์สวยงามนะคะ" ดิฉันพูดกับเขา อากาที่เขามองดูภูมิประเทศอย่างซาบซึ้งนั่นเองที่กระตุ้นให้ดิฉันพูดออกไป

"ครับ" เขาตอบแล้วนั่งเงิบไป เขาหันไปส่งยิ้มและโบกไม้โบกมือกับคนขึ้นรถมาบรรทุกหญ้าเฮย์ข้างทาง "ดูสิครับ" เขาว่า "เขากำลังเอาหญ้าไปเข้าโรงเก็บ" เขาพูดราวกับว่าไม่มีเหตุการณ์อะไรในโลกอีกแล้วที่สำคัญไปกว่ารถขนหญ้าเฮย์ไปเข้าโรงเก็บ

เขาคงสังเกตเห็นอาการงบนบนใบหน้าดิฉัน จึงพูดว่า "คุณคิดว่ามันเป็นสิ่งแปลกประหลาดหรือที่ผมให้ความสำคัญกับรถขนหญ้า ผมมีเหตุผลในเรื่องนี้ครับ เมื่อสัปดาห์ที่แล้วหมอบอกผมว่าผมจะมีอายุต่อไปได้อีกเพียงสามเดือน ตั้งแต่นั้นมา อะไร ๆ ก็ดูสวยสดงดงามและสำคัญยิ่งในชีวิตผม คุณคิดไม่ถึงหรอกว่ามันสวยงามแค่ไหน ผมรู้สึกเหมือนกับอยู่ในความหลับมานานแล้วเพิ่งตื่นขึ้นมา" (สมเกียรติ สุขโข. 2528 : 28 - 29)

เมื่อฟังเรื่องดังกล่าว จะพบข้อเท็จจริง คือ ชายชราคนหนึ่งที่อยู่ตัวว่าใกล้จะตาย ทว่ามีความสุขกับชีวิตช่วงสั้น ๆ ของเขา ส่วนเจตนาของผู้เล่านี้ต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึก "รักในสิ่งที่กำลังจะสูญเสีย" และแทรกข้อคิดที่ได้จากการฟังคือ "คนเราจะมีความสุขได้เมื่อไม่หนีปัญหา ถ้าเผชิญความเศร้าโศก ไม่หวั่นไหว และมีความอดทน"

3.3.3 พิจารณาเหตุผล หรือหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาความเป็นไปได้ของเรื่อง que ฟังว่า เหมาะสม น่าเชื่อถือ มีคุณค่า และสร้างสรรค์เพียงใด การฟังลักษณะนี้ต้องอาศัยการวิเคราะห์และวิจารณ์เพื่อการตัดสินใจ

ตัวอย่าง

การศึกษาในปัจจุบัน "เข้มงวด" และ "ปล่อยอิสระ" อย่างผิดเวลา คือ บางคนคิดว่าการจงใจให้การศึกษาแก่เด็กแรกเกิดเป็นการกระทำที่ผิด โดยเฉพาะในบรรดาพวกหัวก้าวหน้าคิดว่า การปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ลงในหัวน้อย ๆ ของ

เด็ก จะทำให้เด็กกลายเป็นคนจุกจิกจู้จี้ เด็กในวัยทารกควรปล่อยให้เติบโตขึ้นเองตามธรรมชาติ มีคุณแม่จำนวนมากนิยมชมชื่นกับ "ลัทธิอิสระเสรี พอใจที่ตนเองเป็นคุณแม่หัวก้าวหน้า ใจดี และเข้าใจลูก"

แต่ทว่า พอคุณลูกเข้าโรงเรียนอนุบาลหรือประถม คุณแม่ก็เปลี่ยนลัทธิทันที เมื่อก่อนเคยปล่อยให้ลูกทำอะไรตามใจ เพราะคิดว่าลูกเป็นเด็กทารก เมื่อลูกเข้าโรงเรียน คุณแม่จะเริ่มอบรมสั่งสอนอย่างเข้มงวดโดยอ้างว่า "หนูโตแล้ว เข้าโรงเรียนแล้ว" คุณแม่ที่เคย "ใจดี ตามใจสารพัด" กลับกลายเป็นคุณแม่ "ยอติตุ บังคับทุกเรื่อง"

ความคิดเช่นนี้ เป็นความคิดที่คุณแม่นึกเองว่าถูกต้อง แต่ที่จริงขัดกับลักษณะการเจริญเติบโตของสมองมนุษย์ ผมคิดว่า การเลี้ยงเด็กระยะปฐมวัยนี้แหละที่คุณแม่ควรเป็นคุณแม่แก้ววิชา มุ่งมั่นในการศึกษาอบรมลูกและคุณแม่จะหวังผลนั้นได้ในอนาคตด้วย

คุณแม่ที่เลี้ยงลูกอย่าง "เข้มงวด" และ "ปล่อยอิสระ" อย่างผิดเวลา คือ ในวัยที่ควรจะเข้มงวดกลับปล่อย แต่ในวัยที่ควรจะปล่อยกลับเข้มงวด นี่แหละสร้างปัญหา จนใคร ๆ พากันตั้งฉายาว่า "คุณแม่จอมจู้จี้"

ระยะปฐมวัย (วัยเด็กอ่อนและวัยก่อนอนุบาล) ควรเป็นวัยที่คุณแม่ต้องฝึกลูกอย่างเข้มงวดและอ่อนโยน หลังจากอายุ 3 ขวบ เด็กเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเอง เราต้องเริ่มเคารพความรู้สึกนึกคิดของเด็กเช่นกัน บทบาทของพ่อแม่ที่วุ่นวายกับลูก ควรสิ้นสุดลงตั้งแต่วัยก่อนอนุบาล แต่บางคนกลับไม่เป็นเช่นนั้น ตอนแรกปล่อยให้ลูกโตอย่างอิสระเสรี พอลูกเข้าโรงเรียนจึงเริ่มวุ่นวายกับลูกแบบนี้ จะกลายเป็นการทำลายความสามารถของลูกและปลูกฝังจิตใจต่อต้าน ซึ่งให้ผลแต่ในทางลบเท่านั้น (ธีระ สุมิตร และ พรอนงค์ นิยมคำ, 2526 : 11 - 15)

เมื่อฟังเรื่องดังกล่าว จะเห็นว่าผู้เขียนได้ใช้ทั้งประสบการณ์ หลักฐานทางการแพทย์ และทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นข้อมูลในเนื้อหา เราจะพบคุณค่าในเนื้อเรื่องที่ฟัง เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรที่น่าเชื่อถือหลายประการ เช่น การปลูกฝังนิสัยเด็กนั้นควรฝึกด้วยความเข้มงวด และอ่อนโยนก่อนวัยสามขวบ หลังจากนั้นควรเคารพความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ไม่ควรเข้าไปวุ่นวายจนลูกขาดอิสระ เป็นต้น

การใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง จึงเป็นการฟังที่ต้องใช้ความคิด สติ ปัญญา พินิจพิจารณาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ได้ฟัง หรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเอง ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ

495.91

127684

๓484

ก-2 ๑.4

การใช้วิจารณ์งานในการฟัง อาจจะเป็นไปในแง่ต่าง ๆ เช่น

1. ผู้ฟังพิจารณาว่า ผู้พูดมีความมุ่งหมายในการพูดครั้งนั้น ๆ อย่างไรบ้าง
2. เนื้อเรื่องที่ได้ฟังมีสารประโยชน์ ให้แง่คิด ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามและสร้างความคิดสร้างสรรค์อย่างไรบ้าง
3. เรื่องที่ได้ฟังมีความเป็นไปไต่มาอย่างน้อยเพียงใด
4. เรื่องที่ได้ฟังน่าเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด
5. ผู้ฟังวินิจฉัยว่าผู้พูดมีความจริงใจหรือไม่ เพียงใด
6. ผู้ฟังพิจารณาได้ว่าผู้พูดใช้วิธีการพูด หรือวิธีการถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดอย่างไร

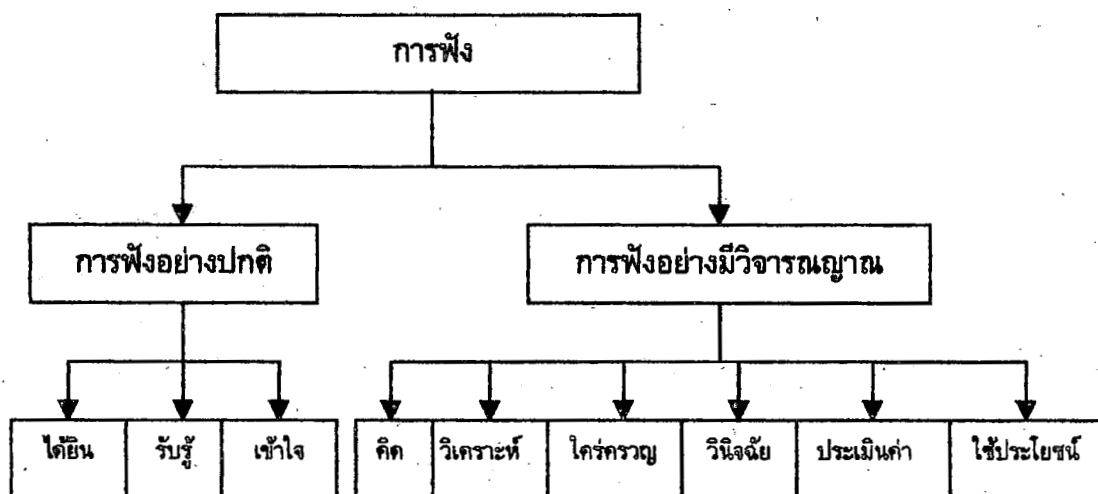
ถ้าข้อความหรือเรื่องที่ได้ฟังมีความสลับซับซ้อน มีเลศนัย หรือมีแง่คิดบางอย่างแฝงอยู่ เราก็จำเป็นต้องใช้วิจารณ์งานในการฟังเพื่อให้ได้รับประโยชน์เต็มที่จากการฟังนั้น ๆ ก่อนที่จะได้แนะวิธีใช้วิจารณ์งานในการฟังสารชนิดต่าง ๆ จะต้องเข้าใจกระบวนการฟังสารโดยใช้วิจารณ์งานเสียก่อน

3.4 กระบวนการฟังสารโดยใช้วิจารณ์งาน

เมื่อคนเราได้ยินและเกิดการรับรู้แล้ว จึงจะเข้าใจความหมายของสารกระบวนการในขณะนี้คือ การฟังอย่างปกติ ยังไม่นับว่าถึงขั้นฟังอย่างมีวิจารณ์งาน ต่อเมื่อได้ใช้ความคิดวิเคราะห์ใคร่ครวญ และตัดสินใจได้ว่าข้อความที่ได้ฟังนั้น สิ่งใดเป็นเนื้อหา ความประกอบหรือผลความ และสามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นได้ ตลอดจนวินิจฉัยได้ว่าข้อความที่ได้ฟังนั้นควรเชื่อถือหรือไม่ เพียงใด เช่นนี้จึงจะถือว่าเป็นขั้นของการใช้วิจารณ์งาน

ต่อจากนั้น ผู้ฟังอาจจะประเมินค่าว่า ข้อความที่ได้ฟังนั้นมีเนื้อหาสาระหรือแง่คิดที่ดีหรือไม่ อาจนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ เพียงใด รวมทั้งประเมินค่าผู้พูดในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความจริงใจ และกลวิธี นี่เป็นการฟังโดยใช้วิจารณ์งานอีกเช่นกัน และเป็นขั้นที่สูงขึ้นด้วย

กระบวนการฟัง แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังต่อไปนี้

อนึ่ง ในการฟังนั้นเป็นธรรมชาติที่มนุษย์ทั่วไปจะต้องมีความรู้สึกต่าง ๆ เช่น ปิติ ยินดี นิยมชมชอบ ครึกครื้น สลด สังเวช นอกจากนี้บางครั้งอาจมีความรู้สึกที่เป็นอคติเกิดขึ้นได้ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ตีตก ตีตใจหรือเบียดเบียน เชื่อถืออย่างมง่ายหรือไม่ยอมรับฟังอย่างสิ้นเชิง หวาดกลัวโดยไม่มีเหตุผลหรือกลัวจนบ้าบิ่น บุคคลที่มีวิจารณญาณในการฟังต้องรู้จักควบคุมใจตนเองไม่ให้มีอคติเหล่านี้เข้าครอบงำเพราะอาจทำให้ขาดวิจารณญาณได้

3.5 ประเภทของสาร

การใช้วิจารณญาณในการฟังสารประเภทต่าง ๆ นั้น สิ่งแรกที่จะต้องเข้าใจคือ การจำแนกสารตามลักษณะของเนื้อหา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.5.1 สารที่ให้ความรู้

3.5.2 สารที่โน้มน้าวใจ

3.5.3 สารที่จรรโลงใจ

ในการฟังเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สารจากเรื่องที่ได้ฟังนั้นอาจเป็นเฉพาะประเภทหนึ่งประเภทใด หรืออาจจะมีหลาย ๆ ประเภทรวมกันก็ได้ ดังเช่น ผู้พูดบางคนอาจนำความรู้และข้อเท็จจริงมาเสนอ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้แต่เฉพาะ

ความรู้ล้วน ๆ เท่านั้น ผู้พูดบางคนเสนอความรู้เพื่อจะได้มีโอกาสแสดงทรรศนะของตน แต่ผู้พูดบางคนเสนอความรู้เพื่อหวังที่จะโน้มน้าวใจผู้ฟัง ดังนั้นเป็นต้น จึงต้องทำความเข้าใจสารแต่ละชนิดเสียก่อน เพื่อให้การฟังสารชนิดต่าง ๆ ได้รับผลสมตามความมุ่งหมาย

3.5.1 สารที่ให้ความรู้

สารประเภทนี้ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับวิชาการ ข่าวสารต่าง ๆ สารชนิดนี้บางครั้งก็ไม่สลับซับซ้อน เข้าใจได้ง่ายไม่ถึงกับต้องใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง แต่สารบางชนิดจำเป็นจะต้องใช้วิจารณ์ญาณในการฟัง การฟังสารประเภทนี้ควรฟังอย่างตั้งใจ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระของสาร และสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ ที่สำคัญคือต้องใช้การวินิจฉัยสารในการฟัง ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อความ การจับใจความและการตีความ ซึ่งอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองสามวิธีก็ได้ แล้วแต่ลักษณะของข้อความ เมื่อฟังแล้วต้องบันทึกประเด็นสำคัญ รวมทั้งบันทึกคำถามและประเด็นที่ควรอภิปรายไว้ด้วย เพื่อเตือนความทรงจำหรือนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ตัวอย่าง

เมื่อเราฟังข่าวการให้สัมภาระของปลัดทพวงมหาวิทยาลัย เรื่องหลักเกณฑ์ใหม่ในการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ การฟังสารชนิดนี้ต้องฟังให้เข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนเพื่อจะได้เข้าใจไม่สับสน อาจไม่จำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณ แต่เมื่อฟังข่าวการให้สัมภาระของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เรื่องความคลี่คลายเกี่ยวกับคดีอาชญากรรม เราจำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณ เช่น นักข่าวป้อนคำถามเพื่อจุดประสงค์อะไร ผู้ตอบมีเงื่อนไขอย่างไร ตอบด้วยความแน่ใจหรือตอบโดยการสันนิษฐาน น้ำเสียงของผู้ตอบเป็นอย่างไร และเราจะปักใจเชื่อได้มากน้อยแค่ไหนเพียงใด

ถ้าเราฟังบทความทางวิทยุในรายการสารคดีเพื่อเกษตรกรรมเรื่องการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เราก็พยายามรับสารให้ครบ พร้อมทั้งสังเกตด้วยว่าบทความนี้ใครเป็นผู้เรียบเรียง หรือเป็นบทความของหน่วยงานใด พอที่จะยึดถือเป็นหลักความรู้อันน่าเชื่อถือได้เพียงพอหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องใช้วิจารณ์ญาณสูงนัก

ถ้าเราฟังบทความเรื่องการสรุปสถานการณ์เศรษฐกิจในรอบปี เราต้องใช้วิจารณ์ญาณใคร่ครวญว่า เจ้าของบทความแฝงแง่คิดและเจตนาใดไว้ เช่น อาจมีเจตนาให้ผู้ฟังเกิดความวิตกกังวลหรือเสียขวัญ เราต้องพิจารณา

ต่อไปว่า เจ้าของบทความพิจารณาประเด็นปัญหาทุก ๆ ด้านหรือไม่ หรือพิจารณาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น ข้อมูลที่นำมาอ้างนั้นให้หลักฐานที่ชัดเจนพอที่จะติดตามสอบสวนได้อย่างแน่ชัดหรือไม่ หรือเป็นข้อมูลที่นำมาอ้างอย่างเลื่อนลอย บทความชนิดนี้เราไม่ควรจะปักใจเชื่อลงไปว่าเป็นความรู้ันถูกต้องทั้งหมด แต่ก็ไม่ถึงกับปฏิเสธโดยสิ้นเชิง

อีกตัวอย่างหนึ่ง เมื่อเราได้ฟังบุคคลที่นำเชื่อถือมาบอกเล่าข้อเท็จจริงบางอย่างแก่เรา เราไม่ควรจะเชื่อโดยทันที ควรใช้วิจารณญาณในการรับฟัง เช่น มีบุคคลคนหนึ่งมาบอกแก่เราว่า ทบวงมหาวิทยาลัยจะเลิกระบบการสอบคัดเลือกรวมเพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยมิได้ชี้แจงรายละเอียดใด ๆ เพิ่มเติม เมื่อเราได้ฟังเราควรจะไตร่ตรองดูว่าจะเป็นไปได้เช่นนั้นหรือ โดยตั้งคำถามถามตนเองหลาย ๆ ข้อ และควรสลับตรับฟังต่อไปเพื่อให้ทราบแน่ชัดว่าความจริงในเรื่องนี้เป็นอย่างไร

ข้อแนะนำการฟังสารที่ให้ความรู้โดยใช้วิจารณญาณ

1. เมื่อได้ฟังสารที่ให้ความรู้เรื่องใด ต้องกำหนดให้ได้ว่าเรื่องนั้นควรแก่การฟังโดยใช้วิจารณญาณหรือไม่
2. ถ้าเรื่องที่ฟังจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณ ต้องฟังด้วยความตั้งใจยิ่งขึ้น จับประเด็นสำคัญให้ได้ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นข่าว บทความ หรือข้อความรู้อื่นใดก็ตาม ควรพิจารณาตามไปด้วยทุกกระยะ ในระหว่างฟังวินิจฉัยด้วยความระมัดระวัง ถ้ามีโอกาสควรตรวจสอบความสามารถในการวินิจฉัยของตนโดยอาศัยการเทียบเคียงกับคนอื่น ๆ ที่ได้รับฟังมาเหมือน ๆ กันกับเราว่าวินิจฉัยได้ตรงกันหรือไม่ หรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้ใดได้รับสารลึกซึ้งกว่ากัน และถ้าพบว่าตนเองยังฟังข้ามบางสิ่งบางอย่างไป ก็พยายามฝึกฝนตนเองในการจับประเด็น และวินิจฉัยให้ละเอียดลออยิ่งขึ้น
3. ฝึกแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็น พิจารณาทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อเรื่องที่พูด และฝึกพินิจพิจารณาตัดสินใจว่า สารที่ได้ฟังนั้นควรเชื่อถือได้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด
4. ขณะที่ฟังควรบันทึกประเด็นสำคัญไว้เพื่อเตือนความจำ และถ้าบันทึกคำถามหรือประเด็นที่ควรอภิปรายไว้ด้วย ก็ยิ่งเป็นการดี
5. ประเมินค่าของสารที่ให้ความรู้นั้นว่าสำคัญหรือเป็นประโยชน์เพียงใด มีแง่คิดที่มีคุณค่าอะไรบ้าง

6. พิจารณาว่าผู้พูดมีกลวิธีในการเสนอความรู้ที่น่าสนใจชวนติดตามอย่างไรหรือไม่ เพียงใด ผู้พูดใช้ถ้อยคำสำนวนคมคาย กระชับรัดกุม เหมาะสม ถูกต้องตามระดับของการสื่อสารหรือไม่ เพียงใด

เมื่อได้ทราบแนวทางการใช้วิจารณ์ญาณในการฟังแล้ว ก็ควรหาโอกาสฟังข่าวสารต่าง ๆ ให้เป็นกิจนิสัย ควรฟังรายการที่น่าสนใจ เช่น รายการวิเคราะห์ข่าวต่าง ๆ การอภิปรายปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ไม่ควรสำคัญผิดว่าความรู้เรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่สมกับวัยของเรา หรือเรายังมีภูมิปัญญาไม่เพียงพอที่จะฟัง การฟังโดยใช้วิจารณ์ญาณย่อมมีประโยชน์แก่ตนเองเสมอ

ตัวอย่างที่ 1

ก่อนซื้อสินค้า พิจารณาให้รอบคอบ

สินค้าที่ผลิตจำหน่ายในท้องตลาดปัจจุบันนับวันจะมีมากขึ้น ผู้ผลิตแต่ละรายต่างพยายามหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะขายสินค้าให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านรูปร่างลักษณะ การเลือกใช้สี ตลอดจนวิธีการโฆษณาที่สะดุดตา และดึงดูดใจ ผู้บริโภคให้ซื้อสินค้าหรือใช้บริการของตน อันเนื่องมาจากการแข่งขันกันในด้าน การตลาด อาทิ ใช้วิธีการโฆษณาโดยปิดป้ายไว้ว่า ซื้อ 1 แกรม 1 หรือลดราคา จากราคาจริง 300 บาท เหลือ 150 บาท หรือเหลือหลังขายเพียง 15 วัน เท่านั้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเทคนิคทางด้านการโฆษณา เพื่อชักจูงใจหรือเชิญชวนให้ผู้ซื้อหรือผู้บริโภคซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงส่วนลดหรือของแถมมากกว่าความจำเป็นที่ ต้องการใช้สินค้า

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ขอแนะนำให้ผู้บริโภคพิจารณา ตรวจสอบคุณภาพของสินค้าให้ละเอียดรอบคอบก่อนซื้อ ไม่ควรคำนึงถึงของแถม หรือส่วนลด เพราะผู้ผลิตหรือผู้ขายได้เพิ่มราคาไว้กับต้นทุนสินค้าที่เราซื้อแล้ว ดังนั้นในความเป็นจริงเราอาจซื้อสินค้าในราคาแพง ไม่ถูกต้องตามที่โฆษณาไว้ และซื้อ สำคัญสินค้าที่มีส่วนลดหรือลดราคาอาจเป็นสินค้าซึ่งเหลือค้างหรือเสื่อมคุณภาพแล้ว ก็ได้

ดังนั้น ก่อนที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าใดก็ตาม ควรสอบถามราคา จากร้านค้าหลาย ๆ ร้าน หรือสอบถามเพื่อนฝูงญาติพี่น้องเสียก่อน โดยใช้เวลาในการตัดสินใจให้นานพอสมควร และควรจะคำนึงถึงข้อดีข้อเสียของสินค้าหรือบริการ ของแต่ละแห่งโดยนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อเป็นการช่วยในการตัดสินใจ และป้องกัน

กันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง ทางที่ดีผู้บริโภคควรตรวจสอบฉลากสินค้า อ่านและทำความเข้าใจกับฉลากสินค้านั้น ๆ ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์และคัมค่า และถ้าจะให้ดีผู้บริโภคควรซื้อสินค้าจากร้านที่ไว้ใจได้ และซื้อเป็นประจำ ควรซื้อของจากร้านค้าที่ขายของมีคุณภาพดี และขายในราคา ยุติธรรมหรือราคาถูกกว่าร้านค้านอื่นเมื่อเปรียบเทียบราคากันแล้ว การเป็นลูกค้า ประจำ นอกจากจะซื้อสินค้าได้ในราคาถูกแล้วยังได้รับการบริการเป็นพิเศษอีกด้วย อย่างไรก็ตามก็ควรหลีกเลี่ยงการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น เพราะในภาวะเศรษฐกิจ ปัจจุบันเราจำเป็นต้องประหยัดเงินทุกบาทมีค่า

หากสงสัยโปรดสอบถามสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
ทำเนียบรัฐบาล โทร. 2828633, 2816968

(คำแถลงของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคผ่านทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2538)

การใช้วิจารณญาณเมื่อได้ฟังคำแถลงข้างต้นแล้ว อาจเป็นดังนี้

1. สารที่สำคัญในคำแถลงนี้คืออะไร
  - คำเตือนให้ผู้ฟังทราบว่าในปัจจุบันนี้ผู้ผลิตแต่ละรายพยายามหาวิธีขายสินค้าให้ได้มาก ด้วยวิธีการโฆษณาที่สะดุดตาและดึงดูดใจผู้บริโภค
2. ความรู้ที่ได้รับจากคำแถลงนี้คืออะไรบ้าง
  - เทคนิคในการโฆษณา เช่น ปิดป้ายลดราคา การให้ของแถม
  - วิธีตรวจสอบราคามาตรฐานของสินค้า เช่น ถ้ามจากร้านค้า ถ้ามจกเพื่อนฝูง พิจารณาข้อดีข้อเสียของสินค้า ศึกษาจากฉลากสินค้า แนะนำให้ซื้อจากเจ้าประจำ สอบถามจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
3. คำแถลงนี้เหมาะสมแก่การนำมาออกอากาศหรือไม่ เพียงใด
  - เหมาะสม เพราะสามารถเผยแพร่ไปยังมหาชนได้ทุกหนทุกแห่งในเวลาอันรวดเร็ว เป็นคำแนะนำที่มีประโยชน์ ที่ให้หลีกเลี่ยงการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ซึ่งเราจำเป็นต้องประหยัด
4. ให้แหล่งที่มาของความรู้นี้หรือไม่ ได้แก่อะไร
  - แหล่งความรู้แก่ผู้ฟัง คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์

ตัวอย่างที่ 2

ตะวัน

ในภาษาไทยโบราณ อันใดที่มีรูปร่างเป็นวงกลม เราเรียกว่า "ตา" ดวงจักรชะงะของเรามีรูปร่างเป็นวงกลม เราจึงเรียกดวงจักรชะงะของเราว่า "ตา" โดยทุกเผ่า เหล่าก่อตั้งแต่ลุ่มน้ำแยงซีเกียงลงมา เรียกดวงจักรชะงะว่า "ตา" เหมือนกันหมด แต่มีไทยอีกสองพวกคือ ไทยกวางหน่า กับผู้ไทย เรียกดวงจักรชะงะแปลกไปว่า "มะตา" ซึ่งไปตรงกับภาษามะลายูที่เรียกดวงจักรชะงะว่า "มาตา" เหมือนกัน คำว่า "มะ" นี้ เป็นคำเดียวกับ "มัก" หรือ "หมาก" ซึ่งเป็นภาษาไทยโบราณ ใช้หมายถึงลูกกลม อันใดที่เป็นวงกลมเรียกว่า "ตา" แต่อันใดที่เป็นลูกกลมเรียก "หมาก" หรือ "มัก" หรือ "มะ" ผลไม้ต่าง ๆ เป็นลูกกลม เราจึงเรียกผลไม้ว่า "หมาก" หรือ "มะ" เช่น หมากขวิด (คือมะขวิด) มะกอก มะนาว ฯลฯ

คำว่า "หมาก" หรือ "มัก" หรือ "มะ" กับคำว่า "ตา" คงจะใช้ปน ๆ กัน เป็นต้นว่า ลูกกลมसानด้วยหวายที่เราเตะเล่น เราเรียกว่า "ตะกร้อ" ถ้าดูรูปพรรณสัณฐานที่เป็นลูกกลมน่าจะเรียกว่า "มะกร้อ" แต่อาจจะเป็นเพราะตะกร้อ สานห่าง ๆ มีรูปร่างตา ๆ เราจึงเรียกว่า ตะกร้อ ก็ได้ (ตะ กับ ตา เป็นคำเดียวกัน) มีเรื่องเล่ากันว่า ชาวบ้านนอกพาลูกสาวมาเที่ยงกรุงเทพฯ แม่กำชับลูกสาวว่า ไปถึงกรุงเทพฯ ละก็ต้องพูดจาให้ดี คนชาวกรุงเทพฯ เขาพูดใส่สีกัน เขาไม่พูดเท่อ ๆ อย่างเอ็ง อย่างลูกกอก ลูกนาว เขาไม่เรียกลูกตะกอกตะนาวเหมือนเอ็ง เขาเรียก มะกอกมะนาว อะไร ๆ เขาใส่มะทั้งนั้น เมื่อนั่งเรือมาถึงตลาดท้องน้ำกรุงเทพฯ ลูกสาวเห็นแหม่นั่งอยู่ที่แพก็ร้องขึ้นว่า "แม่จำดูมะแหม่นตัวนั้นแนั้น" เรื่องเกร็ดที่เล่า กันมานี้แสดงว่าโบราณเราใช้คำว่า "หมาก" หรือ "มัก" หรือ "มะ" กับคำว่า "ตา" หรือ "ตะ" ปน ๆ กันไป เหตุนี้ไทยโบราณบางเหล่าจึงเรียกดวงจักรชะงะว่า "มะตา" และจีนบางพวกที่เรียกดวงจักรชะงะว่า "มัก" ซึ่งที่จริงเป็นภาษาไทยแท้ ๆ แต่ปล่อยให้ไปเป็นของจีนเสียซิ

คำว่า "ตะวัน" ซึ่งเป็นภาษาของเราใช้เรียกดวงอาทิตย์ ตะวันนี้ก็คือนิวตัน เหตุใดเราจึงเรียกดวงอาทิตย์ว่าตะวัน ก็เพราะดวงอาทิตย์ที่เราแลเห็นมีลักษณะเป็นวงกลม อันใดที่เป็นวงกลมเราเรียก "ตา" ดังกล่าวแล้ว ดวงอาทิตย์เป็นวงกลม เราจึงเรียก "ตา" แต่คำว่า "ตา" นั้นเราใช้เรียกสิ่งที่เป็นวงกลมทั่วไป ตลอดจนดวงตาของเราเอง ดวงอาทิตย์เป็นดวงตาที่ปรากฏในเวลากลางวัน ซึ่งถ้าจะเปรียบก็เท่ากับเป็น "ตาของวัน" เหตุนี้เราจึงได้เรียกดวงอาทิตย์ว่า "ตะวัน" ซึ่งเมื่อเรียกสั้นเข้าก็กลายเป็น "ตะวัน" ไป

การที่ไทยเรียกดวงอาทิตย์ว่า "ตะวัน" นี้ไปตรงกับความนับถือในลัทธิศาสนาของมนุษย์ดึกดำบรรพ์หลายชาติที่เขาถือว่าดวงอาทิตย์เป็น "ตา" ของมหาเทพผู้ทรงศักดิ์ทานุภาพยิ่งใหญ เป็นดวงตาศักดิ์สิทธิ์ที่มองลงมาเห็นโลกได้ทั่วไปทุกซอกทุกมุม มนุษย์จะทำได้ทำชั่วอย่างไรย่อมไม่พ้นสายตาของมหาเทพผู้ทรงศักดิ์ทานุภาพนี้ไปได้ "ตา" ดวงนี้ จึงเท่ากับเป็นไฟฉายคอยส่องดูดูแลความประพฤติของมนุษย์ตลอดไปทั่วพื้นพิภพ ในส่วนไทยดึกดำบรรพ์จะนับถือดวงอาทิตย์ว่าเป็น "ตา" ของมหาเทพอย่างลัทธิศาสนาอื่น ๆ หรือไม่ ไม่ปรากฏชัด แต่เมื่อเรียกดวงอาทิตย์ว่า "ตา" ก็นับว่ามีความคิดเห็นพ้องกันในข้อที่ว่าเปรียบดวงอาทิตย์เป็นดวงตาดวงหนึ่งเหมือนดวงตามนุษย์ที่สามารถมองเห็นอะไร ๆ ได้แจ่มใสชัดเจน

(สันนิษฐานที่มาของคำว่า "ตะวัน" ย่านทางวิทยุกระจายเสียง รายการเพื่อการศึกษาของประชาชน เจ้าของบทความคือ กาญจนาคพันธุ์ (ขุนวิจิตรมาตรา))

ขณะที่ฟังบทความเรื่องนี้อยู่ รวมทั้งเมื่อได้ฟังจบแล้วเราอาจใช้
วิจรรณญาณในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. สารที่สำคัญจากบทความเรื่องนี้คืออะไร
  - คำว่า "ตะวัน" สันนิษฐานได้ว่า เป็นคำไทยแท้ใช้ตรงกันเกือบทุกถิ่นและไปพ้องกับคำดั้งเดิมของภาษาชาติอื่นบางชาติด้วย
2. ความรู้ที่ได้รับจากบทความเรื่องนี้มีอะไรบ้าง
  - ความรู้ที่ได้รับจากบทความเรื่องนี้มีในทุกตอน เป็นความรู้ในเรื่องประวัติหรือที่มาของคำในภาษา รวมทั้งมีข้อสังเกตถึงความละม้ายคล้ายคลึงกันระหว่างคำไทยกับคำในภาษาอื่นบางภาษา นอกจากนี้ยังมีเกร็ดความรู้แทรกอยู่ด้วย
3. กลวิธีในการนำเสนอมีลักษณะอย่างไร
  - ยกสิ่งที่ประสงค์จะอธิบายขึ้นมาก่อน แล้วอธิบายตามความคิดเห็นของผู้เขียนโดยไม่อ้างแหล่งที่มาของความรู้นั้น แต่พยายามเชื่อมโยงข้อความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ความรู้ที่ผู้เขียนนำมาถวานั้นมักไม่ห่างไกลจากประสบการณ์ของผู้รับสาร แต่ก็ เป็นความรู้ที่ผู้รับสารมักไม่เคยคิดหรือได้ยินมาก่อน กลวิธีเช่นนี้ทำให้สารมีลักษณะน่าสนใจ นอกจากนี้ยังทำให้เรื่องดูไม่หนักเป็นหลักวิชาการจนเกินไป เพราะผู้เขียนได้แทรกเรื่องชวนขันเอาไว้ด้วย
4. บทความนี้ให้ประโยชน์เกี่ยวกับภาษาอย่างไร
  - บทความนี้มีประโยชน์แก่ผู้สนใจทางภาษาไทย และน่าจะกระตุ้นให้ผู้สนใจทางภาษาได้ศึกษาหาความเข้าใจให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้นต่อไป

หนึ่ง ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ผู้เขียนไม่ได้อ้างหลักฐานที่มาของความรู้อย่างแน่นแฟ้นเพียงพอ อาจมีผู้ไม่ค่อยเห็นด้วยกับข้อความที่ผู้เขียนได้ประมวลไว้ในบทความนี้ ผู้ที่มีวิจรรย์ญาณก็ควรที่จะได้ค้นหาหลักฐานที่อาจสนับสนุนหรือหักล้างข้อสันนิษฐานข้างต้นนี้ได้ การทำเช่นนี้ถือว่าเป็นพัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์ผู้มีการศึกษานั้นเอง

3.5.2 สารที่โน้มน้าวใจ

ในชีวิตประจำวันเราจะได้ฟังสารที่โน้มน้าวใจในลักษณะของการโฆษณา เช่น การโฆษณาสินค้า โฆษณาหาเสียง นอกจากนี้ยังมีการโต้แย้งแบบต่าง ๆ เช่น การโต้ว่าที่ การวิจารณ์ รวมทั้งการโน้มน้าวใจด้วยการพูดขอร้อง วิงวอน สารที่โน้มน้าวใจอาจจะออกมาทางสื่อมวลชน มาจากบุคคล หรืออาจจะผ่านมาเป็นทอด ๆ จากปากหนึ่งไปสู่ปากหนึ่ง การโน้มน้าวใจดังกล่าว ล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สารโน้มน้าวใจนั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้ฟัง จนผู้ฟังมีพฤติกรรมตามที่ผู้พูดต้องการ ดังนั้นการฟังสารประเภทนี้ เราจึงต้องใช้วิจรรย์ญาณในการฟังเป็นอย่างมาก เมื่อเราได้ยินได้ฟังสารประเภทนี้ ก่อนอื่นผู้ฟังจะต้องแยกแยะสารให้ได้ว่า ผู้พูดมีจุดประสงค์ที่จะโน้มน้าวใจไปในทางที่ดีหรือไม่ มีคุณประโยชน์หรือไม่ เช่น โน้มน้าวใจให้รักชาติบ้านเมือง ให้ดำรงชีวิตอย่างประหยัด หรือโน้มน้าวใจให้รักษาสาธารณสุขสมบัติ นอกจากนั้น อาจจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อการโฆษณาชวนเชื่อ หรือการปลุกปั่นยุยง เพราะฉะนั้นในการรับสารประเภทโน้มน้าวใจ จึงควรพิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วนว่าจุดประสงค์ของการโน้มน้าวใจนั้นเป็นไปในทางใด ในทาง "วิธนะ" หรือ "หายนะ" ทั้งนี้ก็โดยใช้วิจรรย์ญาณในการฟังให้เกิดความเข้าใจ และตัดสินใจได้ว่าควรเชื่อเรื่องที่ฟังหรือไม่

การฟังสารที่โน้มน้าวใจ ผู้ฟังอาจใช้วิจรรย์ญาณในแง่ต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. สารที่ได้ฟังนั้นเรียกร้องหรือดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง หรือเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผู้พูดมากน้อยเพียงใด
2. สารที่ผู้พูดนำมาเสนอนั้น สนองความต้องการพื้นฐานของผู้ฟังอย่างไร ก่อให้เกิดความปรารถนา ความไม่สมตุลขึ้นในใจของผู้ฟังมากน้อยเพียงใด
3. ผู้พูดเสนอแนวทางที่จะสนองความต้องการของผู้ฟัง หรือแสดงให้เห็นว่าผู้ฟังจะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง หากยอมรับข้อเสนอแนะนั้น
4. สารนั้นแรงจูงใจให้ผู้ฟังเชื่อถือเกี่ยวกับสิ่งใด ซึ่งเฉพาะเจาะจงลงไปหรือไม่ว่าต้องการให้ผู้ฟังคิด หรือปฏิบัติอย่างไรต่อไป
5. ภาษาที่ใช้ในการโน้มน้าวใจนั้นมีลักษณะเร้าอารมณ์อย่างไรบ้าง

ตัวอย่างที่ 1

เพลงรักกันไว้เถิด

(สร้อย) รักกันไว้เถิด
 จะเกิดภาคไหนไหน
 เชื้อสายประเพณี
 เกิดไต่ร่มไทยนั้น
 ท้องถิ่นแหลมทอง
 เกิดถิ่นเดียวกันแท้
 ยามฉันมองตาคุณ
 เห็นสายเลือดไทย
 ทะเลแสนงาม
 พืชพรรณต้นตางตา
 สินทรัพย์มีเกื่อนกลั่น
 เราลูกหลานไทย
 แหลมทองโสภา
 ปกเกล้าเราไทยนี้
 ใครคิดบังอาจหมิ่น
 เราพร้อมพลีใจ

เราเกิดร่วมแดนไทย
 ก็ไทยด้วยกัน
 ไม่มีขีดคั่น
 ปวงชนทุกคนคือไทย
 เหมือนท้องของแม่
 เหมือนแม่เดียวกันไซ้ไหม
 อบอุ่นดวงใจ
 ในสายตาบอกลายสัมพันธ์ (สร้อย)
 ในน้ำมีปลา
 ไร่นารวงทองไสว
 บรรพชนให้ไว้
 จงร่วมใจรักษาให้มัน (สร้อย)
 ด้วยบารมี
 ร่วมเย็นเป็นศรีผองใส
 ถิ่นทององค์ให้
 ป้องถิ่นไทยและองค์ราชัน (สร้อย)
 (บทเพลงปลุกใจจากวิทยุกระจายเสียง)

เมื่อฟังเพลงปลุกใจบทนี้จบแล้ว ผู้ฟังอาจใช้วิจารณ์ญาณดังต่อไปนี้คือ

1. เพลงนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างไรบ้าง

- ปลุกใจผู้ฟังให้มีความรักใคร่สามัคคีปรองดองกันในฐานะที่เป็นคนไทยด้วยกัน

2. เนื้อหาในเพลงนั้นสนองความต้องการพื้นฐานของผู้ฟังหรือก่อให้เกิดความปรารถนาอย่างไรบ้าง

- ความรักเป็นความต้องการพื้นฐานอย่างหนึ่งของมนุษย์ เมื่อเกิดเป็นคนในชาติเดียวกันแล้วก็ควรจะรักกันไว้ นอกจากนั้นยังแสดงทรรศนะอื่น ๆ ที่สนองความต้องการของคนไทยไว้ก็คือ ในผืนแผ่นดินไทยนี้ ในน้ำมีปลาในนามีข้าว อุดมสมบูรณ์ยิ่งนัก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ บรรพบุรุษได้สู้สุดส่ำสร้างสมเอาไว้ จึงควรที่จะรักษาให้คงอยู่ตลอดไป

- การที่ประเทศเจริญรุ่งเรือง อุดมสมบูรณ์ด้วยพระบารมีปกเกล้าประชาชนชาวไทยจึงมีความร่มเย็นเป็นสุขโดยทั่วหน้ากัน หากใครบังอาจดูหมิ่นแผ่นดินผืนดินไทยหรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ประชาชนไทยก็จะพร้อมใจกันพลีชีวิตเพื่อป้องกันแผ่นดินไทย และพระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่ง

3. ใช้ภาษาโน้มน้าวใจอย่างไร

- ภาษาเข้ากันกับทำนองเพลงที่ใช้ เร้าใจดีมาก มองเห็นภาพเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง อาทิ เมื่อมองตาแล้วเกิดความอบอุ่นดวงใจ ทั้งนี้เพราะเป็นคนไทยด้วยกัน สายตาจึงสื่อความหมายเช่นนั้น

ตัวอย่างที่ 2

รณรงค์จัดหาโคกระบือเพื่อเกษตรกร

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา โครงการ "ธนาคารโคกระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ" ได้ดำเนินการไปอย่างได้ผลเป็นที่น่าพอใจและได้แพร่หลายออกไปในหน้าข่าวหนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง จึงมีผู้มีจิตศรัทธาติดต่อขอบริจาคโคและกระบือให้แก่กรมปศุสัตว์เพิ่มขึ้นอีก เพื่อนำไปใช้ในโครงการเพื่อเกษตรกรกว้างขวางยิ่งขึ้น

เพื่อสนับสนุนโครงการนี้ ทางสมาคมเกษตรกรสัมพันธ์แห่งประเทศไทยได้ติดต่อกับกรมปศุสัตว์ ขอทำรายการเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินและโคกระบือนำมาใช้ในโครงการเพื่อเกษตรกรผู้ขาดแคลนเบิกยืมไปใช้สำหรับทำการเกษตรทั่วประเทศ โดยจะไม่ถูกนำไปฆ่าหรือชำแหละจำหน่ายแต่ประการใด

ทางกรมปศุสัตว์ได้ทำหนังสือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตผ่านสำนักพระราชวัง ซึ่งก็ได้ทรงอนุมัติดำเนินการได้ ดังนั้นในวันที่ 5 พฤษภาคม ศกนี้ ซึ่งตรงกับวันฉัตรมงคลเวลา 9.00 - 12.00 น. ทางสมาคมเกษตรกรสัมพันธ์แห่งประเทศไทยก็จะกำหนดจัดงานการกุศลทางโทรทัศน์ที่วี.ที.ช่อง 9 อสมท.

โครงการรณรงค์รับบริจาคนี้ ทางสมาคมได้เคยจัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2522 ในครั้งนั้น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างท่วมท้น ได้รับบริจาคทั้งเงินสดและวัวควายมีชีวิต คิดเป็นมูลค่าถึงหนึ่งล้านสองแสนบาทเศษ และได้ทูลเกล้าฯถวาย

โครงการนี้ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สั่งการให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการช่วยเหลือ โดยใช้กระบือของกรมปศุสัตว์จำนวน

280 ตัว ส่งไปช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจนในพื้นที่ตามโครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาของจังหวัดปราจีนบุรี เช่น อำเภอสระแก้ว อำเภอวัฒนานคร

สำหรับท่านที่มีจิตศรัทธาก็ควรมีโอกาสร่วมบริจาคสมทบทุนเพื่อซื้อโคและกระบือนำไปช่วยเหลือเกษตรกรชาวไร่ ชาวนา อันเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าบริโภค วัตถุประสงค์สำหรับอุตสาหกรรมนานาชนิดมีความสำคัญต่อปากท้องของพวกเราชาวประชาทั้งมวล อันจะมีผลต่อฐานะความเป็นอยู่และฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศในที่สุดด้วย พวกเขาเหล่านั้นกำลังเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะปัญหาขาดแคลนโคกระบือสำหรับใช้งาน

กล่าวกันว่า วัวควายซึ่งถูกนำไปฆ่าบางตัวถึงกับน้ำตาตกในชะตากรรมที่มันกำลังจะได้รับจึงเป็นที่เชื่อถือเสมอมาว่า การบริจาควัวควายหรือการซื้อวัวควายจากโรงฆ่าสัตว์ไปปล่อยเป็นการทำบุญทำกุศลอย่างเอกอุ

เชิญบริจาคถวายทำกุศล พัฒนาประเทศตัวละ 5,000 บาท หรือตามแต่ศรัทธา กรุณาติดต่อที่สมาคมธุรกิจสัมพันธ์แห่งประเทศไทย 392/25-26 สยามสแควร์ ซอย 5 โทร. 2519585, 2520228

(บทความนี้มอบหมายให้จัดทำโคกระบือเพื่อเกษตรกร อำนวยการวิทย์กระจ่ายเสียง)

การฟังบทความนี้ อาจใช้วิจารณญาณในแง่ต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. บทความนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างไร
  - เพื่อรณรงค์เพื่อหาโคกระบือไปให้แก่เกษตรกรตามโครงการ "ธนาคารโคกระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ"
2. สารที่เสนอมานี้เป็นสารที่สนองความต้องการของผู้ฟังอย่างไรบ้าง
  - การกินดีอยู่ดี กิจกรรมเพื่อปากท้องของประชาชน ตลอดจนฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป การอ้างว่าเมื่อบริจาคโคกระบือไปช่วยเกษตรกรแล้วจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ก็จะดีขึ้นน่าจะมีผลให้ผู้รับสารคล้อยตามได้
3. ผู้พูดได้เสนอข้อยุติหรือประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับอะไรบ้าง
  - ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์คือชีวิตความเป็นอยู่จะดีขึ้นและที่สำคัญก็คือได้บุญกุศลด้วย

4. ผู้พูดได้เชิญชวนอะไรบ้าง

- เชิญชวนให้บริจาคเงินซื้อวัวควายเป็นการบำเพ็ญกุศล

5. ใช้ภาษาโน้มน้าวใจอย่างไร

- ใช้ภาษาเรียบ ๆ แต่เป็นเรื่องการกุศล และใช้คำที่แสดงให้เห็นภาพ เช่น พรรณนาว่า วิศวายที่ถูกนำไปฆ่าบางตัวถึงกับน้ำตาตก การช่วยทุกข์ของสัตว์ได้กุศลอย่างเอกอุ

ตัวอย่างที่ 3

ถนอมความนิยมวลของผิวคุณ อย่าให้สูญสลายไปพร้อมกับกาลเวลา ครีมนประทืองผิวการะเกด เป็นครีมชนิดเดียวที่รวมคุณค่าบริสุทธิ์จากธรรมชาติที่หอมหวานรอบข้างคุณ อย่าปล่อยให้เวลาและการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศมาทำลายความอ่อนละมุนชุ่มชื้นของคุณให้สูญสิ้นไป สงวนความสาวของผิวพรรณไว้ด้วยครีมประทืองผิวการะเกด

(โฆษณาเครื่องสำอาง ทางสื่อมวลชน)

เมื่อได้ฟังการโฆษณานี้แล้ว เราใช้วิจารณ์ญาณได้หลายแง่ด้วยกันคือ

1. สารโฆษณานี้ผู้โฆษณาต้องการโน้มน้าวใจอย่างไร
  - ให้เชื่อว่าเครื่องสำอางถนอมผิวพรรณมนุษย์ได้ และเครื่องสำอางที่เสนอให้ใช้นั้นมีคุณสมบัติดังกล่าวเป็นอย่างดี ผู้ฟังจะได้ตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางที่โฆษณานี้
2. ข้อเท็จจริงในบทโฆษณานี้คืออะไร
  - ไม่มีข้อเท็จจริง เหตุผลก็ไม่ใคร่ชัดเจน แต่ก็เป็นเรื่องธรรมดาของสารโฆษณาที่มักจะไม่ให้เหตุผลที่หนักแน่นชัดเจนนัก
3. สารนี้มีข้อเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของผู้ฟังอย่างไร
  - มีข้อเสนอว่า เมื่อใช้เครื่องประทืองผิวการะเกดแล้วทำให้ผู้ใช้มีผิวพรรณสวยงาม มนุษย์มีความต้องการพื้นฐานอยู่แล้วที่จะให้ตนสวยงาม จึงคล้อยตามการโน้มน้าวใจได้ง่าย
4. ภาษาที่ใช้มีลักษณะอย่างไร
  - ภาษาเร้าอารมณ์ให้เคลิบเคลิ้มหลงเชื่อ เช่น ข้อความว่า "อย่าให้สูญสลายไปพร้อมกับเวลา" "ทำทลายความอ่อนละมุนชุ่มชื้นของคุณให้สูญสิ้นไป"

ตัวอย่างที่ 4

ในสถานที่ทำงานแห่งหนึ่ง บุคคล 2 คน กำลังคุยกัน

- ก. ไฮไฮ! คุณพิมพ์หนังสือมากมายอย่างนี้เที่ยวหรือ
- ข. นี่ยังน้อยนะคะ ยังเช่าอยู่ ผัดตากปายละก้อ หนูจะพิมพ์ได้อีกตั้ง
เบือเริ่มเลย
- ก. แล้วนี่คุณได้เงินเดือนเท่าไรล่ะ
- ข. เงินเดือนหนูเกือบ 4 พันค่ะ
- ก. พอใช้หรือ
- ข. ก็พอใช้ค่ะ หนูอยู่กับคุณพ่อคุณแม่ ยังไม่ต้องใช้จ่ายอะไรมาก หักให้
คุณแม่เป็นค่ากินอยู่เดือนละห้าร้อยบาท ที่เหลือหนูใช้ส่วนตัว บาง
เดือนก็ยังเหลือเก็บนะคะ
- ก. แล้วนายคุณเงินเดือนเท่าไรล่ะ
- ข. เอ! ยังใจไม่ทราบซีคะ แต่ท่านซี 9 แล้ว คงเป็นหมื่นแล้วละคะ
- ก. เออ! นั่นซี แล้วเขามีงานหรือพิมพ์งานเป็นภูเขาเลากาอย่างคุณหรือ
เปล่าล่ะ
- ข. เอ! ไม่เห็นท่านพิมพ์เลยนี่คะ ท่านคงมีหน้าที่อย่างอื่นหลายอย่าง
กระมัง เห็นท่านนั่งอยู่ในห้องทั้งวัน มีใครต่อใครเข้าไปพบและ
หอมล้อมคุยกับท่านอยู่ตลอดเวลา
- ก. นาคิดนะ ที่มีคนเขาว่าทำงานก ๆ ทั้งวันได้พันห้า นั่งคุยไปคุยมา
ได้หมื่นห้าพัน ความยุติธรรมมันอยู่ที่ไหนนะนี่

คำพูดแบบนี้ คงเคยได้ยินได้ฟังกันมาบ้างแล้ว ก. ดูเหมือนว่าอาวูโสกว่า
ข. เป็นคนขยันเอาการเอางาน เพราะพิมพ์วันละมาก ๆ และไม่ปน เป็นคนค่อนข้าง
ซื่อ ๆ และก็ยังไม่ว่าอะไร ๆ ในสำนักงานนั้นอยู่หลายอย่าง คงเป็นเพราะไม่อยาก
จะสอครู้สอเห็น ตั้งใจทำงานตามหน้าที่เท่านั้น สังเกตได้จากคำตอบคือ ตอบไป
ตามที่เข้าใจและเท่าที่เห็น ส่วน ก. น้ำเสียงแฝงเจตนาไม่ดี ใช้คำพูดุญแห่ให้เกิด
ความน้อยเนื้อต่ำใจ อันนำไปสู่ความกินแหนงแคลงใจต่อไป

ตัวอย่างนี้ถ้า ข. ใช้อารมณ์ญาณก็น่าจะเข้าใจได้ว่า ก. พุดจาอุยง
ส่อเสียด เพราะผู้บริหารนั้นมีหน้าที่วินิจฉัยสั่งการ ให้คำแนะนำ ซึ่งต้องอาศัยความ
รอบคอบและความรับผิดชอบอันสูง และต้องผ่านงานมามาก กว่าจะได้มาดำรง
ตำแหน่งเช่นนี้ไม่ควรนำมาเปรียบเทียบกับงานในหน้าที่พนักงานพิมพ์ดีด และคงไม่
เชื่อ ก. ที่พยายามอุญแห่ว่าไม่ยุติธรรมที่ได้รับเงินเดือนน้อยกว่ากัน

3.5.3 สารที่จรรโลงใจ

สารประเภทจรรโลงใจ คือสารที่เมื่อผู้ฟังฟังแล้วคลายทุกข์ เพิ่มสุข และให้คติข้อคิดแก่ผู้ฟัง ก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายจากความตึงเครียด เกิดสติปัญญาจะต่อสู้อุปสรรคหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลุส่งไป บางครั้งผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินใจ ได้รับความสุขใจ เกิดจินตนาการ มองเห็นภาพและความซาบซึ้ง ความจรรโลงใจอาจได้จากบทเพลง คำประพันธ์ บทกวีนิพนธ์ บทละคร บทความบางชนิด คำปราศรัย โอวาท สุนทรพจน์ พระธรรมเทศนา นิทาน นวนิยาย ฯลฯ

สารที่จรรโลงใจอาจช่วยยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้สูงขึ้น การใช้วิจารณ์ญาณในการฟังสารชนิดนี้มีวิธีการที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. ฟังด้วยความตั้งใจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้สบายอย่าให้เกิดความเคร่งเครียด
2. ทำความเข้าใจเนื้อหาสำคัญและควรใช้จินตนาการให้ตรงตามจุดประสงค์ของสารที่จรรโลงใจนั้น
3. คิดพิจารณาว่าสารนั้นจรรโลงใจในแง่ใด อย่างไร เพียงใด ถ้าสารนั้นต้องอาศัยเหตุผลพิจารณาด้วยว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ เพียงใด
4. พิจารณาภาษาที่ใช้ว่าเหมาะสมกับรูปแบบ เนื้อหา และผู้รับสารหรือไม่ เพียงใด

ตัวอย่างที่ 1

เมืองโตไม่มีทหาร	เมืองนั้นไม่นานเป็นข้า
เมืองโตไร้จอมพารา	เมืองนั้นไม่ช้าอัปจน
เมืองโตไม่มีพานิชเลิศ	เมืองนั้นย่อมเกิดขัดสน
เมืองโตไร้ศิลป์โสภณ	เมืองนั้นไม่พ้นเสื่อมทราม
เมืองโตไม่มีกวีแก้ว	เมืองนั้นไม่แคล้วคนหยาม
เมืองโตไร้นารังาม	เมืองนั้นสิ้นความภูมิใจ
เมืองโตไม่มีคนตรีเลิศ	เมืองนั้นไม่เฟริศพิสมัย
เมืองโตไร้ธรรมอำไพ	เมืองนั้นบรรลัยแน่นอน

(คำประพันธ์ที่อ่านทางวิทยุกระจายเสียง)

การฟังสารที่จรรโลงใจนี้ ฟังโดยใช้วิจารณญาณในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

1. คำประพันธ์บทนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะชี้ให้เห็นว่าบุคคลหลายฝ่าย รวมทั้งศิลาปะและดนตรีต่างมีความสำคัญต่อความเป็นประเทศชาติ และยิ่งกว่านั้น จะต้องมีการช่วย ประเทศชาติจึงจะสามารถดำรงอยู่ได้

2. เนื้อหาสาระสำคัญของคำประพันธ์นี้มีอยู่ในทุกวรรค โดยกล่าว เป็นประโยคเงื่อนไขที่ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ กล่าวคือ ถ้าเมืองใดไม่มีทหารเมืองนั้น ต้องตกเป็นประเทศราชของชาติอื่น ถ้าเมืองใดขาดพระเจ้าแผ่นดิน เมืองนั้นในไม่ช้า ก็จะถึงความอัปจน ถ้าเมืองใดขาดพ่อค้าที่ดี เมืองนั้นย่อมยากจน หรือเสื่อมโทรม ทางเศรษฐกิจ ถ้าเมืองใดไร้ศิลปะอันงดงาม เมืองนั้นก็จะถึงความเสื่อม ถ้าเมืองใดขาดกวีชั้นเลิศ เมืองนั้นก็ถูกดูหมิ่นเหยียดหยาม ถ้าเมืองใดขาดหญิงงาม เมืองนั้นก็จะไม่มีสิ่งซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจได้ ถ้าเมืองใดไม่มีดนตรีที่ไพเราะ เมืองนั้นก็ไม่เป็นที่รื่นรมย์ และที่สำคัญที่สุดถ้าเมืองใดไร้ธรรมะ เมืองนั้นย่อมถึงความล่มจม

3. การที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงสิ่งสำคัญไว้เพียง 8 ประการนั้น เราควรใช้วิจารณญาณว่าผู้ประพันธ์มิได้มีเจตนาที่จะจำกัดไว้เพียง 8 ประการนี้ เจตนาที่แท้จริงน่าจะเป็นว่า ต้องการย้ำให้เห็นความสำคัญอย่างยิ่งยวดของธรรมะ หนึ่ง คำว่า "นารีงาม" นั้น ควรเข้าใจในความหมายที่กว้างว่ามีได้ หมายถึง ผู้หญิงสวยเท่านั้น แต่หมายถึงหญิงที่เพียบพร้อมด้วยคุณงามความดีด้วย

4. ลักษณะคำประพันธ์ในด้านเสียง การทอดรับสัมผัสมีความ ไพเราะทำให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลิน คำประพันธ์บทนี้จึงให้ทั้งความรื่นรมย์ และแง่คิดไปในขณะเดียวกัน

5. ภาษาที่ใช้เหมาะสม มีการซ้ำคำ เป็นการย้ำให้คำที่ใช้เกิดพลัง และมีน้ำหนัก เช่น เมืองใด...เมืองนั้น นอกจากการซ้ำคำแล้ว คำที่ใช้แต่ละคำก็ ล้วนเลือกสรรมาแล้วเป็นอย่างดี และมีความหมายดีทุกคำ

ตัวอย่างที่ 2

ชวานาผู้หนึ่งซึ่งกำลังเกี่ยวข้าวอยู่ เงยหน้าขึ้นมองคุรุทแก่งรุ่นใหม่ที่แสน ผ่านฉิวไปตามถนนอันยาวเหยียด แล้วก็คิดด้วยความอิจฉาในความสุขของผู้ที่นั่งอยู่บนรถคันนั้นว่า ไม่ต้องมาตรากตรำทำงานอยู่กลางแจ้งแดดอันแผดกล้า กระแสลมที่ บางเวลาเย็นเฉียบและสายฝนซึ่งทำให้เสื้อผ้าเปียกโชกโชน ชั่วชีวิตมีแต่กลิ่นโคลน และสาบควายอย่างเขา

ขณะเดียวกัน ชายร่างอ้วนซึ่งนั่งอยู่ตอนท้ายของรถคันนั้นก็กำลังคิดถึง บริษัทของเขาซึ่งกำลังจะถูกฟ้องล้มละลาย หนีสินจากการค้าขายทรูตโทรมรอบบ้าน

ภรรยาทั้งปวงที่เขายังไม่รู้ว่าจะเลี้ยงดูต่อไปอย่างไร ความหนักใจเกี่ยวกับปัญหาอนาคต ที่จะต้องพยายามครองชีวิตต่อไปอย่างหวานอมขมกลืน เพื่อสงวนหน้าตาไว้ในสังคมและชุมชนจนอย่างแต่ก่อน แล้วก็อดคิดอิจฉาชาวต่างชาติที่ไม่ต้องอนาถาร้อนใจอะไร รับผิดชอบแต่เพียงหาใส่ปากใส่ท้องเข้าไป มีโอกาสได้อยู่กลางแจ้งเต็มไปด้วยแสงแดด เต็มไปด้วยสายลม และการออกกำลัง เสร็จงานแล้วก็กลับสู่วีรอน กินและหลับสนิทตลอดคืน ขณะที่เขาเองจะต้องตื่นอยู่แทบรุ่งสว่าง เพราะความกังวล

ต่างคนต่างคิดกันไปคนละทาง ฝ่ายหนึ่งมองเห็นความมั่งมีเป็นวิถีทางสู่ความสุข อีกฝ่ายหนึ่งกลับมองเห็นค่าของชีวิตอิสระ ค่าของสันโดษ และความสุขที่ไม่ต้องอดตาหลับขับตานอนอยู่แต่การที่จะแก่งแย่งแข่งขันในวงการค้า หาเงินสะสมเงิน แล้วบางทีก็ล้มละลายไปในพริบตา

ชาวต่างชาติคงจะไม่ได้คิดเลยว่า แกโซคิดกว่าเศรษฐกิจที่เฟื่องขึ้นรถเก๋งราคาแสนผ่านไป และความมั่งคั่งกับความสุขนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องกับพียงพาอาศัยกัน ด้วยความจริงนั้นหลายกรณีที่เกี่ยวข้องความมั่งคั่งมั่งมีกลับเป็นคำสาปของมนุษย์เราด้วยซ้ำไป

ผู้ที่เป็นเศรษฐกิจมีทรัพย์ทั้งหลาย มักจะถูกเหยื่อของการสรรเสริญเยินยอที่จอมปลอม มิตรเทียม และความรักที่ซื้อขายได้ สภาพของเขาจะไม่ต่างอะไรกับเหยื่อชิ้นใหญ่ ซึ่งตกอยู่กลางฝูงฉลามร้ายในทะเล หรือโขงของเสือป่า ตลอดเวลาเขาจะตกเป็นเป้าของนักฉวยโอกาสและคนปอกลอก ถ้าฉลาดพอรู้จักรักษาตัวได้ก็รอดไป ใจอ่อนหรือลืมหูลืมตาเมื่อใดก็จะไม่เหลือเหลือคในกายอยู่แม้แต่หยดเดียว

(บทความเรื่องคนละโลก ของมาลัย ชูพินิจ ย่านทางวิทยุกระจายเสียง)

เมื่อฟังบทความนี้แล้ว เราอาจใช้วิจารณ์ญาณได้หลายแง่ เป็นต้นว่า

1. บทความนี้ให้สารที่สำคัญว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็มีทุกข์ มีปัญหาด้วยกันทั้งสิ้นท่ามกลางแสงแดดกล้า เมื่อเห็นรถยนต์คันงามแล่นผ่านไปก็อดที่จะอิจฉาในความสุขของนักธุรกิจที่นั่งอยู่ในรถคันนั้นมีได้ พร้อมกับคิดว่า งานที่ตนทำต้องอยู่กลางแดด ตากลมและฝน ชีวิตมีแต่กลิ่นโคลนและสาบควาย ส่วนนักธุรกิจนั้นก็กำลังคิดถึงความสุขของตนที่บริษัทกำลังจะถูกฟ้องล้มละลาย ตนเองมีหนี้สินรุงรัง และการที่จะต้องดำรงชีวิตในอนาคตอย่างหวานอมขมกลืน เพื่อสงวนหน้าตาไว้ในสังคมอย่างแต่ก่อน ในขณะที่เดียวกันก็อดที่จะอิจฉาชาวต่างชาติที่เขามองเห็นไม่ได้ ที่ไม่ต้องอนาถาร้อนใจอะไร ทำมาหากินแต่เพียงหาใส่ปากใส่ท้อง มีชีวิตอยู่กลางแจ้ง

อย่างอิสระเสรี มีโอกาสได้ออกกำลังกายอยู่เสมอ กินได้นอนหลับ ไม่ต้องกังวลใจในเรื่องใด ๆ

2. สารที่ไต่ฟังนี้ จรรโลงใจในตำแหน่งที่ให้แก่คิดและข้อเตือนใจแก่ผู้ฟัง คือ มนุษย์เรามักจะต่างคนต่างคิดกันไปคนละทาง บางคนก็คิดว่า ความมั่งมีเป็นวิถีทางไปสู่ความสุข แต่บางคนก็คิดว่าความเป็นอิสระ สันติสุข และความสงบเป็นยอดของความสุขเหมือนเป็นโลกคนละโลก เพราะฉะนั้นเมื่อเราไม่ทราบความคิดความรู้สึกของผู้อื่นก็ไม่ควรวิจารณ์ว่าเขามีความสุขมากกว่าเรา

3. การใช้ภาษา ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาเรียบง่าย สื่อความหมายได้ดีมาก

วิธีฝึกฝนการฟังอย่างมีวิจารณญาณ ควรฝึกการฟังประเภทต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การฟังคำพูดแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น
2. การฟังข้อความที่เป็นการโฆษณาจากหนังสือพิมพ์
3. การฟังคำแนะนำหรือเชิญชวนให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. การฟังบทความที่วิจารณ์เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ
5. การฟังคำบรรยายของวิทยากรเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ
6. การฟังรายงานของเพื่อนในชั้นเรียน
7. การฟังเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติ
8. การฟังปาฐกถา อภิปราย หรือโต้วาที

ตัวอย่าง

1. การฟังคำพูดแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น เช่น ในวงสนทนาเรื่อง การนัดเที่ยว ในต่างประเทศที่นิยมกันและเรียกว่า Date นั้น ผู้ร่วมสนทนาอาจจะเห็นว่าเป็นสิ่งน่าตำหนิ แต่ในต่างประเทศนิยมทำกัน ผู้ฟังก็อาจจะมีเหตุผลเป็นส่วนตัวว่า ไม่เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับประเทศไทย เพราะขัดกับขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ที่คนไทยยึดถือกันมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

2. การฟังข้อความที่เป็นการโฆษณา เช่น การโฆษณายากำจัดสิ่วฝ้าหน้าตกกระ ผู้ฟังอาจจะไม่เห็นด้วยแล้วใช้ความรู้ประกอบเหตุผลในการพิจารณาว่าการใช้ยาแบบนี้บางทีอาจจะเกิดโทษ เป็นต้นว่า ผิวหน้าย่นหรือลอกด้วยฤทธิ์ยา เพราะฉะนั้นผู้ฟังก็อาจจะไม่รับฟังด้วยความเชื่ออย่างเต็มที่จนกว่าจะเป็นที่แน่ใจ

3. การฟังคำแนะนำหรือเชิญชวน เช่น ผู้ฟังได้รับคำแนะนำ

เชิญชวนให้ไปบริจาคโลหิต ซึ่งผู้ฟังมีความเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม แต่ด้วยเหตุผลส่วนตัวคือ สุขภาพไม่ดี ผู้ฟังจึงไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้

4. การฟังบทความที่วิจารณ์เหตุการณ์ เช่น กรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งผู้ฟังไม่ได้เชื่อตามคำวิจารณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น เนื่องจากมีเหตุผลส่วนตัวที่จะต้องคิดอย่างรอบคอบว่า คำวิจารณ์เหล่านั้นเหมาะสมด้วยเหตุผลหรือไม่ ซึ่งทั้งนี้แล้วแต่เหตุผลของผู้ฟังแต่ละคน

5. การฟังคำบรรยาย เช่น การบรรยายเรื่องความร้ายแรงของไข้ทรพิษพร้อมทั้งให้คำแนะนำว่าควรป้องกันโดยการปลูกผี ผู้ฟังฟังแล้วเห็นชอบด้วยกับเหตุผลของผู้บรรยายเป็นที่เชื่อถือได้สำหรับคำแนะนำ เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษ เพราะฉะนั้นผู้ฟังก็มีเหตุผลเป็นการส่วนตัวสนับสนุนและปฏิบัติตาม

6. การฟังรายงาน เช่น ฟังเรื่องวันสงกรานต์ผู้บรรยายก็แนะนำว่าในวันนี้เราควรไปรดน้ำแสดงความเคารพผู้ใหญ่พร้อมกับมีของขวัญไปให้ ผู้ฟังก็มีเหตุผลส่วนตัวเห็นชอบด้วยว่าเป็นคำแนะนำที่ดี เหมาะสมกับผู้ที่มีอายุน้อยฟังแสดงความเคารพผู้ใหญ่เมื่อถึงวันนั้น

7. การฟังเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติ เช่น มีผู้เล่าให้ฟังว่า มีแพทย์แผนโบราณที่รักษาด้วยเวทมนต์สามารถต่อกระดูกที่หักให้ติดเหมือนเดิมได้ในเวลาอันรวดเร็ว และมีผู้ไปรักษาหายแล้วหลายราย ผู้ฟังก็อาจจะมีความเชื่อเป็นส่วนตัวที่ไม่เห็นด้วยว่า ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะการรักษาแบบเสกเป่านี้น่าจะเป็นอันตรายมากกว่าการเข้าเฝือก

8. การฟังปาฐกถา อภิปราย หรือโต้วาที

ก. การฟังปาฐกถา เช่น มีผู้ปาฐกถาเรื่องพระประวัติของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้ฟังไม่มีข้อโต้แย้งเพราะเป็นเรื่องที่จริงอยู่แล้ว จึงเห็นด้วย

ข. การฟังการอภิปราย เช่น การอภิปรายเรื่อง "การจัดห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา" ผู้ฟังก็ไม่มีข้อโต้แย้ง ส่วนเรื่อง "นักเรียนไม่ควรจะมาเรียนในเมืองหลวง" ผู้ฟังก็อาจจะมีความเชื่อส่วนตัวคิดว่า สมควร เพราะเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและมีความสะดวกสบายนานาประการ หรือทำนองใดทำนองหนึ่งแล้วแต่ความคิดเห็นของแต่ละบุคคล

ค. การฟังการโต้วาที ผู้ฟังอาจจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยทั้งนี้แล้วแต่เหตุผลของแต่ละฝ่ายว่าความเห็นของใครมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือและใกล้ความจริงมากที่สุด

ฟังข้อความต่อไปนี้เพื่อเป็นการฝึกการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

1. ฟังคำพูดหรือคำสนทนาแสดงความคิดเห็นของบุคคลอื่นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ
2. ฟังข้อความโฆษณาจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
3. ฟังคำแนะนำหรือชักชวนให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
4. ฟังบทความที่วิจารณ์เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ
5. ฟังคำบรรยายของวิทยากรเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจ
6. ฟังรายงานของเพื่อนในชั้นเรียน
7. ฟังปาฐกถา อภิปราย และโต้วาที
8. ฟังการพูดหาเสียงของนักการเมือง
9. ฟังสุนทรพจน์ กวีนิพนธ์ เพลง

แบบฝึกทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณ

1. ให้ฟังข้อความจากผู้สอนแล้วให้นิสิตวิจารณ์ตามหัวข้อต่อไปนี้
  - ก. จุดมุ่งหมายของผู้แต่ง หรือผู้เล่า
  - ข. สาระที่สำคัญของเรื่องที่ได้อ่าน
  - ค. แง่คิดจากเรื่อง
  - ง. ความไพเราะเชิงวรรณศิลป์
2. มอบหมายให้นิสิตได้ฟังการพูดในที่สาธารณะ รายการวิทยุ หรือโทรทัศน์ แล้วนำมารายงาน โดยกำหนดหัวข้อดังนี้
  - ก. วัน เวลา สถานที่ และโอกาสที่ได้ฟัง
  - ข. ประเภทของสารที่ได้ฟัง
  - ค. แง่คิดหรือประสบการณ์หรือคุณค่าของการฟัง
  - ง. การใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอสาร
3. ให้ฟังสุนทรพจน์ กวีนิพนธ์ หรือเพลง แล้ววิจารณ์อย่างอิสระ

บรรณานุกรม

- ฉัตรดา บุนนาค และคณะ. ศิลปะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร. ประกายพริก, 2522.
- ประภาศรี สีหอำไพ และคณะ. ภาษาไทย 2. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. ศิลปะการฟัง-อ่าน. กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ผะอบ ไปษะกฤษณะ, ศ.พันธุ์ คุณหญิง. ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ และคณะ. ภาษาไทย 1. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ภาควิชาภาษาไทย, คณะอักษรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร. ภาษากับการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- สนิท ตั้งทวี. การใช้ภาษาไทยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร. โอเดียนสโตร์, 2539.
- ลิทธา พินิจกุลวล และคณะ. การเขียนและการพูด. กรุงเทพมหานคร. สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2514.
- สุปราณี ดาราฉาย และคณะ. ภาษาไทย 1. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมการฝึกหัดครู. การใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร. อักษรเจริญทัศน์, 2513.
- อรทัย วิมลโนช และคณะ. ภาษาไทย 2. กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

บทที่ 2

การพูด

ความมุ่งหมายของบทเรียน

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับการอภิปราย
2. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องเรียนการอภิปราย
3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอภิปราย

เนื้อหาบทเรียน

1. หลักและการฝึกทักษะการพูด
2. การอภิปราย
  - 2.1 ความหมายและความสำคัญ
  - 2.2 องค์ประกอบ
  - 2.3 คุณสมบัติของผู้อภิปรายและผู้ดำเนินการอภิปราย
  - 2.4 หน้าที่ของผู้ดำเนินการอภิปราย
  - 2.5 วิธีดำเนินการอภิปราย
  - 2.6 ประเภทและรูปแบบของการอภิปราย
  - 2.7 ฝึกอภิปราย

วิธีสอนและกิจกรรม

1. บรรยาย
2. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักการอภิปรายเทคนิคและกลวิธีการอภิปรายที่ดี
3. ฝึกอภิปรายในชั้นเรียน เพื่อหาข้อสรุปที่ดีเกี่ยวกับความสำคัญของการอภิปราย

สื่อการสอน

1. แถบบันทึกภาพและแถบบันทึกเสียงนักพูดคนสำคัญ เช่น พระธรรมปิฎก (ประยุทฺธ ปยุตฺโต), พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะ ภิกขุ), พระพิศาลธรรมวาทิ (พะยอม กลญาโณ), นายชวน หลีกภัย, นายสมัคร สุนทรเวช, ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง, ศ.พญ.ชนิกา ตู้จินดา, นพ.สุรพงษ์ อัมพันธ์ เป็นต้น

การวัดผลและประเมินผล

1. ชักถามขณะบรรยายและหลังบรรยาย
2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ ถูกต้องในการค้นคว้าทำรายงานตามที่ได้รับมอบหมาย
3. สังเกตพฤติกรรมขณะอภิปรายในชั้นเรียนว่าบ่งชี้ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการอภิปรายหรือไม่เพียงใด

1. หลักและการฝึกทักษะการพูด

หลักการพูด

เนื่องจากการพูดในวิชาภาษาไทย 1 ได้กล่าวถึงหลักการพูด ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการพูด ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พูด ฯลฯ และผู้เรียนได้ฝึกพูดประเภทต่าง ๆ ทั้งการพูดแนะนำบุคคล การถาม-ตอบ การสนทนา การสัมภาษณ์ การพูดโทรทัศน์ การเสนอรายงานและการประชุมมาแล้ว

หลักการพูดแต่ละประเภทที่เรียนมาแล้วนั้น จัดเป็นหลักการพูดที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการจะเรียนการพูดประเภทต่าง ๆ ในโอกาสต่อไป ก่อน

จะเรียนการพูดประเภทต่าง ๆ ต่อไปนั้น ผู้เรียนจะต้องสำรวจตัวเองว่า สามารถพูดได้ดีและตรงตามวัตถุประสงค์ของการพูดแต่ละประเภทที่เรียนมาแล้วหรือยัง ถ้ายังพูดได้ไม่ดี ขอให้พยายามศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและฝึกพูดบ่อย ๆ ซึ่งเป็นวิถีทางเดียวเท่านั้นที่จะช่วยให้เป็นนักพูดที่ดีได้

ก่อนจะเรียนการอภิปรายในวิชาภาษาไทย 2 ขอกล่าวเน้นให้ทราบอีกว่า ทุกครั้งที่พูด ผู้พูดต้องพูดให้ได้ครบตามวัตถุประสงค์ของการพูด 4 ประการนี้คือ

1. สามารถพูดให้บุคคลอื่นรู้เรื่องและเข้าใจได้รวดเร็ว
2. สามารถพูดให้นุ่มนวลหรือจูงใจให้บุคคลอื่นคล้อยตามได้
3. สามารถใช้การพูดเสริมสร้างบุคลิกที่ดีให้แก่ตนเองได้
4. สามารถใช้การพูดเป็นสื่อสัมพันธ์ เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

การฝึกทักษะการพูด

การฝึกทักษะการพูด หรือการพูดให้มีความคล่องให้มีความชำนาญ จนกระทั่งเป็นนักพูดที่ดีได้นั้น ผู้เรียนเมื่อรู้หลักวิชาการพูดดีแล้ว จะต้องฝึกบ่อย ๆ จึงจะเกิดความคล่องหรือความชำนาญ เพราะการฝึกบ่อย ๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยวดยิ่งสำหรับนักพูด จากการได้พูดคุยกับบุคคลผู้ได้รับความสำเร็จในการพูดพบว่า "นักพูดที่ดี ซึ่งพูดได้เก่งและพูดได้คล่องนั้น ล้วนแต่ได้ฝึกปรือหรือฝึกฝนการพูดบ่อย ๆ มาแล้วทั้งนั้น" ดังนั้น จึงขอให้ผู้เรียนได้ฝึกปรือหรือฝึกฝนการพูดให้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น ถ้าทำได้ดังข้อแนะนำนี้ ไม่นานนักก็จะเป็นนักพูดที่ดีและนักพูดที่เก่งได้ สมดังพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ว่า "ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น"

2. การอภิปราย (Discussion)

2.1 ความหมายและความสำคัญของการอภิปราย

ความหมายของการอภิปราย

การอภิปราย คือการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเป็นข้อเท็จจริง

และเหตุผลต่าง ๆ หรือเพื่อเป็นการแก้ปัญหา หรือหาข้อสรุปเกี่ยวกับหัวข้อนั้น ๆ หรือเพื่อหาข้อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ได้ผลดี (มยุรี อนันตมงคล. 2537 : 57)

การอภิปราย คือการแสดงความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การอภิปรายในกลุ่มและการอภิปรายในที่ประชุมเป็นการ อภิปรายด้วยวาจา ผู้อภิปรายจำเป็นต้องพูดแสดงความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นในที่ประชุม ทำให้เกิดการเรียนรู้ การเข้าใจกัน การ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (อรทัย วิมลโนช. 2533 : 62)

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วนี้ พอสรุปได้ว่าการอภิปรายเป็นวิธีการ แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นและประสบการณ์ โดยการพูดคุยกัน อย่างเสรี ผลที่ได้จากการอภิปรายจะเป็นข้อยุติที่เป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ขจัดปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในโอกาสต่อไป

ความสำคัญของการอภิปราย

ในสังคมปัจจุบัน การอภิปรายเป็นกิจกรรมที่พบเห็นโดยทั่วไป โดยเฉพาะตามหน่วยงาน หรือองค์การต่าง ๆ ส่วนมากจะใช้วิธีประชุมอภิปรายร่วมกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา การจัดในรูปของการอภิปรายเพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ มี การเสนอความคิดเห็นแก่ผู้อื่น มีเหตุผล ฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และถือเอาความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญ แล้วประสานความคิดให้ ตรงกัน เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลงก็ย่อมจะมีการสรุปผลการอภิปราย เพื่อคัดเลือก วิธีการที่เหมาะสมที่สุด แล้วจึงนำวิธีการนั้น ๆ ไปปฏิบัติต่อไป การอภิปรายมี บทบาทสำคัญมากเป็นกิจกรรมที่พบเห็นอยู่ทั่วไปทั้งในหมู่นักเรียน นักศึกษา และผู้ ปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ การเรียนด้วยวิธีอภิปรายก็เพราะต้องการ ให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับความรู้ด้วยเหตุผล ได้แลกเปลี่ยนความรู้กันทำให้เกิด ความคิดริเริ่มและรู้จักทำงานเพื่อส่วนรวมจึงเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษา ถ้าเป็น หน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ มักอภิปรายเพื่อวางแผนวางนโยบายหาวิธีแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น เพราะการตัดสินใจปัญหาส่วนรวมต้องถือความคิดของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก และการตัดสินใจปัญหาก็ต้องมีเหตุผล

ประโยชน์ของการอภิปราย

การอภิปรายมีประโยชน์หลายประการ คือ

1. ใช้ในการประชุมต่าง ๆ เช่น การประชุมบริหารงานต่าง ๆ ที่ต้องการความคิดเห็นกว้างขวาง
2. ให้ความรู้แก่ผู้ฟัง เช่น การอภิปรายทางโทรทัศน์ วิทยุ และสถานที่ต่าง ๆ
3. ใช้ในการปรึกษาหารือ หรือสนทนาร่วมกันอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุม การสัมมนาของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่าง ๆ
4. ใช้ในการวางแผนหรือตกลงการปฏิบัติการ ทำให้ได้วิธีการหรือความคิดเห็นโดยละเอียด ทำให้การปฏิบัติงานได้ผลดียิ่งขึ้น
5. ใช้ในการแก้ปัญหา หาข้อสรุป ข้อยุติ เพื่อนำไปปฏิบัติ
6. ใช้เป็นวิธีการในการเรียนการสอน เช่น การรายงาน การประชุมปรึกษาหารือ

2.2 องค์ประกอบของการอภิปราย

การอภิปรายจำเป็นต้องมีแบบแผน มีขอบเขต และหลักเกณฑ์พอสมควร ทั้งนี้เพื่อให้งิจกรรมการอภิปรายนั้นดำเนินไปด้วยดี เกิดประโยชน์ที่แท้จริงแก่ทุกฝ่าย ฉะนั้นจึงต้องอาศัยองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการดังต่อไปนี้

- 1) การกำหนดหัวข้อปัญหา หรือเรื่องที่จะนำมาอภิปราย

ปัญหาที่นำมาอภิปรายนั้นควรเป็นปัญหาที่น่าสนใจ มีประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นปัญหาที่ต้องอาศัยการตัดสินใจจากคณะบุคคล และแนวคิดต่าง ๆ ไปปฏิบัติอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังส่วนรวม หัวข้อเรื่องจะไม่กว้างจนเกินไปที่ยากต่อการสรุปผล

ปัญหาที่ควรนำมาอภิปราย อาจมีลักษณะดังนี้ (ฉลุย สุรสิทธิ์.

2517 : 258)

1. เป็นนามธรรม
2. เป็นปัญหาของสังคม
3. เป็นเรื่องที่หาข้อยุติได้ยาก
4. เป็นเรื่องที่อาจตีความไปได้หลายนัย
5. เป็นเรื่องที่ต้องหาวิธีแก้ไข หรือตัดสินใจด้วยการใช้สติปัญญา หลักฐาน และเหตุผล
6. เป็นเรื่องที่คุณส่วนใหญ่ยังเข้าใจไม่ถูกต้อง

7. เป็นเรื่องวิชาการแขนงใดแขนงหนึ่งที่ยังมีปัญหา หรือ มีความเข้าใจไม่ตรงกัน

คณะผู้อภิปรายจำเป็นต้องรู้คุณสมบัติ บทบาท และหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง เพื่อจะช่วยในการดำเนินการอภิปราย ดำเนินไปอย่างราบรื่น เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาและเตรียมตัวในเรื่องต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน เมื่อมีผู้อภิปรายจำนวนหลายคน อาจจะมีการคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้นเพื่อให้ควบคุมอยู่ในประเด็น ควรจะจำกัดวงของการอภิปรายให้ชัดเจนขึ้น

2. กำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่ชัด ในการอภิปรายปัญหาแต่ละครั้งจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่นอนว่าต้องการอะไรจากการอภิปรายครั้งนั้น

3. โต้ข้อเสนอแนะและสรุปผล การอภิปรายทุกครั้งควรจะต้องใช้เหตุผลในการพิจารณาปัญหาจนได้ข้อเสนอแนะ และสามารถสรุปผลเพื่อที่จะนำไปปฏิบัติต่อไป

2) การจัดคณะผู้อภิปราย

การอภิปรายจำเป็นต้องจัดคณะผู้อภิปรายให้เข้าชุดกัน โดยศึกษาว่าผู้อภิปรายชุดนั้น ๆ มีความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความเข้าใจปัญหานั้น ๆ เหมาะสมกับการอภิปรายเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ และนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงจำนวนของผู้ร่วมอภิปรายให้เหมาะสม โดยทั่วไปมักจะมีจำนวนระหว่าง 3 - 7 คน ซึ่งคณะผู้อภิปรายทั้งหมดประกอบด้วย

(1) ประธานในการอภิปราย หรือที่เรียกว่าผู้ดำเนินการอภิปราย

(2) สมาชิกผู้ร่วมอภิปราย

(3) เลขานุการ หรือผู้บันทึกรายงานการประชุม

2.3 คุณสมบัติของผู้อภิปรายและผู้ดำเนินการอภิปราย

คุณสมบัติของผู้อภิปราย

ผู้อภิปรายจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เข้าใจปัญหาและจุดมุ่งหมายของการอภิปราย คือ สมาชิกผู้ร่วมอภิปรายควรจะทำ ความเข้าใจปัญหาที่จะต้องอภิปรายให้แจ่มแจ้งและตรงกัน รู้จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอภิปรายนั้น ๆ ให้ชัดเจน แล้วปรึกษาหารือก่อนแยกหัวข้อ

2. เตรียมความรู้ในเรื่องที่จะอภิปราย ผู้อภิปรายควรจะได้เตรียมค้นคว้า รวบรวมหาข้อมูล เตรียมหลักฐาน เตรียมคำพูด เตรียมหาตัวอย่าง แล้วนำมาประมวลไว้ล่วงหน้า เพราะในสมองว่างเปล่าก็จะขาดความมั่นใจ
3. ให้คำนึงถึงการรักษาเวลาของการพูด ผู้อภิปรายต้องระลึกเสมอว่า จะรักษาเวลาของการพูดโดยเคร่งครัด ไม่พูดจนเกินเวลาคนอื่น

คุณสมบัติของผู้ดำเนินการอภิปราย

ประธานหรือผู้ดำเนินการอภิปรายย่อมเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการอภิปราย เพราะการอภิปรายจะดำเนินไปตามจุดมุ่งหมาย ราบรื่นและได้รับความสำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับผู้ดำเนินการอภิปรายและควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีความรู้เรื่องที่จะอภิปราย คือ มีความรู้ ความเข้าใจในหัวข้อปัญหาที่จะอภิปรายนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ และกว้างขวาง เพื่อจะได้สามารถนำและสรุปหรือขยายความอย่างมีกฎเกณฑ์
2. มีความรู้เกี่ยวกับผู้อภิปราย เพื่อจะได้สามารถแนะนำตัวผู้อภิปรายได้อย่างถูกต้อง จึงควรรู้จักผลงานดีเด่นของแต่ละคนเพื่อจะช่วยในการจัดการอภิปรายให้แต่ละคนในแนวทางนี้
3. มีบุคลิกภาพดี มีลักษณะเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีปฏิภาณ และไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ควรมีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร รู้จักควบคุมอารมณ์และสามารถสร้างบรรยากาศให้ความรู้สึกเป็นกันเอง
4. มีศิลปะทั้งในการฟังและการพูด สามารถนำการอภิปรายได้ตรงประเด็น ทำงานอย่างมีเป้าหมาย
5. มีวาทศิลป์ น้ำเสียงชัดเจน รู้จักเน้นเสียงหนักเบาให้ความรู้สึก มีชีวิตจิตใจ ไม่น่าเบื่อ พูดจาสุภาพ รู้จักประสานความคิดของผู้อภิปรายให้ต่อเนื่องกัน และควบคุมให้ผู้ร่วมอภิปรายไม่พูดนอกเรื่อง
6. รู้จักวางตัวเป็นกลาง ต้องรู้จักเคารพความคิดของผู้ร่วมอภิปรายทุกคน ไม่แสดงการเข้าข้างคนใดคนหนึ่ง และโต้แย้งกับอีกคนหนึ่ง
7. รู้จักหลักการดำเนินการอภิปราย คือ มีหน้าที่ควบคุมการอภิปรายให้ดำเนินไปตามขั้นตอนไปสู่จุดหมาย รู้จักเชิญให้ผู้อภิปรายแต่ละคนพูดตามหัวข้อและตามเวลาที่กำหนด ผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องเป็นผู้รักษาเวลาอย่างเคร่งครัด ไม่ปล่อยให้ผู้อภิปรายคนใดคนหนึ่งใช้เวลานานเกินไป ต้องรู้ว่าใครพูดก่อนพูดหลัง เมื่อไรควรจะให้พูดซ้ำอีก และทำหน้าที่คอยสรุปประเด็นสำคัญใน

บทตอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ฟังและผู้อภิปรายในการสรุปตอนท้าย และต้องรู้จักสรุปแนวคิดให้ดีที่สุด

2.4 หน้าที่ของผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator)

การอภิปรายจะได้รับความสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้ดำเนินการอภิปราย ฉะนั้นผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นผู้นำการอภิปราย โดยการกล่าวทักทายหรือปฏิสันถารต่อทุกคน กล่าวเปิดการอภิปราย บอกเหตุผลที่จัดขึ้น กล่าวถึงปัญหาหรือเรื่องที่จะอภิปราย ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการอภิปราย
2. แนะนำผู้อภิปรายแต่ละคน โดยการแนะนำชื่อตำแหน่ง ผลงานดีเด่น มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่จะอภิปราย เป็นการแนะนำให้ผู้ฟังรู้จักผู้อภิปราย
3. กล่าวนำประเด็นที่จะอภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อภิปรายแต่ละคนเข้าใจเรื่องที่จะต้องพูดตรงกัน
4. เชิญผู้อภิปรายแต่ละคนแสดงความคิดเห็น มีการโยนปัญหาให้ผู้อภิปรายอย่างทั่วถึง หากผู้อภิปรายพูดไม่ชัดเจน ผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องพยายามสรุปให้ผู้อภิปรายคนถัดไปสามารถพูดต่อไปได้ และรู้จักเชื่อมความคิดเห็นของแต่ละคนให้ต่อเนื่องกันด้วยดี
5. สรุปผลการอภิปราย เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลง ต้องรู้จักสรุปผลอย่างสั้น ๆ และให้ได้ข้อคิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
6. เปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถาม ในตอนท้ายของการอภิปรายควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามข้อสงสัย คัดค้าน สนับสนุน หรือแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เมื่อหมดคำถามก็กล่าวขอบคุณผู้อภิปราย เจ้าของสถานที่ แล้วจึงปิดการอภิปราย

2.5 วิธีดำเนินการอภิปราย

การจัดสถานที่สำหรับการอภิปราย

สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการอภิปรายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การอภิปรายดำเนินไปด้วยดี หลักทั่วไปในการจัดสถานที่คือ

1. สถานที่ควรจะสงบ ปราศจากเสียงรบกวนใด ๆ
2. ควรจัดที่นั่งของผู้อภิปรายให้อยู่เหนือกว่าผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นหน้าผู้อภิปราย
3. ควรจัดที่นั่งของผู้ฟังให้เพียงพอ
4. ต้องเตรียมบุคคลสำหรับดูแลอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
5. ควรจัดผู้อภิปรายให้เหมาะสมกับประเภทของการอภิปราย เช่น ถ้าเป็นการอภิปรายกลุ่ม ให้จัดผู้อภิปรายทุกคนหันหน้าเข้าหากัน จะได้มองเห็นกันในระหว่างพูด อาจจัดเป็นวงกลม สีเหลี่ยมผืนผ้า หรือจตุรัส หรือรูปตัวยู (U) ถ้าเป็นการอภิปรายในที่ประชุมต้องให้ผู้อภิปรายทุกคนหันหน้าเข้าหาผู้ฟัง ควรจัดเป็นแถวหน้ากระดาน ผู้ดำเนินการอภิปรายหรือประธานอยู่ตรงกลาง และถ้าเป็นการอภิปรายแบบถามตอบ ควรจัดให้ผู้อภิปรายหันหน้าเข้าหากัน และทำมุมกับผู้ฟัง โดยอาจนั่งเป็นรูปตัววี (V)

การดำเนินการอภิปราย

ผู้ดำเนินการอภิปรายจะมีบทบาทมาก การอภิปรายจะได้ผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการอภิปราย โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้ดำเนินการกล่าวเปิดการอภิปราย ด้วยการทักทายผู้ฟังและผู้ร่วมอภิปรายแนะนำหัวข้อที่จะอภิปรายให้เกิดความสนใจ
2. แนะนำผู้ร่วมอภิปรายตามลำดับ เพื่อให้รู้จักกันเป็นอย่างดี เช่น บอกความสามารถพิเศษ ตำแหน่งหน้าที่ แต่จะต้องแนะนำอย่างถูกต้องด้วยการเตรียมมาเป็นอย่างดี
3. เชิญผู้อภิปรายขึ้นพูดตามลำดับ หรือตามหัวข้อที่กำหนดไว้ พยายามให้พูดโดยทั่วถึงกันทุกคน
4. สรุปการอภิปราย เมื่อผู้ร่วมอภิปรายพูดจบทีละคนสรุปแต่เพียงสั้น ๆ อย่าเสริมความ หรือขยายความ
5. ถ้าเกิดปัญหา เช่น การถกเถียง ชัดแย้ง การไม่รักษาเวลา ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องแก้ปัญหาให้ได้
6. พยายามให้การอภิปรายอยู่ในขอบเขตด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ถามปัญหา สรุปใจความ ฯลฯ
7. ผู้ดำเนินการอภิปรายจะต้องเชื่อมโยงระหว่างผู้อภิปราย และผู้ถามเมื่อการอภิปรายสิ้นสุด

8. สรุปผลการอภิปรายทั้งหมด เมื่อจบการอภิปราย
9. กล่าวขอบคุณผู้ร่วมอภิปรายและผู้ชม
10. กล่าวปิดการอภิปราย

2.6 ประเภทและรูปแบบของการอภิปราย ประเภทและรูปแบบของการอภิปรายมีดังนี้

2.6.1 การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion)

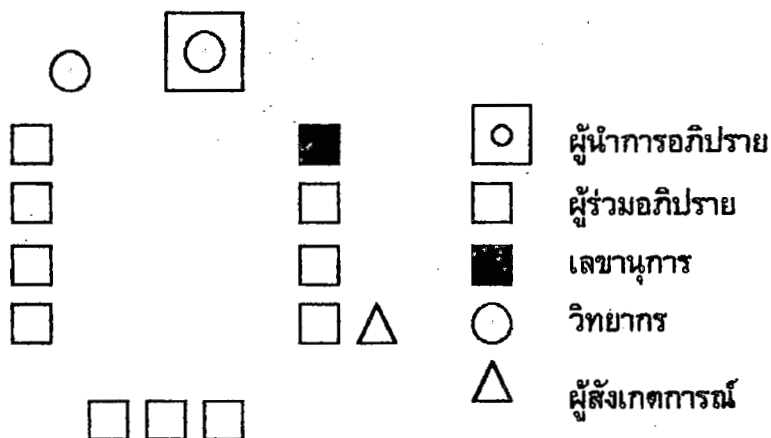
วัตถุประสงค์

- เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยทุกคนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่
- เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจร่วมกัน
- เพื่อให้สมาชิกได้ตกลงร่วมกันในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และข้อสรุปถือเป็นมติของกลุ่ม

ลักษณะของกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 6-20 คน และแบ่งหน้าที่ได้ดังนี้

- ผู้นำการอภิปราย (Leader) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อภิปราย อาจมี 1 หรือ 2 คนก็ได้
- ผู้ร่วมการอภิปราย (Group Participants) เป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องที่จะอภิปรายและเตรียมตัวเป็นผู้แสดงความคิดเห็น
- เลขานุการ (Recorder) เป็นผู้ทำหน้าที่ในการสรุปความคิดเห็นและบันทึกเนื้อหาการอภิปราย
- วิทยากร (Resource Person) เป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้
- ผู้สังเกตการณ์ (Observer) เป็นผู้สังเกตกระบวนการอภิปรายและบันทึกข้อความต่าง ๆ ไว้ไม่มีหน้าที่ในการอภิปราย

การจัดสถานที่ จัดในลักษณะที่ให้สมาชิกมองเห็นหน้ากัน ตั้งรูป

วิธีดำเนินการ

- สมาชิกเลือกผู้นำการอภิปรายเป็นประธานของที่ประชุม ประธานเลือกเลขานุการ 1 คน จากนั้นดำเนินการอภิปราย โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็น
- สมาชิกผู้ร่วมอภิปราย ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อยุติ ในกรณีที่ไม่มีความเข้าใจอาจขอความคิดเห็นจากวิทยากร ประจำกลุ่ม

ข้อดี

- เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
- ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี มีความร่วมมือร่วมใจกัน
- ช่วยให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก

ข้อจำกัด

- ถ้าผู้นำการอภิปรายขาดความรู้ความสามารถ อาจเกิดการ ถกเถียงจนเกินเลย หาข้อยุติไม่ได้
- ถ้าผู้ร่วมอภิปรายมีความแตกต่างในเรื่องความรู้และ ประสบการณ์ อาจทำให้ผลการประชุมไม่บรรลุผล
- สมาชิกบางคนอาจอภิปรายจนมีอิทธิพลเหนือความคิดผู้อื่น

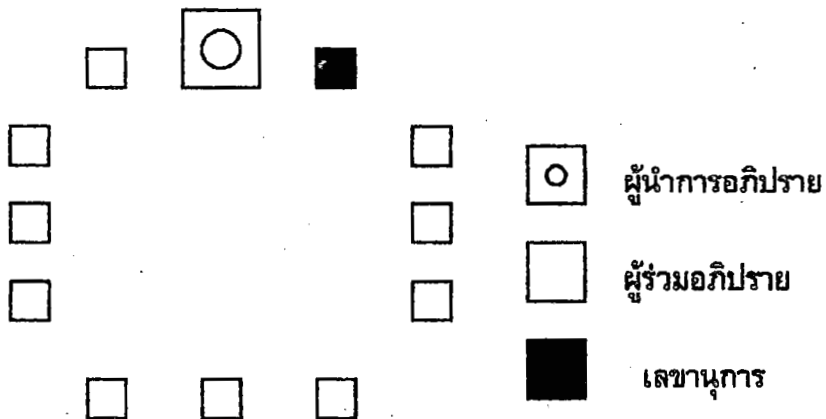
2.6.2 การอภิปรายแบบวงกลม (Circular Response Discussion)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในเรื่องวัยหรือตำแหน่งงาน ได้มีโอกาสเท่าเทียมกันในการเสนอความคิดเห็น
- เพื่อหาข้อยุติในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยสมาชิกต้องมีความรับผิดชอบในความคิดเห็นของตนเอง

ลักษณะของกลุ่ม มีสมาชิกไม่เกิน 20 คน ประกอบด้วยผู้นำการอภิปราย ผู้ร่วมการอภิปราย และเลขานุการ

การจัดสถานที่ จัดเป็นรูปวงกลม ดังรูป

วิธีดำเนินการ

- สมาชิกเลือกประธานและเลขานุการของที่ประชุม
- ประธานกำหนดหัวข้อที่จะอภิปรายและกำหนดวิธีการอภิปราย เช่น อภิปรายก็กรอบ แต่ละรอบให้เวลาสมาชิกพูดกี่นาที
- ประธานนำประเด็นสู่การอภิปราย โดยให้ผู้ที่นั่งทางขวามือของประธานเป็นคนแรกเริ่มแสดงความคิดเห็น จากนั้นให้คนที่นั่งถัดไปแสดงความคิดเห็นเวียนต่อกันไปตามลำดับจนครบรอบ
- การโต้แย้งความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น จะกระทำได้ต่อเมื่อโอกาสนั้นเวียนมาถึงคนเท่านั้น

ข้อดี

- เปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างถ้อยหน้า และเท่าเทียมกัน
- ช่วยให้สมาชิกเกิดความรับผิดชอบในการให้ข้อคิดเห็น
- ช่วยให้สมาชิกแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นนั้น เพื่อนำมาแสดงในที่ประชุม

ข้อจำกัด

- ประธานต้องสามารถควบคุมให้สมาชิกรู้สึกถึงความพร้อมในการแสดงความคิดเห็น
- ผู้ร่วมอภิปรายอาจให้ข้อคิดเห็นในลักษณะขอไปที หากไม่ได้มีการเตรียมหรือศึกษาข้อมูลเพื่อการอภิปรายมาก่อน

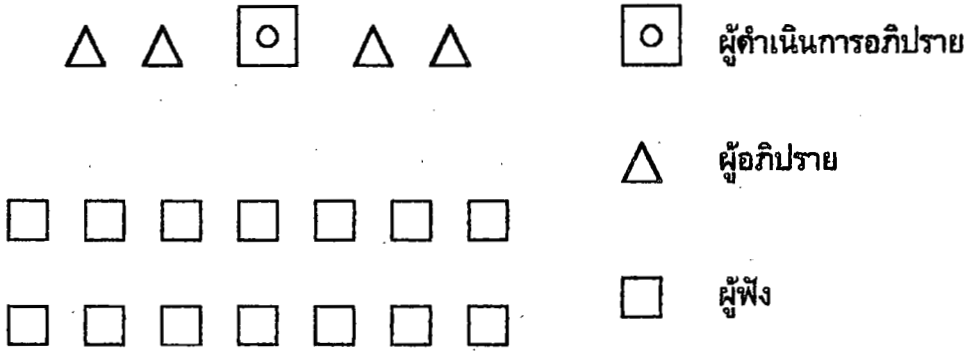
2.6.3. การอภิปรายเป็นคณะ (Panel Discussion)**วัตถุประสงค์**

- เพื่อสำรวจปัญหาและตรวจสอบข้อเท็จจริง
- เพื่อทำความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ของปัญหาและให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานั้น
- เพื่อประเมินข้อดีและข้อเสียของเหตุการณ์ หรือการกระทำที่ผ่านมา

ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ดำเนินการอภิปราย และกลุ่มผู้ฟังดังนี้

- ผู้ดำเนินการอภิปราย (Moderator) เป็นผู้ที่มิใช่ทวีปบริบูรณ์ มีอารมณ์ขัน มีความสามารถในการพูด ทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่างผู้อภิปรายคอยนำการอภิปรายให้อยู่ในประเด็น สรุปลงเป็นระยะ ๆ ระหว่างการอภิปราย
- ผู้อภิปราย (Panellist) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 - 6 คน มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้ออภิปรายอย่างชัดเจน
- ผู้ฟัง เป็นผู้ที่มีความสนใจในหัวข้อการอภิปราย

การจัดสถานที่ จัดเป็น 2 ฝ่ายคือ ผู้อภิปรายและผู้ฟัง ดังรูป:

วิธีดำเนินการ

- ผู้จัดการอภิปรายติดต่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 - 6 คน มาเป็นผู้ร่วมอภิปราย และเชิญผู้ดำเนินการอภิปรายจำนวน 1 คน
- ผู้จัดการอภิปรายกล่าวต้อนรับผู้ฟังและแนะนำผู้ดำเนินการอภิปราย
- ผู้ดำเนินการอภิปรายกล่าวทักทายผู้ฟังและแนะนำผู้อภิปราย (ก่อนการอภิปราย ผู้ดำเนินการอภิปรายกล่าวทักทายผู้ฟังและวิธีการเสนอความคิดเห็นของผู้อภิปรายแต่ละคน) จากนั้นเริ่มเปิดประเด็นการอภิปราย พร้อมทั้งนำประเด็นให้ผู้อภิปรายแต่ละคนและสรุปเป็นระยะ ๆ ระหว่างการอภิปราย
- เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลง ก็มอบหน้าที่ให้แก่ผู้จัดการอภิปราย เพื่อปิดการอภิปราย

ข้อดี

- เนื่องจากมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายคน ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและได้รับฟังข้อคิดเห็นหลายทัศนะ
- ส่งเสริมให้มีการถกปัญหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
- ถ้าได้ผู้นำการอภิปรายที่ดีจะเกิดความน่าสนใจและได้รับความรู้คุ้มค่า

ข้อจำกัด

- ถ้ามีผู้อภิปรายหลายคน แต่เวลามีจำกัด จะทำให้การแสดงความคิดเห็นไม่ลึกซึ้ง
- การหาข้อสรุปที่เป็นเอกฉันท์เป็นไปได้ยาก เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิอาจมีมุมมองที่แตกต่าง

ตัวอย่างการอภิปรายเป็นคณะ

เรื่อง การประเมินคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก
ในการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
18-28 พฤษภาคม พ.ศ. 2523

คณะผู้อภิปราย

รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กุมุท ผู้ดำเนินการอภิปราย
นางมาโนรามา จาฟา
ศาสตราจารย์รัฐจวน อินทรกำแหง
อาจารย์สุรตนา สิทธาจารย์

ดร.เป็รื่อง :

กล่าวแนะนำผู้อภิปรายดังนี้

ศาสตราจารย์คุณรัฐจวน อินทรกำแหง สอนประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นนักวิจารณ์ที่มีชื่อเสียงมาก ระดับปรมาจารย์ และเขียนตำราวรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นที่นิยมใช้กันแพร่หลาย

มิสซิสมาโนรามา จาฟา ผู้เชี่ยวชาญยูเนสโก ผู้เชี่ยวชาญ Children Book Trust ของประเทศอินเดีย และเป็นครูฝึกปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็กครั้งนี้

คุณสุรตนา สิทธาจารย์ บรรณารักษ์บริการอ้างอิงห้องสมุด เอ.ยู.เอ เป็นกรรมการตัดสินหนังสือนวนิยายระดับชาติ เป็นผู้ที่มีบทบาทในการวิจารณ์หนังสือเป็นอย่างมาก

ดร.เป็รื่อง :

มีผู้กล่าวว่า หนังสือที่ได้รับรางวัลนั้น บางทีก็ไม่จำเป็นจะต้องมีคุณค่าสูงเหนือไปกว่าเล่มที่ได้รับรางวัล คำกล่าวนี้

อาจารย์มีความเห็นเป็นอย่างไร และการจัดประกวดนั้นมีผลเป็นอย่างไร

สรุป :

มีความเห็นว่าเป็นไปได้แน่นอน เพราะว่าหนังสือที่ส่งเข้าประกวดนั้นมีข้อจำกัดหลายประการ สำนักพิมพ์คัดเลือกส่งมาเพียงส่วนหนึ่ง อาจมีเพียง 1-10% ของที่มีอยู่ในห้องตลาดเท่านั้น นับว่าได้มาจำนวนจำกัดมาก บางเล่มที่แผงขายยังดีกว่าเสียอีก คณะกรรมการน่าจะคิดว่า ทำอย่างไรจึงจะให้หนังสือส่งเข้าประกวดมาก ๆ บางหน่วยงานที่มีการจัดประกวด เช่น การประกวดเรื่องสั้น ผู้ดำเนินการจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 20 คน กำหนดเกณฑ์การตัดสิน ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่แน่นอนขึ้น แล้วให้คณะกรรมการทุกท่านไปหาอ่านเอง แล้วนำมาเสนอในที่ประชุม วิธีนี้จะได้หนังสือที่ดีและมีคุณค่าสูงมาก อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการประกวดนั้นถึงแม้ว่าจะยังไม่สมบูรณ์ แต่ก็เป็นการดีเพราะเป็นการกระตุ้นและก่อให้เกิดนักเขียนใหม่ ๆ ขึ้น นอกจากนี้ผลงานที่ได้รับรางวัลก็ทำให้นักเขียนภาคภูมิใจ และพยายามสร้างงานที่ดีขึ้นในโอกาสต่อไป ให้ความสนับสุนนว่า

คุณชญาน :

การจัดให้มีการประกวดนั้นคืออยู่แล้ว เพราะเป็นการให้กำลังใจแก่นักเขียน ส่วนการตัดสินให้รางวัลควรมีเกณฑ์ที่ยุติธรรม หากจะมีการวิพากษ์วิจารณ์ก็ไม่ควรวิจารณ์ไปในทางลบบ่อยนัก นักเขียนจะได้ไม่เสียกำลังใจ ขอให้เป็นการวิจารณ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ดร.เป็รื่อง :

การที่พูดกันว่าหนังสือนั้นมีค่ามากบ้างน้อยบ้าง ส่วนหนึ่งมักมาจากคณะกรรมการตัดสิน อีกส่วนหนึ่งมาจากนักวิจารณ์ ผู้ซื้อหนังสืออาจใช้เป็นเครื่องมือตัดสิน ควรจะถือว่าของฝ่ายใดมีน้ำหนัก หรือคุณค่ามากกว่ากัน?

คุณชญาน :

หากจะพูดถึงเอกตบุคลิกแล้วไม่ควรจะยอมรับ ควรจะให้ทั้งผู้ใหญ่และเด็กประเมินค่าร่วมกัน ผู้ใหญ่ที่จะประเมินค่านั้นมีหลายฝ่ายดังนี้

1. ผู้เขียนจะเป็นผู้ประเมินค่าเป็นคนแรกและควรเสนองานที่มีคุณค่ามากที่สุดด้วย
2. ผู้เขียนภาพประกอบ

3. ครู-อาจารย์ (ประเมินค่าตามหลักสูตร)
4. บรรณารักษ์
5. พ่อ-แม่

การประเมินคุณค่าหรือวิจารณ์ของผู้ใหญ่ ไม่ควรจะเป็น การตัดสินเด็ดขาด ควรให้เด็กเป็นผู้ชี้ขาดจะดีกว่า สำหรับเด็ก ที่จะร่วมประเมินคุณค่าหรือวิจารณ์นั้น จะต้องมีข้อแม้ว่า ต้อง เป็นเด็กที่มีประสบการณ์การอ่านมาตั้งแต่ยังเด็กจนมี วิจารณ์ญาณ ถ้าได้เด็กประเภทนี้จะได้อาวิจารณ์วิจารณ์หรือ ประเมินคุณค่าที่มีคุณค่าที่น่าฟังและต้องการให้ทั้งเด็ก ผู้อ่าน และสำนักพิมพ์เป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน

สรุตนา :

เห็นด้วยกับหลักการที่คุณรัฐจวนพุดมา แต่มีความคิดเห็น ว่าหนังสือบางเล่มจะให้เด็กเลือกก็ไม่ได้ ผู้ใหญ่เลือกก็ไม่ดี ปัญหาสำคัญมีอยู่ว่า จะหาเด็กตามข้อแม้ คือเด็กมีวิจารณ์ญาณ มาจากไหน และจะทำอย่างไร หรือมีเกณฑ์อะไรให้เด็กตัดสิน สำหรับผู้ใหญ่ นั้นจะมีช่องว่างมาก เพราะว่าอยู่นอกวงของเด็ก เสมอ ไม่ต้องดูอื่นไกล ดูแค่พี่น้องก็มีช่องว่างระหว่างวัยแล้ว หนังสือเด็กที่ดีนั้นต้องเป็นสากล มีคุณค่า คงทนถาวร ไม่จำกัด เวลา มีความคิดสร้างสรรค์ ให้ความบันเทิง สนุกสนาน สามารถชดเชยอารมณ์ของเด็ก โดยให้เด็กเป็นตัวของตัวเองได้ เช่น เรื่องนกนางเขน เป็นต้น หนังสือเด็กจึงทำยากมาก แต่ หนังสือเด็กที่ทำสำเร็จดีแล้ว จะมีค่ามหาศาล อย่งไรก็ตาม อยากรจะฝากไว้ว่า ผู้ที่ทำหนังสือสำหรับเด็กนั้น รู้จักเด็กจริง หรือเปล่า

มานิรามา จาฟา : การประเมินคุณค่าหนังสือที่สำคัญที่สุดก็คือ ผู้เขียนนั่นเอง แต่ผู้แต่งบางคนไม่มีเกณฑ์ที่ดี นอกจากนั้นจะต้องมีเกณฑ์อื่น ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

1. ตัวละคร เด็กจะไม่ชอบตัวละครที่เด็กกว่าตน ควรให้ ตัวละครแก่กว่าผู้อ่าน (นิดหน่อย)
2. เขียนได้ตรงตามความสนใจของเด็ก และใช้สรรพนาม บุรุษที่หนึ่ง
3. มีเหตุผลมีผลอยู่เบื้องหลัง (logic)

4. เรื่องดี และเป็นไปในทำนองท่องเที่ยว ผจญภัย และมีอุปสรรค เป็นต้น

ตร.เป็รื่อง : จะมีเกณฑ์สำหรับตัดสินอย่างไรว่า หนังสือเล่มใดที่มีคุณค่ามาก เล่มใดมีค่าน้อย

คุณรัฐจวน : ก่อนที่จะตอบคำถาม จะขอเกริ่นให้ทราบเกี่ยวกับหนังสือเด็กและการอ่านโดยย่อ ดังนี้

หนังสือเด็กที่ดีเปรียบได้เหมือนเพชร อยู่ที่ใดก็ส่องแสงได้เสมอ โดยเฉพาะเด็ก ไม่ว่าชาติใดภาษาใด (ฝรั่ง แวก ไทย จีน) ย่อมจะเหมือนกันหมด การให้เด็กอ่านหนังสือก็เพื่อจะส่งเสริมความงอกงามในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา โดยเฉพาะด้านอารมณ์ จิตใจ และสติปัญญานั้น หนังสือช่วยได้มาก หากจะถามว่าหนังสือให้อะไรบ้าง คำตอบก็จะมีดังนี้

1. ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่ไม่ใช่สนุกอย่างตลก หรือล้าต๋อ แต่หนังสือให้ความจรรโลงใจ และความสุขใจ
2. ส่งเสริมจินตนาการในทางสร้างสรรค์ เป็นต้นว่า เมื่อมองเมฆก้อนหนึ่งก็สามารถจินตนาการได้มากมาย ก่อให้เกิดความสุขในชีวิตได้
3. ได้รับความรู้ ความคิด ก่อให้เกิดปัญหา คือคิดเป็น และมีเหตุผล
4. ใ้ดอารมณ์ที่พึงปรารถนา ในปัจจุบันหาได้ยากมาก ไม่ค่อยจะพบเกณฑ์ที่จะยึดถือว่าหนังสือมีค่ามากหรือน้อยนั้นมีสิ่งยึดต่อไปนี้

- มีจุดคิดที่แน่นอน (theme)
- เค้าโครงเรื่องติดต่อกัน จนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน
- สำนวนภาษา สำคัญมาก ควรให้ถูกต้อง มีศิลปะการเขียน และเขียนได้ตรงรสนิยมของเด็ก
- การจัดรูปเล่มเหมาะสม สวยงามดี
- ภาพประกอบถือว่าสำคัญที่สุด จะขาดไม่ได้ และภาพจะต้องตรงกับเนื้อเรื่องด้วย
- ตรงตามความสนใจ ความนิยม และพื้นความรู้ของเด็กในแต่ละระดับ

จุดอ่อนหนังสือเด็กของไทยก็คือ การเลียนแบบ การนำนิทานอีสปมาเขียนขึ้นใหม่ไม่ได้ผลไม่คุ้มค่า เพราะเนื้อหาสาระไม่มีอะไรใหม่ อาจจะได้แต่ภาพขึ้นมาบ้างเท่านั้น

สรุป :

1. ผู้เขียนต้องรู้ดีที่สุดในเรื่องที่เขียนและรู้ให้จริง เช่น จะเขียนเรื่องแมว ก็ต้องรู้ธรรมชาติของแมว ปกติเด็กมักจะเก็บรายละเอียดได้ดีกว่าที่ผู้ใหญ่คิด ตัวอย่างเช่น เด็กดูการ์ตูนของตุ๊กตา เขียนรูปแมวตอนแมวตกใจ หางแมวจะกระดกขึ้น เด็กจะชอบมาก เป็นต้น
2. การเขียนต้องให้ตัวละครมีจิตใจ มีศิลปะการเขียนให้ออกมากลมกลืนกัน ปรารถนาว่า วิชาประวัติศาสตร์ไม่ควรเขียนเป็นตำราเล่มโต น่าจะทำเป็นหนังสือภาพเฉพาะตอน เช่น เรื่องพระเจ้าตากสิน และพระยาเม็งราย เป็นต้น
3. จะให้อะไรแก่เด็ก อย่าให้แค่นั้น (เท่ากับระดับอายุ) ควรให้สูงกว่าไว้และที่สำคัญคือ ต้องหัดให้เด็กคิดเป็น (critical mind) ตัวอย่างเช่น เรื่อง "หากน้อยผจญภัย" เขียนได้ดีคือ ยกคำศัพท์ขึ้นมาแล้วดำเนินเรื่องไปจนเด็กเข้าใจและหัดให้เด็กคิดเป็นอีกด้วย
4. ภาษา ขอย้ำว่า ต้องดีและถูกต้อง อย่าไปแสวงใช้ภาษาแก่เด็ก ใช้ภาษาที่เด็กพูดในชีวิตประจำวัน หากใช้ภาษาดีก็เท่ากับสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง ตัวอย่างหนังสือที่ใช้ภาษาดีได้แก่ เรื่อง "นกนางเขน" แม้จะไม่มีภาพ แต่ก็ยังฝึใจของเด็กผู้อ่านตลอดมาทุกสมัย
5. ต้องการให้นักเขียนเขียนเรื่องที่เป็นปัญหาต่าง ๆ บ้าง เป็นต้นว่า เรื่องข้าว ป่าไม้ น้ำ เศรษฐกิจในครัวเรือน และการจราจร เป็นต้น

เจลิยา พันธุ์สีดา ผู้บันทึก

2.6.4 การอภิปรายชักรวม (Panel Forum)

วัตถุประสงค์

- เป็นการอภิปรายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิอภิปรายจบลง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างอิสระและเปิดเผย
- เพื่อเพิ่มความรู้ชัดเจนในทัศนะที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้อภิปราย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้สอบถามและแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนตัว ตลอดจนเพิ่มแง่มุมของปัญหาให้กว้างขวางขึ้น

ลักษณะของกลุ่ม มีลักษณะเช่นเดียวกับการอภิปรายเป็นคณะ

การจัดสถานที่ มีลักษณะเช่นเดียวกับการอภิปรายเป็นคณะ

วิธีดำเนินการ

- หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิอภิปรายจบลง ผู้ดำเนินการอภิปรายเปิดโอกาสให้ผู้ฟังชักรวมอย่างเต็มที่
- ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องสามารถควบคุมเวลาในการอภิปรายชักรวม และควรมีข้อตกลงในการชักรวมด้วย

ข้อดี

- ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยได้มากยิ่งขึ้น
- ได้แง่คิดมุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้ง

ข้อจำกัด

- หากผู้ดำเนินการอภิปรายไม่สามารถควบคุมการอภิปรายได้ จะทำให้เกิดการเยิ่นเย้อและออกนอกประเด็นจนเกินเลยไป
- ส่วนใหญ่ช่วงเวลาการชักรวมจะมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้คำตอบหรือผลสรุปไม่ชัดเจน

2.6.5 การอภิปรายกึ่งการสัมภาษณ์ (Colloguy)

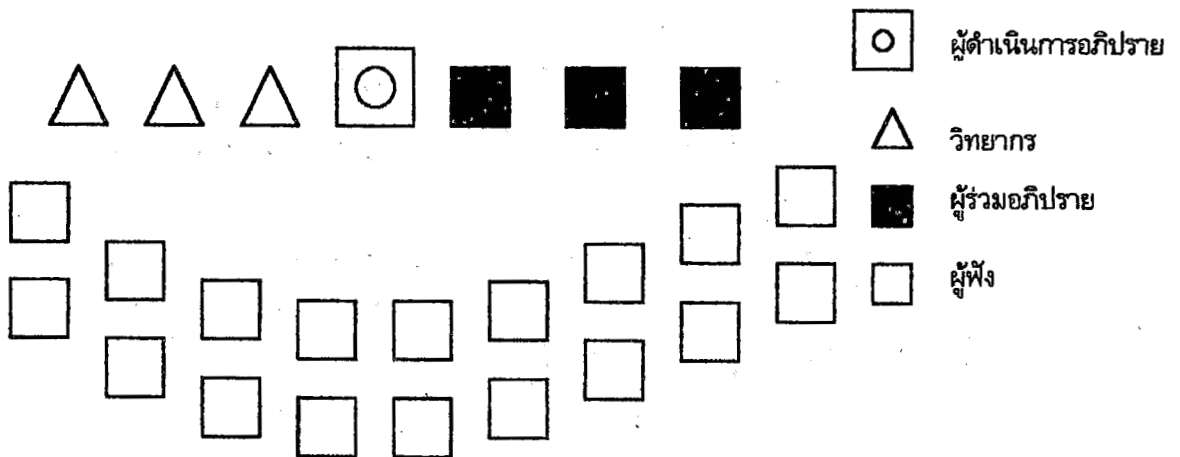
วัตถุประสงค์

- เพื่อทำความเข้าใจในปัญหาทุกแง่มุม ตั้งแต่การแจกแจงแยกแยะปัญหา สืบราว วิเคราะห์และหาทางแก้ไขปัญหานั้น
- เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วย

- ผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้ที่มีความชำนาญด้านเทคนิคของการจัดอภิปรายและมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการอภิปราย
- วิทยากร (Resource Persons) เป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะในเรื่องที่อภิปรายจำนวน 3 - 4 คน
- ผู้ร่วมอภิปราย (The Panel Members) เป็นตัวแทนของผู้ฟังที่สามารถถามคำถามและมีไหวพริบที่ออกความคิดเห็น แจกแจงปัญหาได้ดี
- ผู้ฟัง เป็นผู้ที่สนใจในเรื่องอภิปราย

การจัดสถานที่ มีลักษณะดังนี้

วิธีดำเนินการ

- จัดกลุ่มผู้อภิปรายบนเวทีเป็น 2 กลุ่มคือ วิทยากรและผู้ร่วมอภิปราย (ผู้ซักถามปัญหา)
- ผู้ดำเนินการอภิปรายกำหนดหัวข้อที่อภิปรายแล้วให้ผู้อภิปรายทั้ง 2 กลุ่มศึกษารายละเอียดของเรื่องที่จะอภิปรายเป็นการล่วงหน้า
- ผู้ดำเนินการอภิปรายให้ทั้ง 2 กลุ่มอภิปรายโต้ตอบปัญหา โดยผู้ซักถามมีสิทธิวิจารณ์คำตอบของกลุ่มวิทยากรได้
- ผู้ดำเนินการอภิปรายต้องจดหัวข้อและประเด็นการซักถาม เพื่อสรุปในระหว่างการอภิปรายและเมื่อจบการอภิปรายด้วย

ข้อดี

- เปิดโอกาสให้ผู้แทนจากกลุ่มผู้ฟังได้ซักถามปัญหาอย่างชัดเจน
- เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง ระหว่างผู้ฟังกับผู้อภิปรายบนเวที
- กระตุ้นให้วิทยากรพิจารณาคำถามอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ข้อจำกัด

- ทำให้มีประเด็นที่จะพิจารณามากเกินกว่าเวลาที่กำหนดไว้
- ผู้ดำเนินการอภิปรายวางตัวไม่เป็นกลาง จะทำให้เกิดปัญหาในการอภิปรายได้
- การเปิดโอกาสให้ผู้ซักถามโต้ความคิดเห็นกับวิทยากรใต้นั้น จะทำให้เกิดความเย็นเยื่อได้

2.6.6 การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

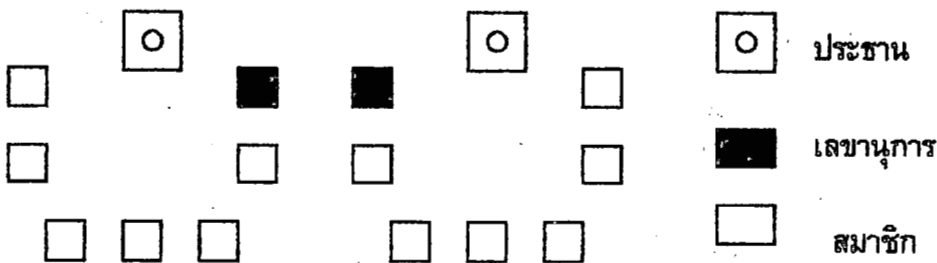
วัตถุประสงค์

- เพื่อให้สมาชิกได้อภิปรายปัญหาได้อย่างรอบคอบลึกซึ้งและทั่วถึง
- เพื่อให้เกิดความประหยัดเวลาของที่ประชุมใหญ่และพิจารณาปัญหาได้อย่างรวดเร็วและรอบคอบยิ่งขึ้น

ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มย่อยจำนวนประมาณ 5 - 9 คน

แต่ละกลุ่มย่อยจะมีประธานและเลขานุการของกลุ่ม

การจัดสถานที่ มีลักษณะดังนี้

วิธีดำเนินการ

- แบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ 5 - 9 คน ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มแนะนำตัวให้รู้จักกัน จากนั้นให้เลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม

- ผู้จัดต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับแต่ละกลุ่ม เช่น ฟรีปชาร์ต ปากกาเมจิก แผ่นใส ปากกาเขียนแผ่นใส เป็นต้น
- แจ้งประเด็นการพิจารณาของกลุ่มให้สมาชิกทุกคนรับทราบ
- กำหนดระยะเวลาของการอภิปรายในกลุ่ม
- สรุปรายงานผลการอภิปราย

ข้อดี

- ช่วยให้มีการพิจารณาปัญหาย่อยดำเนินไปอย่างละเอียดรอบคอบ
- ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีและการรู้จักคุ้นเคยกันได้มากยิ่งขึ้น
- เปิดโอกาสให้สมาชิกกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

ข้อจำกัด

- หากสมาชิกของกลุ่มย่อยมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์แตกต่างกันมากจะทำให้หาข้อยุติได้ยากหรือมีความโน้มเอียง
- การแยกแยะปัญหาย่อยออกจากปัญหาใหญ่ควรพิจารณาอย่างรอบคอบ มิฉะนั้นอาจเกิดการหลงประเด็น

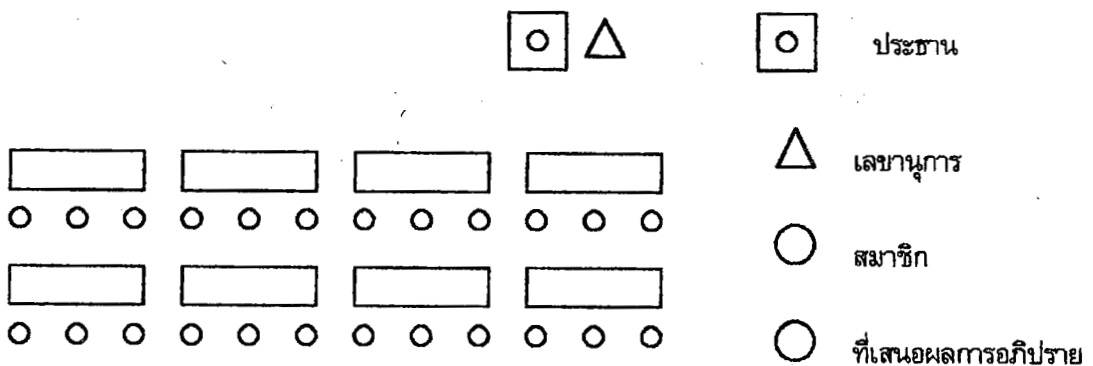
2.6.7 การอภิปรายกลุ่มใหญ่ (Large Group Discussion)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้ตัวแทนของสมาชิกกลุ่มย่อยได้นำเสนอผลการอภิปรายของกลุ่มต่อที่ประชุมใหญ่
- เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้พิจารณาปัญหาและหาข้อเสนอแนะได้อย่างกว้างขวางและรอบคอบยิ่งขึ้น

ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วยสมาชิกจากกลุ่มย่อยทั้งหมด

การจัดสถานที่ มีลักษณะดังนี้

วิธีดำเนินการ

- สมาชิกเลือกประธานและเลขานุการของที่ประชุม
- ประธานจัดลำดับหัวข้อการนำเสนอ แล้วเชิญตัวแทนของกลุ่มย่อยเสนอผลการอภิปราย โดยประธานต้องกำหนดเวลาในการเสนอผลงานด้วย
- ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกทั้งหมดร่วมอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป จากนั้นขอมติจากที่ประชุมใหญ่ เพื่อให้เลขานุการทำรายงานผลการประชุมต่อไป

ข้อดี

- ช่วยให้การพิจารณาปัญหาเป็นไปอย่างกว้างขวางและรอบคอบยิ่งขึ้น
- ช่วยให้เกิดความคิดเห็นร่วม หรือมติเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือสามารถนำไปปฏิบัติได้

ข้อจำกัด

- ถ้าสมาชิกมีมากเกินไป อาจจัดสถานที่ให้เกิดความเหมาะสมได้ยาก
- ประธานต้องมีความสามารถในการประมวลและประสานความคิด จึงจะหาข้อยุติได้รวดเร็วและรัดกุม

2.6.8 การอภิปรายกลุ่มตาม - ทอบ (Opposing Panel

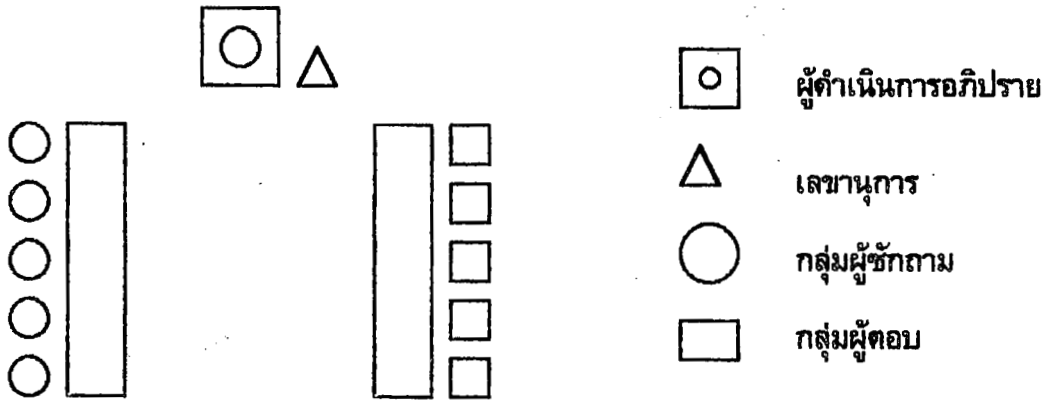
Discussion)

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ และการพิจารณาปัญหาจะเป็นไปอย่างละเอียดรอบคอบ
- เพื่อให้เกิดการประสานความคิดในการซักถามและตอบปัญหาอย่างกระจ่างชัดขึ้น

ลักษณะของกลุ่ม ประกอบด้วยผู้ดำเนินการอภิปราย เลขานุการ กลุ่มผู้ซักถามและกลุ่มผู้ตอบ

การจัดสถานที่ มีลักษณะดังนี้

วิธีดำเนินการ

- จัดกลุ่มสมาชิกเป็น 2 กลุ่ม คือผู้ซักถามและผู้ตอบ
- เลือกปัญหาที่ยังหาข้อยุติไม่ได้แล้วแจ้งให้กลุ่มทั้งสองทราบ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเตรียมตัวและศึกษาค้นคว้าถึงแนวทางในการตั้งคำถาม และการตอบคำถาม
- ผู้นำการอภิปรายกำหนดตัวเลขานุการเพื่อจดผลการอภิปรายซักถาม
- ในกรณีที่กลุ่มผู้ตอบ ตอบปัญหาไม่ตรงประเด็นหรือไม่ถูกต้องกับข้อเท็จจริง กลุ่มผู้ซักถามอาจเฉลยหรือตอบปัญหานั้นเองก็ได้
- เมื่อหมดการอภิปราย ผู้นำอภิปรายควรเน้นข้ออภิปรายที่สำคัญ และสรุปประเด็นหรือข้อยุติของการอภิปรายนั้น

ข้อดี

- สามารถหาข้อยุติในปัญหาที่ยุ่งยากและยังไม่สามารถหาคำตอบได้
- ช่วยให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือและประสานความคิด

ข้อจำกัด

- หากกลุ่มทั้งสองขาดการเตรียมตัวที่ดี จะทำให้หาข้อยุติในปัญหาไม่ได้

2.7 การฝึกอภิปราย

2.7.1 ฝึกให้ผู้เรียนออกมาพูดบรรยายสั้น ๆ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง และให้เพื่อน ๆ ชักถามหรือพูดสนับสนุนเพิ่มเติม

2.7.2 ให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปความแตกต่างของการอภิปรายแต่ละแบบ

2.7.3 ให้ผู้เรียนจัดการอภิปรายแบบการอภิปรายในกลุ่ม อภิปรายแบบคณะและการอภิปรายชักถาม โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ ในหัวข้อต่อไปนี้

- (1) ปัญหาสิทธิสตรี
- (2) ปัญหาวัยรุ่นไทยกับสถานเริงรมย์
- (3) ปัญหาพฤติกรรมของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน
- (4) ปัญหาการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน
- (5) ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
- (6) การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นอันตรายของโรคเอดส์
- (7) การโฆษณาสินค้าเกินความจริงเป็นผลเสียอย่างไรต่อสังคม
- (8) ทำอย่างไรจึงจะปราบปรามการค้ายาเสพติดได้ผล
- (9) ประชาชนมีส่วนช่วยป้องกันอาชญากรรมได้อย่างไร

ฯลฯ

เมื่อคณะผู้อภิปรายดำเนินการอภิปรายให้อาจารย์และเพื่อน ๆ ได้ฟังแล้วผู้ฟังช่วยกันทำหน้าที่ประเมินผล โดยใช้แบบประเมินผลดังนี้

แบบประเมินผลการฝึกพูดอภิปราย

คณะผู้อภิปราย .....

.....

.....

ชื่อผู้ประเมินผล .....

เรื่อง .....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ใช้เวลา.....

ลำดับ ที่	เกณฑ์การพิจารณา	5 ดีมาก	4 ดี	3 พอใช้	2 ต้องปรับปรุง	1 ต้องปรับปรุงมาก
1	ความเหมาะสมของเรื่องที่น่าสนใจ					
2	จุดมุ่งหมายและขอบเขตของการอภิปราย					
3	หน้าที่และบทบาทของผู้ดำเนินการอภิปราย					
4	หน้าที่และบทบาทของผู้อภิปราย					
5	การใช้เหตุผล ข้อเท็จจริง และทัศนคติในการอภิปราย					
6	เนื้อหา สาระ คุณค่า และแนวคิดในการอภิปราย					
	ความคิดเห็นโดยสรุป					

บรรณานุกรม

- จ้านง สมประสงค์. วิธีดำเนินการประชุม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2517.
- ฉลวย สุรสิทธิ์. วิชาการพูด. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2517.
- ทัศนีย์ ทานตวณิช. เอกสารคำสอน ทย 103 วาทการ. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2535.
- นันทริกา คุ่มไฟโรจน์. ภาษาเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- บุญร่วม ทิพพศรี. เอกสารประกอบการสอนวิชา 208103 วาทการ. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2539.
- _____. เอกสารประกอบการสอนวิชา 213338 การพูดเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2540.
- บูรพา, มหาวิทยาลัย, ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอนวิชา 208102 ภาษาไทย 2. 2538.
- มยุรี อนันตมาล. "การอภิปราย," ใน ภาษาไทย 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- อรรถัย วิมลโนช. "การอภิปราย," ใน ภาษาไทย 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

บทที่ 3

การอ่าน

ความมุ่งหมายของบทเรียน

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบายหลักการอ่านและฝึกปฏิบัติตามหลักการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้ผู้เรียนอ่านงานเขียนประเภทข่าว สารคดี และบันเทิงคดี และฝึกใช้วิจารณ์งานในการอ่านงานเขียนดังกล่าว
3. เพื่อให้ผู้เรียนอ่านงานเขียนเชิงวรรณศิลป์และสามารถระบุรสคำและรสความที่ปรากฏในงานเขียนได้

เนื้อหาบทเรียน

1. หลักและการฝึกทักษะการอ่าน
2. การอ่านอย่างมีวิจารณ์งาน
3. การอ่านเชิงวรรณศิลป์

วิธีสอนและกิจกรรม

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ฝึกปฏิบัติ
4. ศึกษาค้นคว้าและรายงาน

สื่อการสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. สื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับข่าว สารคดี บันเทิงคดี กวีนิพนธ์
3. แผ่นใส
4. แถบบันทึกเสียงและวิดีโอทัศน์

การวัดผลและประเมินผล

1. การซักถามขณะบรรยายและหลังการบรรยาย
2. ตรวจรายงานแบบฝึกหัด และสอบปลายภาค
3. สังเกตการอภิปรายและรายงาน

ความนำ

การอ่านหนังสือมีผลสำคัญต่อผู้อ่านสองประการคือ ประการแรก - อ่านแล้วได้ "อรรถ" ประการที่สอง - อ่านแล้วได้ "รส" ถ้าผู้อ่านสำนักอยู่ตลอดเวลาถึงผลสำคัญสองประการนี้ ผู้อ่านย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากหนังสือนั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน (ชลธิรา กลัตอยู่. 2517 : 159)

คุณสมบัติสำคัญยิ่งประการหนึ่งของนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือ การเป็นผู้มีความสามารถในการอ่านหนังสือถึงขั้น "อ่านเป็น" หรือ "อ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ" การที่จะเป็นนักอ่านที่มีวิจารณ์ญาณได้นั้น ผู้อ่านจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ "หลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ" และตั้งใจ "ฝึกอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ"

1. หลักและการฝึกทักษะการอ่าน

ชลธิรา กลัตอยู่ (2517 : 161 - 179) ได้ให้แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการอ่านพอสรุปเป็นหลักสำหรับผู้ฝึกอ่านหนังสืออย่างมีวิจารณ์ญาณได้ดังนี้

1. มีขั้นตอนของการฝึกอ่าน
2. มีความรู้พื้นฐานเรื่องประเภทของงานเขียน
3. มีกลวิธีการอ่านที่เหมาะสมกับประเภทหนังสือ

1. มีขั้นตอนของการฝึกอ่าน การฝึกอ่านหนังสืออย่างมีวิจารณ์ญาณ มี
4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้อ่านควรฝึกอ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องโดยฉับไว สามารถจับใจความได้ครบถ้วน ทั้งยังแยกแยะได้ว่า ใจความใดเป็นใจความสำคัญ ใจความใดเป็นใจความรอง นอกจากนี้ก็ควรเข้าใจและเข้าถึงความประสงค์ อารมณ์ และทัศนคติของผู้แต่ง ซึ่งถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือได้อย่างลึกซึ้ง

ขั้นที่ 2 ผู้อ่านควรฝึกอ่านจนมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็น ข้อมูล หรือแนวความคิดต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานเขียน สามารถแยกแยะให้ละเอียดลงไปได้ตัวว่า มีความคิดเห็นคล้อยตามประเด็นไหน ชัดแย้งในส่วนใด หรือมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง

ขั้นที่ 3 ผู้อ่านได้ฝึกอ่านในขั้นที่ 1 และ 2 จนมีประสบการณ์มากพอควรแล้ว จึงควรจะมี ความสามารถถึงขั้นวิเคราะห์กลวิธีการประพันธ์หรือแนว การเขียนในงานเขียนแต่ละชิ้นได้ อาจจะเปรียบเทียบเกี่ยวโยงถึงงานเขียนชิ้นอื่นที่ แต่งโดยนักเขียนคนเดียว หรืออาจจะเปรียบเทียบกับนักเรียนหลาย ๆ คน และงานเขียนหลาย ๆ สมัยได้ด้วย การวิเคราะห์เช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการแสดงความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ต่อศิลปการประพันธ์อย่างมีระบบ

ขั้นที่ 4 เมื่อฝึกอ่านโดยผ่านกระบวนการอ่านทั้ง 3 ขั้นมาแล้ว ผู้ฝึกอ่านควรมีความสามารถถึงขั้นสุดท้ายคือ ขั้นวิพากษ์หรือขั้นประเมินค่าของงานเขียนหรือหนังสือเล่มหนึ่ง ๆ ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้อาจจะสามารถเปรียบเทียบกับค่าหนังสือเล่มอื่น ๆ ได้อย่างน่าสนใจด้วย

ขั้นตอนของการฝึกอ่านหนังสืออย่างมีวิจารณญาณสรุปได้ดังนี้

- 1) อ่านให้ได้เรื่องราว จับสาระสำคัญต่าง ๆ ได้
- 2) อ่านแล้วแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านได้
- 3) อ่านแล้วได้รส สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดต่อศิลปการ

ประพันธ์

- 4) ประเมินค่าสิ่งที่ตนอ่านได้อย่างเที่ยงธรรม

2. ผู้อ่านควรมีความรู้พื้นฐานเรื่องประเภทของงานเขียน

ความรู้ความเข้าใจในประเภทต่าง ๆ ของงานเขียน จัดเป็นความรู้พื้นฐานอันสำคัญยิ่งสำหรับยิ่งนักอ่าน..... โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีความรู้ความเข้าใจว่า งานเขียนอาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทแตกต่างกันไปตามลักษณะเนื้อหา วิธีเขียน จุดหมายและคุณภาพ ฯลฯ นักอ่านต้องมีความเข้าใจตรงกันเมื่อ

เอ่ยชื่องานเขียนประเภทหนึ่ง ๆ ศัพท์เฉพาะซึ่งกำหนดใช้เป็นชื่อเรียกงานเขียนประเภทต่าง ๆ ที่ควรศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจให้ตรงกัน มีดังนี้

- 1) ร้อยกรอง - กวีนิพนธ์
- 2) วรรณคดี - วรรณกรรม
- 3) บันเทิงคดี - สารคดี
- 4) นิยาย - นิทาน
- 5) นวนิยาย - เรื่องสั้น
- 6) บทความ - บทความวิชาการ

3. กลวิธีการอ่านที่เหมาะสมกับประเภทหนังสือ

ผู้อ่านที่รู้จักวิธีการอ่านและใช้กลวิธีการอ่านได้เหมาะสมกับประเภทหนังสือย่อมเป็นผลให้เป็นผู้มีประสิทธิภาพในการอ่าน กลวิธีการอ่านให้เหมาะสมกับประเภทหนังสือที่ควรทราบ เช่น

งานเขียนประเภทหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์หรือรายปักษ์ วารสารวิชาการ ฯลฯ เป็นหนังสือที่อ่านเพื่อความรอบรู้ ผู้อ่านจึงควรอ่านเป็นประจำ เพื่อให้รอบรู้อยู่ตลอดเวลา ทันเหตุการณ์ ทันสังคม และทันโลก และประการสำคัญคือต้องอ่านโดยใช้วิจารณญาณกลั่นกรอง

งานเขียนประเภทตำราเรียน หนังสือประกอบคำบรรยาย หนังสืออ้างอิง และหนังสือค้นคว้าเป็นหนังสือที่อ่านเพื่อการศึกษา ผู้อ่านต้องอ่านในลักษณะเป็นงานเป็นการ และมีวิธีการอ่านที่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น การอ่านตำราเรียนซึ่งเป็น "หนังสือที่แต่งเรียบเรียงขึ้นเพื่ออธิบายหรือแสดงเนื้อหาวิชาการแขนงต่าง ๆ โดยเฉพาะ.....ต้องอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน ต้องวิเคราะห์และตีความเนื้อหาทุกตอนทุกส่วนจนเข้าใจแจ่มแจ้งและเมื่อติดขัดข้อความหรือเนื้อหาความตอนใด ควรอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาค้นคว้าหรือสอบถามอาจารย์ผู้สอน (หรือผู้รู้อื่น ๆ) ทันที" (ชลธิรา กลัตอยู่. 2517 : 176)

การฝึกทักษะการอ่านในวิชา 208102 ภาษาไทย 2 นี้ กำหนดให้ ผู้เรียนศึกษาและฝึกทักษะการอ่าน 2 ลักษณะ ได้แก่ การอ่านอย่างมีวิจารณ์ ญาณ แบ่งเป็น การอ่านข่าว การอ่านสารคดี และการอ่านบันเทิงคดี การอ่านเชิงวรรณศิลป์ แบ่งเป็น รสคำและรสความ

2. การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ การอ่านที่ใช้ดุลพินิจหาเหตุผลและพิจารณาคุณค่าของเรื่องทีอ่านได้ถูกต้อง สามารถเปรียบเทียบได้อย่างมีหลักเกณฑ์ และตัดสินใจได้ว่า เรื่องนั้นหรือตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องนั้นผิดหรือถูก ดีหรือไม่ดี สำคัญหรือไม่สำคัญ สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากความเห็น หรือแยกความคิดเห็นออกจากข้อเท็จจริง โดยใช้ปัญญา เหตุผล และหลักวิชา แต่ไม่ใช้อารมณ์ เป็นเครื่องตัดสิน (วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ. 2522 : 180)

หลักการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

บุญยงค์ เกศเทศ และสนธิ ทังทวี (2534 : 126 - 127) ได้ให้แนวทางปฏิบัติในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณไว้ 6 ข้อ ดังนี้

1. พินิจดูความถูกต้องของภาษา ภาษาที่เราอ่านเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้ และความคิดของผู้เขียน ภาษาที่ไม่ถูกต้องย่อมมีผลต่อความคลาดเคลื่อนจากความหมายอันแท้จริง และจะเป็นความล้มเหลวเสียแต่แรกอย่างสิ้นเชิง ความไม่ถูกต้องของภาษามีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน เช่น การใช้คำผิด ความหมาย การวางตำแหน่งของคำในประโยคไม่ตรงกับหน้าที่ของคำ การไม่รู้จักเว้นวรรคตอน เป็นต้น

2. พินิจดูความต่อเนื่องของประโยค โดยหลักของตรรกวิทยา ข้อความที่จะนำมาต่อเนื่องกันได้ จะต้องเป็นข้อความที่มีความเหมือนกัน ไปกันได้ หรือเป็นข้อความที่มีความขัดแย้งกัน ดังนั้นข้อความใดที่มีเนื้อความสับสนวุ่นวาย ไม่เข้ากับหลักเกณฑ์ใดเลย ขอให้ถือเสียว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรอ่านให้เสียเวลา

3. พินิจดูความต่อเนื่องของความหมาย ความหมายที่ต่อเนื่องต้องมี "แกนหลัก" ตัวอย่างเช่น การเขียนสารคดีประเภทชีวประวัติ อาจจะใช้ช่วงเวลาของชีวิตเป็นแกนหลัก โดยเริ่มตั้งแต่ วัน เดือน ปีเกิด ประวัติการศึกษา การทำงาน ฯลฯ แต่ถ้าหากเขียนขึ้นด้วยการกล่าวถึง วัน เดือน ปีที่ตาย แล้วต่อด้วยประวัติการทำงาน หรือตามด้วยประวัติการศึกษาอย่างนี้แล้วความสับสนก็จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ความต่อเนื่องอาจจะเป็นได้หลายแบบ ซึ่งแล้วแต่จะตกลงกัน เช่น ความต่อเนื่องแบบประเพณีนิยม กล่าวคือ นิยมเขียนเรื่องแบบนั้นมานานเป็น

ประเพณีต่อ ๆ กันมาหรืออาจเป็นความต่อเนื่องที่เป็นเอกลักษณ์ใหม่ของผู้เขียนเอง เช่น การดำเนินเรื่องที่เป็นเหตุการณ์บ้านปลายของชีวิตของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง แล้วจึงค่อยย้อนกลับมากล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องในตอนต้นก่อนที่จะเกิด เหตุการณ์ปัจจุบัน แต่จะด้วยลีลาแบบใดก็ตาม หลักการมีอยู่ตรงกันคือ ต้องเหมือน หลักของความต่อเนื่องตามที่ตกลงกันได้

4. แยกความรู้ออกจากความคิดและความรู้สึก ผู้อ่านต้องระลึกไว้ อย่างหนึ่งว่า ข้อความที่เราอ่านนั้น อาจจะบรรจุทั้งความรู้และความคิดซึ่งเป็นความ คาดหวังส่วนบุคคล รวมกับความรู้สึกซึ่งเป็นภาพสะท้อนใจของผู้เขียนส่งรวมมาให้ ผู้อ่านด้วยก็ได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ จึง จะขอกกล่าวให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่งในตอนต่อไป

5. ความสัมพันธ์ของหลักการและตัวอย่าง โดยทั่วไปข้อความใดที่เป็น เหตุการณ์หรือเรื่องที่ค้นพบใหม่ ถ้าผู้เขียนอ้างถึงหรือยกตัวอย่างมาให้เห็นด้วย จะเป็นการเพิ่มน้ำหนักของความเชื่อถือให้มากขึ้น ดังนั้นก่อนที่เราจะเชื่ออะไรลงไป ก็ขอให้พินิจถึงความสัมพันธ์ของหลักการและตัวอย่างที่นำมาประกอบว่ามีความจริง เพียงไร สมเหตุสมผลหรือไม่

5. ประเมินความสำคัญของความจริง กับความคิดเห็นส่วนตัวของเรา ผลลัพธ์แห่งการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของความคิดของผู้เขียน กับความ คิดเห็นส่วนตัวของเรา ผลลัพธ์แห่งการประเมินนั้นจะก่อเป็นความคิดสร้างสรรค์กับ เราหรือไม่

การฝึกอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

สนิท ตั้งทวี (2529 : 319 - 320) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ฝึกอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณและได้ให้ตัวอย่างการฝึกไว้ดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง

จงอ่านข้อความข้างล่างนี้ แล้วพยายามแยกออกให้ได้ว่า ส่วนใดเป็น ข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นความคิดเห็น และส่วนใดเป็นความรู้สึกของผู้เขียน

"ประเทศหนึ่ง ๆ ต่างก็มีระบอบการปกครองแตกต่างกันออกไป ประเทศรัสเซียได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบบสังคมนิยม ไม่มีศาสนา ไม่มีพระมหากษัตริย์ ถ้าข้าพเจ้าต้องมีชีวิตอยู่ที่นั่นคงจะยึดอัดใจมิใช่น้อย เพราะ ข้าพเจ้าถือว่าทั้งสองสถาบันนี้คือศูนย์รวมจิตใจของทุกคน"

(การพูดตามนัยเนื้อหา : อรพรรณ ปิลันธน์โอวาท)

ข้อความข้างต้นนี้วิเคราะห์ได้ว่า

1. ข้อเท็จจริง คือ ข้อความส่วนที่กล่าวว่

“ประเทศหนึ่ง ๆ ต่างก็มีระบอบการปกครองของตนเองไม่เหมือนประเทศอื่น ประเทศรัสเซียมีการปกครองตามระบอบสังคมนิยม ไม่มีศาสนา ไม่มีพระมหากษัตริย์”

2. ความคิดเห็น คือ ข้อความส่วนที่กล่าวว่

“.....เพราะข้าพเจ้าถือว่าทั้งสองสถาบันนี้คือศูนย์รวมจิตใจของทุกคน”

3. ความรู้สึก คือ ข้อความส่วนที่กล่าวว่

“.....ถ้าข้าพเจ้าต้องมีชีวิตอยู่ที่นั่นคงจะอึดอัดใจมิใช่น้อย”

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ อาจกระทำได้หลายลักษณะ เช่น อ่านวิเคราะห์คำและความ อ่านวิเคราะห์วิจารณ์ทัศนะของผู้เขียน และอ่านวิเคราะห์วิจารณ์สารประเภทต่าง ๆ เป็นต้น ในที่นี้กำหนดให้ผู้ศึกษาอ่านวิเคราะห์วิจารณ์สารประเภทต่าง ๆ คือ การอ่านข่าว การอ่านสารคดี และการอ่านบันเทิงคดี

2.1 การอ่านข่าว

ข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยข่าวหลายชนิด เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวการศึกษา ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ฯลฯ และอาจแบ่งข่าวออกเป็นประเภท เช่น ข่าวที่ผู้อ่านมีความรู้สึกตอบสนองในทันทีได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุและภัยพิบัติ เป็นต้น กับข่าวที่ผู้อ่านมีความรู้สึกตอบสนองช้าได้แก่ ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา เป็นต้น หรืออาจแบ่งตามวิธีการรายงานข่าว คือ ข่าวหนัก และข่าวเบา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลายในการเสนอข่าวและเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ข่าวสารมากที่สุด (ฉ้าน วุฒิมกรมรักษา. 2534 : 281 - 283) การที่ข่าวจะถูกนำมาตีพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องอ่านขั้นตอนต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์คือ องค์ประกอบของข่าว คุณภาพของข่าว ปัจจัยภายในและภายนอก ตลอดจนแหล่งข่าวที่ให้ข้อมูลข่าวแก่หนังสือพิมพ์ด้วย (ลต. : 284)

วิธีการอ่านข่าวหนังสือพิมพ์

การอ่านข่าวหนังสือพิมพ์นั้น ควรอ่านตามวิธีการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์โดยเริ่มอ่านตั้งแต่ หัวข้อหรือพาดหัวข่าว ความนำหรือวรรคนำ และ

เนื้อข่าวตามลำดับ (ลค. : 297) และอาจใช้แนวทางต่อไปนี้ประกอบการอ่านข่าว (ลค. : 298 - 307)

1) พิจารณาโครงสร้างของข่าวแต่ละส่วนดังนี้

ก. พาดหัวข่าวมีการสรุปสาระสำคัญของข่าวและการจัดลำดับความของข่าวอย่างไร

ข. ความนำหรือวรรคหน้า ให้สาระสำคัญของข่าวโดยย่อพอที่จะช่วยประหยัดเวลาของผู้อ่าน ให้ได้ทราบเนื้อหาที่สำคัญของข่าวได้ในระยะเวลาอันสั้นหรือไม่

ค. เนื้อข่าวมีความกระชับ ชัด กะทัดรัด และอ่านง่ายหรือไม่มี ความถูกต้อง ครบถ้วนทั้งข้อเท็จจริง ตัวสะกดการันต์ ชื่อและนามสกุลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าว ตลอดจนคุณลักษณะและการอ้างถึงแหล่งข่าวมีความถูกต้อง ครบถ้วนหรือไม่ เพียงไร

2) ควรจับประเด็นสำคัญของแต่ละข่าว และจดจำเพื่อที่จะได้ติดตามข้อมูลต่าง ๆ ต่อไป

3) ต้องพิจารณาไปถึงเบื้องหลังการคัดเลือกข่าวของหนังสือพิมพ์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่อาจทำให้หนังสือพิมพ์มีเป้าหมายเบี่ยงเบนไปจากข้อเท็จจริงได้หรือไม่ มีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

4) อ่านหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ เพราะในบางปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมแต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ หนังสือพิมพ์บางฉบับอาจเสนอข่าวในลักษณะสนับสนุนการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล แต่บางฉบับอาจเสนอข่าวที่คัดค้าน

5) สังเกตพฤติกรรมของสังคมที่แสดงออกต่อปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

2.2 การอ่านสารคดี

คำว่า สารคดี มีความหมายตรงตามตัวคือ เรื่องราวที่มีสาระความรู้ เป็นคำศัพท์บัญญัติจากคำภาษาอังกฤษว่า non-fiction มีความหมายโดยทั่วไปคือ หมายถึง งานเขียนที่มีเนื้อหาให้ความรู้ ความคิด และความสนุกสนานเพลิดเพลิน งานเขียนในลักษณะนี้ถ้านำไปตีพิมพ์ในนิตยสารและวารสารจะใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า feature และถ้านำไปตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จะใช้คำว่า บทความหรือ article (ชิตา โมสิกรัตน์. 2534 : 383)

งานเขียนประเภทสารคดีมีลักษณะสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1) เนื้อหา เนื้อหาของสารคดีมีความหลากหลาย ผู้เขียนมักนำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวดังต่อไปนี้

ก. เป็นเรื่องราวที่ให้ความรู้ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ข. เป็นเรื่องอยู่ในสมัยซึ่งกำลังเป็นที่สนใจอยู่ในขณะนั้น หรือเป็นเรื่องในอดีตที่ผู้เขียนหยิบยกมาเป็นเขียนเพื่อสร้างความสนใจ นำไปสู่การถกเถียงหรือระดมความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหา หรือหาแนวทางปฏิบัติต่อไป

ค. เป็นเรื่องที่เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม

ง. เป็นข่าวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและคนทั่วไปกำลังสนใจ

จ. เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงที่ผู้เขียนใช้เวลาสืบเสาะหาข้อเท็จจริงหรือต้องวิเคราะห์เจาะลึก

2) รูปแบบ สารคดีมีรูปแบบการเขียนหลายลักษณะที่พบโดยทั่วไป ได้แก่

ก. ร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

ข. บทความ

ค. ความเรียง

ง. บันทึกต่าง ๆ ในทำนองที่เป็นเรื่องเล่า และบันทึกประจำวัน

3) การนำเสนอ วิธีการนำเสนอเรื่องราวในสารคดี ไม่จำกัดสายตัวขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้อ่านและแหล่งที่นำเรื่องไปพิมพ์ ตัวอย่างเช่น สารคดีสำหรับเด็กวัย 8 - 11 ปี มักจะนำเสนอเรื่องความรู้ทั่วไปใช้สำนวนภาษา ไวยากรณ์ง่าย ๆ มีภาพประกอบที่ชัดเจนสวยงาม สารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสำหรับผู้่านทั่วไปที่ตีพิมพ์ในนิตยสาร ก็จะใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบสนทนากัน มีภาพประกอบ แทรกอารมณ์ขัน เป็นต้น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2534 : 384) ได้สรุปลักษณะการนำเสนอที่สำคัญในสารคดีคือ การใช้วิธีการบรรยายข้อเท็จจริง การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การแสดงทรรศนะ การใช้ภาษา การวางโครงเรื่องไม่ซับซ้อน สามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย และการนำเสนอยังสัมพันธ์กับลักษณะลีลาการเขียนหรือท่วงทำนองการเขียนของผู้เขียนแต่ละคนซึ่งมีแบบโดยเฉพาะของตนเอง

การอ่านสารคดีโดยใช้วิจารณ์ญาณ เป็นกลวิธีการอ่านสารคดีเพื่อรู้เนื้อหาของ เนื้อหา รู้จักผู้เขียน และ ศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ (ลท. : 387) ธิดา โมสิกรัตน์ (2534 : 387 - 388) ได้กล่าวถึงกลวิธีการอ่านสารคดีโดยใช้วิจารณ์ญาณพอสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1) การอ่านเพื่อรู้เนื้อหาของเนื้อหา ขั้นตอนการอ่านขั้นนี้ผู้อ่านต้องวิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำที่ใช้ในสารคดี ค้นหาที่สำคัญที่แฝงอยู่ในคำ วลี

ประโยค เพื่อจะได้เข้าใจและรับรู้ว่าคุณเขียนมีความคิดอย่างไร ต้องการบอก
ความหมายอะไรแก่ผู้อ่าน และในการเสนอเนื้อหาผู้เขียนมีอารมณ์ ความรู้สึก หรือ
ทัศนคติต่อเรื่องราวที่เขียนอย่างไร

2) การอ่านเพื่อรู้จักผู้เขียน ได้แก่การวิเคราะห์จมองเห็น "ตัวผู้เขียน"
โดยศึกษาจากลีลาการเขียน การใช้ภาษา วิธีการบรรยายข้อมูล การเขียนเล่าเรื่อง
เล่าประสบการณ์ รวมทั้งอารมณ์ที่แสดงออกมาในเรื่อง ดังเช่น อารมณ์ขัน การ
ประชด การเสียดสี การแสดงความเห็นอกเห็นใจ ฯลฯ

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ กลวิธีการอ่านโดยใช้
วิจารณ์ญาณประการสุดท้ายนี้ ผู้อ่านจะพิจารณาว่า สารคดีเรื่องที่ย่านวางโครงเรื่อง
เนื้อหาสาระอย่างไร การเสนอข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อเท็จจริงและความคิดเห็นสัมพันธ์
เชื่อมโยงกันอย่างไร เป็นเหตุเป็นผลกันหรือไม่อย่างไร สอดคล้องและถูกต้องหรือ
ไม่ อย่างไร เป็นเหตุผลที่แสดงออกมาจากทรรศนะของผู้เขียนหรืออ้างมาจากใคร
สนับสนุนหรือโต้แย้งคัดค้านความคิดที่นำมาเขียนสารคดี ฯลฯ

2.3 การอ่านบันเทิงคดี

บันเทิงคดี (fiction) คือ เรื่องเล่าที่มุ่งให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน
เป็นประการสำคัญ แต่หากว่าผู้อ่านจะได้ข้อคิด คติธรรม อันทำให้เข้าใจชีวิตและ
สังคมมากขึ้น ก็เป็นผลสะท้อนจากอารมณ์ของผู้อ่านเอง.....หนังสือบันเทิงคดีในอดีต
นิยมแต่งด้วยคำประพันธ์ร้อยกรอง ที่แต่งเป็นร้อยแก้วก็มีนิทานนิยาย ต่อมาในสมัย
รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการแปลงพงศาวดารจีนและมอญ พงศาวดาร
เหล่านี้แม้จะเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ แต่ก็ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่านด้วยบทบาท
ของตัวละครมากกว่าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมี
บันเทิงคดีร้อยแก้วอย่างใหม่จากตะวันตก และเป็นที่ยอมรับต่อมาจนปัจจุบันนี้ ได้แก่
นวนิยาย และเรื่องสั้น (รินฤทัย สัจจพันธ์. 2526 : 28)

การอ่านบันเทิงคดีที่เป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้นโดยใช้วิจารณ์ญาณ
บุญยงค์ เกศเทศ และสนิท ตั้งทวี (2534 : 135 - 137) ได้กล่าวไว้โดยละเอียด
ดังต่อไปนี้

การอ่านนวนิยายหรือเรื่องสั้นก็ตาม สิ่งที่คุณอ่านจะต้องรู้คือ นวนิยาย
และเรื่องสั้นมีโครงสร้างอะไรที่สำคัญบ้าง ผู้อ่านจะต้องนำความรู้นั้นมาวิเคราะห์
โครงสร้างเพื่อพิจารณาเป็นส่วน ๆ ไป สำหรับการอ่านวิเคราะห์วิจารณ์นวนิยายและ
เรื่องสั้นนั้น มีข้อควรพิจารณาดังนี้

1. แนวคิดหรือความมุ่งหมายใหญ่ของเรื่อง ที่ผู้เขียนต้องการแสดงแก่ผู้อ่าน หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่าแนวคิด ในการวิจารณ์หนังสือใดก็ตาม การพิจารณาแนวคิดเป็นเรื่องกระทำไต่ยาก และบางทีก็เป็นการยึดเยียดความคิดของผู้อ่านเองให้เป็นความคิดของผู้แต่ง และผู้อ่านแต่ละคนก็อาจจะจับแนวคิดแตกต่างกันออกไปทั้ง ๆ ที่อ่านหนังสือเล่มเดียวกัน การที่จะรู้แนวคิดของหนังสือใดนั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านให้จบยิ่งมากยิ่งเท่าไรยิ่งดี อ่านแต่ละทีก็ให้ตามตัวเองดูว่า จุดใหญ่ของเรื่องนี้ต้องการจะบอกอะไร เช่น จุดใหญ่ของ "จดหมายจากเมืองไทย" ต้องการแสดงทรรศนะคนจีนที่มีต่อคนไทย จุดใหญ่ของเรื่องสั้นชื่อ "ภูเขี้ยว" ต้องการแสดงให้เห็นน้ำใจของคนชนบท ฯลฯ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม "ไม่ควรสรุปว่าแนวคิดที่คนเห็นนั้นจะถูกและของผู้อื่นเป็นผิด เพราะผู้อ่านทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะจับแนวคิดของเขาเอง ตามประสบการณ์ของเขา นักวิจารณ์หรือนักอ่านที่ดีย่อมต้องใจกว้างพอ

2. โครงเรื่อง ผู้อ่านที่ชาญฉลาดจะสามารถวิจารณ์โครงเรื่องของผู้เขียนได้ว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว นวนิยายกิติ เรื่องสั้นกิติ มักมีโครงเรื่องอยู่เป็นแนวทางให้ศึกษาต่างแต่ว่า นวนิยายนั้นมีโครงเรื่องที่ซับซ้อนกันคือ มีแนวทางกว้าง ๆ สำหรับเรื่องให้ดำเนินไปจนถึงแนวคิดที่วางไว้ เช่น นวนิยายเรื่อง เขาช็อกกานต์ ผู้เขียนได้วางโครงเรื่องไว้ว่า นายแพทย์ผู้หนึ่ง มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อชนบท แต่ก็ถูกฆ่าตาย โครงเรื่องนี้ก็จะมุ่งแสดงถึงอุปสรรคของคนที่ทำงาน ตามอุดมคติถือเป็นโครงเรื่องหลักและมีโครงเรื่องรองมากมาย ที่จะทำให้เรื่องดำเนินไปตามจุดหมายที่วางไว้ และเพื่อสนับสนุนให้โครงเรื่องหลักกระชับรัดกุมขึ้น เช่น การที่หมอกานต์ ต้องทะเลาะกับนายอำเภอ เป็นต้น

ส่วนเรื่องสั้นโดยทั่วไปแล้ว โครงเรื่องอาจมีอันเดียว หรือหากมีมากก็ไม่สลับซับซ้อนเป็นเพียงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้โครงเรื่องรัดกุมเท่านั้น เรื่องที่ผู้อ่านนับว่ามีโครงเรื่องดีนั้นก็คือ เรื่องที่เหตุการณ์ทุกเหตุการณ์หรือโครงเรื่องย่อยทุกอันจะต้องมีความจำเป็นต่อการดำเนินเรื่อง และจะต้องเกี่ยวพันกันอย่างสมเหตุสมผล การที่ผู้เขียนวางโครงเรื่องย่อย เพื่อให้มีเนื้อเรื่องยาวขึ้น โดยที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินเรื่องแล้วก็น่าจะถือว่าผู้เขียนวางโครงเรื่องไม่ดี

สำหรับผู้อ่าน หากจะศึกษาโครงเรื่องแล้วก็อาจใช้วิธีอ่านหนังสือ นั้นอย่างพินิจและพิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องว่าเป็นลักษณะใด ตอนใดขาดความสมจริงหรือตอนใดไม่จำเป็น

3. เนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องคือผลสำเร็จรูปที่ผู้เขียนแสดงแก่ผู้อ่าน จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุด กล่าวได้ว่าผู้อ่านหนังสือโดยทั่ว ๆ ไปสนใจเฉพาะเนื้อเรื่องดังที่เรียกเอาว่า อ่านเอาเรื่อง คือให้เล่าเรื่องก็เล่าได้ บอกว่าสนุกหรือไม่ก็บอกได้ แต่ให้เหตุผลไม่ได้ว่าอย่างไร ไม่ใช่ว่าอย่างไร แต่สำหรับผู้อ่านหนังสือเพื่อการวิพากษ์วิจารณ์แล้ว จะต้องศึกษาให้ลึกลงไป ซึ่งอาจตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

1) การกำหนดวิธีดำเนินเรื่อง การดำเนินเรื่องต้องอาศัยศิลปะชั้นเชิง เพราะเรื่องบางเรื่องถ้าเล่าวิธีหนึ่งอาจสนุกกว่าอีกวิธีหนึ่ง โดยทั่ว ๆ ไปนวนิยายและเรื่องสั้นมีแบบของการดำเนินเรื่องดังนี้

ก. เรียงตามลำดับเหตุการณ์ เช่น นวนิยายที่จะเสนอเนื้อเรื่องชีวิตรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่ง ก็จะเริ่มเรื่องตั้งแต่เริ่มรู้จักกัน ความสุขในขณะรักกันและจบลงด้วยการแต่งงานตามลำดับ

ข. ย้อนลำดับเหตุการณ์ กล่าวคือ เล่าย้อนเหตุการณ์ตอนปลายของเรื่องแล้ว ลำดับเหตุการณ์ก็กลับมาจึงจุดเริ่มต้นเรื่อง

ค. สลับลำดับเหตุการณ์ การดำเนินเรื่องแนวนี้ต้องใช้ศิลปะชั้นเชิงมากกว่าสองแบบแรก กล่าวคือผู้เขียนจะต้องหาวิธีจัดลำดับเหตุการณ์ให้ตีให้เหมาะสม มิฉะนั้นแล้ว การสลับเหตุการณ์ไปมาแทนที่ผู้อ่านจะสนุกกลับสับสนไปด้วย

2) การวางบทบาทของตัวละคร ตัวละครเป็นสิ่งที่ทำให้เหตุการณ์ในเรื่องดำเนินไปได้ ดังนั้นการวางบทบาทตัวละครจึงสำคัญยิ่ง มีผู้กล่าวว่า "ลักษณะนิสัยของตัวละครเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของผู้อ่านไว้ได้หลายชั่วอายุคน" แนวที่ควรพิจารณาลักษณะนิสัยของตัวละครว่า ตัวใดสำคัญต่อเนื้อเรื่อง ต่อโครงเรื่องและต่อแนวคิดที่ผู้เขียนวางไว้ การศึกษาตัวละครนี้สำคัญมาก เพราะมีนักเขียนไม่น้อยที่นิยมใช้ตัวละครแสดงความคิดเห็นของนักเขียนอย่างแจ่มชัด บางคนถึงกับทำประหนึ่งว่าตัวเองคือตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องนั้นทีเดียว นอกจากนี้ต้องดูอีกว่ามีตัวละครตัวใดที่เป็นตัวสำคัญในทางใด และมีความสำคัญในเรื่องหรือหาไม่ เพราะบางทีนักเขียนที่ไม่ประณีตในการสร้างงาน ก็กำหนดตัวละครขึ้นมาเพียงเพื่อให้เรื่องดูสับสนและยาวออกไปเท่านั้น ตัวละครหาได้มีความสำคัญต่อเรื่องไม่

ข้อที่ควรสังเกตอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครก็คือ มีตัวละครบางตัวที่เข้ามามีบทบาทระยะหนึ่งแล้วก็หายไปเฉย ๆ โดยไม่มีการกล่าวถึงอีกข้อนี้นับเป็นความบกพร่องของผู้เขียน ผู้เขียนที่ดีจะสามารถวางบทบาทของตัวละครทุกตัวในเรื่องให้สัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล กำหนดบทบาทตัวละครไว้อย่างแจ่มชัด

ลักษณะนิสัยของตัวละครที่ถือว่าผู้เขียนทำได้ดีนั้นคือ การที่ผู้เขียนวางลักษณะนิสัยตัวละครอย่างไรแล้ว ก็ให้มีนิสัยอย่างนั้นตลอดไป เช่น พระเอกใจอ่อนก็ใจอ่อนอยู่ตลอดเวลา นางเอกใจกว้างเมตตาอารีก็เป็นเช่นนั้นจนจบเรื่อง ยกเว้นจะมีเหตุการณ์ที่สำคัญที่จะเปลี่ยนนิสัยของตัวละครได้

การอ่านอย่างช้า ๆ อย่างพิถีพิถันจะช่วยให้สามารถสังเกตบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละครได้

3) บทสนทนา บทสนทนาเป็นสิ่งที่แยกจากเรื่องของตัวละครไม่ได้เลย แต่จะต้องรวมศึกษาพร้อม ๆ กันไป เพราะผู้เขียนอาจจะใช้บทสนทนาเป็นเครื่องมือในการแสดงบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละคร เช่น แสดงออกเคยอาศัยคำพูดของตัวละครเอง หรืออาศัยตัวละครอื่นพรรณนาลักษณะก็ได้

บทสนทนาที่ดีจะต้องช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องแจ่มชัด กล่าวคือ ช่วยบรรยายลักษณะบุคลิกภาพของตัวละคร ประการสำคัญที่สุด บทสนทนาจะต้องเหมาะสมทั้งกับบุคลิกภาพของบทบาทของตัวละครตลอดจนมีลักษณะเป็นธรรมชาติด้วย

4) ฉาก ฉากเป็นได้ทั้งเนื้อหาและกลวิธี เพราะผู้เขียนบางคนใช้ฉากในการดำเนินเรื่องและแสดงอุปนิสัยตัวละคร การที่ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครบางตัวอยู่ในสลัมก็เพื่อให้ต้องคิดและทำอย่างนั้น ๆ อันจะมีผลต่อการดำเนินเรื่องต่อไป แต่นักเขียนบางคนก็ใช้ฉากเพียงเพื่อให้เนื้อเรื่องดำเนินไปตามปรกติเท่านั้น

ในการอ่าน ผู้อ่านควรจะได้สังเกตศิลปะการใช้ฉากของผู้แต่งด้วยว่าเป็นอย่างไร ผู้เขียนที่น่าจะได้รับคำยกย่องว่าพบความสำเร็จในการใช้ฉากคือผู้ที่สามารถบรรยายฉากได้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้งเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและลักษณะนิสัยตัวละคร ทั้งเหมาะกับบรรยากาศของเรื่องด้วย ข้อที่นักเรียนพลาดอยู่เสมอคือข้อเท็จจริง เช่น นักเขียนบางคนบรรยายฉากเมืองราชบุรีสมัยรัชกาลที่ 4 โดยกล่าวถึงสะพานรถไฟด้วย เป็นต้น มีเรื่องเล่ากันว่าผู้แต่งนวนิยายบางคนถึงกับให้ตัวเองของเรื่องนั่งสนทนากันริมหาดที่หาดใหญ่ก็มี

ลักษณะที่กล่าวทั้งหมดนี้ คือ สิ่งที่พึงพิจารณาในการศึกษาเนื้อเรื่องนวนิยายและเรื่องสั้นเปรียบเทียบกันว่า สำนวนของคนนั้นดีกว่าของคนนี้ เพราะผู้อ่านชอบสำนวนไม่เหมือนกัน บางคนชอบสำนวนที่ตนเคยชิน หรือธรรมดา แต่บางคนชอบสำนวนที่แปลกใหม่ในฐานะผู้อ่าน เราพึงสังเกตการใช้สำนวนภาษาของผู้เขียนว่าสามารถใช้สำนวนภาษาให้เรื่องดำเนินไปอย่างดีเพียงใดเท่านั้น

โดยทั่วไป นักเรียนผู้มีฝีมือประณีตในผลงาน จะระวังไม่ให้ตัวผู้เขียนเองเข้าไปปะปนกับตัวละคร กล่าวคือ สำนวนของผู้ประพันธ์ควรแตกต่างจาก

บทสนทนาของตัวละคร เช่น "รงค์ วงษ์สวรรค์" มีลักษณะการใช้ถ้อยคำที่ต่างจากสามัญ แต่การใช้นั้นก็ใช้เฉพาะตอนที่มิใช่บทบาทตัวละครเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว นักเขียนที่สามารถทำให้ตัวละครนั้นแสดงบุคลิกลักษณะได้จากสำนวนที่ตัวละครนั้นใช้เอง แต่ถ้าบางคนที่ไม่สามารถจะทำเช่นนั้นได้ เช่น คนแก่ใช้สำนวนคนสาว ผู้ชายใช้สำนวนพูดเหมือนผู้หญิงตอนโกรธหรือตกใจก็พูดเป็นปรกติ ฯลฯ ก็ไม่น่าจะได้รับการยกย่องมากนัก

3. การอ่านเชิงวรรณศิลป์

การอ่านเชิงวรรณศิลป์ เป็นการอ่านงานเขียนเพื่อให้ได้ "รส" ใต้แก่ความเข้าใจรส ใต้อารมณ์ความรู้สึกจากงานเขียนและเข้าใจความหมายแฝง งานเขียนที่สามารถให้ "รส" หรือให้อารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้อ่านได้นั้น เกิดจากความสามารถด้านวรรณศิลป์ของผู้เขียน ผู้อ่านอาจได้อารมณ์ความรู้สึกจากคุณลักษณะ 2 ประการในงานเขียน คือ รสนำ และ รสความ

3.1 รสนำ งานเขียนทุกประเภท หากผู้เขียนมุ่งสื่อสารเพื่อให้ผู้อ่านได้รสนำความรู้สึกหรืออารมณ์เป็นสำคัญ ผู้เขียนมักใช้วิธี ปรุง เติม เสริม แต่งคำ ให้แตกต่างจากสารหรืองานเขียนที่มุ่งแสดงข้อเท็จจริง รสนำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเกิดอารมณ์สะเทือนใจ และเกิดภาพพจน์ไปตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน แยกได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- 1) เสียงของคำ
- 2) การเล่นคำและเล่นเสียง
- 3) ลีลาจังหวะ

1) เสียงของคำ เสียงที่มีคุณสมบัติทำให้ผู้อ่านได้ "รส" ใต้แก่เสียงพยัญชนะและสระ เสียงสัมผัส

ตัวอย่างการใช้เสียงพยัญชนะและสระ บทพรรณนาธรรมชาติตอนพลายแก้วยกทัพต่อไปนี้ กวีเลือกใช้คำที่ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะและสระที่มีคุณสมบัติทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพต้นไม้ในป่าใหญ่ที่มียอดทวยขึ้นปกคลุม

ลาดต้นล้มตั้งตระปึก
กะตุ้มกะตุ้มกะปะกันตาย
เป็นน้ำกรังรังระอะอยู่เฉอะฉะ
รุงรุงรุกฤษฎเป็นปยุเชิง

รากหักขึ้นแทงระแหงหงาย
ยอดทวยพันคลุมอยู่ชุ่มเชิง
เขยอะขะขยุกขยุดุ่ยเหยิง
กะพะกะเพิงพันผูกผูกทวยไป

(ขุนช้างขุนแผน. 9 : 179)

คำประพันธ์ข้างต้นนี้กวีใช้คำชุด กะตัมกะติม กับ กะพะกะเพิง มาประกอบคำบรรยายแสดงสภาพของต้นไม้ที่หักโค่นอยู่เกาะเกาะ บางต้นล้มถึงรากถึงโคน มองเห็นรากหักอยู่เหนือพื้นดิน และกวียังใช้คำ เฉอะเฉะ เขยอะขะยะ ซึ่งเป็นสระเสียงสั้น มีเสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก จ กับเสียงระเบิด ข มากับเสียงกล้ำ ย เป็นเสียงพยัญชนะต้น และเป็นเสียงวรรณยุกต์เอกให้ภาพความเหนอะหนะ มองเห็นสภาพต้นไม้ที่มีคราบน้ำจับเกาะอกรัง การใช้คำ รังระอะ ขยุกขยู่ ยู่เหยิง รุงรัง รุกฤษฎ พัน คลุม ชุ่ม เชิง พัน ผูก ให้ภาพความยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ และความรุงรังของยอดหวายที่ขึ้นคลุมต้นไม้ที่โค่นล้ม ต้นไม้ที่ล้มตายและสภาพป่าที่ปกคลุมด้วยหวาย สะท้อนให้เห็นจินตนาการของกวี ปลายแก้วเพิงแต่งงานกับนางพิมได้เพียงสองวันก็ต้องจากนางด้วยหน้าที่ ความทุกข์โศกทำให้เห็นสภาพป่าไม่น่ารื่นรมย์ กวีจึงนำเสนอภาพป่าที่แห้งแล้งรุงรังสอดคล้องกับสภาพอารมณ์ของปลายแก้ว

ตัวอย่างการใช้เสียงสัมผัส เสียงสัมผัสที่เพิ่มรสให้งานเขียนประกอบด้วยสัมผัสอักษรและสัมผัสสระภายในวรรคและระหว่างวรรคที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น

ตัวอย่างที่ 1

วังเวงกลอนกล่อมมาเพลาคึก	เสนาะนีกลำนารำเฉลย
เพลงเสภามาเตือนไม่เลื่อยเลย	ลมร่ำเพยพัดเคล้าแต่เบาบาง

(“กรองกานท์” คำหยาด : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)

กลอนข้างต้นนี้กวีใช้สัมผัสอักษรชนิด ไต้แก วัง-เวง, กลอน-กล่อม, (ส)นาะ-นีก, เลือน-เลย, เพย-พัด, เบา-บาง
สัมผัสสระชนิด ไต้แก นำ-รำ, ภา-มา
สัมผัสสระคั่น ไต้แก มา-(เพ)ลา, เตือน-(ไม่)เลือน, เคล้า-(แต่)เบา
สัมผัสอักษรระหว่างวรรคคือ เลย-ลม

ตัวอย่างที่ 2

แสงสว่างวามแวมแจ่มจ้ำรัส	จ้ำรุญแสงนพรัตน์วิเชียรฉาน
วิเชียรฉายลายเลื่อมศิลาลาน	ศิลาล้วนชั่ววาลสว่างพลอย

(จันทโครพ : 133)

กลอนข้างต้นนี้ กวีเล่นสัมผัสอักษรระหว่างวรรคดังนี้ จ้ำรัส-จ้ำรุญ, วิเชียรฉาน-วิเชียรฉาย, ศิลาลาน-ศิลาล้วน

2) การเล่นคำและเล่นเสียง รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2526 : 43) อธิบายว่า เป็นกลวิธีอีกอย่างหนึ่งของกวีที่ทำให้บทกวีนิพนธ์ไพเราะมากขึ้น ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเล่นคำและเล่นเสียงในลักษณะต่าง ๆ (ลค. : 44, 46 - 47)

ตัวอย่างที่ 1

จะว่าไศกไศกอะไรที่ในโลก
จะว่าหนักหนักอะไรในดินดอน

ก็ไม่ไศกใจหนักเหมือนรักสมร
ถึงสิงขรก็ไม่หนักเหมือนรักกัน
(นิราศเดือนของนายมี)

กลอนข้างต้นนี้เป็นการเล่นซ้ำคำเพื่ออธิบายความรู้สึกในเชิงเปรียบเทียบ ได้แก่ เล่นคำว่า ไศก เพื่อแสดงความเศร้าใจ และขยายความว่าเศร้าใจเพราะรักนาง เล่นคำว่าหนัก เพื่อแสดงความหนักใจอันเกิดจากความรัก และเล่นซ้ำคำว่าจะว่า เพื่อย้ำแจ่มแจ้งว่าคำกล่าวทั้งหลายที่มีผู้อื่นกล่าวกันมายังไม่หนักหนาเท่ากับที่เขาประสบด้วยตนเอง

ตัวอย่างที่ 2

ฝูงลิงไต่กิ่งกลางลิงไขว่
กลางลิงชิงค่างขึ้นกลางลิง
เพกากาเกาะทุกก้านกิ่ง
มัดกากาควนล้วนกาดง

ลางลิงวิ่งไล่กันวุ่นวิ่ง
กาหลงลงกิ่งกาหลงลง
กรรณกากาชิงกันชมหลง
กาฝากกาดงทำรังกา

(ขุนช้างขุนแผน)

กวีชมธรรมชาติโดยนำเอาชื่อสัตว์ และต้นไม้ที่มีชื่อพ้องกันมาเกี่ยวข้องกัน เช่น ลิงไต่ต้นกลางลิง คำว่า ลางลิง ในที่นี้บางคำหมายถึงชื่อต้นไม้ บางคำหมายถึงลิงบางตัว กาจับต้นกาหลง ต้นเพกา ต้นกรรณิกา ต้นมัดกา และต้นกาฝาก

ตัวอย่างที่ 3

สุเทษณ์ รักจริงมิจริงทุกใจเอน
มัทนา รักจริงมิจริงก็สุระชาญ
สุเทษณ์ พี่รักและห้วงวรุษจะรัก
มัทนา พระรักสมภัต ฌ พระหทัย
สุเทษณ์ ความรักละเหี่ยอระระทด
มัทนา ความรักระทดอระระเหี่ย
สุเทษณ์ ไอ้ไอ้กระไรนะมะทะนะนา
มัทนา ไอ้ไอ้กระไรอะมะระง้อ

อรไทบแจ้งการ
ชยะไปรตสถานใต
และปทอคบที่งไป
กจะทอดจะที่งเสีย
เพระะมิอาจจะคลอคลีย
กจะหายเพระะคลียคลอ
ปมิตอบพะจีพอ
มะทะนะนามิพอดี

(มัทนะพาธา)

กวีเล่นคำคำเดียวกันแต่สลับตำแหน่งกัน ความหมายยังคงเดิม แต่ทำให้เปลี่ยนเสียงไปไม่ซ้ำซาก แต่ก็มีเสียงพ้องกับวลีเดิม ในขณะที่เดียวกันก็สร้างบรรยากาศกลมกลืนกับท้องเรื่อง ว่ามีัทนาฤกมนตรีของมายาวินสะกดไว้จนชาติ สติสัมปชัญญะ จึงพูดจาสะเปะสะปะเลื่อนเปื้อนแต่ก็พูดตามคำของสุเทพณ์เทพบุตร

3) ลีลาจังหวะ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2526 : 40 - 41) ใต้อธิบาย ความหมายและยกตัวอย่างไว้ดังนี้

ลีลาจังหวะ หมายถึง ความไพเราะของเสียงสูงต่ำ สั้นยาว หนักเบา อันเกิดจากถ้อยคำกระทบกระทั่งกัน และการหยุดแบ่งจังหวะออกเป็นตอน ๆ ช่วง ๆ สลับกันไป ตามลีลาของคำประพันธ์แต่ละชนิด รวมทั้งการเลือกใช้คำให้เหมาะแก่ บรรยากาศและเนื้อความด้วย การเลือกใช้คำที่มีเสียงสูงต่ำตามวรรณยุกต์ สั้นยาว ตามสระ และเสียงหนักเบาตามเสียงพยัญชนะ จะมีส่วนในการสร้างบรรยากาศที่ แตกต่างกันไป ฉะนั้นเรามักจะพบว่า กวีนิพนธ์ที่แสดงความรัก ความเศร้า ความ อาลัย มักมีลีลาอ่อนเนิบ ทอดเสียงยาว ตอนใดแสดงบรรยากาศรื่นเริงครึกครื้น อึกheim หรือกราดเกรี้ยว มักจะใช้เสียงสั้น เสียงหนัก ทำให้เกิดจังหวะกระซาก กระชั้น เร่งเร้ารวดเร็ว รุนแรง กระแทกกระทั้น ผู้อ่านก็อารมณ์คล้อยตามไปด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 อารมณ์รัก

ประจวบจุบผมแล้วชมพักตร์
น้ำตาคลอเปี่ยมอยู่เรียมริม

นารักนวลเนื้อเจ้านิ่มนึ่ม
เจ้าเยื้อนยิ้มสักหนอยเกิดกลอยใจ

(ขุนช้างขุนแผน)

ตัวอย่างที่ 2 โศกเศร้า

ลำตวนเฮ้อยจะตวนไปก่อนแล้ว
จะโรยร้างห่างสิ้นกลิ่นมาลี

เกตแก้วพิกุลยี่สุนศรี
จำปีเฮ้อยก็ปีจะมาพบ

(ขุนช้างขุนแผน)

ตัวอย่างที่ 3 การรบ

ลาวทางเข้าด้วยทวนสวนสะกัต
พวกลาวแรร่แก่กันไทยฟันยับ

ไทยปิดทวนพลาตฟาดฟันฉับ
โถมจับล้มคะมำคร่าไก่อไค้ง

(ขุนช้างขุนแผน)

ตัวอย่างที่ 4 บทคำว่า

ข้าขอบใจที่จะให้เอาข้างรับ	ข้ากับหม่อมพลายไม่มีข้าง
นี้วันทองสารองไว้กล่นเกลื่อน	รื้อเรือนปลูกใหม่ให้กว้างขวาง
แต่ล้วนซบมันป้างากาง	ข้างคนข้างจริงทุกสิ่งมี
ไต่ยินว่าป่วยไข้จนไผ่ผอม	เพราะหม่อมพลายผิวพราดไปจากที่
ทั้งผู้คนป่าวไพร่ก็ไม่มี	เจ้าต้องซบข้างทุกเวลา

(ขุนช้างขุนแผน)

ตัวอย่างที่ 5 ความรวดเร็วว่องไว

ยั้งปืนป่วนรวนเรเสนหีรัก	สุกจะหักวิญญาณ์เหมือนบ้ำหลัง
อุตุลุดมุคทะลิ่งขึ้นตึงตัง	โดยกำลังโลดโผนโจนกระโจม
ซูลมุนหมุนกลมตังลมพัด	กอดกระหวัดอุ้มองค์พระทรงโฉม
กลับกระโตกลงน้ำเสียงท้าโครม	กระทุ้มโถมถีนน้ำไปถ้ำทอง

(พระอภัยมณี)

3.2 รสความ การปรุงแต่งงานเขียนเพื่อให้ผู้อ่านได้รสอีกแนวหนึ่งคือ การใช้สำนวนโวหารหรือโวหารภาพพจน์ (figures of speech) มีหลายประเภทดังนี้

1) โวหารอุปมา (Simile) หรือเปรียบเทียบ ได้แก่ การเปรียบเทียบสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันโดยมีบุพบทหรือคำสันธานเชื่อม เป็นเครื่องติดต่อรหว่างตัวเปรียบกับคำที่นำมาเปรียบ คำเชื่อมดังกล่าวได้แก่คำว่า เหมือน ดัง ตูจ เพียง เช่น ราว ปาน ประหนึ่ง เทียบ เทียม เจก บีม ปานว่า ตูจดัง ดังหนึ่ง รวกับ เหมือนดัง เจกเช่น ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

เจ้างามเนตรประหนึ่งนัยนาทราย

เจ้างามนาสายลดังกลขอ

เจ้างามกรรมกลกลสืบบุษบง

เจ้างามพัคตร์ผ่องเพียงบุหลันฉาย

เจ้างามขนงก่งละม้ายคันศรทรง

เจ้างามตอเหมือนคอสุวรรณหงส์

เจ้างามวงวิลาสเรียบระเบียบไร

(เพลงยาวพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว)

2) โวหารอุปลักษณ์ (Metaphor) หรือเปรียบเทียบ เป็นการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งเช่นเดียวกับการเปรียบเทียบแบบอุปมา แต่จะเปรียบลึกยิ่งกว่า กล่าวคือ การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์นอกจากจะให้ภาพแล้ว

ยังจะปกป้องถึงคุณลักษณะของสิ่งที่จะเปรียบด้วย มักใช้คำกริยา "เป็น" หรือ "คือ" นำหน้า เช่น

ฝันว่าสุริเยศท้าว	เสด็จมา
<u>เป็น</u> ปิ่นปักเกศา	ถึงเกล้า

(ลิลิตพระลอ)

นอกจากนี้การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์ยังสามารถใช้คำหรือความที่ต้องการเปรียบเทียบแทนได้เช่น

ดวงตาสวรรค์ส่องแสงระยิบระยับในท้องฟ้า
(ดวงตาสวรรค์ = ดวงดาว)

3) โวหารขัดแย้ง แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ การเปรียบเทียบต่าง (Contrast) ภาวะแย้ง (Antithesis) และปฏิทรรศน์ (Paradox)

การเปรียบเทียบต่าง (Contrast) คือ การนำเอาจินตภาพ *Image) ข้อคิดเห็นหรือทั้งสองอย่างที่แตกต่างกันหรือตรงข้ามกันมาเข้าคู่กัน เพื่อให้ฉาก (scene) แก่นเรื่อง (theme) หรือเนื้อเรื่องตอนนั้น ๆ เข้มข้นหรือชัดเจนขึ้น ตัวอย่างการเปรียบเทียบต่างในกวีนิพนธ์ไทย ได้แก่ "ทุ่งข้าว" ของอังคาร กัลยาณพงศ์ ดังนี้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 69 - 70)

ทุ่งข้าวเขียวขจี	สีสดชื่นระรื่นลมไหว
ปูปلامาเต็มไกล	ในน้ำใสใต้ต้นตะวา
สำหรับรายชูดอกกระจริด	แมลงน้อยนิดไร้เตยงสา
เกาะดอกหญ้าบนคันทนา	แมงมุมตั้งท่าตะครุบกิน

บทกวีข้างต้นเสนอจินตภาพที่ตรงข้ามเทียบกันคือ ในภาพทุ่งข้าวที่เขียวขจี สวยงาม มีภาพที่น่ากลัวปรากฏคู่กัน ได้แก่ ภาพแมลงตัวน้อย ไร้เตยงสาไม่ระวางภัยเกาะดอกหญ้าอยู่อย่างเพลิดเพลิดกับภาพแมงมุมที่จ้องจะตะครุบกินแมลงตัวนั้น

ภาวะแย้ง (Antithesis) เป็นกลการประพันธ์ที่ใช้คำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือแตกต่างกัน มาเทียบกันเพื่อให้ความหมายคมชัดขึ้น ตัวอย่างเช่น (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 18 - 19)

เสียแรงรูปงามนามก็เพราะ
ที่ตีตีสิ้นในดินแดน

ละมุนเหมาะใจชั่วนี้เหลือแสน
ที่ชั่วเล่าใครจะมันก็ไม่มี

(ขุนช้างขุนแผน)

ปฏิกิริยา (Paradox) คือ คำกล่าวที่มองอย่างผิวเผินแล้วจะขัดกันเองหรือไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ถ้าพิจารณาให้ดีจะเป็นคำกล่าวที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นไปได้ เช่น (ราชบัณฑิตยสถาน. 2539 : 160) "ศัตรูคือยากำลัง" "ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า" "เร่งทำช้า ๆ"

4) โวหารบุคคลิษฐาน (Personification) เป็นการเปรียบเทียบด้วยการสมมติให้สิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ซึ่งมีใช้คนแสดงกิริยาอาการ อารมณ์ หรือความรู้สึกนึกคิดเหมือนคน ตัวอย่างเช่น ฟาร้องให้ ไบไม้เรียงระบำ ดาวเรืองไกวกิ่งทักทายกุหลาบแดง แต่กุหลาบสาวดูเหมือนจะมองไม่เห็น เพราะเจ้าหล่อนมัวแต่หัวเราะระริกกัน เอียงแก้มหลบผีเสื้อหนุ่มอยู่พลวัน

ตัวอย่างอื่น เช่น

อันมรณธรรมมิได้มีความละเอียด

ย่อมทำลายชีพแห่งสัตว์

ทั้งสิ้นเป็นอาจินธรรมตา

(ปฐมสมโพธิกถา)

คำ "มรณธรรม" ในงานกวีนิพนธ์ข้างต้นนี้เป็นคำนามธรรมแต่กวีนิพนธ์ให้ทำกิริยามิได้มีความละเอียดกับทำลายชีพ

5) อติพจน์หรืออริพจน์หรือโวหารกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เป็นการเปรียบเทียบที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่น่าจะเป็นไปได้ของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง เพื่อเน้นความหรือตอกย้ำหรือเน้นอารมณ์ ความรู้สึก หรือการกระทำ เช่น

ฉันค้นหาเธอแทบพลิกแผ่นดิน

เมื่อใดที่เขาพบกับท้องฟ้าดวงดาวจะร่วงหล่น เมื่อใดที่เขาพบกับมหาสมุทรน้ำจะเหือดแห้ง

เห็นโคกใหญ่ใกล้น้ำระกำแฝง ทั้งรักแฉงแฉมสวาดประหลาดเหลือ
เหมือนโคกที่พี่ชำระกำเจือ เพราะรักเรือแรมสวาดมาดลาคลาย

(นิราศภูเขาทอง)

สุนทรภู่รำพันคร่ำครวญด้วยความซอกซำว่าผิดหวังในความรัก จึงทำให้จินตนาการเห็นต้นโคก ต้นระกำ ต้นรัก และต้นสวาด ขึ้นอยู่เคียงกัน เป็นการล้อ

คำพูดว่า "โตกซำระกำรักหักสวาท" เพราะในความเป็นจริง ต้นไม้ทั้ง 4 ชนิดคงจะไม่บังเอิญขึ้นอยู่ด้วยกัน และบางชนิดก็มีธรรมชาติต่างกันไม่อาจขึ้นในที่เดียวกันได้... (رينฤทัย สัจจพันธุ์, 2526 : 56)

6) นามนัยหรืออนามนัย (Metonymy) เป็นชื่อที่ใช้เรียกขานบุคคลโดยให้ความหมายกว้าง ๆ รวม ๆ หรือกำหนดสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นใช้เรียกแทนบุคคล บางที่เรียกว่า การตั้งสมญานาม เช่น

คำเรียกกษัตริย์ อาจใช้ว่า จอมทวิป พระปิ่นไตรจักร เจ้าหล้า
เจ้าช้าง

คำเรียกผู้หญิง อาจใช้ว่า ยาใจ ขวัญอ่อน ดวงสมร
สร้อยสวาท

นอกจากนี้ยังใช้ในแบบอื่น คือ การเอ่ยถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอย่างอื่น เช่น

"เวลาซักผ้าใส่แป็บมาก ๆ หน่อย"

ผู้พูดอาจหมายถึงผงซักฟอกทั่วไปก็ได้

"ยิ่งคืนข้าพเจ้ากับวาสิฏฐีผู้ประสพขุมทรัพย์ใหม่ ๆ อันเกิดต่อความ
ร่วมรักของเรายิ่งทวีความที่อยากพบกันมากขึ้นทุกที"

(กามนิต)

ในที่นี้ "ขุมทรัพย์" หมายถึง ความสุข

7) สัมพจน์หรืออนามนัย (Synecdoche) เป็นการสร้างภาพพจน์โดยการเลือกใช้คุณสมบัติเด่นส่วนหนึ่งเพื่อแทนความหมายทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 1

หงส์ <u>พระสี่พักตร์</u> ผาย	พรหมโลก แลฤา
จะสั่งสารนุชคล้าย	คลาตท้าวไปทัน

(นิราศนรินทร์)

คำว่า พระสี่พักตร์ เป็นคุณสมบัติเด่นของพระพรหมซึ่งมีสี่หน้า ดังนั้นในที่นี้จึงไม่จำเป็นต้องเอ่ยคำว่า พระพรหม เพียงแต่ใช้คำว่า พระสี่พักตร์ ผู้อ่านก็ทราบได้ทันทีว่าหมายถึงใคร

ตัวอย่างที่ 2

จะพลิกพลี <u>ชีวหา</u> เป็นอาวุช	ประหารบุตรเจ้าลังกาให้อาสัญ
----------------------------------	-----------------------------

(พระอภัยมณี)

โวหารที่ว่านางวาสีจะใช้ "ลิ้น" ฆ่าอุตรนั้น นั้น หมายความว่า นางวาสีจะใช้วาทศิลป์นั่นเอง การใช้วาทศิลป์มีได้หมายถึงการใช้เฉพาะ "ลิ้น" หรือ "ชีวหา" แต่หมายถึงใช้สมองและความรู้ทั้งหมดของคน ๆ นั้น

8) การกล่าวหาความหรืออ้างถึง (Allusion) คือ การอ้างถึงคำพังเพย สุภาษิต สำนวน หรือกล่าวถึงนิทานหรือวรรณคดีเรื่องสำคัญที่รู้จักกันดี เป็นการกล่าวเปรียบเทียบชนิดใช้คำน้อยกินความมาก เพราะเมื่อผู้อ่านรู้ความหมายของคำพังเพย สุภาษิต สำนวน และรู้เรื่องนิทานหรือวรรณคดีนั้นอยู่แล้ว ก็จะเข้าใจความหมายที่ลึกซึ้งโดยผู้เขียนไม่ต้องอธิบาย เช่น

ตัวอย่างที่ 1

ประเพณีตั้งให้หลังหัก
จระเข้ใหญ่ไปถึงน้ำมีกำลัง

มันก็มักทำร้ายเมื่อภายหลัง
เหมือนเสือขังเข้าถึงดงก็คงร้าย
(พระอภัยมณี)

ตัวอย่างที่ 2

ครั้งอิเหนาสूरยวงศ์อันทรงกรีธา
พระสุนทรร้างห่างมโนห์รา
องค์พระเพชรปาดที่ท้าวตรีเพชร
สจิตราลาตายไม่วายตรอม
แสนสุขุมรุ่มร้อนด้วยร้างรัก
ไม่ถึงเดือนเพื่อนรักเขาทักทรง

พระทรงฤทธิ์แรมร้างจินตะหรา
พระรามร้างแรมเสียดาพระทัยตรอม
เสียพระเวทผูกทวารกรุงพาดถนนอม
ล้วนเจิมจอมชรณีทั้งสี่องค์
ยังไม่หนักเหมือนพีโสภะสุดประสงค
ว่าชูปลงกว่าก่อนเป็นค่อนกาย
(นิราศพระบาท)

สุนทรภู่เปรียบเทียบความโศกเศร้าของตนกับความโศกเศร้าของตัวละครในวรรณคดีที่เป็นบทละครใน 3 เรื่องคือ อิเหนา รามเกียรติ์ อุณรุท และบทละครนอก 1 เรื่อง คือ มโนห์รา

9) การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) สัญลักษณ์คือ สรรพสิ่งใด ๆ ที่มีความหมายถึงสิ่งอื่นที่มีคุณสมบัติร่วมกันหรือเกี่ยวข้องกัน เช่น พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ในเรื่องของวรรณคดี สัญลักษณ์คือคำที่ใช้แทนสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม อันมีความหมายนอกเหนือจากความหมายตามตัวอักษร

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อแรกเชื่อว่าเนื้อทับทิมแท้
กาลวงว่าหงส์ให้ปลงใจ

มาแปรเป็นพลอยหงไปเสียได้
จ้วยมิไ้คู้หงอนแต่ก่อนมา

(ขุนช้างขุนแผน)

กวีใช้คำว่า ทับทิม พลอยหง กว หงส์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีราคาและคุณค่าต่างกัน เป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกที่มีต่อนางพิมในยามที่รู้สึกโกรธ เจ็บแค้น และผิดหวังเทียบกับยามที่ยังรักใคร่กันอยู่ ความรู้สึกเทิดทูนว่าเป็นของสูง ของมีค่า ของดีงามก็เลยกลายเป็นของต่ำช้า เลวทราม ไม่มีคุณค่าและไม่มีราคา

ตัวอย่างที่ 2

สองบัวบุษปออยู่ถ้า
อร่อนคือไฟ

ฟังข่าวพระลอช้า

(ลิลิตพระลอ)

ดอกบัว 2 ดอกเป็นสัญลักษณ์แทนพระเพื่อนพระแพง โดยกวีไม่ต้องกล่าวชื่อมาตรง ๆ การใช้สัญลักษณ์แทนยังทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความงาม ความอ่อนช้อยของพระเพื่อนพระแพงว่าราวกับดอกบัวอีกด้วย

10) การใช้คำเลียนเสียงหรือสัทพจน์ (Onomatopid) กวีเก็บเสียงจากธรรมชาติที่ตนองได้ยิน ไม่ว่าจะเป็นเสียงเครื่องดนตรีต่าง ๆ เสียงนกร้อง เสียงลมพัด เสียงน้ำไหล เสียงอาวุธกระทบกัน เสียงอากัปกริยาต่าง ๆ มาประกอบกับถ้อยคำช่วยสร้างมโนภาพแก่ผู้อ่านได้เห็นทั้งภาพ ได้ยินทั้งเสียงไปตามจินตนาการของกวี เช่น

ตัวอย่างที่ 1 โจรลูกน้องจันทรทำเสียงเลียนเสียงปีและเสียงโชนเพื่อประกอบการบินขับให้นางเทพทองและขุนช้างรำ

เจ้าขุนช้างกับนางเทพทอง
อ้ายขโมยทั้งกองร้องฮ้ำฮั
ขุนช้างกับนางเทพทองรำ
อ้ายขโมยว่าลูกยักษ์ถูกแท้
เทพทองกล้วนนักยักษ์มุ่ม
ตะตึงเหนงตึงโชนงกะโพงไล่

ว่าไม่มีปีกลองรำไม่ได้
บ้างปากไล่เป็นปีตีต้อยต
โจ่งจะกะโจ่งคร่ำทำแยงแย
ตีอี่แม่ยังเลวเอาแข็งไป
โจ่งจะกะโจ่งครุ่มหาหยุดไม่
ยักษ์ไล่ไล่สั่นวอนตามโชน

(ขุนช้างขุนแผน)

ตัวอย่างที่ 2 เลียนเสียงสัตว์ต่าง ๆ เช่น

"จะหลับจะนอนก็ไม่ได้

"นกเขาจับเงื่อมเขาแล้วเคล้าคู่

"ไถป่าวิ่งกรากกะตักถิ้น

"จิ้งหรีดร้องก้องเสียงเคียงเรไร

ยุงรินบินไต่อยู่หัวหรี"

จิ้งหูกจิ้งฮูกคูเฝ้าคูขัน"

ตัวผู้ขันเอกอีเอ็กวิเวกเสียง"

ทั้งลงในเรื่อยแร่แว่ววับ"

(ขุนช้างขุนแผน)

11) แนวเทียบหรืออุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราวเหตุการณ์ หรือความคิดสองอย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบกันว่าคล้ายกัน โดยการยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจ เปรียบเทียบกับสิ่งที่ผู้เขียน.....ต้องการจะอธิบายคล้ายวิธีใช้อุปมา (Simile) ความแตกต่างอยู่ที่ว่าอุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบถ้อยคำ ในขณะที่อุทาหรณ์เป็นการเปรียบเทียบข้อความ (วิกิ กงกะนันทน์. 2533 : 52 - 53) เช่น

ตัวอย่างที่ 1

อันว่านกเขาไฟซึ่งมีเสียงไพเราะอ่อนหวาน ยืนชีพอยู่ได้ด้วยแสงจันทร์
ฉันทิด ข้าพเจ้ายืนชีพต่อมาได้ก็ด้วยแสงจันทร์แห่งดวงหน้าของนางฉันทิด

(กามนิต)

ตัวอย่างที่ 2

ความจนเป็นตาบสองคมให้เราเลือกพลิกใช้ คมหนึ่งมันสอนให้เรา
เจียมตัวรู้จักประมาณตน แต่อีกคมหนึ่งของมันสั่งให้เราทะเยอทะยานหาญเหิม

(อยู่กับกิ่ง)

12) ปฎิพจน์ (Fhetorical questlon) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือ เป็นคำถามที่มีได้หวังคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบ คำตอบนั้นก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ (วิกิ กงกะนันทน์. 2533 : 53) เช่น

ตัวอย่างที่ 1

เห็นแก้วแว่ววับที่จับจิต
เมื่อไม่เอื่อมจะไต่อย่างไรมิ

ใยไม่คิดอาจเอื่อมให้ถึงที่

อันมณีฤาจะโลดไปถึงมือ

(ท้าวแสนปม)

ตัวอย่างที่ 2

กรุงเทพฯ น้ำอยู่หรือเมื่ออากาศร้อนเต็มไปด้วยควันพิษ พื้นดินถูก
คอนกรีตถมทับไปเสียแทบทุกหนทุกแห่ง ในคลองก็มีแต่ น้ำครำ ต้นไม้ที่พอจะมีอยู่บ้าง
ก็ปราศจากร่มเงา มีหน้าซ้ำผู้คงยังแอ้อดัยดเยียด รถก็ติดเป็นกิโล ๆ

13) บันไดคำ (Climax) เป็นวิธีจัดลำดับความคิดหรือถ้อยคำโดยนำ
ผู้อ่านจากสิ่งที่สำคัญน้อยไปหาสิ่งสำคัญมากขึ้นตามลำดับ จนถึงสิ่งสำคัญที่สุดอันเป็น
จุดยอด (ปริชา ช้างขวัญยืน. 2525 : 225) เช่น

ตัวอย่างที่ 1

"พระราชชาย่อมทำลายศัตรูแม้เมื่อกำลังหนี ข้างแม่เพียงกระทบ
แลงแม่เพียงหายใจรอกก็ยอมนำมาซึ่งความตาย คนใจบาปแม้กำลังหัวเราะก็อาจทำลาย
ผู้อื่นได้"

ตัวอย่างที่ 2

<u>เสียสินสงวนศักดิ์ไว้</u>	<u>วงศ์หงส์</u>
<u>เสียศักดิ์สู่ประสงค์</u>	<u>สิ่งรู้</u>
<u>เสียรู้เร่งตำรง</u>	<u>ความสัจย์</u> ใว์นา
<u>เสียสัตย์อย่าเสียสู้</u>	<u>ชีพม้วยมรณา</u>

ตัวอย่างที่ 3

<u>มโนมอบพระผู้</u>	<u>เสวยสวรรคต์</u>
<u>แขนมอบถวายทรงธรรม</u>	<u>เทิดทล้า</u>
<u>ดวงใจมอบเมียมขวัญ</u>	<u>และแม่</u>
<u>เกียรติศักดิ์รักข้า</u>	<u>มอบไว้แก่ตัว</u>

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ฝึกอ่านหนังสือพิมพ์รายวันตามโครงสร้างของข่าว
2. ฝึกอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณโดยวิธีเปรียบเทียบข่าวเดียวกัน จากหนังสือพิมพ์ราย
วัน 2 ฉบับ
3. เลือกอ่านคอลัมน์ข่าว บทความ สารคดี ในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์
และฝึกอ่านโดยใช้วิจารณ์ญาณ
4. อ่านบันเทิงคดีที่กำหนดให้และฝึกใช้วิจารณ์ญาณในการอ่าน

5. หาดตัวอย่างงานเขียนที่ให้รสคำและรสความ โดยใช้ข้อสังเกตที่ได้จากการอ่าน
เอกสารประกอบการสอนวิชา 208102 ภาษาไทย 2 บทที่ 3 การอ่าน

หนังสืออ่านประกอบ

- ชลธิรา กลัดอยู่ และคณะ. การใช้ภาษา. พระนคร : เกล็ดไทย, 2517.
ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยาหาร และกลการ
ประพันธ์. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2539.
วิภา กงกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช, 2533.
สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 1 - 15.
บรรณาธิการโดยอลิสตา วานิชดี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช, 2534.

บรรณานุกรม

- จิตรลดา สุวัติกุล. "วรรณคดีวิจารณ์แนวสุนทรียศาสตร์," ใน ภาษาไทย 7 วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู หน่วยที่ 4. บรรณาธิการโดย นภลัย สุวรรณธาดา. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. "การอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร," ใน การอ่านภาษาไทย หน่วยที่ 6. บรรณาธิการโดย อลิสวา วาณิชดี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- ชลธิรา กลัดอยู่ และคณะ. การใช้ภาษา. พระนคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2517.
- ดวงมน จิตรจำนงค์. สุนทรียภาพในภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม บริษัทเคล็ดไทยจำกัด, 2536.
- ธดา โมสิกรัตน์. "การอ่านสารคดี," ใน การอ่านภาษาไทยหน่วยที่ 7. บรรณาธิการโดยอลิสวา วาณิชดี. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.
- บุญยงค์ เกศเทศ และสนิท ตั้งทวี. "การอ่าน," ใน เอกสารประกอบการเรียนวิชาทักษะทางภาษา ทย 102 บทที่ 3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.
- บุรพา, มหาวิทยาลัย. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เอกสารประกอบการสอนวิชา 208102 ภาษาไทย 2. ม.ป.ท. 2538. (อัดสำเนา).
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. ศิลปะการเขียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิชาการ, 2525.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม : ภาพพจน์ ไวยาหาร และกลการประพันธ์. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2539.
- рінฤทัย สัจพันธ์. ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย (ภาควรรณคดีไทย). พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.
- ลักษณะ ไตวิวัฒน์ และพรทิพย์ ไชยรัตน์. "ไวยาหารและการเขียนให้มีภาพพจน์หรือข้อความให้เกิดความประทับใจ," ใน การใช้ภาษาไทย 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ. การใช้ภาษา (ไทย 101). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2522.
- วิภา กงกะนันท์. วรรณคดีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.
- ศักดิ์ศรี แย้มนัตตา. การพินิจวรรณคดีมรดกเฉพาะเรื่อง. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2528.

สนิท ตั้งทวี. การใช้ภาษาเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.
อุดม หนูทอง. พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สงขลา, มปป.

บทที่ 4

การเขียน

ความมุ่งหมายของบทเรียน

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการเขียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะทางการเขียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและสุนทรียภาพของการเขียน

เนื้อหาบทเรียน

1. หลักและการฝึกทักษะการเขียน
2. การเขียนประเภทต่าง ๆ
  - 2.1 การเขียนย่อความ
  - 2.2 การเขียนเรียงความ
  - 2.3 การเขียนบทความ
  - 2.4 การเขียนจดหมายขอความร่วมมือและขอขอบคุณ

วิธีสอนและกิจกรรม

1. บรรยาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาค้นคว้าและรายงาน
4. ทำแบบฝึกหัดและฝึกปฏิบัติ

สื่อการสอน

1. แผ่นใส
2. ตำรา
3. เอกสารประกอบการสอน
4. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์

การวัดผลและการประเมินผล

1. กิจกรรมการเรียนการสอน
2. การสอบ

1. หลักและการฝึกทักษะการเขียน

การเขียนต้องเริ่มด้วยการสำรวจตนเอง กล่าวคือ สำรวจความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเอง เช่น ความคิดเห็นที่มีต่อสังคม ต่อสถานที่ ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ต่อความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น การสำรวจตนเองนี้นับว่าเป็นงานขั้นที่ 1 เป็นเรื่องการคิด ส่วนงานขั้นที่ 2 คือ การถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกไปสู่ผู้อ่านเป็นเรื่องการเขียน ทั้งสองขั้นนี้จะแยกจากกันไม่ได้ (ลีทซา ฟินิจูวอล และคณะ. 2517 : 1)

การคิดเป็นภาษาในระดับโครงสร้างลึก การแสดงออกด้วยการพูดหรือการเขียนก็เป็นภาษาในระดับโครงสร้างผิว ผู้พูดหรือผู้เขียนจะต้องใช้ภาษาอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เกิดความชัดเจน ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะได้รับรู้ตรงกับที่ผู้ใช้ภาษาต้องการสื่อความ

ลีทซา ฟินิจูวอล และคณะ (2517 : 9) ได้ให้แนวคิดว่า

ถ้าผู้เขียนเขียนสิ่งที่ตนคิด ความคิดต่าง ๆ ย่อมหลั่งไหลตามกัน ออกมาจากสมองเอง ความคิดเช่นว่านี้จะค่อยขยายตัวไปเรื่อย ๆ ใน ขณะที่เขียนไป ผู้เขียนอาจจะต้องขัดเกลาประโยคและย่อหน้าหลาย ครั้ง หากมีความพยายามและใช้เวลาพอ ก็จะสามารถเขียนได้โดยไม่ต้องคอยให้เกิดแรงคลอใจเสียก่อน นักเขียนท่านหนึ่งได้เคยกล่าวไว้ว่า "เมื่อท่านสามารถกล่าวถึงสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างชัดเจน ง่าย และ เน้นส่วนสำคัญได้ แม้จะรู้สึกว่ายากแต่ก็ยังทำได้ ทั้งผู้อ่านก็ไม่รู้สึกว่า ยาก นั้นเรียกได้ว่าท่านเขียนได้อย่างมีกลวิธีที่ดีพอควร แต่ถ้าท่าน สามารถทำได้ดังว่าอย่างง่ายตาย นั้นเรียกได้ว่าท่านมีอัจฉริยภาพ" นักเขียนอีกท่านหนึ่งเคยกล่าวไว้ว่า "ความบันเทิงใจเป็นสิ่งที่แฝงอยู่ อย่างมั่วรอคอยมันอยู่เลย จงก้มหน้าก้มตาเขียนต่อไปเกิด บ่อยเข้ามัน ก็จะปรากฏออกมาเอง แล้วมันก็จะตรงรี่เข้ามาแย่งปากกาของท่านไป เขียนเอง"

สิ่งสำคัญของข้อเขียนที่ดีคือ ความถูกต้อง ความกระชับ และความ น่าพอใจติดตาม

ข้อเขียนใดมีความถูกต้องชัดเจน สมบูรณ์ และมีสัมพันธภาพ ข้อเขียน นั้นย่อมเป็นที่เชื่อถือและเด่นเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม เนื้อหาที่แสดงอย่างถูกต้อง ชัดเจนนั้น อาจจะไมชวนให้ผู้อ่านติดตามเลยก็ได้ การที่จะสื่อสารความคิดได้ดีนั้น ต้องทำให้ผู้อ่านสนใจ

การเขียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย ความตั้งใจ (attention) ความสนใจ (interest) ความปรารถนา (desire) และการกระทำ (action) กล่าว คือ ต้องเรียกความตั้งใจจากผู้อ่าน ครั้นแล้วต้องทำให้ผู้อ่าน เพื่อว่าจะได้อ่าน และบางทีอาจจะทำให้เกิดการกระทำตามมา คือ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือ อยากจะทำอย่างข้อเขียนนั้นแนะนำ หรือทำตามจุดมุ่งหมายของผู้เขียน

ผลสำเร็จดังกล่าวมานี้ขึ้นอยู่กับความถูกต้องและความกระชับ แต่มีได้ หมายความว่าคุณสมบัติสองประการนี้จะช่วยให้เกิดความพอใจ อย่างไรก็ตาม ความพอใจอาจจะเกิดจากการวางรูปและจัดสัดส่วนของความคิดอย่างถูกต้อง และ ด้วยการบรรยายที่แน่นอนและมีชีวิตจิตใจ

ข้อแนะนำเพื่อให้ผู้เขียนส่งความรู้สึกที่ต้องการออกมา

1. ให้ตัวอย่างที่จะช่วยสนับสนุนความรู้สึกนั้นอย่างพอเพียง
2. บรรยายเรื่องราวอย่างละเอียด

3. ใช้การเปรียบเทียบทั้งกับสิ่งที่เหมือนกันกับสิ่งที่แตกต่างกัน

4. แสดงให้เห็นความสัมพันธ์อันแน่นอระหว่างเหตุกับผล

ผู้ที่เขียนเรื่องใดก็ตาม ต้องอาศัยการสะสมความรู้ความสามารถด้านการใช้ภาษาและเนื้อหาพอสมควร เมื่อสนใจจะเขียนเรื่องใดจึงเก็บข้อมูลเพิ่มเติม แล้วลงมือเขียนโดยไม่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มากนัก เพื่อความคิดจะได้สโลลไหลไป ไม่ชะงัก ข้อบกพร่องเรื่องการสะกดคำ การใช้คำ ประโยค นั้นไว้ตรวจทานแก้ไขให้ถูกต้องและสละสลวยในภายหลังจะดีกว่า

2. การเขียนประเภทต่าง ๆ

การเขียนเรียบเรียงถ้อยคำให้เป็นเรื่องเป็นราวโดยไม่ได้กำหนดแบบแผนบังคับจำนวนคำ สัมผัสและอื่น ๆ เพียงแต่นำคำมาเรียงร้อยให้ไต่ใจความ ถูกต้องตามหลักการและสละสลวยเรียกว่า ภาษาความเรียงหรือภาษาร้อยแก้ว

การเขียนในวิชา 208102 ภาษาไทย 2 นี้ กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาหลักและฝึกทักษะการเขียนความเรียงต่อไปนี้คือ

- การเขียนย่อความ
- การเขียนเรียงความ
- การเขียนบทความ
- การเขียนจดหมายขอความร่วมมือและตอบขอบคุณ

2.1 การเขียนย่อความ

พันธูทิพา หลาบเลิศบุญ (2539 : 32 - 41) อธิบายและให้ตัวอย่างการย่อความไว้ดังนี้

การย่อความ คือ การเก็บเนื้อเรื่องสำคัญหรือแนวคิดที่สำคัญของเรื่องทีอ่านได้อย่างถูกต้องครบบริบูรณ์มาเรียบเรียงใหม่อย่างสั้น ใช้ภาษาสั้นกะทัดรัด แต่คงตามความหมายเดิมด้วยการตัดข้อความขยายหรือใจความละเอียด (พลความ) ที่ไม่จำเป็นออกเสีย

การย่อความนั้นสามารถย่อได้จากการฟังและการอ่าน แต่การที่จะย่อความได้ดี ผู้ย่อต้องอาศัยทักษะของการอ่าน การฟัง และการเขียน คือ สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟังและอ่านได้ถูกต้อง แม่นยำ การที่จะทำเช่นนั้นได้ต้องอาศัยสมาธิ และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านและฟังได้อย่างถูกต้อง และรู้วิธีการจับใจความสำคัญ จึงจะสามารถจับประเด็นสำคัญได้ครบถ้วน

ขนาดของการย่อความ การย่อความจะสั้นหรือยาวเพียงใด ไม่มีกฎตายตัวขึ้นอยู่กับ เนื้อความและผลความในเรื่องนั้น ๆ ถ้าเนื้อความมากผลความน้อยเรื่องที่ย่ออาจไม่สั้น คือ ประมาณหนึ่งในสองของเรื่องเดิม ถ้าเรื่องใดมีเนื้อความน้อย ผลความมากเรื่องที่ย่ออาจสั้นประมาณหนึ่งในสามหรือหนึ่งในสี่ของเรื่องเดิมก็ได้ อย่างไรก็ตามผู้ย่อต้องอาศัยหลักการเขียนเรียงร้อยข้อความให้กะทัดรัด และคงความหมายเดิมภายในหนึ่งย่อหน้า

ชนิดของย่อความ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ

1. ย่อความเรียงร้อยกรอง ซึ่งได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ฯลฯ
2. ย่อความเรียงร้อยแก้ว คือ การย่อความเรียงธรรมดา เช่น บทความเรื่องสั้น นิทาน คำอภิปราย จดหมาย ฯลฯ
3. ย่อความจากการฟัง ซึ่งเรียกว่า สุนิพนธ์ ได้แก่ การย่อข่าวหรือคำปราศรัยจากวิทยุหรือโทรทัศน์ ย่อการอภิปรายหรือสัมมนา ฯลฯ

หลักการย่อความ ควรทำตามลำดับขั้นดังนี้

ก. พิจารณาประเภทของเรื่องที่จะย่อความว่าเป็นเรื่องประเภทใด บทความ ความเรียงจดหมาย เรื่องสั้น ฯลฯ ถ้าเรื่องที่จะย่อไม่มีชื่อเรื่องต้องตั้งชื่อเรื่องขึ้นเอง ถ้าเป็นบทร้อยกรองต้องเปลี่ยนเป็นร้อยแก้วธรรมดา

ข. อ่านเรื่องที่จะย่อให้ละเอียดแล้วจับใจความรวมของเรื่องนั้นให้ได้

ค. แยกข้อความเป็นตอน ๆ พยายามอ่านทำความเข้าใจ และจับใจความสำคัญของเรื่องให้ได้ว่าตอนนั้น ๆ ว่าด้วยเรื่องอะไร การอ่านอย่างละเอียดในครั้งนี้จะช่วยให้สามารถจับใจความสำคัญได้ครบถ้วน

ง. นำใจความสำคัญที่จับได้มาเรียบเรียงใหม่โดยยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เปลี่ยนสำนวนโวหารเป็นของผู้ย่อเอง ไม่ควรย่อข้อความเดิมมาเรียงต่อ ๆ กัน ควรใช้สำนวนภาษาที่สั้น กระชับรัดกุมได้ใจความดี นำอ่าน

2. ลำดับเรื่อง ไม่จำเป็นต้องตามเรื่องเดิมอาจจะสับเปลี่ยนได้ ตามแต่ผู้ย่อจะเห็นสมควรว่าเรียงอย่างไรจึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย และถูกต้องตามความหมายเดิม

3. ข้อความที่ย่อต้องเป็นเรื่องเล่า ห้ามอยู่ในเครื่องหมายคำพูดหรืออัญญาประกาศ คือ ไม่ใช่สรรพนามบุรุษที่ 1 และที่ 2 ในข้อความที่ย่อแล้วใช้ได้แต่บุรุษที่ 3 ถ้าจำเป็นต้องเอ่ยถึงตัวผู้เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นให้ใช้ชื่อโดยตรง

4. ถ้าข้อความเดิมใช้ราชาศัพท์ เมื่อย่อต้องคงใช้ราชาศัพท์นั้นไว้

5. ไม่ควรลอกเอาสำนวนเดิมมา นอกจากสำนวนเดิมจะกะทัดรัดดีอยู่แล้ว และไม่สามารถหาสำนวนอื่นที่ดีกว่ามาใช้แทนได้

6. ถ้ามีเนื้อความสำคัญซ้ำ ๆ กันหลายแห่ง เมื่อย่อให้กล่าวเพียงครั้งเดียว

7. รายละเอียดปลีกย่อยเช่นตัวอย่าง ถ้อยคำฟุ่มเฟือย หรือที่เป็นคำศัพท์ที่ทำให้ความเรียงนั้นยาวเยิ่นเย้อควรตัดทิ้ง เช่น

"เครื่องอาศัยของบรรพชิตมี 4 อย่างคือ ฝ้านุ่งหม้อ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค รวมเรียก "จตุปัจจัย" อาจใช้คำ "ปัจจัย 4" แทนได้

"ข้อความที่เป็นความขยายหรือใจความละเอียด" ใช้คำ "ผลความ" แทน

8. ไม่ควรใช้อักษรย่อโดยพลการ เว้นไว้แต่ชื่อเต็มยาวมากก็ให้ระบุคำเต็มไว้ในตอนแรกและวงเล็บอักษรย่อไว้ด้วย เช่น

กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในแห่งชาติ

(กอ.รมน.)

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สว.)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(สสวท.)

เมื่อจะกล่าวข้อความนี้ครั้งต่อไป สามารถใช้อักษรย่อได้ หรือจะใช้อักษรย่อได้ในกรณีที่เป็นอักษรย่อทางราชการหรือคนทั่วไปรู้จัก อักษรย่อนั้นแพร่หลายดีแล้ว เช่น อสมท. ขสมก. กม. พ.ร.บ. ก.พ. เป็นต้น

จ. เมื่อเรียบเรียงเรื่องย่อเสร็จแล้ว ควรทบทวนดูว่าเรื่องย่อ นั้นมีเนื้อความต่อเนื่องกันดีหรือไม่ มีข้อความสำคัญตอนใดที่ตกหล่น หรือมีข้อความตอนใดที่ผิดเพี้ยนไปจากเรื่องเดิม

ฉ. เนื้อความที่เรียบเรียงแล้ว ควรเขียนติดต่อกันเป็นย่อหน้าเดียว ไม่ต้องย่อหน้าตามข้อความเดิม

ช. การเขียนย่อความจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นคำนำหรือส่วนที่เป็นการขึ้นต้นย่อความ ซึ่งจะเขียนนำเป็นย่อหน้าแรก ส่วนที่สองคือส่วนที่เป็นเนื้อความที่เรียบเรียง แล้วจะเขียนเป็นย่อหน้าต่อไป

ซ. ย่อหน้าที่เป็นส่วนนำ หรือส่วนที่เป็นการขึ้นต้นย่อความ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้อ่านทราบที่มาของเรื่อง ถ้าเกิดความสนใจใคร่จะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมก็ไปอ่านต้นฉบับเดิมได้

การขึ้นต้นส่วนที่เป็นคำนำหรือส่วนที่เป็นการขึ้นต้นย่อความมีหลักดังนี้

1. ถ้าเรื่องที่จะย่อเป็นคำประพันธ์ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ต้องบอกประเภทของคำประพันธ์ ชื่อเรื่อง ผู้แต่ง ที่มาของคำประพันธ์นั้นว่ามาจากหนังสือใด หน้าใดเท่าที่จะทราบดังนี้

ย่อหน้าประพันธ์ประเภท.....เรื่อง.....ของ.....
 ตอน.....จากหนังสือ.....หน้า.....
 ความว่า

ตัวอย่าง

ย่อภาพยี่เรื่อง พระไชยสุริยา ของสุนทรภู่ หน้า 1 - 31
 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....
 .....

ย่อนิทานคำกลอน เรื่อง พระอภัยมณี ของสุนทรภู่
 ตอนที่ 19 จากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์เล่ม 2 หน้า 38 -
 47 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....
 .....

2. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นความเรียงร้อยแก้ว ตำนาน ประวัติ
 บทความ เรื่องสั้น ฯลฯ จะขึ้นต้นด้วยย่อเรื่องอะไร ใครแต่ง จาก
 หนังสืออะไร หน้าเท่าใด มีความว่าอย่างไร ดังนี้

ย่อความเรื่อง.....ของ.....จาก.....
 หน้า.....ความว่า

ตัวอย่าง

ย่อความเรื่อง ว่าว ของ ส.แสงท่าย จากหนังสือสตรีสาร
 ภาคพิเศษ ฉบับที่ 25 ปีที่ 41 ประจำวันที่ 7 สิงหาคม 2531 หน้า
 12 - 13, 15 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....
 .....

3. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นจดหมาย จะขึ้นต้นย่อความด้วยจดหมาย
 ของใคร เรื่องอะไร ลงวัน เดือน ปีอะไร มีความว่าอะไร ดังนี้

ย่อจดหมายของ.....ถึง.....เรื่อง.....
 ลงวันที่.....ความว่า

ตัวอย่าง

ย่อจดหมายของผู้จัดการฝ่ายขายบริษัทตั้งเดิมไทย จำกัด
ถึงร้านค้าสหกรณ์จุฬาฯ เรื่องการจัดแสดงสินค้าราคาพิเศษ ลงวันที่ 7
ตุลาคม 2531 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....

ถ้าเนื้อเรื่องที่ย่อเป็นจดหมายตอบรับ จะขึ้นต้นด้วยย่อ
จดหมายของใคร ถึงใคร เรื่องอะไร ลงวัน เดือน ปี อะไร ความฉบับ
แรกว่าอะไร ใครตอบ เมื่อไร มีความว่าอะไร

4. ถ้าเรื่องย่อเป็นหนังสือราชการจะขึ้นต้นด้วย ย่อหนังสือ
ราชการของใคร ถึงใคร ตำแหน่งใด เรื่องอะไร เลขที่เท่าไร วันเดือนปี
อะไร ความว่าอะไร ดังนี้

ย่อหนังสือราชการของ.....ถึง.....(ตำแหน่งใด).....
เรื่อง.....เลขที่ (หนังสือ) .....วัน เดือน ปี ความว่า

ตัวอย่าง

ย่อหนังสือราชการของคณบดีคณะครุศาสตร์ ถึง อธิการบดี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง ขออนุมัติพานิสิตปริญญาโทไปปฏิบัติงาน
สอนภาษาไทย ณ วัดไทย ลอสแอนเจลิส ที่ 0302/115 8 มิถุนายน
2531 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....

ถ้าเป็นหนังสือราชการติดต่อกันหลายฉบับ เมื่อจะย่อก็ใช้
หลักเดียวกับจดหมายหลายฉบับ

5. ถ้าเรื่องที่ย่อเป็นพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท โอวาท
ปาฐกถา สุนทรพจน์ และคำปราศรัยให้ยึดหลักดังนี้

ย่อ.....ของใคร.....กล่าว (แสดง, ให้,
พระราชทาน) แก่.....(ใคร) เรื่อง (ถ้ามี) อะไร เนื่องในงาน (ถ้ามี)
อะไร ณ ที่ใด เมื่อไร ถ้าย่อจากหนังสือให้บอกชื่อหนังสือ วัน เดือน
ปีที่พิมพ์ และหน้า มีความว่าอย่างไรดังนี้

ย่อโอวาทของ.....แสดงแก่.....(เรื่อง) .....
 เนื่องในงาน.....ณ.....เมื่อวันที่ เดือน ปี ความว่า

ตัวอย่าง

ย่อโอวาทของคณบดีคณะครุศาสตร์ แสดงแก่นักเรียน
 โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ (ฝ่ายมัธยม) เนื่องในพิธีไหว้ครู ณ หอประชุม
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 4 สิงหาคม 2531 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....

.....

ย่อปาฐกถาของ ส.ศิวัรักษ์ แสดงแก่คณาจารย์และนักเรียน
 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เรื่อง ความเป็นครู ณ หอประชุม
 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ วันที่ 19 ตุลาคม 2510 จากหนังสือ ตินติตินัน
 หน้า 68 - 87 ความว่า

เนื้อความที่ย่อ.....

.....

ตัวอย่างการย่อความ

ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์-ปราสาทหินพนมรุ้ง

"ธรรมศักดิ์"

ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ เพื่อนคงเคยได้ยินชื่อนี้มาบ้าง เพราะกำลังเป็นข่าวทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์เป็นโบราณวัตถุของไทยที่หายไปเมื่อ 20 ปีก่อน และพบว่าอยู่ที่สถาบันศิลปะแห่งชิคาโกประเทศสหรัฐอเมริกา

เพื่อนหลายคนคงยังไม่ทราบและสงสัยว่า ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์คืออะไร และอยู่ที่ไหน

ทับหลัง เป็นชื่อเรียกแผ่นหิน ซึ่งเป็นคานวางเหนือซุ้มประตูด้านหลังขององค์พระปรางค์ หรือปราสาทหินสามารถสลักเสลาวดลายต่าง ๆ ได้ตามแต่ช่างฝีมือในสมัยก่อนนั้นจะคิดทำขึ้นมาวดลาย และวัสดุเหล่านั้นเองที่ทำให้คนรุ่นหลังคำนวณอายุของโบราณสถานได้

ส่วนรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ เป็นที่นิยมแกะสลักกันมาก แต่ชิ้นส่วนที่ไทยกำลังทวงคืนนี้มีรายละเอียดต่างจากที่อื่น จะเล่าให้ฟังภายหลัง

ปราสาทหินในประเทศไทยนั้น พบกระจัดกระจายทั่วไป โดยเฉพาะมีมากทางภาคอีสานตอนล่าง ปราสาทหินเป็นสถานที่สำคัญในอดีต สร้างขึ้นตามความเชื่อในลัทธิพราหมณ์และฮินดู เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพทางศาสนา เช่นเดียวกับวัดที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่เพื่อนพบเห็นในปัจจุบัน

ปราสาทหินพนมรุ้งแห่งนี้ใช้เวลาสร้างประมาณ 2500 ปี เป็นศิลปะแบบขอม เพราะในสมัยที่ก่อสร้างนั้นขอมมีอำนาจ

เวลาผ่านไปหลายร้อยปี เมื่อขอมเสื่อมอำนาจลง และไทยมีอำนาจขึ้นมาในดินแดนแถบนี้ ศาสนาพุทธเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น ปราสาทหินพนมรุ้งก็ถูกทิ้งรกร้างไป ไม่ได้ใช้ประโยชน์อีก กลายเป็นที่ป่ารกปกคลุม เดินทางเข้าไปถึงได้ลำบากมาก

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2478 กรมศิลปากรก็ได้ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทหินพนมรุ้งเป็นโบราณสถาน และคิดจะซ่อมแซมบูรณะอีกครั้ง เพื่อ

เก็บรักษาไว้ให้นักวิชาการได้ศึกษารูปแบบและลวดลายที่ตัวอาคาร จะได้ทราบเรื่องราวในอดีตของดินแดนแถบนี้มากขึ้น

เขาศึกษากันโดยวิธีดูภาพสลักบนแผ่นหิน หน้าบัน กรอบหน้าบัน เสา กรอบประตู และทับหลัง ซึ่งมีข่าวว่าชิ้นหนึ่งไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ทับหลังชิ้นนี้สลักภาพพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ประกอบลวดลายวิจิตรพิสดาร และยกย่องว่าสวยงามที่สุดในบรรดาทับหลังของปราสาทหินทั้งหลายในประเทศไทย

คราวนี้ก็มาถึงความหมายของนารายณ์บรรทมสินธุ์

นารายณ์ก็คือพระนารายณ์ 4 กรนั่นเอง ตามคติชาวฮินดูเชื่อว่าพระนารายณ์คือผู้สร้างและผู้ทำลาย พระองค์บรรทมอยู่บนหลังพญานาคในเกษียรสมุทรหรือทะเลน้ำนม บรรทมสินธุ์ก็คือบรรทมอยู่ในน้ำหรือมหาสมุทร ช่วงที่สร้างปราสาทหินพนมรุ้งได้นำเรื่องราวนี้มาสลักเป็นภาพบนแผ่นหิน ทับหลังดังกล่าว แต่มีส่วนที่แปลกไปจากรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่อื่น ๆ คือพญานาคที่พระนารายณ์บรรทมบนหลังมีลักษณะปนกับมังกร รอบ ๆ รูปพระนารายณ์มีรูปนกหัสติลิงค์ (นกยักษ์คาบข้าง) มีนกแก้วอยู่ 2 ข้าง มีแม่ลิงอุ้มลูก มีนาคนั้นตะ (นาค 5 เศียร) อยู่เบื้องหลัง และมีรายละเอียดประกอบอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งสวยงามพิสดาร

ทับหลังนี้เมื่อ 20 ปีก่อนยังอยู่ในเมืองไทย เพราะมีผู้บันทึกภาพไว้พบเห็นตกอยู่ที่ฐานซุ้มประตูในลักษณะแตกหักอยู่

แล้ววันหนึ่งในปี 2508 ก็มีผู้ไปพบบางส่วนอยู่ที่ร้านขายของเก่าแห่งหนึ่ง ทางกรมศิลปากรขอคืนมาไว้ที่พิพิธภัณฑ

อีกส่วนคือชิ้นนารายณ์บรรทมสินธุ์ พบเมื่อปี 2516 ตั้งแสดงอยู่ที่สถาบันศิลปะแห่งชิคาโก กรมศิลปากรได้ทราบและเริ่มทวงคืนตั้งแต่นั้นมา

ปัจจุบันทับหลังนี้แยกออกเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งกลับคืนไปติดตั้งที่เดิมแล้ว ส่วนกลางอยู่ที่สหรัฐอเมริกา และอีกส่วนหนึ่งยังไม่พบร่องรอย

ยังมีโบราณวัตถุอีกหลายชิ้นที่สูญหายหรือตกไปอยู่ในมือของนักค้าของเก่าและนักสะสมของโบราณ ทำให้คนรุ่นหลังไม่มีโอกาสเห็นและได้ศึกษาน่าเสียดายจริง ๆ เพื่อน ๆ ควรจะได้รู้ไว้

(ธรรมศักดิ์ : "ทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์-ปราสาทหินพนมรุ้ง" สตรีสารภาคพิเศษ, 14 - 15 ปีที่ 4 ฉบับที่ 51 : เมษายน 2531

ย่อบทความเรื่อง ทับหลังนารายณ์บรมมสินธุ์ ปราสาทหินพนมรุ้ง
ของธรรมศักดิ์ จากหนังสือสตรีสารภาคพิเศษ ฉบับพิเศษ ฉบับที่ 4
ปีที่ 41 ประจำวันที่ 17 เมษายน 2531 หน้า 14 - 15 ความว่า

ทับหลังคือชื่อเรียกแผ่นหิน ซึ่งเป็นคานาวางเหนือซุ้มประตูด้านหลัง
ขององค์พระปราสาท รูปสลักที่นิยมแกะสลักบนแผ่นทับหลัง นิยมสลัก
เป็นรูปนารายณ์บรมมสินธุ์ ปราสาทหินสร้างขึ้นตามความเชื่อในลัทธิ
ศาสนาพราหมณ์และฮินดู ใช้เป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพทางศาสนา
ปราสาทหินพนมรุ้งสร้างประมาณ 2500 ปี ในสมัยที่ขอมยังมีอำนาจ
อยู่แต่เมื่อขอมเสื่อมลง ปราสาทหินพนมรุ้งก็ถูกทิ้งให้รกร้างจนปี พ.ศ.
2478 กรมศิลปากรก็ประกาศขึ้นทะเบียนปราสาทหินพนมรุ้งเป็นโบราณ
สถาน เมื่อนักวิชาการได้ศึกษาทับหลังนารายณ์บรมมสินธุ์ก็ยกย่องว่า
สวยงามที่สุดในบรรดาทับหลังของปราสาทหินทั้งหลายในประเทศไทย
ทับหลังชิ้นนี้แปลกไปจากรูปนารายณ์บรมมสินธุ์ชิ้นอื่น เพราะมีราย
ละเอียดที่สวยงามพิสดารมาก เมื่อ 20 ปีมาแล้วมีผู้พบทับหลังตกอยู่ที่
ฐานซุ้มประตู ปัจจุบันทับหลังนี้แยกเป็น 3 ส่วน ส่วนหนึ่งได้พบที่ร้าน
ขายของเก่าซึ่งกรมศิลปากรได้ขอคืนและกลับไปติดตั้งที่เดิม ส่วนกลาง
พบเมื่อ พ.ศ. 2516 อยู่ที่สถาบันศิลปะแห่งชิคาโก และอีกส่วนหนึ่งยัง
ไม่พบร่องรอย ยังมีโบราณวัตถุหลายชิ้นที่สูญหายหรืออยู่ในมือนักค้าของ
เก่าและนักสะสมโบราณ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายว่าคนรุ่นหลังจะไม่มีโอกาส
เห็นและได้ศึกษา

2.2 การเขียนเรียงความ

2.2.1 การเขียนเรียงความคืออะไร การเขียนเรียงความคือการแสดง
ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อื่นทราบด้วยสำนวนความ
เรียง ในขอบเขตของชื่อเรื่องที่ตั้งไว้ ตร.ลิตธา พินิจภูวดล และคณะ (2517 : 68 -
70) ได้แบ่งประเภทของเรียงความตามเนื้อหาไว้ดังนี้

1. เรียงความเรื่องประวัติต่าง ๆ
2. เรียงความเรื่องกาพย์ท กระทั่งธรรมชาติและนามธรรม
3. เรียงความเชิงให้ความรู้
4. เรียงความแสดงความคิดเห็น
5. เรียงความแสดงความรู้สึก

เรียงความเรื่องประวัติต่าง ๆ เรียงความประเภทนี้อาจแบ่งย่อย ออกเป็นเรื่องประวัติบุคคลสำคัญ ประวัติสิ่งของ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติสมัย ตลอดจนประวัติเหตุการณ์ต่าง ๆ การเขียน เรียงความประเภทนี้มักจะใช้โวหารทำนองบรรยาย เรื่องที่นำมาเขียน มักเป็นเรื่องอันเป็นข้อเท็จจริงเป็นส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องแทรกใส่ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นส่วนตัวลงไปเท่าใดนัก แนวการเขียน เรียงความประเภทนี้มักเป็นดังนี้

ประวัติบุคคลสำคัญ

- คำนำ
- ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย
- เจริญวัย การศึกษา งานอาชีพ
- ผลงานและเกียรติคุณ
- ชีวิตบั้นปลาย

ประวัติสิ่งของ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

- คำนำ
- สถานที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา
- ชื่อเสียง ความสำคัญ
- ข้อคิดเห็นของผู้เขียน

ประวัติเหตุการณ์

- คำนำ
- สาเหตุที่เกิด
- ลักษณะของเหตุการณ์
- ผลอันเนื่องมาจากเหตุการณ์
- ข้อคิดเห็น

เรียงความเรื่องภาพิต ภาวะธรรม และนามธรรม วิธีเขียน เรียงความประเภทนี้ ผู้เขียนจะต้องเข้าใจความหมายของภาพิตและ คติธรรมต่าง ๆ อันเป็นหัวข้อของการเขียนให้ชัดเจน แล้วบรรยาย ให้ได้ความแจ่มชัด มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เห็นจริงเห็นจัง มักใช้โวหารทำนองเทศนา คือชักจูงให้คนเห็นดีเห็นงามปฏิบัติตาม พร้อมทั้งมีการยกตัวอย่างให้เห็นจริงคือใช้สาธกโวหาร วิธีเขียน เรียงความประเภทนี้คือ ก่อนอื่นจะต้องอธิบายหรือให้คำจำกัดความ

ของภาชิตหรือนามธรรมต่าง ๆ เหล่านั้นเสียก่อน หากมีข้อปัญหา
สิ่งใดก็ตีความให้กระจ่างชัด หากบอกที่มาได้ก็ควรบอก แต่หากเป็น
ภาชิตหรือกระทู้ธรรมที่ทุกคนคุ้นเคยกันดีอยู่แล้วก็ไม่จำเป็น ต่อจากนั้น
จึงเริ่มบรรยายความให้ผู้อ่านเห็นจริงไปกับความในภาชิตหรือคติเหล่านั้น
ชี้แจงผลดี ผลเสีย ยกตัวอย่างให้เห็นแจ่มชัด แล้วจึงถึงตอนลงท้าย ซึ่ง
อาจกล่าวสรุปคติหรือแนวทางที่ผู้เขียนเห็นตามความในภาชิตหรือกระทู้
ธรรมนั้น ๆ

เรียงความเชิงให้ความรู้ เรียงความประเภทนี้อาศัยเรื่องราวจาก
ประสบการณ์ที่ผ่านพบมาเป็นข้อมูลในการแต่ง เรื่องที่แต่งเป็นข้อเท็จจริง
แต่ไม่ใช่ในเชิงประวัติ ตัวอย่างเช่น เรื่องตลาดน้ำ ผู้ที่จะแต่งได้ควร
เป็นผู้ที่เคยไปเที่ยวตลาดน้ำมาแล้ว เรื่องที่นำมาเขียนก็เป็นเรื่องที่เคย
ผ่านพบมาเมื่อไปเที่ยวตลาดน้ำ อาจเริ่มต้นด้วยการบอกว่าตลาดน้ำคือ
อะไร อยู่ที่ไหน ต่อจากนั้นจึงถึงวิธีการเดินทางไปตลาดน้ำ ลักษณะ
ของตลาดตลอดจนสิ่งที่ผ่านพบเห็นในตลาด ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่อาจจะ
มี โวหารที่ใช้ในการแต่งเรื่องประเภทนี้มักจะเป็นบรรยายโวหาร

เรียงความแสดงความคิดเห็น การเขียนเรียงความประเภทนี้
ผู้เขียนมีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างใดก็ได้ ภายในขอบเขตแห่ง
ความเป็นจริงและหลักของเหตุผล ผู้เขียนใช้วิจารณ์ญาณพิจารณาตัดสิน
เอาเองว่าเรื่องที่เขียนควรเป็นไปในแบบใด ข้อเท็จจริงในทำนองประวัติ
อาจไม่จำเป็น แต่ผู้เขียนจะต้องอาศัยหลักความจริงอันเป็นที่ยอมรับกัน
โดยทั่วไป ตัวอย่างของหัวข้อเรียงความประเภทนี้ได้แก่เรื่อง เด็กดีมี
ความสำคัญต่อชาติ เมื่อเริ่มอารัมภบท ผู้เขียนอาจแสดงลักษณะและ
คุณสมบัติของเด็กที่ได้ชื่อว่าเป็นเด็กดี แล้วจึงแสดงความคิดเห็นต่อไป
ว่า เด็กดีนั้นจะเป็นประโยชน์และมีความสำคัญต่อชาติได้อย่างไรและใน
แง่ไหนบ้าง

เรียงความแสดงความรู้สึก เรียงความประเภทนี้ข้อเท็จจริงไม่ใช่
เนื้อหาสำคัญของเรื่อง ส่วนสำคัญคือความรู้สึกที่แสดงออก อาจเป็น
การพรรณนาความรู้สึกรัก โกรธ เกลียด อารมณ์ยินดีพอใจ พรรณนา
ความสวยงาม ความยิ่งใหญ่ น่าเกรงขาม ความน่าเกลียดน่ากลัว ฯลฯ

สิ่งเหล่านี้ล้วนถือว่าเป็นการพรรณนาความรู้สึกทั้งนั้น ไวยาหารที่ใช้
เรียงความแบบนี้ส่วนใหญ่จะเป็นพรรณนาโวหาร เนื่องจากใช้ถ้อยคำที่
เลือกสรรแล้ว อาจให้มีสัมผัสคล้องจอง มีเสียงไพเราะ มีความหมายลึกซึ้ง
ทั้งนี้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกคล้อยตาม ผู้เขียน
ต้องใช้ภาษาให้ชัดเจน วาดภาพให้แจ่มชัด เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนึก
เห็นภาพตามที่คุณเขียนพรรณนาไว้ด้วย

ตามปกติเรียงความเรื่องหนึ่ง ๆ จะไม่ใช้โวหารแบบใดแบบหนึ่งไป
โดยตลอดทั้งเรื่อง อาจต้องใช้โวหารประเภทต่าง ๆ สลับกันไป เช่น
อาจมีทั้งเทศนาโวหาร บรรยายโวหาร สาขกโวหาร หรือมีทั้งบรรยาย
โวหารและพรรณนาโวหาร เช่นนี้เป็นต้น แต่โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว
เรียงความที่มีเนื้อเรื่องประเภทหนึ่งก็มักใช้โวหารอย่างหนึ่งเป็นหลักใน
การเขียนเรื่อง โวหารประเภทอื่น ๆ สอดแทรกเข้ามาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น
เอง ตัวอย่างเช่น เรียงความเชิงประวัติ โวหารที่เป็นหลักก็คือบรรยาย
โวหาร แต่อาจมีพรรณนาโวหารแทรกเข้ามาเป็นบางบทบางตอนก็ได้

2.2.2 ขั้นตอนการเขียนเรียงความ การเขียนเรียงความที่ดีควรมีขั้นตอน
ดังนี้ ม.ล. อัจฉิมา เกิดผล (2538 : 78 - 84) กล่าวไว้ดังนี้

1. การเลือกเรื่องที่จะเขียน
ผู้เขียนควรเลือกเรื่องที่ตนมีความรู้ ความคิด และ
ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นเป็นอย่างดีที่สุด
2. ตั้งวัตถุประสงค์ในการเขียน
ผู้เขียนจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ในการเขียนว่าต้องการ
ให้ผู้อ่านได้รับสิ่งใด หรือเขียนเพื่ออะไร เช่น
  - ได้รับความรู้
  - ได้รับความบันเทิง
  - ได้ทราบเหตุผลที่ถูกต้อง
  - ได้ทราบข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง
  - ได้วิธีการแก้ปัญหา
  - ได้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ
  - ได้ข้อคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
  - เพื่ออธิบายความหมาย หลักเกณฑ์หรือทฤษฎีต่าง ๆ

- เพื่อเล่าเรื่องให้ทราบ
  - เพื่อโฆษณาชวนเชื่อ
  - เพื่อปลุกใจ
  - เพื่อประกาศ เชิญชวน
  - เพื่อแนะนำ สั่งสอน อบรม
  - เพื่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม
  - เพื่อให้เกิดจินตนาการ
  - เพื่อแสดงความคิดเห็น
  - เพื่อวิเคราะห์ วิจาร์ณ
  - เพื่อล้อเลียนเสียดสี
  - เพื่อขอร้อง ขอความเห็นใจ
- ฯลฯ

3. รวบรวมความคิดโดยการวางโครงเรื่อง

โครงเรื่องคือใจความสำคัญในย่อหน้าแต่ละย่อหน้า

ของเรื่องนั้น ๆ

งานเขียนที่ดีจะต้องมีการลำดับความ มีขอบเขต และมีความสัมพันธ์กับชื่อเรื่อง โดยจะต้องเริ่มจากบทนำ เนื้อเรื่อง และ บทสรุป

การเขียนบทนำ

เป็นการเขียนเกริ่นเรื่อง เพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่เรื่อง จะมีลักษณะดังนี้

- ชี้ให้เห็นแนวทางของเรื่องว่าสาระสำคัญของเนื้อเรื่องจะดำเนินไปในทำนองใด
- ใ้เราใจให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป
- จะต้องกล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องเท่านั้น
- โดยทั่วไปบทนำจะมีความยาวประมาณ 1 ย่อหน้า

การเขียนบทนำให้น่าสนใจ อาจเขียนได้ดังนี้

ก. เริ่มด้วยคำประพันธ์ สุภาษิต คำคมต่าง ๆ ดังนี้

“คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล”

สุภาษิตนี้ใช้ได้ดีกับคนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะกับเยาวชน เพราะวัยนี้เพื่อนมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นและการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ จากการประชุมสัมมนาในระดับชาติ เรื่องเด็กและเยาวชนในการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ร้อยละ 85 ทั้งหญิงและชายมีความเห็นที่จะยอมรับและคล้อยตามกลุ่มเพื่อน ๆ

จากเรื่อง เยาวชนกับการคบเพื่อน
ของ ภูมิเรียง สายะวารานนท์

ข. เริ่มด้วยคำกล่าวของบุคคลสำคัญ เช่น

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีกระแสพระราชดำรัสจากพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เข้าไมโครโฟนถ่ายไปตามสายเข้าเครื่องส่งสถานีวิทยุกรุงเทพฯที่พญาไท ซึ่งตั้งอยู่ที่วังพญาไท กระแสพระราชดำรัสครั้งนั้น เป็นการเปิดการส่งวิทยุกระจายเสียงครั้งแรก มีข้อความว่า "การวิทยุกระจายเสียงที่ได้เริ่มจัดขึ้น และทำการทดลองตลอดมานั้น ก็ด้วยความมุ่งหมายว่าจะส่งเสริมการศึกษา การค้า และการบันเทิงแก่พ่อค้า ประชาชน เพื่อควบคุมการนี้ เราให้แก่ไขพระราชบัญญัติตั้งที่ได้ประกาศใช้เมื่อเดือนกันยายนแล้ว และบัดนี้ได้ส่งเครื่องกระจายเสียงอย่างดีเข้ามาตั้งที่สถานีวิทยุโทรเลขพญาไทเสร็จแล้ว เราจึงขอถือโอกาสส่งให้เปิดใช้เป็นปฐมฤกษ์ตั้งแต่บัดนี้ไป"

จากกระแสพระราชดำรัสครั้งนั้น ดูเหมือนว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้เลือกฟังรายการที่ตนเองพอใจอย่างเต็มที่และเมื่อหันมาคิดว่าเยาวชนไทยชอบฟังอะไรจากวิทยุกระจายเสียงบ้าง จากการวิจัยพบว่า เยาวชนไทยมองเห็นว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่จะให้ความบันเทิงในยามว่าง

จากเรื่อง เยาวชนกับวิทยุกระจายเสียง
ของ จารุลินทร์ มุลิกพงษ์

ค. เริ่มด้วยคำจำกัดความ เช่น

วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีอายุตั้งแต่ 15 - 25 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของร่างกาย เป็นวัยที่กำลังศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสุขสดชื่นมองโลกในแง่ดี อยู่เสมอ มีความต้องการอยากทดลองอยากเด่นอยากดัง และเป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ปัจจุบันนี้วัยรุ่นไม่รู้ว่าหน้าที่ของตนเองคืออะไร และมักจะทำหน้าที่ของตนเองไปอย่างผิด ๆ วัยรุ่นสมัยก่อนนั้น มีกิจกรรมของสังคม หรือกิจกรรมในการเสริมทักษะไม่มากมายเหมือนกับสมัยนี้ซึ่งวัยรุ่นสมัยนี้ได้รับอิทธิพลมาจากวิทยุโทรทัศน์ หรือจาก

สื่อมวลชนต่าง ๆ มากมาย จนตัววัยรุ่นเองไม่สามารถจะจดจำได้ว่าอะไร
บ้างที่เป็นกิจกรรมที่เขาควรจะทำตาม

จากเรื่อง อะไรคือหน้าที่ของวัยรุ่น
ของ มาลิน วิเศษสินธุ์

ง. เริ่มด้วยคำถามให้ผู้อ่านรู้สึกอยากติดตามคำตอบ เช่น
ในขณะที่เราเดินทางท่องเที่ยวไปในป่า ตามภูเขา ลำธาร
แมกไม้อันสวยงาม ได้ยินเสียงนกร้องอย่างเบิกบาน เราจะรู้สึกดีใน
ความงามของธรรมชาติเหล่านั้น แต่เราเคยพิจารณาหรือค้นพบข้อคิด
จากธรรมชาติเกี่ยวกับแนวทางที่ดีในการดำรงชีวิตหรือไม่

จากเรื่อง ข้อคิดในการดำรงชีวิตจากธรรมชาติ
ของ รศ.พูนศรี คัมภีร์ปกรณ

จ. เริ่มด้วยบทสนทนา เช่น

"เฮอเฮีย ลูกฉันนะช่างไม่ชอบอ่านหนังสือเสียเลย เอาแต่
เล่นกีฬาทั้งแบดมินตัน วายน้ำ ฟุตบอล วุ่นวายไปหมด"

"โห๊ย ส่วนของฉันนะตรงกันข้าม อ่านหนังสือทำเดี่ยว
เชียร์ให้ไปออกกำลังเล่นกีฬาบ้าง ก็ไม่สนใจเลย"

เสียงแม่สองคนคุยกันนี้ เราท่านได้ยินแล้วจะคิดไปได้ว่า
อย่างไรบ้าง แน่จนคำโต้ตอบเป็นการปรารภแสดงความกังวลถึงบุตรธิดา
ในปกครอง ซึ่งอยู่ในลักษณะตรงข้ามกันแม่คนแรกมีลูกสนใจกีฬามาก
เกินไป ส่วนแม่คนที่สองนั้นมีลูกเป็นหนอนหนังสือมากเกินไป แต่คุณแม่
ทั้งสองมองย้อนดูความสนใจของท่านเองและสภาพแวดล้อมในบ้านของ
ท่านดูซิว่าเป็นอย่างไร พ่อแม่คือตัวอย่างของลูก จะทำโดยตั้งใจหรือ
ไม่ตั้งใจก็ตามสิ่งที่พ่อแม่ประพฤติปฏิบัติและสนใจจะเป็นแนวโน้มสำคัญ
ที่น้อมนำให้ลูกเป็นหรือไม่เป็นดังที่ท่านต้องการ

จากเรื่อง ตัวอย่างของลูกคือพ่อแม่
ของ ม.ล.จ้อย นันทวิจิตรินทร์

การเขียนเนื้อเรื่อง

เนื้อเรื่องที่ตีจะต้องมีความยาวมากกว่า 1 ย่อหน้าขึ้นไป และแต่ละ
ย่อหน้าจะต้องสัมพันธ์เป็นเรื่องเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนไม่วกวนไปมาจน
ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน

การเขียนเนื้อเรื่องควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ก. การใช้คำให้ถูกต้องตามความหมาย
- ข. การใช้สำนวนโวหารให้ตรงกับเรื่อง
- ค. การแสดงความรู้ ความคิดที่ถูกต้อง
- ง. การใช้ตัวละครให้ถูกต้องตามพจนานุกรม
- จ. มีเนื้อหาสาระ ข้อมูล เหตุผล สถิติ และการอ้างอิงประกอบเรื่อง

การเขียนบทสรุป

บทสรุปเป็นการปิดเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเรื่องนั้นจบจริง ๆ และรู้สึกประทับใจในงานเขียนนั้น ๆ การสรุปไม่ใช่ว่าจะย่อเรื่องทั้งหมด และโดยทั่วไปบทสรุปจะมีความยาวพอ ๆ กับบทนำ

การเขียนบทสรุปให้นำสนใจอาจเขียนได้ดังนี้

- ก. ใช้คำประพันธ์
  - ข. ใช้สุภาษิต คำคมต่าง ๆ
  - ค. ใช้วิธีการเชิญชวน แนะนำ
  - ง. ให้ข้อคิด หรือแง่คิดบางประการแก่ผู้อ่าน
  - จ. กล่าวสรรเสริญ หรือสวดุติเกียรติคุณของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในเรื่อง
- ฉ. เขียนเรื่องให้เป็นลำดับขั้นตอนตามโครงเรื่องที่วางไว้และขัดเกลาถ้อยคำ ภาษาสำนวนโวหารให้สละสลวย
- ช. ทบทวนโดยการอ่านเรื่องที่เขียนนั้นอีกครั้งเพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาด

2.2.3 ทำนองเขียน เจือ สตะเวทิน (2511 : 155 - 157) ได้สรุปให้เห็นข้อสำคัญ ๆ ของทำนองเขียนที่ตีไว้ดังนี้

1. ความแจ่มแจ้ง เป็นลักษณะแรกที่สำคัญสำหรับให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องนี้อยู่ที่ "การคิดให้ดี" ก่อนที่จะเขียน เรื่องลำดับความเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าดวงความคิดของเราชัดแจ้งเราก็แสดงออกได้ชัดแจ้ง ความแจ่มแจ้งเกิดจากความสั้น เสียงดังตรงข้ามคือการใช้คำฟุ่มเฟือย ใปว่า "คำพูดก็เหมือนใบไม้ ที่โตมีใบไม้มากก็เหมือนมีคำมาก ผลใต้ใบก็ไม่ใครจะพบได้" และให้มีความง่ายในเนื้อความด้วย หลีกเลี่ยงคำสูงและการพูดอ้อมค้อม

2. ความถูกต้องและความบริสุทธิ์ หมายถึงความถูกต้องและความบริสุทธิ์ในการใช้ภาษาและไวยากรณ์ เช่น ไม่ใช่คำล้าสมัยเกินไป ไม่ใช่คำหยาบ คำแสลง และคำเฉพาะท้องถิ่น หรือคำใหม่เกินไปตามภาษาตลาด มีข้อสังเกตคือ 1. สัจจะ คือให้เรื่องจริง 2. คำประโยค ย่อหน้า ถูกต้อง เรียบร้อย

3. ความตรงต่อความหมาย คือการแสดงความคิดเห็นตรงตามที่ตนนึกจะพูด ลาบรูแยร์ นักเขียนชาวฝรั่งเศสว่า "ความที่แสดงออกต่าง ๆ กันหลาย ๆ ข้อ นั้น มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่เป็นความที่ดี นั่นคือการแสดงออกอันตรงต่อความหมาย ลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งของเรื่องความตรงต่อความหมายคือ การใช้ถ้อยคำน้อย หรือเขียนประโยคสั้นที่มีเสน่ห์ ไม่เขียนอะไรที่ตนเองก็ไม่เข้าใจลงไป

4. ความเป็นไปตามธรรมชาติ คือเขียนตามที่เรารู้สึกหมายความว่าไม่ตัดไม้แก้งให้ผิดปกติเพื่อเลียนหาสำนวนหรูหรา สำนวนที่เขียนอย่างตรงข้ามกับสำนวนตามธรรมดา เรียกว่าสำนวนแก้งทำ

5. ความสูงสง่า คือพูดด้วยสำนวนเรียบร้อย เลี่ยงความหยาบหยาบไม่เข้าเรื่อง ความต่ำและความหยาบ

6. ความกลมกลืน คือความราบรื่น ไม่กะโถกกะเดก ภาษาไม่ระคายหู หรือแสดงหู ประโยคทุกประโยคมีเสียงคืออย่างดนตรี

7. ความมีน้ำหนัก คือให้ประทับใจผู้อ่านได้ดี จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นไปตามคำของสวิปต์ นักเขียนอังกฤษที่ว่า "คำเหมาะอยู่ที่เหมาะ"

ด้วยเหตุที่เวลาเป็นเงินเป็นทองและโลกหมุนเร็วยิ่ง ลักษณะแห่งทำนองเขียนในปัจจุบันจึงอยู่ที่การทำให้ผู้อ่านเข้าใจโดยเร็วที่สุด (rapidity of comprehension) นักเขียนปัจจุบันจึงนิยมใช้ท่วงทำนองที่มีกำลังแรง มุ่งให้ผู้อ่านจับจุดประสงค์ของเขาได้ทันทีเมื่ออ่าน

ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายตั้งนั้นเล่า? คำตอบอยู่ที่ต้องพยายามใช้ความแจ่มแจ้ง (clearness) และความชัดสั้น (conciseness) ในข้อเขียนของเราที่จะได้ลักษณะของทำนองอย่างนี้จึงอยู่ที่การเลือกถ้อยคำเหมาะถูกต้อง ความกระชับ (brevity) และความแจ่มชัด (lucidity) เป็นลักษณะดีที่เราปรารถนาในทำนองของเรา

ก็ถ้าหากเรามีความลึกซึ้งแห่งความคิดที่จะแสดงออกมา เราจะใช้ทำนองสั้นและแจ่มชัดนี้ได้ง่ายหรือ? ตอบได้ว่าย่อมทำได้ ความคิดที่สุขุม

หากรู้จักหาคำและสร้างประโยคย่อมนำคำน้อย ๆ สั้น ๆ แสดงออกได้อย่างแจ่มชัดที่สุด แต่นี่จะสำเร็จหรือไม่อยู่ที่การฝึกฝน อยู่ที่ความชำนาญ หัดใช้ภาษาง่าย ประโยคและย่อหน้าสั้น ๆ และจัดระเบียบคำได้ดี

นักเขียนใหม่มักเข้าใจผิดว่าการใช้คำง่ายและความสั้นนั้นไม่ดี และเข้าใจเอาว่าท่วงทำนองเชิงวรรณคดี (Liferary style) จะต้องใช้ถ้อยคำหรูหราสง่าผ่าเผย คือใช้ศัพท์สูงและสำนวนสง่า วิธีเขียนอย่างนี้เรียกกันว่า "ลักษณะการโอ้อวด" (Grand Manner) นักเขียนชั้นดีจริง ๆ ไม่นิยมสรุปความได้ว่าท่วงทำนองเขียนปัจจุบันอยู่ที่ท่วงทำนองง่ายและชัดเจน แต่เขียนให้ง่ายนั้นพอจะเขียนได้ แต่ให้ง่ายด้วยและน่าสนใจ (interesting) ด้วยนั้นหาใช่ของง่ายไม่ ทั้งนี้ต้องอาศัยกลเม็ดในการเขียนทำนองเขียนที่ดีสร้างขึ้นได้เป็นของท่านเอง การเขียนเป็นศิลปะท่านต้องลงมือเขียนบ่อย ๆ แล้ววันหนึ่งท่านจะรู้สึกที่ท่านค้นพบทำนองเขียนของท่านเอง และอย่าลืมว่าในเรื่องทำนองนี้เป็นของเอกบุคลล มีขึ้นเองจากความชำนาญ เกิดเองตามธรรมชาติ

2.2.4 หลักการจัดความในมหรธสัทญญา เปลือง ณ นคร (2511 : 211) ให้หลักการจัดความในมหรธสัทญญาไว้ว่า

ความร้อยแก้วเรื่องหนึ่ง ๆ ย่อมแบ่งออกเป็นข้อความย่อย ๆ ข้อความนี้ย่อมกำหนดให้เห็นโดยการย่อหน้าหรือมหรธสัทญญา ซึ่งประกอบด้วยประโยคหลาย ๆ ประโยคประโยคเหล่านั้นแต่ละประโยคจะมีข้อความเกี่ยวเนื่องกัน มีข้อความแสดงเรื่องเพียงเรื่องเดียว ซึ่งจะแสดงให้เห็นข้อใหญ่ใจความของมหรธสัทญญานั้นแต่เพียงอย่างเดียว เรียกว่า เอกภาพแห่งมหรธสัทญญา

หากย่อหน้าหนึ่งย่อหน้าใดมีใจความใหญ่เกินกว่าหนึ่งเรื่อง ย่อหน้านั้นก็เสียเอกภาพนับว่าผิดหลักแห่งการเรียงความ เพราะทำให้เสียความชัดเจน

ความยาวของมหรธสัทญญา มหรธสัทญญาหนึ่งควร จะมีความยาวสักเท่าใดจะกำหนดลงไปแน่นอนไม่ได้ แล้วแต่ใจความที่จะกล่าว หากเป็นเรื่องสลักสำคัญ มหรธสัทญญานั้นก็ต้องยาวเพื่อที่จะแสดงความให้กระจ่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ไม่ควรจัดให้มหรธสัทญญาหนึ่งยาวเกินไป เพราะทำให้จับใจความได้ยาก โดยปรกติเมื่อขึ้นต้นเรื่องมักใช้มหรธสัทญญาสั้น ๆ ใช้ประโยคไม่เกินสิบประโยค และในตอนจบเรื่องก็เช่นเดียวกัน

มหรธสัทญญาในตอนต้นเรื่องและตอนจบเรื่องนี้สำคัญมาก จำเป็นต้องผูกประโยคที่ให้ข้อความกระชับรัดกุมจริง ๆ

ตัวอย่างการเขียนเรียงความที่ดี

เรื่องจริง เรื่อง "แม่ของลูก" ที่ได้รับรางวัลที่ 1 ในโอกาสวันแม่แห่งชาติในปี 2532 ระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาของ นางสาวอำพรรณ จินตนาวุฒิ

แม่ของลูก

พระพุทธเจ้าตรัสว่า "ถ้าบุตรจะพึงวางบิดามารดาไว้บนปาทั้งสองของตน ประคับประคองท่านอยู่บนบานนั้น ป้อนข้าวป้อนน้ำ และให้ท่านถ่ายอุจจาระบนบานนั้นเสร็จ แม้บุตรจะมีอายุถึง 100 ปี และปรนนิบัติท่านไปจนตลอดชีวิตก็ยังนับว่าตอบแทนพระคุณท่านไม่หมด ฉันทเห็นด้วยกับพระพุทธพจน์นี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะพ่อแม่เป็นผู้มีพระคุณอันใหญ่หลวงของลูก โดยเฉพาะแม่ฉันมีพระคุณต่อลูกอย่างสิ้นเหลือ

มนุษย์ทุกชาติทุกภาษา ต่างยอมรับและยกย่องความรักของแม่ว่า เป็นความรักที่บริสุทธิ์ เต็มไปด้วยความปรารถนาดี ยากที่จะมีความรักอื่นใดเสมอเหมือน ไม่มีถ้อยคำหรือภาษาใดที่สามารถถ่ายทอดความรักของแม่ได้ละเอียดลึกซึ้งและครบถ้วน ลูกซาบซึ้งในความรักของแม่ยิ่งนัก ไม่มีใครในโลกนี้อีกแล้วที่จะรักและห่วงใยลูกเท่ากับ "แม่ของลูก"

แม่เป็นเพียงผู้หญิงธรรมดา ๆ คนหนึ่ง ไม่มีการศึกษา ไม่มีทรัพย์สินสมบัติแต่แม่ก็มีความสามารถเลี้ยงดูลูกถึง 7 คน ให้เจริญเติบโตเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคมชีวิตของแม่จึงเป็นชีวิตที่น่าศึกษายิ่งนัก

แม่เป็นลูกสาวชาวจีนย่านมักกะสัน เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2465 เมื่อแม่อายุได้เพียงเดือนเดียว ยายก็ยกแม่ให้เป็นลูกบุญธรรมของเพื่อนบ้าน เนื่องจากตายายเป็นชาวสวนที่ยากจน มีลูกหลายคน แม่เป็นลูกคนที่ 7 ประกอบกับเพื่อนบ้านคนนั้นคลอดลูกแล้วลูกตาย ในช่วงนั้นตาของฉันก็ไปทำงานต่างจังหวัด ยายเห็นเป็นโอกาสดีจึงยกแม่ให้เขาเลี้ยงดู แรก ๆ เขาก็รักใคร่แม่ดี พอแม่อายุได้ 4 ขวบ แม่บุญธรรมก็มีลูกของตนเอง คนแรกเป็นหญิง อีก 2 คนเป็นชาย แม่บุญธรรมเริ่มรังเกียจแม่ขึ้นเป็นลำดับ แม่ทำอะไรก็ไม่ถูกใจเขาทั้งนั้น ส่วนพ่อบุญธรรมนั้นดีต่อแม่มาก

เมื่อแม่อายุได้ 10 ขวบ พ่อบุญธรรมก็ป่วยหนัก ทำงานไม่ได้ แม่บุญธรรมต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัวด้วยการขายผัก เด็กวัย 10 ขวบอย่างแม่ต้องรับภาระทำงานทุกอย่างในบ้าน ช่วยทำสวนผัก ดูแลน้อง 3 คน และพยาบาลพ่อบุญธรรมอีกด้วย สองปีต่อมาพ่อบุญธรรมก็สิ้นบุญ แม่บุญธรรมพยายามผลักดันแม่ออกไปจากครอบครัว นำแม่ไปขายเป็นคนรับใช้บ้านคุณพระคนหนึ่ง แต่แม่ไม่ยอมไปเพราะรักและห่วงน้อง ๆ ส่วนน้อง ๆ ซึ่งเป็นลูกของแม่บุญธรรมก็รักแม่มาก จึงร้องไห้ไม่ยอมให้แม่

ไป ในที่สุดแม่บุญธรรมก็ใจอ่อนยอมให้แม่อยู่ต่อไป แม่พยายามช่วยทำงานหาเงินมา จุนเจือครอบครัวด้วยการรับจ้างหาบน้ำประปา ราคาหาบละ 5 สตางค์ ต้องหาบในระยะทางไกล แม่บุญธรรมก็ยังชอบคุตบตีแม่อยู่เสมอ แม่ได้รับค่าขนมวันละสตางค์ เวลาที่น้อง ๆ ร้องต้องการขนมเพิ่ม แม่ก็ยอมเสียสละเงินค่าขนมส่วนของแม่ให้น้อง

พอแม่อายุได้ 16 ปี แม่บุญธรรมก็บังคับให้แม่แต่งงานกับพ่อซึ่งอายุมากกว่า 12 ปี แล้วแม่ก็ย้ายบ้านไปอยู่แถวสี่พระยา การแต่งงานไม่ได้ช่วยให้แม่มีความสุขมากขึ้นแม่กลับต้องพบปัญหาในรูปแบบใหม่ พ่อเป็นช่างไม้รับจ้างรายได้ไม่สูงนัก แต่พ่อกลับชอบเล่นการพนัน พูดจากไม่ไพเราะ และเป็นคนโมโหร้ายอีกด้วย หลังจากแต่งงานได้ปีเศษแม่บุญธรรมก็ถึงแก่กรรม แม่รับภาระเลี้ยงดูน้องทั้งสามคนอย่างไม่รังเกียจ แต่พ่อไม่พอใจมากที่ต้องแบกภาระเพิ่มจึงตำว่าแม่ต่าง ๆ นานา แต่ก็อดทนเลี้ยงน้องอยู่หลายปีจนย้ายของน้องมารับน้องชาย 2 คนไปเลี้ยงดูเอง เหลือแต่น้องสาวไว้ แม่เลี้ยงดูน้องสาวจนกระทั่งเขาแต่งงานมีครอบครัวไป

แม่ต้องพบกับความยากลำบากมาตลอดชีวิต ยังโชคดีอยู่บ้างเมื่อแม่มีลูกคนแรก พ่อก็กลับตัวได้ เลิกเล่นการพนัน แต่ฐานะการเงินในบ้านก็ยังไม่สู้ดีนัก แม่มีลูกทั้งหมด 7 คน ผู้ชาย 4 คน ผู้หญิง 3 คน แม้จะมีอุปสรรคขวากหนามในชีวิตอย่างไรแม่ก็อดทนเลี้ยงดูลูกทั้ง 7 คน มาจนเติบโตใหญ่ แม่ไม่เคยคิดจะยกลูกคนใดคนหนึ่งให้ใคร

ฉันเป็นลูกคนสุดท้ายของแม่ แม่บอกว่าช่วงที่ฉันเกิดนั้นแม่ลำบากมากเหลือเกินระหว่างที่แม่ตั้งครรภ์ แม่ไม่มีโอกาสรับประทานอาหารดี ๆ หรือยาบำรุงเหมือนหญิงมีครรภ์ทั่วไป ฉันเกิดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ แม่ไม่ได้พักฟื้นในห้องที่หรูหรา แต่กลับต้องอยู่ในห้องอนาถา เรายากจนขนาดที่แม่ไม่มีเงินซื้อผ้าอ้อม ต้องรับบริจาคผ้าอ้อมจากเพื่อนคนหนึ่ง ยาบำรุงหลังคลอดนั้นไม่ต้องพูดถึง แม่จึงไม่มีน้ำนมให้ฉันอย่างเพียงพอ พออายุได้ 3 - 4 เดือน ฉันก็ต้องกินข้าวบด เธออยู่อย่างอด ๆ อดยาก ๆ แม่บอกแม่เคยคิดจะตัดช่องน้อยแต่พอตัวเพื่อหนีปัญหาต่าง ๆ แต่เห็นหน้าลูก ๆ แม่ก็ทำไม่ลงเพราะแม่คิดว่า ถ้าแม่ตายไปใครจะเลี้ยงดูลูก ๆ ทำให้แม่มีความหวัง มีพลังใจต่อสู้ชีวิตเพื่อลูกตลอดมา ต่อมาพ่อก็เปิดร้านทำตุ๋นอาหารแกวหน้าวัดหัวลำโพง แต่กิจการไม่ดีต้องปิดไป

เมื่อฉันอายุได้ 5 ขวบ เราก็ย้ายบ้านไปอยู่แถวศาลาแดง (หลังโรงแรมดุสิตธานี) บ้านใหม่ของเราเป็นบ้านหลังคามุงจาก ช่วงนั้นพ่อตกงาน แม่พยายามหางานทำเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว พี่ ๆ บางคนต้องลาออกจากโรงเรียนเพื่อหางานทำ แม่รับงานตอกเชือกรองเท้ามาทำ กูรูสละ 3 บาท ทำทั้งวันทั้งคืนได้เพียง 15 บาท พ่อตกงานอยู่เป็นปี ในช่วงนั้นเราลำบากกันมาก แต่เราก็มีแม่เป็นหลักใน

ครอบครัว แม่ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้หมดไป เมื่อพ่อได้งานทำ สถานะการเงินในบ้านก็กระเตื้องขึ้นเล็กน้อย ต่อมาแม่ก็รับถุงกระดาษแก้วสำหรับบรรจุเสื้อกั๊กจากโรงพิมพ์ใกล้บ้านมาทำ สมัยนั้นเขายังไม่นิยมใช้ถุงพลาสติก ถุงที่ทำนี้ราคาดีกว่าเชือกกรองเท้า เขาให้ราคา 1,000 ใบต่อ 13 บาท ถุงขนาดใหญ่ขึ้นมาน้อยก็ราคา 1,000 ใบต่อ 15 บาท เจ้าของโรงพิมพ์มีอุปกรณ์ทั้งกระดาษแก้วและกระดาษขาวให้เราครบ เราเพียงแต่นำมาตากแดดตากเป็นถุงเท่านั้น งานทำถุงนี้มีรายได้ดีกว่างานตอกเชือกกรองเท้า แม่จึงทำถุงแบบนี้เป็นงานประจำ พี่และฉันก็คอยช่วยแม่ทำถุงอยู่เสมอ แม่ตั้งใจทำถุงอย่างจริงจัง แม่ทนนั่งหลังขดหลังแข็งทำทั้งกลางวันและกลางคืน บางครั้งฉันตื่นมา กลางดึกก็เห็นแม่นั่งทำถุงอยู่ แม่นอนดึกตื่นเที่ยงคืน แต่แม่ก็ไม่เคยตื่นสาย แม่ตื่นตีสี่ตีห้าทุกวัน งานบ้านแม่ก็ไม่เคยบกพร่อง บ้านช่องสะอาดสะอาดอยู่เสมอ อาหารการกินก็ไม่ขาด แม่ทำกับข้าวอร่อยมาก ใคร ๆ ที่ได้มารับประทานอาหารที่บ้านฉันมักจะติดใจฝีมือทำอาหารของแม่เสมอ แม่ทำถุงอยู่หลายปี เงินจากหงาดเหงื่อแรงงานของแม่นี้แหละที่ส่งให้ฉันเรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสตรีวิทยา และจบปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พูดถึงเรื่องการเรียนนั้น แม่เป็นคนรักเรียนมาก แต่แม่ไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เพราะแม่บุญธรรมให้แม่ออกจากโรงเรียนเมื่อแม่เข้าเรียนได้เพียง 2 วันเท่านั้น แม่สอนฉันและพี่ ๆ เสมอว่า "คนที่ไม่รู้หนังสือก็เหมือนคนตาบอด" แม่ใฝ่ฝันอยากให้ลูกทุกคนเรียนสูง ๆ ส่วนพ่อนั้นไม่เคยสนใจเรื่องการเรียนของลูกเลย โดยเฉพาะลูกสาว พ่อยังไม่สนับสนุนให้เรียน พี่ของฉันส่วนใหญ่เรียนจบแค่ชั้น ป.4 เพราะต้องออกมาช่วยทำมาหากิน ทุกครั้งที่พี่ ๆ ของฉันลาออกจากโรงเรียน แม่จะร้องไห้ด้วยความเสียใจอย่างยิ่ง มีฉันเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ได้เรียนจนจบปริญญาตรี หากไม่มีแม่ฉันก็คงเป็นคนไม่มีอนาคตอย่างแน่นอน เมื่อพี่ ๆ มีงานทำแล้ว สถานะการเงินในบ้านเราก็ตีขึ้นเป็นลำดับ แม่พยายามปรับปรุงบ้านให้น่าอยู่ยิ่งขึ้นกว่าเดิม ปัจจุบันเราอาศัยอยู่ที่บ้านในซอยทองอยู่ (สุขุมวิท 89) เรามีบ้านเป็นของเราเอง แต่ปลูกบนที่เช่า และเรากำลังมีโครงการที่จะขยับขยายไปปลูกบ้านในที่ดินของเรา

ตลอดจนเวลาที่ผ่านไป แม่ต้องประสบกับปัญหานานัปการ ช่วงเวลาแห่งความสุขของแม่นั้นมักจะสั้นกว่าช่วงเวลาแห่งความทุกข์ ฉันคิดว่าถ้าเป็นฉัน ฉันคงไม่สามารถทนได้อย่างแม่ แม่ช่างมีความอดทนอย่างยอดเยี่ยม แม่ไม่เคยย่อท้อต่อความยากลำบากแม้ไม่มีการศึกษา แต่แม่ก็เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อม แม่เป็นลูกที่กตัญญู เป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์และเป็นแม่ที่ประเสริฐสุดของลูก

แม่มีความกตัญญูทุกเวทีทั้งต่อผู้ให้กำเนิดและพ่อแม่บุญธรรมที่เลี้ยงดูแม่มา เมื่อแม่มีฐานะดีขึ้นแม่ก็เอาใจใส่ดูแลตาายเป็นอย่างดี แม่ไม่เคยโกรธแค้นยายที่ไม่

เลี้ยงดูแม่ด้วยตนเอง ช่วงที่ยายป่วยเป็นอัมพาต แม่ก็หมั่นไปเยี่ยมเยียนดูแลเช็ดตัว เช็ดอูจจาาระปัสสาวะโดยไม่รังเกียจ เมื่อตายไปถึงแก่กรรม แม่ก็ให้ความร่วมมือกับญาติ จัดงานศพอย่างสมเกียรติ สำหรับพ่อแม่บุญธรรมนั้น แม่ก็รักและเคารพเสมอพ่อแม่แท้ ๆ ของตน แม่ดูแลรักษาพยาบาลพ่อบุญธรรมจนวาระสุดท้ายของชีวิต ส่วนแม่บุญธรรมนั้นแม่จะร้ายกับแม่อย่างไร แม่ก็ไม่เคยถือสาตั้งใจปรณนิตรับใช้ด้วยใจกตัญญู เมื่อแม่บุญธรรมสิ้นชีวิตแม่ก็รับภาระเลี้ยงดูลูก ๆ ของท่าน ทุกวันนี้ก็ยังเอาใจใส่ห่วงใย ช่วยเหลือครอบครัวของน้องสาวซึ่งเป็นลูกของแม่บุญธรรมอยู่เสมอ เวลาแม่ทำบุญ ตักบาตร หรือทอดผ้าป่า ทอดกฐิน แม่ไม่ลืมที่จะอุทิศส่วนกุศลให้แก่ตายายและพ่อแม่บุญธรรมทุกครั้ง สำหรับเรื่องความกตัญญูนี้แม่อบรมสั่งสอนพวกเราเสมอ ใครที่มีบุญคุณกับแม่หรือครอบครัวของเรา แม่จะไม่ลืมเลย เมื่อมีโอกาสก็จะตอบแทนบุญคุณทุกครั้งไป

ในฐานะภรรยาของสามี แม่แม่จะไม่ได้แต่งงานกับพ่อด้วยความรัก แต่แม่ก็ทำหน้าที่ภรรยาที่ด้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย แม่ให้ความเคารพนับถือและซื่อสัตย์ต่อพ่อ ยาทที่พ่อตกระกำลำบาก แม่ก็ไม่เคยหลีกหนี แม่ยืนหยัดต่อสู้ปัญหาทุกรูปแบบอย่างกล้าหาญ แม่ทำหน้าที่แม่บ้านอย่างไม่ขาดตกบกพร่องแม้แต่น้อย ยามพ่อเจ็บไข้แม่ก็คอยรักษา เมื่อพ่อป่วยเป็นมะเร็ง แม่ก็อดหลับอดนอนดูแลพจนกระทั่งพ่อสิ้นลม เมื่อครอบครัวขาดพ่อพวกเรารู้สึกเสียใจ แต่ไม่เสียขวัญเพราะแม่สามารถทำหน้าที่แทนพ่อ ได้เป็นอย่างดี เพราะปกติแม่ก็เป็นหลักของครอบครัวมานานแล้ว

แม่เป็นแม่ที่ประเสริฐสุดของลูก แม่เลี้ยงดูลูกทั้ง 7 คนอย่างรักใคร่ทะนุถนอม คราวที่ลำบากยากเข็ญแม่ยอมอดเพื่อให้ลูกอิ่ม แม่กังวลห่วงใยสุขภาพของลูกมากกว่า ของตัวเอง ยามลูกคนใดเจ็บป่วยแม่จะรีบพาไปหาหมอ ดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด ความห่วงใยของแม่นั้นยังแผ่ถึงลูกสะใภ้และหลาน ๆ ครั้งหนึ่งลูกสะใภ้คนโตของแม่ป่วย ต้องเข้ารับการผ่าตัด แม่เป็นห่วงเป็นใยมาก ถึงกับไปนอนเฝ้าโดยไม่รังเกียจ คนไข้ ใกล้เตียงที่เห็นการกระทำของแม่ต่างก็คิดว่าเป็นแม่แท้ ๆ ของพี่สะใภ้ บางครอบครัวอาจมีปัญหาเรื่องลูกสะใภ้กับแม่สามี แต่ครอบครัวของเราไม่เคยมีปัญหาเช่นนั้น เพราะแม่วางตัวดี ลูกสะใภ้ทั้งสองคนของแม่จึงให้ความเคารพนับถือแม่เป็นอย่างดี

ตอนที่ฉันและพี่ ๆ ยังเป็นเด็กอยู่ พวกเราต่างก็เห็นใจแม่มาก เราไม่เคยร้องไห้เพราะต้องการของเล่นราคาแพง หรือเสื้อผ้าสวย ๆ อย่างที่เด็กสมัยนี้ต้องการกัน แม่อธิบายและอบรมสั่งสอนพวกเราอยู่เสมอให้ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ให้ประหยัดและอดทน ขณะเดียวกันแม่ก็พยายามหาสิ่งชดเชยให้ลูก ๆ แม่ทำของเล่นอย่างง่าย ๆ ให้ลูกเล่น เสื้อผ้าของลูกแม่ก็นำเศษผ้า แม้แต่ซากกางเกงที่ตัดออกจากกางเกงขาวาว แม่ก็นำมาตัดต่อและเย็บด้วยมือของแม่เอง เสื้อผ้าที่แม่ทำอาจจะไม่สวยเลิศเหมือนของคนอื่น

แต่ฉันก็ภูมิใจที่ได้สวมใส่ เพราะเป็นสิ่งที่แม่ทำให้ฉันด้วยความรัก มันจึงเป็นสิ่งที่มีความ
มาก

ความลำบากยากจนไม่เคยทำให้แม่ทอดทิ้งในการอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้เป็นคน
ดี แม่สอนให้พวกเรามีความกตัญญูทเวที ประหยัด ซื่อสัตย์ ขยัน และมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น แม่ไม่เพียงแต่สอนลูกด้วยคำพูดเท่านั้น แต่แม่สอนด้วยการกระทำ แม่
เป็นผู้มีคุณธรรมทุกอย่างตามที่แม่สอนลูก โดยเฉพาะเรื่องความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
นั้น แม่มีน้ำใจต่อญาติพี่น้อง ลูกหลาน ตลอดจนเพื่อนบ้านทุกคน หากทราบว่าใคร
ลำบากหรือเจ็บไข้ได้ป่วย แม่ก็จะรีบช่วยเหลือทันที บางครั้งลูก ๆ มักจะทัดทานแม่ใน
การช่วยเหลือญาติบางคนซึ่งเป็นคนแล้งน้ำใจ เวลาที่ครอบครัวของเราลำบาก เขาก็ไม่
แยแส แล้วยังถูกลูกเหยียดหยามเรออีก แต่เวลาที่เขาลำบาก แม่กลับช่วยเหลือเขาอย่าง
เต็มใจ ไม่คิดอาฆาตแค้น แม่ไม่ฟังคำห้ามปรามของลูก ๆ กลับสอนว่า "ทำดีได้ดี ทำ
ชั่วได้ชั่ว" แม่บอกให้เรายึดคตินี้ไว้ ทุกครั้งที่ฉันนำเรื่องราวของนักเรียนที่ยากจนไปเล่า
ให้แม่ฟัง แม่ก็ร่วมมือกับฉันช่วยเหลือนักเรียน ทั้งด้านเสื้อผ้า เครื่องแบบนักเรียน และ
เงินบริจาค แม่มักจะเห็นอกเห็นใจผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากเสมอ ตลอดชีวิตของแม่ แม่ไม่เคย
ทำให้ใครเดือดร้อนแม่มีแต่จะให้ มีแต่จะช่วยเหลือผู้อื่น

การเลี้ยงดูเด็กสักคนให้เติบโตขึ้นมานั้นไม่ใช่เรื่องง่าย พ่อแม่สมัยนี้บางคนมี
ลูกเพียงคนเดียวก็ต้องจ้างพยาบาลหรือคนเลี้ยงเด็ก คนรับใช้ให้วันไปหมด แต่แม่เลี้ยง
ลูก 7 คน โดยไม่มีผู้ช่วยเหลือ แต่ไม่เคยต้องจ้างคนรับใช้ ลูกคนที่ 4, 5 ของแม่เป็น
ฝาแฝด แม่ก็เลี้ยงมาโต ทั้งเลี้ยงดูลูก ทำงานบ้าน และทำงานพิเศษเพื่อหาเงินมา
จุนเจือครอบครัว แม่ทำได้ยอดเยี่ยม ปัจจุบันนี้ฐานะเราดีขึ้นพอที่จะจ้างคนมาช่วยทำงาน
บ้านแต่แม่ก็ไม่ต้องการ แม่ยังต้องการทำงานในบ้านด้วยตนเอง แม่ทำงานอย่างไม่มีวัน
หยุดพัก แม่เหน็ดเหนื่อยมาตลอดชีวิต แต่แม่ก็ชื่นใจที่ลูก ๆ ของแม่ประสบความสำเร็จ
ในชีวิต

ลูกชายคนโตของแม่เป็นช่างสี เคยได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดช่าง
ฝีมือ ของสถาบันฝีมือแรงงานแห่งชาติเมื่อปี 2529 ปัจจุบันเป็นหัวหน้าคุมคนงาน
จำนวนมากที่ประเทศจีน ทำงานด้านเฟอร์นิเจอร์ ลูกสาวคนรองของแม่เป็นหัวหน้าคุม
คนงานจำนวน 312 คน ทำงานเกี่ยวกับสิ่งทอที่สมุทรปราการ ลูกสาวคนที่สามเป็น
หัวหน้าคุมคนงานด้านสิ่งทอเช่นกัน จำนวน 200 คน อยู่ต่างประเทศที่เกาะไต้หวัน
ลูกชายที่ 4, 5 ทำงานเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ ร่วมหุ้มรับเหมางานด้านนี้กับเพื่อนของ
เขา ลูกชายคนที่ 6 ทำกิจการส่วนตัวเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ เคยชนะการประกวดช่าง
ฝีมือ ได้รับรางวัลชนะเลิศเช่นเดียวกับพี่ชายคนโต ในปี 2530 ปรากฏว่าลูกชายของ

2.3 การเขียนบทความ

2.3.1 บทความคืออะไร บทความคือความเรียงที่เขียนขึ้นโดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง และผู้เขียนแทรกข้อเสนอแนะเชิงวิจารณ์หรือเชิงสร้างสรรค์เอาไว้ด้วย (ลิทธา พินิจกุล และคณะ. 2517 : 75) ส่วนจิตต์นิภา ศรีไสย์ (2539 : 178) เห็นว่าบทความ (Article) เป็นเรียงความชนิดหนึ่ง ลักษณะที่คล้ายกันคือ มีคำนำ เนื้อเรื่องและสรุปเหมือนเรียงความ และส่วนที่แตกต่างกันคือ บทความเขียนขึ้นเพื่อสนองความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ และลักษณะบทความเป็นการเน้นงานมากกว่าเรียงความ

ด้านเนื้อหาสาระ บทความประกอบด้วยส่วนสำคัญสองส่วนคือ ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้เขียน ข้อมูลของบทความจะต้องน่าเชื่อถือ มีเหตุผล ถูกต้องตามความเป็นจริงสามารถอ้างอิงได้ ส่วนเนื้อหาสาระของเรียงความนั้นอาจเขียนขึ้นจากจินตนาการหรือตามความรู้สึก เช่น ศิษย์ในฝันของข้าพเจ้า ถ้าข้าพเจ้าได้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการเขียนเรียงความเรื่องที่มีข้อมูลเป็นจริง ผู้เขียนก็มุ่งจะแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นประเด็นสำคัญ ไม่ได้ชี้ให้เห็นประโยชน์และโทษหรือข้อดีและข้อเสียอย่างเด่นชัดเหมือนการเขียนบทความ

2.3.2 ประเภทของบทความ บทความแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ

2.3.2.1 บทความเชิงสาระหรือบทความทางวิชาการ บทความชนิดนี้เน้นหนักในด้านวิชาการ เป็นบทความที่ให้ความรู้แก่ผู้อ่านถูกต้องตามหลักวิชา มีการอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาแบบแผนหรือกึ่งแบบแผน มีคำศัพท์เฉพาะด้าน เช่น การแพทย์ การศึกษา ภาษา วิทยาศาสตร์ เป็นต้น บทความเชิงสาระนี้บางที่เป็นบทความเชิงวิชาการหรือกึ่งวิชาการ ซึ่งมีเนื้อหาที่ให้ความรู้เช่นเดียวกัน แต่การอ้างอิงไม่ได้แสดงไว้เคร่งครัดเป็นระบบเหมือนบทความวิชาการ ข้อสำคัญของบทความเชิงสาระไม่ว่าจะเป็นวิชาการแขนงใด ผู้เขียนจะต้องให้ความรู้ใหม่หรือให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ในวงวิชาการ

2.3.2.2 บทความเชิงปกิณฑกะ บทความชนิดนี้มุ่งให้ความเพลิดเพลินเป็นเบื้องต้น ส่วนความรู้ความคิดนั้นเป็นความมุ่งหมายรอง ภาษาที่ใช้จะเป็นภาษากึ่งแบบแผนและภาษาพูด

ผู้ใช้คำว่า "ปกิณฑกะ" เป็นคนแรกคือ น.ม.ส. ซึ่งเขียนลงในหนังสือพิมพ์ประมวญวัน คำว่า "ปกิณฑกะ" มีความหมายว่าคละกัน ระคนกัน เบ็ดเตล็ด ฉะนั้นผู้เขียนบทความชนิดนี้จะเขียนอะไรก็ได้ที่น่าสนใจ แต่ต้องเสนอความเห็นของตนลงในบทความนั้นด้วย (จิตต์นิภา ศรีไสย์. 2539 : 179)

วรินทร์ อักษรพงศ์ (2539 : 80 - 84) กล่าวเกี่ยวกับการแบ่งบทความตามเนื้อเรื่องไว้อีกหลายประเภทคือ

บทความสมัยนี้ค่อนข้างจะมีลักษณะผสมผสานกันทั้งเชิงสาระและบันเทิงะ ตั้งที่ปรากฏอยู่ตามหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ ถ้าจะแบ่งตามเนื้อเรื่องของบทความแล้วยังแยกออกไปได้อีกหลายประเภท

1. บทความแสดงความคิดเห็น เป็นบทความที่ผู้เขียนหยิบยกเอาปัญหาในสังคมนั้นขึ้นมาเขียน มีทั้งปัญหาส่วนรวมและปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาส่วนรวมก็เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ฯลฯ ปัญหาส่วนบุคคลก็เช่น การป้องกันอาชญากรรม การรักษาความปลอดภัยให้ตนเอง การประกันชีวิต ฯลฯ บางครั้งผู้เขียนอาจจะเขียนตอบโต้บทความที่ผู้อื่นเขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็นในแนวหนึ่งแนวใด ปัญหาที่มีข้อขัดแย้งนี้มักจะมีข้อคิดแตกต่างกันออกไปสองแนวคือ ความคิดเห็นในแนวยอมรับและโต้แย้ง เช่น หัวข้อบทความที่ว่า เพศศึกษาเหมาะสมกับการศึกษาระดับมัธยมเพียงไร บทความประเภทนี้ผู้เขียนอาจจะเลือกแสดงความคิดเห็นในแนวใดแนวหนึ่งก็ได้ หรือจะเสนอความคิดเห็นของคนทั่ว ๆ ไปทุกด้านก็ได้ เพื่อปล่อยให้ผู้อ่านพิจารณาตัดสินใจเอง วิธีเขียนบทความแสดงความคิดเห็นนี้ ผู้เขียนต้องเริ่มต้นด้วยการแยกแยะปัญหาให้กระจ่างชัดเสียก่อนว่า คืออะไร วิธีแก้ปัญหาที่มีอย่างไร ผู้เขียนเห็นชอบด้วยวิธีไหน เหตุที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบด้วย ในตอนลงท้ายควรจะย้ำความคิดเห็นของตนให้เด่นชัดอีกทีหนึ่ง

2. บทความประเภทสัมภาษณ์ เป็นบทความที่แสดงความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้เขียนบทความควรรู้จักเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์ เช่น เป็นคนเด่น มีชื่อเสียง มีความเชี่ยวชาญ หรือมีความเข้าใจอย่างดีในเรื่องที่เราจะเขียน ได้แก่ การสัมภาษณ์ นายกรัฐมนตรีถึงมาตรการผลักดันผู้อพยพจากเวียดนาม และกัมพูชา สัมภาษณ์รัฐมนตรีกระทรวงการคลัง เกี่ยวกับนโยบายการเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางแพ่งชั้นสตรีเรื่องแนวโน้มในการแต่งกายของสตรีไทยในปัจจุบัน ฯลฯ การเลือกสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในเรื่องที่เราต้องการ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะบุคคลเหล่านี้จะสามารถให้ข้อเท็จจริงตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และน่าเชื่อถือ บางครั้งผู้เขียนอาจเลือกสัมภาษณ์บุคคลอีกประเภทหนึ่งซึ่งไม่ใช่ผู้สันักชัดเจนในเรื่องนั้น แต่เป็นผู้ที่เด่นอยู่ในความสนใจของสังคม เช่น

สัมภาษณ์ดารารายภาพยนตร์เกี่ยวกับทรนตะในการเลือกคู่ครองและการหย่าร้าง ทั้งนี้เพราะความเด่นของตัวบุคคลอาจดึงเรื่องขึ้นสู่ความสนใจของผู้อ่านได้ ในการนี้ผู้เขียนอาจแทรกเรื่องราวอื่น ๆ ลงไปด้วย เป็นต้นว่าชีวประวัติย่อ ๆ และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านั้น

3. บทความกึ่งชีวประวัติ มีลักษณะคล้ายกับบทความประเภทสัมภาษณ์ต่างกันในแง่ที่บทความประเภทสัมภาษณ์ต้องการแสดงข้อคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ส่วนบทความกึ่งชีวประวัตินั้นต้องการแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ แต่ไม่ได้เน้นที่อัตชีวประวัติกลับไปเน้นที่ความสามารถและคุณสมบัติพิเศษที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่กว่าบุคคลทั่วไป เขามีวิธีการและหลักการในการดำรงชีวิต ตลอดจนการปฏิบัติตนอย่างไร เรื่องชีวประวัติเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา ข้อมูลที่เราเก็บเอามาเขียนนั้น นอกจากจะได้จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้นั้นเองแล้ว อาจได้มาจากการสอบถามบุคคลแวดล้อม ซึ่งมีทั้งญาติมิตร และศัตรู ตลอดจนจากเอกสารหรือผลงานต่าง ๆ ที่เขาได้เคยสร้างไว้ รวมกันเข้าเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการเขียนบทความ

4. บทความประเภทให้ความรู้ เป็นบทความที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออธิบายวิธีทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการเขียนควรเลือกรื่องที่ดึงดูดความสนใจ และผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจตลอดจนปฏิบัติตามได้ไม่ยาก หัวข้อที่จะเลือกมาเขียนมีอยู่กว้างขวาง เช่น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อกับปัจจัย 4 เป็นต้นว่า วิธีปรุงอาหารคาวหวาน วิธีตัดเย็บเสื้อผ้า การทำสวนครัว ฯลฯ

5. บทความประเภทให้แง่คิด โน้มนำใจ หรือกระตุ้นให้กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เขียนอาจเขียนอย่างตรงไปตรงมา หรือเขียนในเชิงอุปมาอุปมัยก็ได้ การเขียนเชิงอุปมาอุปมัยนั้นจะพูดถึงสิ่งอื่น ผูกเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันโดยตลอด ข้อความทั้งเรื่องจะแทนความคิดที่ต้องการให้ผู้อ่านทราบ เช่น กล่าวถึงสัตว์ฝูงหนึ่ง แต่เดิมเคยอยู่เป็นสุขรักใคร่สามัคคีกัน ต่อมาเกิดทะเลาะวิวาทกันแยกตัวไปอยู่ที่อื่นเป็นจำนวนมาก ไม่ช้านานนักสัตว์ฝูงนั้นก็ถูกสัตว์ฝูงอื่นรังแกล้มตายไปหมดสิ้น เรื่องทั้งหมดนี้เป็นการแทนความคิดของผู้เขียนที่จะชี้ให้เห็นโทษของการแตกสามัคคี เรื่องที่นำมาเขียนอาจเป็นการให้แง่คิดทั่ว ๆ ไป เช่น เรื่องการประหยัด ความรักชาติ ความเป็นพลเมืองดี ฯลฯ

6. บทความประเภทรายงานผลการท่องเที่ยว ถ้าเป็นการไปเที่ยวสถานที่แปลกใหม่ ไม่เคยมีใครไปมาก่อน จะสร้างความสนใจผู้อ่านดีขึ้น เนื้อเรื่องนอกจากจะกล่าวถึงเรื่องราวการเดินทาง ลักษณะภูมิประเทศ และความสวยงามของสถานที่นั้น ๆ แล้ว ยังอาจแทรกเกร็ดความรู้ต่าง ๆ เช่น ข้อผิดพลาด ข้อเสนอแนะเพื่อความสะดวกสบาย สถานที่ที่ไม่ควรพลาด ข้อคิดเห็นบางประการเกี่ยวกับสถานที่นั้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรจะมีควรจะเป็น ฯลฯ เกร็ดเหล่านี้จะช่วยเสริมเรื่องราวให้น่าอ่านยิ่งขึ้น

7. บทความประเภทวิจารณ์ ผู้เขียนจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริง ลักษณะและคุณสมบัติต่าง ๆ ของเรื่องที่จะวิจารณ์อย่างถี่ถ้วน โดยอาศัยหลักวิชา เหตุผลหรือข้อเท็จจริงตัดสินว่าดีหรือไม่ดี ควรหรือไม่ควรอย่างไร บทความประเภทวิจารณ์นี้แบ่งออกเป็นประเภทย่อย ๆ ได้ 3 ประเภท

ก. บทความวิจารณ์หนังสือ ผู้เขียนจะต้องมีความรู้กว้างขวางในวิชาการหลายแขนง เพื่อเป็นแนวในการพิจารณาคุณค่าของหนังสือเรื่องนั้น ผู้เขียนจะวิจารณ์โดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวไม่ได้ ต้องอาศัยหลักวิชา หยิบยกประเด็นต่าง ๆ ของหนังสือมากล่าวว่าดีหรือไม่ดี เหมาะหรือไม่เหมาะสมอย่างไร เช่น การวิจารณ์นวนิยายเรื่องหนึ่ง ประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือ การใช้ภาษา เค้าโครงเรื่อง การจัดฉาก ลักษณะตัวละคร การวาดภาพตัวละคร ความสมจริง การดำเนินเรื่อง การคลี่คลายเรื่อง ผู้วิจารณ์ต้องกล่าวทั้งแง่ดีและแง่ไม่ดี ท้ายสุดผู้วิจารณ์ต้องสรุปข้อคิดเห็นของตนเองว่าหนังสือเรื่องนั้นมีคุณค่าควรแก่การอ่านหรือไม่เพียงใด

ข. บทความวิจารณ์ข่าว มีมูลเหตุโดยตรงมาจากข่าว และเป็นข่าวที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในกลุ่มชน อาจเป็นปัญหาส่วนรวมหรือปัญหาส่วนบุคคลก็ได้ ผู้เขียนจะต้องศึกษาที่มาของข่าว ตลอดจนผลอันจะเกิดขึ้นเนื่องจากข่าวนั้น แล้วนำมาเขียนวิจารณ์แสดงข้อคิดเห็นของตนว่าควรหรือไม่อย่างไรตามเนื้อหาของข่าว และอาจแสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเป็นเชิงเสนอแนะด้วย

ค. บทความวิจารณ์การเมือง ผู้เขียนหยิบยกเอาเรื่องราวต่าง ๆ ทางการเมืองที่เป็นปัญหาขึ้นมากล่าวในเชิงวิพากษ์วิจารณ์การกระทำใด ๆ ก็ตามย่อมจะมีผลสองแง่อยู่เสมอ คือ ดีหรือเสีย ฉะนั้น

ผู้เขียนจึงต้องคอยจับเอาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลดังกล่าวนำมาแยกแยะ แสดงความคิดเห็นและอาจแนะแนวทางปฏิบัตินอกเหนือจากที่ได้เป็น ไปแล้ว ผู้เขียนบทความวิจารณ์การเมืองจะต้องเป็นผู้ติดตามข่าวคราว ให้ทันเหตุการณ์ มีความรอบรู้เรื่องการเมืองทั้งภายในและภายนอก ประเทศ การเมืองในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้ทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2.3.3 หลักในการเขียนบทความ จิตต์นิภา ศรีไสย์ (2539 : 180-181) ให้ข้อควรคำนึงในการเขียนบทความไว้ดังนี้

1. เขียนให้น่าอ่านและเกิดความประทับใจ
2. เขียนแบบวิเคราะห์เรื่อง วิเคราะห์ผู้อ่านโดยมีการเรียงลำดับที่ถูกต้องคือ มีคำนำ เนื้อเรื่อง สรุป
3. เขียนแจ่มแจ้ง กระชับ และให้ผู้อ่านคล้อยตาม
4. เขียนอ้างอิงอย่างมีหลักฐาน น่าเชื่อถือ
5. เลือกเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจในปัจจุบัน
6. เขียนให้มีสาระและเพลิดเพลิน
7. แทรกความคิดเห็นหรือข้อคิดในทางสร้างสรรค์และไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
8. เขียนอย่างมีเหตุผล เสนอแนะในสิ่งที่ควรทำได้
9. ตั้งชื่อเรื่องได้อย่างเหมาะสม ให้ผู้อ่าน

ตัวอย่าง แนวคิดในการตั้งชื่อเรื่องบทความ

- ให้เขียนแนะนำสมุนไพรในไทยมาคนละ 1 ชนิด อาจตั้งชื่อ บทความต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ปลุกไม้ไต้ยา
2. สมุนไพร "ยาไทยที่วิเศษ"
3. สมุนไพรสรรพคุณอเนกประสงค์
4. หางจระเข้บนบก
5. สมุนไพรในรั้วบ้าน
6. ของดีใกล้ตัว
7. ของขบเคี้ยวสมัยคุณยาย
8. ของดีในเมืองไทย

9. ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว บนภูเขามีสมนไพร

2.3.4 วิธีเขียนบทความ วรรณคดี อักษรพวงศ (2539 : 84 - 86) และวิธีเขียนบทความไว้ดังนี้

วิธีหาเนื้อหา

ก่อนจะเขียนบทความ ผู้เขียนจะต้องค้นคว้าหาความรู้ และเรื่องราวอันเป็นสาระ เพื่อมาเป็นเนื้อหาแห่งการเขียนและเนื้อหาที่จะได้มาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น จากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน การสัมภาษณ์ หนังสือจากห้องสมุด จากบุคคลต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ใกล้ตัว และไกลตัว จากการเดินทางท่องเที่ยวจากปฏิทินในรอบปีซึ่งมีเทศกาลมากมายหลายอย่าง และจากวงการสถาบันต่าง ๆ

วิธีเขียน

การวางโครงเรื่องให้ดีจะช่วยการเขียนได้มาก เพราะโครงเรื่องจะช่วยควบคุมการเขียนให้เป็นไปตามแนวคิดที่กำหนดไว้ ทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้เขียนซ้ำซากวนเวียนด้วย โครงเรื่องแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ คำนำ เนื้อเรื่อง และสรุป

1. คำนำ เป็นการเกริ่นหรือบอกกล่าวให้รู้ว่าจะเขียนเรื่องอะไร การขึ้นคำนำมีอยู่ 2 แบบ คือ การกล่าวทั่ว ๆ ไปก่อนที่จะวกเข้าเรื่องที่จะเขียนและการกล่าวเจาะจงลงโดยตรงกับหัวเรื่องที่จะเขียนเลยทีเดียว การเขียนคำนำต้องให้น่าอ่านชวนติดตาม เพราะผู้อ่านนิยมอ่านย่อหน้าแรกก่อน ถ้าเขียนคำนำจะเร้าความสนใจของผู้อ่านได้ต่อไป

2. เนื้อเรื่อง แบ่งเป็น 2 ตอน ส่วนแรกคือ การขยายความเมื่อเกริ่นแล้วในคำนำ ผู้อ่านยังติดตามความคิดได้ไม่ตีพอก็ต้องขยายความออกไปเพื่อช่วยให้เข้าใจได้มากขึ้น ส่วนที่สองเป็นรายละเอียด มีการให้สถิติ รวบรวมข้อมูล การเปรียบเทียบหรือยกตัวอย่างประกอบ แต่ต้องระวังว่าจะให้มากเกินไปจนน่าเบื่อ

3. คำลงท้าย เป็นส่วนที่แสดงทรรศนะข้อคิดเห็นของผู้เขียน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาที่มีด้วย

การตั้งชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่องจะสะท้อนผู้อ่านเป็นอันดับแรก ฉะนั้นการตั้งชื่อเรื่องจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของการเขียนบทความ ชื่อเรื่องสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับบุคคลผู้ช่วย บางสมัยชื่อจะสั้น บางสมัยชื่อจะยาวแล้วแต่ความนิยม นักเขียนควรตั้งชื่อให้แปลกไว้ แต่ชื่อเรื่องกับเนื้อเรื่องควรมีความสัมพันธ์กันไม่ใช่ไปคนละทิศคนละทาง

วิธีเขียนคำนำ

การเขียนคำนำเป็นตอนที่ยากที่สุด แต่ถ้าเริ่มได้แล้วก็จะช่วยให้งานดำเนินไป การเขียนคำนำจึงต้องการความประณีตมาก เพื่อเป็นเครื่องจูงใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องต่อไปจนจบ

วิธีเขียนคำนำตามที่นิยมกันก็คือ

1. อ้างอิงวันเกิดของบุคคลสำคัญ ๆ วันครบรอบปี วันสถาปนา ฯลฯ ซึ่งส่วนมากผู้อ่านรู้เรื่องมาบ้างแล้ว และก็คงอยากรู้เพิ่มเติม
  2. บอกวัตถุประสงค์หรือสาเหตุจูงใจให้เขียน เป็นการขึ้นต้นอย่างตรงไปตรงมา
  3. บอกผลสรุปของความมุ่งหมาย คล้ายกับวิธีที่ 2 แต่แนบเนียนไม่บอกตรงไปนัก
  4. ขึ้นต้นด้วยข้อความโลดโผน น่าตื่นเต้น เพื่อให้ผู้อ่านสะดุดใจ แต่ต้องอยู่ภายในขอบเขต และขอบข่ายแห่งความสุภาพ
  5. เขียนแบบแนวขัน จะทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันและความพอใจ
  6. เขียนแบบประชดประชันหรือเสียดสี
  7. ยกเหตุการณ์มาแล้ว แล้วจึงบอกผล
  8. ตั้งต้นด้วยคำถาม ชวนให้สนใจ อยากรู้คำตอบ
  9. เขียนแบบกันเอง คล้ายกำลังสนทนากับผู้อ่าน
  10. เขียนแบบบรรยาย ต้องมีถ้อยคำและลีลาที่น่าอ่าน
- ข้อควรระวังในการเขียนคำนำก็คือ ไม่ควรขึ้นต้นด้วยประโยคเดียวกับชื่อเรื่อง เว้นแต่ชื่อเรื่องจะแปลก และเป็นการตั้งใจที่จะเน้นเป็นพิเศษ นอกจากนั้นไม่ควรใช้สุภาพคำประพันธ์ที่คนรู้จักและเข้าใจที่อยู่แล้ว เพราะจะไม่เร้าความสนใจเท่าที่ควร

ตัวอย่างบทความเชิงสาระหรือเชิงวิชาการ (จิตต์นิภา ศรีไสย์. 2539 : 222 - 232 ; อ้างอิงจาก สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา)

ดั่งดวงแก้วตกต้องแผ่นดิน

สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาแง่มุมหนึ่งของ "ชนบ" วรรณคดีไทยคือ ชนบในการสร้างและใช้ภาพพจน์ ซึ่งแสดงให้เห็นความต่อเนื่องและอิทธิพลของชนบวรรณคดีในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางภาษา และวรรณศิลป์ของไทย ตัวอย่างที่นำมาศึกษาคือการใช้ภาพ "ดวงแก้ว" ที่ถูกทำลายเพื่อสื่ออารมณ์แห่งความเจ็บปวดร้าวรานใจ อันเนื่องมาจากความรักและการสูญเสีย

ดูใจได้คิดสิการแล้ว

ดั่งดวงแก้วตกต้องแผ่นดิน

ร้าวระย่ำย่ำจิตเจ็บบورا

ประหนึ่งว่าจะวายชีวี¹

คำร่ำพันอันแสดงความเสียดายและปวดร้าวข้างต้นนี้ เป็นความที่ซึ่งใจก่นตีในหมู่ผู้ที่รักและศึกษาวรรณคดีไทย

อิเหนา ผู้เป็นเจ้าชาย "วงศ์เทวา" ในวัยหนุ่มสะอ้างผู้เพียบพร้อมด้วยรูปชานหลงไหล ทั้งมีความเก่งกล้าหาญผู้ทัดเทียมมิได้ และที่สำคัญคือเป็นผู้ที่สมปรารถนาในทุกสิ่งที่พึงปรารถนา อาจทำตามอำเภอใจได้ โดยมีต้องเกรงผู้ใด.....บัดนี้.....เมื่อได้ยลโฉม "ตุงเทพนิมิต" ของบุษบาเป็นครั้งแรกก็ให้รู้สึก "เคลิบเคลิ้มคลุ้มคลั่ง" ด้วยความหลงไหลจนขับเพลงชมนางโดยไม่รู้สีกตัวต่อหน้าพระที่นั่ง...และแล้วก็เกิดความทุกข์ทรมานด้วยความเสียดายดวงแก้วอันล้ำค่าที่ตนเองได้สลัดทิ้งไปโดยไม่ไตร่ตรอง

แต่จะคร่ำครวญไปไยเล่า...เพราะทุกสิ่งสายเกินแก้ ด้วยอิเหนาเองได้ตัดรอนบุษบา จนทำให้บุษบาต้องกลายเป็น "คู่ตุนาหงัน" ของจรกาผู้ต่ำศักดิ์ไปเสียแล้ว.....กว่าอิเหนาจะได้คิด ทุกสิ่งก็สายเกินการณ์..."ดั่งดวงแก้วตกต้องแผ่นดิน" ภาพที่ได้จากความ

* สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา

อ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) จุฬาฯ

M.litt (English Studies) Edinburgh

Ph.D. (Thai Literature) London

อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย, อิเหนา, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพฯ, 2514), หน้า 364.

เปรียบอันชัดเจนสละสลวยนี่เป็นที่ประทับใจเจเนใจอยู่.....ดวงแก้วอันเปราะบางมีค่า เมื่อ
 หล่นกระทบความแข็งกระด้างย่อมแตกร้าวสูญสลายในชั่วพริบตา...รวดเร็ว ชวนให้รวด
 ร้าวใจหายนึก

การใช้ภาพพจน์ของ ดวงแก้วที่พลัดหล่นแตก เพื่อแสดงความอาวรณ์อาลัย
 เสียหายนั้น ปรากฏอยู่ในขุนช้าง-ขุนแผนด้วย เมื่อขุนแผนรำพึงถึงนางวันทองที่ต้องมา
 ตัดรอนโกรธเคืองกัน เพราะขุนช้างวางอุบายมาแย่งชิงนางไปและเมื่อขุนแผนกลับจาก
 สงครามพร้อมกับนางลาวทอง นางวันทองซึ่งเฝ้าครองตัวรอคอยขุนแผนอยู่ไม่ยอมเข้า
 หอกับขุนช้าง ได้เห็นนางลาวทองก็เกิดวิวาทกันด้วยความน้อยใจหึงหวง ในที่สุดก็ทำ
 ให้ขุนแผนพลอยโกรธเคืองนางวันทอง พานางลาวทองจากไป ทิ้งนางวันทองไว้ให้กับ
 ขุนช้าง...ขุนแผนจึงรำพันในภายหลังว่า

เห็นหน้าแล้วยังมีชีวิต   ดังกำแก้วแล้วมาพลัดจากมือพี่
 เฉพาะลงตรงใจจะราว   เป็นราศีเสียแล้วกระมังนา¹

อาจกล่าวได้ว่า ภาพพจน์ข้างต้นนี้มีความใกล้เคียงกับภาพพจน์ในอิเหนา
 ซึ่งในส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเป็นงานร่วมสมัยกัน และอีกส่วนหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น
 อิทธิพลของความคิด คำพูดสำนวนโวหารในภาษาเอง เพราะแม้ในภาษาพูดก็มีการ
 เปรียบเทียบสิ่งที่มีค่าเป็นที่รักยิ่งกว่าแก้ว หรือดวงแก้วโดยเฉพาะการเปรียบเทียบนาง
 อੰงามบริสุทธิ์มีค่า เช่น ในสุภาวิตสอนหญิง มีบทกล่าวเปรียบเทียบว่า

เป็นสาวแน่แล้วรวยสวยสะอาด   ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
 แม้แตกร้าวร้าวร่อยถอยราคา   จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง²

ความงามบริสุทธิ์ของหญิงสาวเป็นคุณสมบัติอันมีค่าสูงส่งและการแตกร้าวของ
 มณีนั้นย่อมเป็นเหตุแห่งการสูญค่าโดยสิ้นเชิง แนวความคิดของภาพพจน์ข้างต้นนี้จึงมี
 ความคล้ายคลึงและสัมพันธ์กับภาพพจน์ใน ขุนช้าง-ขุนแผน และอิเหนา ที่กล่าวมาแล้ว

ในบทละครเรื่อง ท้าวแสนปม ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ก็มีความเปรียบถึง ดวงแก้ว ในทำนองเดียวกันว่า

¹ เสภาเรื่องขุนช้าง - ขุนแผน, พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพ, 2513), หน้า 292.

² พ.ณ. ประมวลมารค, ประวัติคำกลอนสุนทรภู่, (กรุงเทพ, 2519), หน้า 79.

ได้เห็นแก้วประเสริฐเลิศชม	จะนิยมก่อนกรวดกระไรได้
เคยพบสาวฟ้าสุราลัย	ฤาจะไผ่ต้องชาวปัตถพิน
ไอ้แก้วแวววังข้างจับจิต	จะใคร่ปลิดปลอดมาดังถวิล
ไอ้เอี่ยมสุดหล้าฟ้าดิน	จะได้สมดังจินต์ฉันใด

.....	.....
เห็นแก้วแวววังที่จับจิต	ใยไม่คิดอาจเอี่ยมให้ถึงที่
เมื่อไม่เอี่ยมจะถึงได้อย่างไรมี	อันมณีฤาจะโลดไปถึงมือ'

ในโคลงเจ้าวิฑูรสอนหลาน อันเป็นวรรณคดีลานนามีความเปรียบนางอันมี
คำว่าเป็น "มณีดวง" และภรรยาผู้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมก็เปรียบเหมือน "ดวงแก้ว"
เช่นกัน

หญิงใดมีใจอ่อนน้อม	จาหวาน
ปเอียดฟังสาธารณ์	อ่อนเอื้อ
นอนคั่นคิดถึงการ	ครองรุ่ง มีเฮย
รักเฝ้าพันธุ์ชั้นเชื้อ	ชาตินี้ชื่อ มณีดวง ^๑
ชาย เมียมิ่งแก้ว	เทียมแฝง
ท้อทกเทียมเหมือนแสง	เพริศแพรว
ควรยาและรักแพง	สัตย์ชื่อ ดีเฮย
ท้อทกเทียม เหมือนแก้ว	ชื่อชั้นมงคล ^๒

จากตัวอย่างของทั้งวรรณคดีภาคกลาง และวรรณคดีลานนาที่ยกมานี้พอจะ
ช่วยยืนยันความนิยมในการใช้ความเปรียบอันเกี่ยวเนื่องด้วย "มณี" และ "ดวงแก้ว"
ในวรรณคดีไทยได้อย่างชัดเจน

นอกจากใช้คำว่า "แก้ว" หรือ "มณี" แล้ว กวีไทยยังใช้คำว่า มณีรัตน์ หรือ
วชิรรัตน์ ในความเปรียบทำนองเดียวกันด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความหมายของคำว่า
ดวงแก้ว หรือ แก้ว หรือ มณี ในวรรณคดีไทยนั้นรวมความไปถึง "วชิร" หรือ "เพชร"
อีกด้วย

¹ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ศกุนตลา มัทนะพาธา ท้าวแสนปม และป่อเกิด
รามเกียรติ์ (กรุงเทพ, 2495), หน้า 4444 - 5.

² สิงชะ วรรณสัย (ผู้ค้นคว้าเรียบเรียง) โคลงเจ้าวิฑูรสอนหลาน (เชียงใหม่, 2515) หน้า 28.

³ เล่มเดียวกัน, หน้า 38.

ในประชุมเพลงยาว ฉบับหอสมุดแห่งชาติ มีการใช้ความเปรียบถึงนางว่า เป็น "มณีรัตน์" หรือเป็น "วชิรรัตน์อลงกรณ์" อยู่หลายตอน เช่น

ที่หมายน้องเหมือนหนึ่งปองมณีรัตน์   ขาวศรีสมบุรณ์พูลสวัสดิ์
 อนุบัติอยู่ในยอดดุกนรว'

ขาวเหลืองเรื่องศรีวิเชียรฉาย   แสนท์หมายวชิรรัตน์อลงกรณ์'
 แสนสวาทมิได้ขาดทิวาวาย

เพลงยาวข้างต้นนี้เป็นเพลงยาวความเก่า ในประชุมเพลงยาวภาคที่ 7 ซึ่งกรมพระยาตำรากรราชานุภาพ กล่าวไว้ในคำนำว่า เป็นเพลงยาวชั้นเก่าถึงกรุงศรีอยุธยา หรือกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังนั้นตัวอย่างที่ยกมาจึงอาจสะท้อนให้เห็นว่า การเปรียบนางอันเป็นที่รักว่าเป็นดวงแก้ว มณี รัตนะ หรือ เพชร อันสูงค่า นั้น เป็นความนิยมที่ปรากฏในวรรณคดีไทยสืบเนื่องกันมาช้านาน

ในงานของกวีไทยสมัยใหม่ เช่น งานของอังคาร กัลยาณพงศ์ ก็มีบทกวีซึ่งมีผู้รู้จักกันแพร่หลายที่สุดบทหนึ่งคือ "เสียเจ้า" อันเป็นบทคร่ำครวญด้วยความอาลัยรัก ซึ่งเจ็บปวดรุนแรงกว่าในอิเหนาว่า

เสียเจ้าราวราวมณีรุ่ง	มุ่งปรารถนาสิ่งใดในหล้า
มิหวังกระทั่งฟากฟ้า	ชบหน้าติดดินกินทราย
จะเจ็บจำไปถึงปรโลก	ฤทธอยโตกรูปร่างจางหาย
จะเกิดก็ฟ้ามাত্রมตาย	อย่าหมายว่าจะให้หัวใจ'

ใครเลยจะปฏิเสธความเข้มข้นงดงามอันประทับใจของบทกวีนี้ ภาพพจน์ในวรรคแรกนั้นงดงามลึกซึ้งนัก "เสียเจ้าราวราวมณีรุ่ง" ความเจ็บปวดจากการสูญเสีย เป็นความร้าวรานในดวงใจ พรรณนาเป็นภาพของมณีรุ่ง (อันควรจะหมายถึง เพชร-แก้วสีรุ่ง) อันระยับแต่ร้าวราน พร่าวพราย สูญสิ้นหมดสิ้นไร้ค่า เมื่อมณีรุ่งพรายนั้น ไม่มีวันจะกลับคืนดังเดิม.....และความเจ็บปวดขมขื่นอันเต็มเปี่ยม ยังพรรณนาออกมาเป็นอาการโตกสลดหมดสิ้นหวัง ทอดอาลัยไม่โยติต่อชีวิตถึงกับชบหน้าติดดินกินทราย

¹ ประชุมเพลงยาวฉบับหอสมุดแห่งชาติ (กรุงเทพฯ 2507), หน้า 230.

² เล่มเดียวกัน, หน้า 224.

³ อังคาร กัลยาณพงศ์, กวีนิพนธ์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ 2523), หน้า 48.

ไม่หมายแม้จะชื่นชมพากฟากอีกต่อไป ทั้งยังแสดงความ "อาฆาต" ด้วยความเด็ดเดี่ยว
ทรงทราบว่าจดจำความเจ็บปวดนี้ไว้ชั่วกาลนาน ทั้งจะมียินยอมให้ดวงใจต้องทุกข์ทรมาน
เช่นนี้อีกไม่ว่าในชาติใดภพใดในอนาคต

การนำเอาภาพพจน์ในอิเหนา มาเทียบกับภาพพจน์ใน "เสียเจ้า" ของ
อังคารนี้มีได้มุ่งหวังจะกล่าวยืนยันหรือพิสูจน์ว่า อังคารได้รับอิทธิพลจากอิเหนาแต่
ประการใด เพราะอันที่จริงแล้ว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ "ตั้งดวงแก้วตกต้องแผ่นผา"
กับ "เสียเจ้าราวรำวมณีรุ่ง" ก็เห็นว่าภาพพจน์ทั้งสองนี้มีความแตกต่างกันในรายละเอียด
ละเอียดมากพอ ๆ กับที่มีความคล้ายคลึงกันในแนวความคิดทีเดียว

ภาพพจน์ทั้งสองนี้ เป็นการสื่ออารมณ์เศร้าเสียกาย เจ็บปวด จากการสูญเสีย
สิ่งที่มีค่ายิ่งไป โดยมีอาจแก้ไขกลับคืนได้ ภาพพจน์จาก อิเหนา "ตั้งดวงแก้วตกต้อง
แผ่นผา" ให้ภาพของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ การเคลื่อนไหว คือ "ตกต้องแผ่นผา"
เป็นการพรรณนา "เหตุ" อันก่อให้เกิด "ผล" โดยที่มีพึงต้องพรรณนาถึงผลที่เกิดขึ้น
แต่ผู้อ่านเป็นผู้สร้างภาพของผลจากเหตุการณ์นี้ด้วยตนเองในขณะที่ "เสียเจ้าราวรำ
วมณีรุ่ง" ในภาพหนึ่งของมณีรุ่งที่รำวรานอันเกิดจากเหตุที่กล่าวไว้ข้างหน้าคือ "เสียเจ้า"
ผู้อ่านอาจสร้างภาพให้แจ่มชัดขึ้นโดยพินิจมณีรุ่งนั้นว่า เมื่อมณีรุ่งนั้นรำวไป แม้จะไม่
แตกสลาย แต่รอยรำวจะกระจายกระจ่างพรางพรายอยู่ในมณีอันใสรุ่งระยับเพียงใด เป็น
ดุจหยาดน้ำตาแห่งความเจ็บปวดอาลัยที่รินหลั่งลงพรั่งพรายในดวงใจตลอดไปเป็นนิจ

และเมื่อพิจารณาถึงที่สุดแล้ว "ดวงแก้ว" และ "มณีรุ่ง" ก็อาจจะแตกต่างกัน
ในด้านการสร้างภาพในจินตนาการของผู้อ่าน ทั้งในด้านความหมายอันขึ้นต่อปริบทใน
เรื่องในบทนั้น ๆ ดวงแก้ว และมณีรุ่ง อาจจะได้ "หมายถึง" หรือ "แทน" ความคิด
อันเดียวกันเสียเลยทีเดียว

ถึงกระนั้น เราก็ไม่อาจกล่าวได้อย่างสนิทใจว่าภาพพจน์ทั้งสองนี้มีได้สัมพันธ์
กันเลยในระดับพื้นฐานที่สุด ผู้ที่อ่านวรรณคดีไทยส่วนใหญ่ย่อมรู้สึกถึงความคล้ายคลึง
ใกล้เคียงกันของภาพพจน์ทั้งคู่และอาจจะเข้าใจและยอมรับ โดยไม่รู้รู้สึกสะอึกใจแต่
ประการใดด้วย

สิ่งที่เราจะพิจารณาในที่นี้คือ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้ออกอะไรแก่เราบ้าง?...
ผู้ที่คุ้นเคยกับวรรณคดีไทยอาจกล่าวว่าการใช้ ดวงแก้ว หรือมณีเป็น "ขนบ" อย่างหนึ่ง
ในการสร้างภาพพจน์ของกวีไทย อาจจะใช้หมายถึงนางอันเป็นที่รัก ดวงใจของกวีเอง
หรือแม้แต่ความรักอันสูงส่ง แล้วแต่กวีจะสื่อความ และผู้อ่านจะพยายามตีความ การที่
กวีไทยเรียกนางอันเป็นที่รักว่า นางแก้ว แก้วกัลยา แก้วกลอยใจ แก้วตา แก้วตรุณ
เพ็ญ แก้ววนิภาค แก้วเพ็ญพาลภักทร แก้วเพ็ญกลางสมร รัตนาริศ รัตนกมล รัตน

สุคา ก็เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้เห็นแจ่มชัดว่ากวีไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับแนวความคิด และภาพพจน์อันเนื่องด้วย แก้วมณี หรือ รัตนะ อย่างลึกซึ้งเพียงใด ดังนั้นการใช้ภาพ ดวงแก้วที่ร้าวรานแตกสลาย เพื่อสื่ออารมณ์เจ็บปวด โศกเศร้าเสียดายนางอันเป็นที่รักนั้น จึงมีลักษณะเป็น "ขนบ" อีกประการหนึ่งด้วย

อิทธิพลของ "ขนบ" ในวรรณคดีนี้ช่วยกำหนดงานสร้างสรรค์ของกวีทั้งโดยตรง และโดยอ้อม ด้วยวรรณคดีเป็นส่วนหนึ่งของกระแสวัฒนธรรมอันไหลวนเวียนในสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อบรมสร้างสมขึ้น และสืบทอดต่อเนื่องกันมา ทั้งโดยจงใจ และไม่จงใจในโลกของภาษาและวรรณคดีนั้น การที่คำคำหนึ่ง หรือ ภาพพจน์อย่างใด อย่างหนึ่งมีความหมายอย่างที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่ทุกวันนี้ ก็เป็นขบวนการสร้างสม เปลี่ยนแปลงกันมาของมนุษย์ในสังคม โดยอาจจะมามีอิทธิพลจากสังคมภายนอกต่างชาติ ต่างภาษา มาเกี่ยวข้องกับตัวในบางกรณี

เมื่อมองในแง่นี้ งานเขียนแต่ละชิ้นมีความสัมพันธ์กันอยู่ทั้งงานเขียนในสังคม เดียวกัน หรืองานเขียนต่างสังคมต่างสมัยกันก็อาจจะมีอิทธิพลต่อกันได้ บทกวีแต่ละบทที่ เขียนขึ้นย่อม "สัมพันธ์" กับบทกวีอื่น ๆ ที่เคยเขียนมาแล้วอย่างน้อยที่สุดคำที่กวีใช้ หรือ รูปแบบ ที่ใช้รจนางานชิ้นหนึ่ง ๆ ย่อมมิได้ถือกำเนิดมาจากความว่างเปล่าแต่อย่างใด หากเป็นการ "สะสม" "สร้างสม" ของวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ของสังคม นั้น ๆ¹ เกิดเป็น "ขนบ" ที่กวีอาจจะนำมาใช้ โดยอาจจะ "ดำเนินรอยตาม" หรือ อาจจะเป็นการพยายาม "แหกคอก" ออกไป เพื่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้น

แต่ไม่ว่าจะเป็นความพยายามที่จะ "รักษา" หรือ "เปลี่ยนแปลง" หรือ "สร้าง สรรค์" ก็เป็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอันมีความเชื่อมโยงจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน รวมถึงอนาคตด้วย

ด้วยเหตุนี้การที่จะสามารถ "เข้าใจ" และรับรู้วรรณกรรมปัจจุบันได้อย่างดี จึง ควรได้ตระหนักถึงความเป็นจริงข้อนี้ เพราะจะโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ตาม "ขนบ" วรรณ คดีจากอดีตก็มีส่วนร่วมสร้างวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ปัจจุบันที่ห้อมล้อมโอบอุ้ม เราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นในรูปของวรรณกรรม บทกวีหรือเสียงเพลง หรือ แม้แต่บทโฆษณา ในรูปต่าง ๆ กัน

¹ คำว่า วัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ ในที่นี้มุ่งหมายถึงความเจริญงอกงามของการแสดงออก ด้วยภาษาในสังคมหนึ่ง ๆ อันรวมไปถึงความรุ่งเรืองทางวรรณศิลป์ อันเป็นศิลปะการใช้ภาษาชั้นสูง เพื่อสร้าง สรรค์วรรณคดีซึ่งมีการสร้างสม ถ่ายทอด และสืบต่อในสังคมทั้งในระดับแคบและกว้าง

เมื่อไม่นานมานี้ เสียงเพลง "หัวใจสลาย" ได้ขับเคลื่อนหัวใจของคนร่วมสมัย
จำนวนมากด้วยคำร้องที่ว่า

ตั้งแก้วบางเขาทุบทิ้งแตก
ใจฉันแหลกเพราะน้ำมือเธอ
ปวดอกข้าคร่ำครวญพำเพื่อ
เคยไหมเธอจะเหลือบเหลียวมา¹

การใช้ภาพพจน์ "ตั้งแก้วบางเขาทุบทิ้งแตก" เพื่อสื่อความหมายของความร้าว
รานแตกสลายของสิ่งมีค่าขึงนั้นเป็น "สาร" อันคล้ายคลึงกับใน "อิเหนา" และ "เสียเจ้า"
ที่ได้พิจารณามาแล้ว แต่ความหมายของ "แก้ว" ในเนื้อเพลงนี้ต่างจาก "ดวงแก้ว" หรือ
"มณีรุ่ง" เพราะ "แก้วบาง" ในที่นี้เป็นแก้วสมัยใหม่ที่เน้นถึงสภาพทางรูปธรรมของความ
เป็นแก้วทั้งยังมีบทขยายความว่าเป็น แก้วบาง เพื่อเน้นความเปราะบางอันแหลกสลายได้
ง่าย

การใช้สำนวนกล่าวเน้นถึงผู้กระทำกริยา คือ "เขา" (ซึ่งในที่นี้หมายถึงคนทั่วไป)
และกริยา "ทุบทิ้ง" ก็เป็นข้อแตกต่างที่สังเกตเห็นได้ชัดว่า ต่างกับสำนวนเกลี้ยเกลธา
สละสลวยของอิเหนา "ตั้งดวงแก้วตกต้องแผ่นดินผา" และสำนวนอันเข้มข้นงดงามของอังคาร
"เสียเจ้าร้าวร้าวมณีรุ่ง"

เมื่อเปรียบเทียบภาพพจน์ทั้งสามนี้ จะเห็นได้ชัดเจนว่าภาษาวรรณคดีตามขนบ
นั้น มักมีความเข้มข้นและความสละสลวยประสานกลมกลืนกันอยู่ ทั้งรสคำ รสความ
งดงามราบรื่น ในขณะที่ภาษา "วรรณกรรม" สมัยใหม่ซึ่งมีได้ตั้งใจให้เป็น "วรรณคดี"
หากแต่เป็นวรรณกรรมร่วมสมัยที่มุ่งแพร่กระจายไปสู่กลุ่มชนของสังคมในระดับกว้าง เช่น
ในเนื้อเพลงข้างต้นนั้นก็มีความงามทางวรรณศิลป์ที่แตกต่างออกไป "ตั้งแก้วบางเขาทุบทิ้ง
แตก" ช่วยเน้นความรุนแรงของการทำลายสิ่งที่มีค่า กริยาสามตัวที่นำมาเรียงกันคือ ทุบ
ทิ้ง แตก เป็นการพรรณนาที่ให้ภาพชัดเจนด้วยภาษาพูดที่เรียบง่าย เป็นภาษา "ร่วม
สมัย" ที่ต่างจากภาษากวีตามขนบในอดีตอยู่ไม่น้อย

ถึงกระนั้น อิทธิพลของภาษาวรรณคดีที่ปรากฏในภาษาวรรณกรรมร่วมสมัยนี้
ก็สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์อันซับซ้อนเกี่ยวโยงสืบเนื่องถึงกันระหว่างภาษา ขนบทาง

¹ เพลง "หัวใจสลาย" โดยปราจีน ทรงเผ่า และทวิพงศ์ มณีนิล

วรรณคดีและการแสดงออกด้วยภาษาของกลุ่มชนร่วมสังคม ร่วมวัฒนธรรมกัน การทำความเข้าใจและรู้จักกับ "ชนบ" วรรณคดีจึงมิใช่การมองย้อนไปสู่อดีตอันไร้ค่าหรือสูญสลายไปแล้ว หากแต่เป็นการช่วยให้ตระหนักรู้ได้ว่า "ชนบ" ที่สร้างและสะสมมาในอดีตนั้นได้ส่งผลกระทบต่อปัจจุบันอย่างไร ทั้งช่วยสร้างเสริมให้เกิดความแปรเปลี่ยนหรือความเจริญเติบโตของงานในวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณศิลป์ปัจจุบันอันจะมีส่วนช่วยกำหนด "ชนบ" ของวรรณกรรมในอนาคตประการใดบ้าง

ตัวอย่างบทความเชิงปกิณกะ (จิตต์นิภา ศรีไสย์. 2539 : 217 - 221 ; อ้างอิงจาก ทอง มวยไทย. 2522)

มวยไทย : ศิลปะการป้องกันตัวและต่อสู้

มวยไทยเป็นศิลปะการป้องกันตัวซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยมาแต่บรรพบุรุษ ประมาณ 2,000 กว่าปี ไม่มีชนชาติใดในโลกจะลอกเลียนแบบได้อย่างถูกต้อง แม้แต่คนไทยเราเอง เดี่ยวนี้ก็ยังไม่ทำกันไม่ต่อจะถูกต้องตามแบบของมวยไทยอย่างแท้จริง ญี่ปุ่น เป็นชาติที่พยายามลอกเลียนแบบมวยไทยมากกว่า 10 ปี ก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างคนไทย เช่น เตะ ตีเข่า และการใช้ศอก นอกจากการใช้หมัดเพราะฝึกมวยสากลมาก่อน

มวยไทย ใช้อวัยวะในร่างกายเป็นอาวุธสำหรับป้องกันตัวได้หลายอย่าง เช่น หมัด เข่า ขา ศอก หัว นิ้วมือ หัวเข่าห้ามแล้ว นิ้วมือก็ใช้ไม่ได้ เพราะใส่นวม แต่ต้องเรียนรู้และใช้ให้ได้ทั้งหัวและนิ้วมือ เพื่อไว้ใช้ต่อสู้นอกสังเวียนเมื่อถูกอันตราย รังแก หรือจะใช้บนสังเวียนก็ได้ถ้ารู้จักใช้

เท้าสมัยโบราณใช้กระทืบก็ได้ เตะช้ำก็ได้เมื่อคู่ต่อสู้ล้ม แต่อย่างนี้ว่าคนล้มจะหมัดปัญญาสู้ หมัดปัญญาแก้ไขได้ เดี่ยวนี้เขาก็ห้ามแล้ว จึงใช้กันเพียงเตะ ตีบ ยัน เหน็บกระช้ำฟาดหาง สันกระแทกเดี๋ยวนี้ไม่เห็นมีผู้ใดใช้กันและกันเท่านั้น

มวยไทย ถ้าเรียนให้รู้อย่างต่องแท้แล้ว จะสามารถป้องกันตัวได้ตั้งแต่ปลาย
เท้ายันเส้นผม แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีใครสามารถป้องกันตัวได้อย่างถูกต้อง รู้จักแต่ใช้ทำร้ายซึ่ง
กันและกันเท่านั้น

ทำไมผู้เขียนถึงพูดอย่างนี้ เพราะเท่าที่ดูไม่เห็นมีใครป้องกันตัวได้อย่างจริงจัง
สาเหตุเพราะครูผู้ฝึกสอนขาดความรู้ความชำนาญ เรื่องศิลปะมวยไทยเป็นศิลปะศาสตร์
แขนงหนึ่ง ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียนให้รู้แจ้งเห็นจริงและทำให้ได้จึงควรจะเป็นครูเป็น
อาจารย์ ไม่ใช่อาศัยมีเงินอย่างเดียวก็ตั้งค่ายตั้งคณะมวยเพื่อหวังเล่นการพนันและเข้าดู
มวยโดยไม่ต้องเสียเงิน เมื่อไม่รู้ศิลปะมวยไทยจึงเอาแบบอย่างต่างชาติมาใช้ผสมมวยไทย
จึงชิงทำก่อน ซึ่งไม่ถูกต้องตามแบบมวยไทย เพราะขาดการป้องกันตัว ต่างคนต่างเตะ
ต่างคนต่างจับไปด้วยกัน มากน้อยสุดแต่ความหนักเบาและแค้นป้ำมากกว่ากัน

หนังสือพิมพ์ประเภทหมัดมวยและนักวิจารณ์มวย เคยเขียนเคยพูดกันบ่อย ๆ
ว่าไปดูการชกคนที่เวที่นั่นเวที่นี้ มันเป็นการดูถูกศิลปะมวยไทยอย่างร้ายกาจ ซึ่งบรรพ
บุรุษของเราได้คิดค้นกันขึ้นเพื่อไว้ต่อสู้และป้องกันตัวเมื่อถูกต่างชาติรังแก

เดี๋ยวนี้ศิลปะการต่อสู้ และการป้องกันตัวของมวยไทย จึงค่อย ๆ หายไปถึงมี
ใช้ก็ใช้กันไม่ค่อยจะได้ผล เพราะไม่รู้วิธีใช้ที่ถูกต้องตามแบบอย่างที่ยุคบรรพบุรุษเคยใช้ได้ผล
มาแล้ว เช่น ศอก เข่า และเท้า ซึ่งเป็นอาวุธที่เด็ดขาด

มวยไทย ต้องรู้จักหลอกล่อ หรือเรียกว่าแหยให้คู่ต่อสู้หลงกล แล้วจึงเข้าทำ
หรือหลอกให้คู่ต่อสู้เข้าทำ แล้วเราป้องกันและตอบโต้ให้เจ็บเป็นการตัดกำลัง เช่น เรา
รู้ว่าคู่ต่อสู้เป็นมวยเตะเก่งและเตะหนัก เราก็หาวิธีป้องกันให้คู่ต่อสู้ไม่อยากเตะหรือเตะมา
ก็เบาหรือไม่กล้าเตะมาอีกหรืออย่างเดี๋ยวนี้นักมวยชอบตีเข้าเข้ากระจับ เราต้องหาวิธีป้อง
กันและตอบโต้ให้เจ็บแสบตามมวยไทยไม่ใช่มาเที่ยวพูดเที่ยววิจารณ์ว่าทำไมถูก เป็นการ
เอาเปรียบคู่ต่อสู้ การแข่งขันการต่อสู้แม้จะได้เปรียบเท่าเมล็ดข้าวสารหรือเท่าเมล็ดงาก็
ต้องเอา

ผู้เขียนขอย้อนกล่าวถึงเรื่องนักมวยตีเข้าเข้ากระจับ ทำไมถึงพูดโวยวายว่ากัน
ไม่สิ้นสุดผู้เขียนขอยืนยันว่า การตีเข้าเข้ากระจับเป็นแม่ไม้อันหนึ่งของมวยไทยเป็นศิลปะ
การต่อสู้ป้องกันตัว และต้องสามารถป้องกันตัวได้ตั้งแต่ปลายเท้ายันเส้นผม แล้วตรง
กระจับมีพื้นที่ที่ตารางนิ้ว ทำไมถึงป้องกันไม่ได้ เมื่อโง่และไม่มีปัญญาที่จะป้องกันการตี
เข้าเข้ากระจับ ก็เลิกเล่นมวยไทยเสียดีกว่าอย่าไปเที่ยวโวยวายให้อายชาวบ้าน ผิด
บรรพบุรุษเลย ไปเล่นมวยสากลเถอะ เพราะชกต่ำกว่าสะคือไม่ได้ นักวิจารณ์มวยพูด
ออกอากาศเรื่องมวยตีเข้าเข้ากระจับผมอายแทน เพราะมีคนมาถามผู้เขียนว่าพวกที่
วิจารณ์มวยตีเข้าเข้ากระจับพวกนั้นเขาเป็นมวยไทยหรือเปล่า และเป็นมาจากสำนักไหน

ฉะนั้น ทุกคนหากไม่รู้ศิลปะมวยไทย ไม่รู้ศาสตร์ของมวยไทย ก็จงศึกษาเสียก่อน อย่าเที่ยวพูดเที่ยววิจารณ์ให้ลูกหลานไทยพลอยโง่งไปด้วยเลย จงศึกษาและเรียนรู้แจ่มแจ้งเสียก่อนแล้วจึงค่อยพูด ไม่เช่นนั้น บรรพบุรุษจะเสียใจแล้วจะถูกสาปแช่งถึงวิบัติได้ ผู้เขียนเชื่ออย่างนี้ เพราะมวยไทยเป็นศิลปะเอกลักษณ์ประจำชาติไทยมาแต่บรรพบุรุษ

เวลานี้พวกที่ไม่รู้ศิลปะมวยไทยกำลังทำให้ศิลปะมวยไทยซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเสื่อมลงไปทุกวัน ผู้เขียนอยากขอร้องให้ผู้รู้ศิลปศาสตร์ของมวยไทยได้ลุกขึ้นมาช่วยป้องกันศิลปะมวยไทยและฟื้นฟูศิลปะของมวยไทยให้เป็นของชาติไทยต่อไปก่อนที่จะสูญหายไป

มวยไทยไม่ใช่เรียนยากเรียนง่าย สำหรับลูกไทยหลายไทยที่สนใจทั้งหลาย ทั้งชาย-หญิง จะศึกษาเพื่อเอาไว้ป้องกันตัวเมื่อถูกรังแกจากพวกอันธพาลหรือถูกข่มขู่จากพวกมิจฉาชีพ หรือเพื่อประกอบเป็นอาชีพก็ได้เพราะเวลาที่มวยมีการแข่งขันทุกวันแต่ต้องตั้งใจจริง เมื่อศึกษาอย่างลึกซึ้งจะรู้ว่ามวยไทยคืออะไร แล้วจะไม่มีใครหลงไหลศิลปะการป้องกันตัวของต่างชาติที่เข้ามาเผยแพร่อยู่ในเวลานี้ เพราะสู้ศิลปะการป้องกันตัวของมวยไทยเราไม่ได้ แต่ต้องเรียนจากผู้รู้จริง มวยไทยเรามีทุกอย่างที่ต่างชาติมี แต่ของเราดีกว่าเหนือกว่าและแนบเนียนกว่า เพราะป้องกันอย่างจริงจัง สามารถเกินให้เตะเล่นได้โดยไม่เจ็บปวดแต่ต้องศึกษาให้รู้ให้เข้าใจแล้วเราจะไม่กลัวคนเตะก้านคอ หรือตีเข้าเข้ากระจับ ในเมื่อมวยไทยเป็นศาสตร์ ย่อมไม่มีการเรียนจบต้องแก้ไขคิดค้นดัดแปลงให้รัดกุมแนบเนียน ให้สามารถป้องกันตัวได้ทุกรูปแบบที่คู่ต่อสู้ทำร้ายเรา

ฉะนั้น ใครที่พูดว่าเรียนมวยไทยจบมาจากอาจารย์นั้นอาจารย์นี้ คนนั้นโกหก เพราะผู้เขียนเรียนมาอาจารย์บอกว่ามวยไทยไม่มีจุดจบ สุดแต่ใครจะคิดแก้ไขและดัดแปลงให้รัดกุมสามารถป้องกันอวัยวะของคู่ต่อสู้ที่จะทำร้ายเราได้เป็นใช้ได้ ผู้เขียนจะขอยืนยันอีกครั้งหนึ่งว่าการตีเข้าเข้ากระจับนั้น เป็นแม่ไม้มวยไทยที่นักมวยต้องใช้ได้ทุกคนและต้องรู้จักป้องกันและตอบโต้ได้ทุกคน ถ้าหากมีครูมีอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องศิลปะมวยไทยอย่างแท้จริง

ผู้เขียนขอย้ำอีกครั้งว่าใครที่ยังพูดว่าตีเข้าเข้ากระจับเป็นการไม่ถูกต้อง ผู้เขียนขอบอกว่าผู้นั้นยังห่างไกลศิลปะมวยไทยไม่รู้เรื่องมวยไทยไม่รู้เรื่องมวยและเป็นผู้จงใจทำลายศิลปะมวยไทย ซึ่งในอดีตผู้ที่มีฝีมือและศิลปะมวยรอบด้าน จะมีโอกาสได้เป็นทหารรักษาพระองค์อยู่ใกล้ซัดเบ็องพระยุคลบาทเรียกว่ากรมทนายเล็อก

2.4 การเขียนจดหมายขอความร่วมมือและตอบขอบคุณ

2.4.1 จดหมายขอความร่วมมือ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของทางราชการหรือ การดำเนินการทางธุรกิจก็ตาม ปอยครั้งที่เดียวที่ต้องมีการขอความร่วมมือ อาจเป็นการ ขอความร่วมมือจากบุคคล วงการ หน่วยงาน หรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง การขอความร่วมมือนี้อาจทำได้หลายวิธี การเขียนจดหมายเป็นวิธีหนึ่งที่นิยมกันไม่น้อย เพราะนอกจากจะเป็นหลักฐานแล้วยังแสดงถึงมารยาทอันดีงามอีกด้วย ทั้งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและ เวลา เนื่องจากมักมีการขอบคุณล่วงหน้าเพื่อให้ผู้รับสื่อยากที่จะปฏิเสธ

จดหมายขอความร่วมมือควรมีสาระสำคัญดังนี้

- (1) กล่าวถึงเหตุและความจำเป็นอย่างสมเหตุสมผลเป็นการ
โน้มน้าวใจ
- (2) กล่าวขอความร่วมมือในเรื่องที่ประสงค์อย่างชัดเจน
ถูกต้อง
- (3) แสดงความหวังโดยตรงหรือโดยนัยว่าจะได้รับความ
ร่วมมือและกล่าวขอบคุณ

ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กองกลาง งานสารบรรณ โทร. 1111 - 1112

ที่ ทม 2001/ว 714

วันที่ 19 มีนาคม 2541

เรื่อง ขอความร่วมมือในการติดเลขที่บ้านและตู้รับไปรษณีย์ภัณฑ์ประจำบ้านพัก

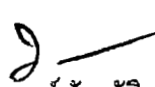
เรียน อาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำ

ตามที่มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับความอนุเคราะห์จากสำนักงานการสื่อสารไปรษณีย์ เขต 2 โดยได้มอบหมายให้ทำการไปรษณีย์บางแสน เป็นผู้รับผิดชอบนำจ่ายสิ่งของส่งทางไปรษณีย์ที่จำหน่ายถึงบ้านพักและอาคารชุดในพื้นที่เขตมหาวิทยาลัยตามที่ระบุไว้บนจำหน่าย ซึ่งจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2541 เป็นต้นไป นั้น

ในการนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกต่อการนำจ่ายดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงขอความร่วมมือจากท่านที่พักอาศัยอยู่ในบ้านพักของมหาวิทยาลัย และมีความประสงค์จะให้มีการนำจ่ายสิ่งของที่ส่งทางไปรษณีย์ไปที่บ้านพัก ได้ดำเนินการติดเลขที่บ้านและตู้รับไปรษณีย์ภัณฑ์ประจำบ้านพัก ให้เรียบร้อยภายในวันที่ 31 มีนาคม 2541 ด้วย

อนึ่ง หากในกรณีที่มีไปรษณีย์ลงทะเบียน ไปรษณีย์ด่วนพิเศษ หนานฉัตร และพัสดุไปรษณีย์ มาถึงผู้รับตามบ้านพักที่ระบุบนจำหน่าย และไม่มีผู้เซ็นรับไปรษณีย์ภัณฑ์ดังกล่าว ที่ทำการไปรษณีย์บางแสน จะออกใบแจ้งความไว้ให้ และสามารถนำใบแจ้งความไปติดต่อขอรับไปรษณีย์ภัณฑ์ฯ ได้โดยตรง ณ ที่ทำการไปรษณีย์บางแสน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

 (รองศาสตราจารย์บัญญัติ สุขศรีงาม)

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือ

ภาควิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

๒๐ มกราคม ๒๕๕๑

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชุมโดย เพ็ญพวงดา

ด้วยข้าพเจ้าได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยบูรพา ให้ทำวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหลายฝ่าย ท่านคณาจารย์เป็นบุคคลสำคัญในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตนี้ ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วนทุกข้อ

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ภาระงานของอาจารย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต

เมื่อท่านตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งคืนเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

M. S. S. S.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กาญจนา มณีแสง)

ผู้วิจัย

หมายเหตุ ได้แนบโครงสร้างหลักสูตร กศ.บ. และคำอธิบายรายวิชามาเพื่อประกอบการพิจารณา

ขอให้ผู้เรียนสังเกตการเขียนหัวเรื่อง การเขียนหัวเรื่องจะต้องเขียนให้จบ กระบวนการ เพื่อให้ผู้รับเข้าใจได้พอสังเขปก่อนว่า เกี่ยวกับเรื่องอะไร ดังตัวอย่าง ที่ 1 เป็นการขอความร่วมมือในการติดเลขที่บ้านและตู้รับไปรษณีย์ภัณฑ์ประจำบ้านพัก ตัวอย่างที่ 2 เป็นการขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม ไม่ควรใช้สั้น ๆ ว่า ขอความร่วมมือ เท่านั้น ต้องระบุให้ทราบกระบวนการ อาจจะเป็นการขอความร่วมมือในการ ประหยัดไฟฟ้า ขอความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ข่าว ขอความร่วมมือในการรณรงค์ รักษาสิ่งแวดล้อม ทำนองเดียวกับเรื่องขออนุญาต ซึ่งต้องเขียนสื่อความให้ชัดเจนว่า ขออนุญาตให้ข้าราชการเข้าร่วมประชุมวิชาการหรือขออนุญาตให้ข้าราชการมาปฏิบัติหน้าที่ กรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยรอบชิงชนะเลิศ เป็นต้น

2.4.2 จดหมายตอบขอบคุณ พิชนี มานะวานิชเจริญ (2536 : 45, 66) แนะนำการเขียนจดหมายชนิดนี้พร้อมทั้งให้ตัวอย่างไว้ว่า ผู้เขียนต้องกล่าวถึง ประโยชน์ที่ได้รับ หรือซาบซึ้งประทับใจจากน้ำใจของอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างกล่าวแต่เพียง ท้าวความถึงเหตุแล้วขอบคุณเลย เพราะจะทำให้ผู้รับสารอาจคิดได้ว่าเป็นการขอบคุณตาม ธรรมเนียม หรือขอบคุณอย่าง "ขอไปที" โดยมีได้ใส่ใจจริงต่อการขอบคุณนั้น

ตัวอย่างจดหมายตอบขอบคุณที่ให้ความเคม

ที่ นร 5101.33/147

ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์
ศูนย์กิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการ

11 กุมภาพันธ์ 2535

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน อธิบดีกรมสรรพากร

ตามที่ท่านได้มอบหนังสือ วารสาร "สรรพากรสาส์น" ประจำเดือน ธันวาคม 2534 จำนวน 24 เล่ม ให้ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์ ศูนย์กิจการพลเรือน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในพิจารณาใช้ประโยชน์ต่อไปนั้น

ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์ฯ ได้รับหนังสือดังกล่าวไว้แล้วด้วยความขอบคุณ และจะได้นำหนังสือที่ท่านมอบให้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ตามความประสงค์ของท่านต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลตรี

(พนัส นพเกษร)

หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์
ศูนย์กิจการพลเรือน ศูนย์ปฏิบัติการ
กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

สำนักงานฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยาฯ

โทร. 2413330

กิจกรรมเสนอแนะ

1. ให้ผู้เรียนค้นคว้ารายงาน
  - 1.1 ตัวอย่างเรียงความที่ดี
  - 1.2 ตัวอย่างบทความที่ดี
  - 1.3 ตัวอย่างจดหมายขอความร่วมมือที่ดี
  - 1.4 ตัวอย่างจดหมายตอบขอบคุณที่ดี

2. ให้ผู้เรียนฝึกเขียนต่อไปนี้
  - 2.1 ย่อความจากความเรียงร้อยกรองและความเรียงร้อยแก้ว
  - 2.2 เรียงความโดยผู้สอนกำหนดแนวเนื้อหาแต่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ตั้งชื่อเรื่อง
  - 2.3 บทความประเภทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
  - 2.4 จดหมายขอความร่วมมือ
  - 2.5 จดหมายตอบขอบคุณ

บรรณานุกรม

- จิตต์นิภา ศรีไสย์. "การวิจารณ์บทความ" ใน ภาษาไทย 2. ม.ล.อัจจิมา เกิดผล และอรรถัย วิมลโนช. บรรณาธิการ. 173 - 241. พิมพ์ครั้งที่ 4. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- เจือ สตะเวทิน. "วิชาประพันธ์ศาสตร์ว่าด้วยร้อยแก้ว ฉบับที่ 1 - 8" ใน คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูง ของชุมนุมภาษาไทยของครูสภา. 85 - 157. โรงพิมพ์ครูสภา, 2511.
- ฉลวย สุทธิทธิ. ศิลปะการเขียน. โอเตียนสโตร์, 2522.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. การเขียนภาคปฏิบัติ. ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- เปลื้อง ณ นคร. "วิชาประพันธ์ศาสตร์ว่าด้วยร้อยแก้ว ฉบับที่ 1 - 9" ใน คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูงของชุมนุมภาษาไทยของครูสภา. 158 - 219. โรงพิมพ์ครูสภา, 2511.
- ผะอบ ไปชะกฤษณะ. การเขียน. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2510.
- พชนี มานะวาณิชเจริญ. ภาษาไทย. แบ็ด จำกัด, 2536.
- พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ. "การอ่านจับใจความและการย่อความ" ใน ภาษาไทย 4. วรรณท์ อักษรพงศ์. บรรณาธิการ. 21 - 41. พิมพ์ครั้งที่ 4. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วรรณท์ อักษรพงศ์. "การเขียนบทความ" ใน ภาษาไทย 3. พันธุ์ทิพา หลาบเลิศบุญ, มยุรี อนันตมงคล และสุปราณี จาราฉาย. บรรณาธิการ. 65 - 87. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สนิท ตั้งทวี. ความรู้และทักษะทางภาษา. โอเตียนสโตร์, 2528.
- ลิทธา พินิจภูวดล และคนอื่น ๆ. การเขียน. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. การเขียน. ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. การเขียนสำหรับการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. ดวงกมล, 2534.
- อัจจิมา เกิดผล, ม.ล. "หลักการเขียน" ใน ภาษาไทย 1. ดวงใจ ไทยอุบุญ และ กวิสรา รัตนากร. บรรณาธิการ. 71 - 101. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.